

Komisja
Europejska

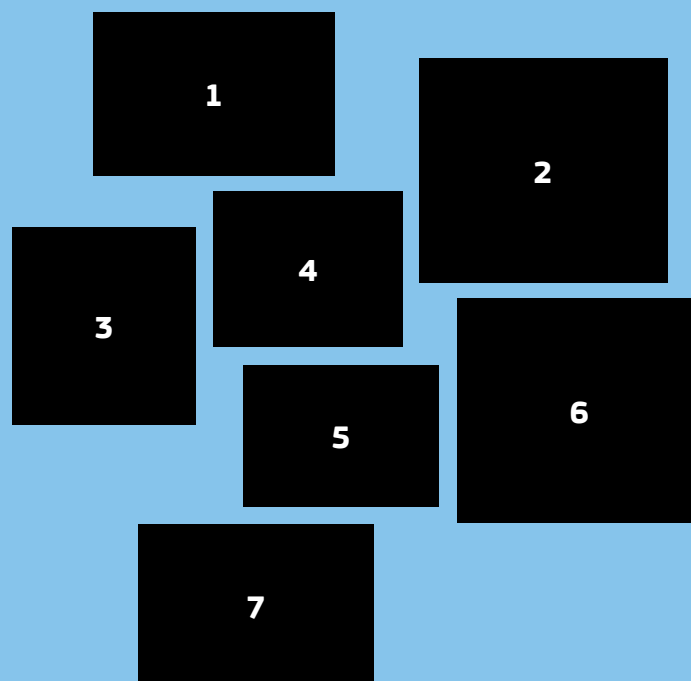
UE

w **2023** r.

SPRAWOZDANIE OGÓLNE Z DZIAŁALNOŚCI
UNII EUROPEJSKIEJ

Na okładce

1. 9 maja 2023 r. przewodnicząca Komisji Europejskiej Ursula von der Leyen (po lewej) udała się do Kijowa, Ukraina, gdzie spotkała się z prezydentem Ukrainy Wołodymyrem Zełenskim (po prawej).
2. 9 sierpnia 2023 r. przewodnicząca Komisji Europejskiej Ursula von der Leyen udała się do Lublany, aby wyrazić solidarność z mieszkańcami Słowenii i na własne oczy zobaczyć zniszczenia spowodowane powodzią, które dotknęły ten kraj.
3. Christine Lagarde, prezes Europejskiego Banku Centralnego (po lewej), wita Robertę Metsolę, przewodniczącą Parlamentu Europejskiego (po prawej) na uroczystości z okazji 25. rocznicy utworzenia Europejskiego Banku Centralnego, Frankfurt, Niemcy, 24 maja 2023 r. (© AFP)
4. (© Adobe Stock)
5. Przewodniczący Rady Europejskiej Charles Michel przewodniczy szczytowi Rady Europejskiej, który odbył się 14 i 15 grudnia 2023 r. w Brukseli, Belgia. Przywódcy UE zebrali się na tym szczycie, aby omówić rozwój sytuacji na Bliskim Wschodzie, ciągłą pomoc UE dla Ukrainy w związku z wojną napastniczą Rosji na ten kraj, długoterminowy budżet UE, rozszerzenie, bezpieczeństwo i obronę oraz stosunki zewnętrzne.
6. Ursula von der Leyen, przewodnicząca Komisji Europejskiej (druga od lewej), Jens Stoltenberg, sekretarz generalny NATO (trzeci od lewej), i Jonas Gahr Støre, premier Norwegii (po lewej), podczas wizyty na jednej z norweskich platform do wydobycia gazu ziemnego firmy Equinor zlokalizowanych u zachodniego wybrzeża Norwegii, 17 marca 2023 r.
7. Wiele osób, które przeżyły trzęsienie ziemi w Turcji, ma trudności z przezwyciężeniem związanej z tym traumy. Przy wsparciu unijnej pomocy humanitarnej UNICEF utworzył ośrodki na obszarach dotkniętych klęską, w których dzieci i ich opiekunowie mogą uczestniczyć w sesjach wsparcia psychospołecznego. Ośrodki te zapewniają dzieciom bezpieczną przestrzeń do nauki, zabawy i dochodzenia do siebie. Sierpień 2023 r.

UE w 2023 r.

SPRAWOZDANIE OGÓLNE Z DZIAŁALNOŚCI UNII EUROPEJSKIEJ

Niniejsze sprawozdanie publikuje się zgodnie
z art. 249 ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej

Interaktywna wersja niniejszej publikacji, zawierająca linki do treści w internecie, jest dostępna w formatach PDF i HTML: <http://europa.eu/general-report/pl>.

UE w 2023 r. – Sprawozdanie ogólne z działalności Unii Europejskiej

Komisja Europejska
Dyrekcja Generalna ds. Komunikacji Społecznej
Serwis redakcyjny i ukierunkowane działania informacyjne
1049 Bruksela
BELGIA

W dniu 7 marca 2024 r. Komisja Europejska przyjęła „UE w 2023 r. – Sprawozdanie ogólne z działalności Unii Europejskiej” pod numerem referencyjnym C(2024) 1633.

Print	ISBN 978-92-68-11559-6	ISSN 1725-695X	doi:10.2775/796711	NA-AD-24-001-PL-C
PDF	ISBN 978-92-68-11579-4	ISSN 1977-3528	doi:10.2775/498494	NA-AD-24-001-PL-N
HTML	ISBN 978-92-68-11556-5	ISSN 1977-3528	doi:10.2775/470229	NA-AD-24-001-PL-Q

Komisja Europejska nie ponosi odpowiedzialności za skutki wynikające z ponownego wykorzystania niniejszej publikacji.

Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2024

© Unia Europejska, 2024

Zasady ponownego wykorzystywania dokumentów Komisji określono w decyzji Komisji 2011/833/UE z dnia 12 grudnia 2011 r. w sprawie ponownego wykorzystywania dokumentów Komisji (Dz.U. L 330 z 14.12.2011, s. 39, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2011/833/oj>). Z wyjątkiem przypadków, w których stwierdzono inaczej, ponowne wykorzystywanie tego dokumentu jest dozwolone na podstawie licencji Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Oznacza to, że ponowne wykorzystywanie jest dozwolone pod warunkiem odpowiedniego poinformowania o autorze oraz o wszelkich zmianach wprowadzonych w dokumencie.

W przypadku wykorzystania lub powielania elementów, które nie są własnością Unii Europejskiej, konieczne może być uzyskanie zgody bezpośrednio od właściwych podmiotów prawa autorskiego.

AUTORZY ZDJĘĆ

Wszystkie zdjęcia © Unia Europejska, chyba że wskazano inaczej.

Przedmowa

Ursula von der Leyen

Przewodnicząca
Komisji Europejskiej

Rok 2023 był ważnym rokiem, w którym Unia Europejska nadal realizowała aspiracje swoich obywateli i stawiała czoła pojawiającym się wyzwaniom. Nie tylko konsekwentnie realizowaliśmy sześć priorytetów wyznaczonych na początku kadencji, ale też dzięki śmiałym i ambitnym rozwiązaniom sprostaliśmy jednym z najcięższych prób, z jakimi kiedykolwiek przyszło się mierzyć Europie.

Od reakcji na brutalną wojnę napastniczą Rosji przeciwko Ukrainie poprzez zażegnanie największego od dziesięcioleci kryzysu energetycznego i odpowiedź na błyskawiczny rozwój sztucznej inteligencji (AI) aż po walkę z pogłębiającym się kryzysem klimatycznym – zakasaliśmy rękawy i stawiliśmy czoła nadzwyczajnym wyzwaniom. Pokazaliśmy, że Unia potrafi dokonać najwięcej, gdy jest odważna.

Drugi rok z rzędu Europa stała w obronie Ukrainy – na każdym etapie okazując jedność, siłę i determinację. Utorowaliśmy drogę do przyjęcia w Unii Europejskiej ponad 4 mln ukraińskich uchodźców i konsekwentnie nieśliśmy pomoc finansową, humanitarną i wojskową, której wartość wyniosła do tej pory ponad 88 mld euro. Pokazaliśmy, że będziemy stać po stronie Ukrainy tak długo, jak będzie to konieczne. Podczas gdy jej obywatele nadal odpierają najazd, my – dzięki nowemu Instrumentowi na rzecz Ukrainy – przekazemy jej w ciągu najbliższych czterech lat kolejne 50 mld euro na podstawowe usługi: działalność szkół, wypłaty wynagrodzeń, emerytur i rent. Rok 2023 zapisze się we wspomnieniach narodu ukraińskiego jako rok, w którym marzenia stały się bliższe rzeczywistości.

W uznaniu imponujących postępów, jakie poczyniła Ukraina, i w odpowiedzi na życzenie jej obywateli Unia podjęła zgodnie z zaleceniem Komisji historyczną decyzję o otwarciu negocjacji z tym państwem w sprawie przystąpienia do UE.

W tym samym czasie Unia kontynuowała transformację swojej gospodarki. Po pierwsze, przyspieszyła cyfryzację. Europejski akt w sprawie czipów pozwolił wygenerować już ponad 100 mld euro planowanych inwestycji – zarówno publicznych, jak i prywatnych – w całym łańcuchu wartości. Wraz z aktem w sprawie sztucznej inteligencji Europa stała się pierwszym kontynentem, który wprowadził specjalne regulacje w sprawie AI, dotyczące zastosowań wysokiego ryzyka. To więcej niż zbiór przepisów – jest to punkt wyjścia dla unijnych przedsiębiorstw do rozwijania godnej zaufania sztucznej inteligencji.

Unia przyspieszyła również przejście na czystą gospodarkę. Wprowadziliśmy ramy mające na celu zmniejszenie emisji CO₂ o co najmniej 55 proc. do końca obecnej dekady, a tym samym utrzymanie Europy na drodze do osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2050 r. Ponadto dzięki aktowi w sprawie przemysłu neutralnego emisyjnie zwiększamy zdolność UE do produkcji czystej energii, aby podnieść konkurencyjność i odporność naszego przemysłu. Będziemy wspierać europejskie przedsiębiorstwa w realizacji tej transformacji przy jednoczesnym utrzymaniu ich konkurencyjności, aby Europa pozostała głównym celem inwestycji zapewniających stabilne, dostosowane do przyszłych wyzwań miejsca pracy wysokiej jakości i posiadała silną bazę przemysłową.

Aby dostosować się do zmiennych realiów geopolitycznych, Europa przedstawiła swoją pierwszą w historii strategię bezpieczeństwa gospodarczego. Podjęliśmy również konkretne kroki w celu zwiększenia naszej odporności poprzez zmniejszenie zależności naszej gospodarki i ograniczenie ryzyka z nią związanego. Zagwarantuje to naszą suwerenność, bezpieczeństwo i dobrobyt w nadchodzących latach. Realizację tego celu wspiera również plan odbudowy NextGenerationEU o wartości ponad 800 mld euro, który napędza nasze gospodarki dzięki połączeniu inwestycji i reform. Nadal finansował on setki ekologicznych i cyfrowych projektów, przynosząc Europejczykom namacalne efekty: od morskich elektrowni wiatrowych i pociągów elektrycznych poprzez najwyższej jakości cyfrowe usługi użyteczności publicznej aż po światowej klasy szpitale.

Patrząc w przyszłość, rok 2024 będzie dla naszego kontynentu szczególny, ponieważ Europejczycy udadzą się do urn, aby wybrać nowe pokolenie liderów. Będzie to okazja do zastanowienia się nad tym, w jaki sposób dzięki demokracji społeczeństwa naszych państw stają się sprawiedliwsze, branże przemysłu – bardziej konkurencyjne, a gospodarki – bardziej odporne. Jestem przekonana, że nasza Unia stanie na wysokości zadania. Europa zawsze rośnie w siłę, gdy musi sprostać wielkim wyzwaniom.

Niech żyje Europa!

Ursula von der Leyen

Spis treści

- 1.** Reakcja UE na wojnę napastniczą Rosji przeciwko Ukrainie — **8**
- 2.** Wzmocnienie gospodarki i konkurencyjności UE — **23**
- 3.** Tworzenie neutralnej dla klimatu i dostatniej Europy — **48**
- 4.** Zapewnienie przystępnej cenowo, bezpiecznej i zrównoważonej energii dla Europy — **68**
- 5.** Europa na miarę ery cyfrowej — **79**
- 6.** Budowanie sprawiedliwej i socjalnej Europy — **96**
- 7.** Ochrona ludzi i swobód — **113**
- 8.** Propagowanie europejskich interesów i wartości na świecie — **130**
- 9.** Zmiany instytucjonalne i wzmacnianie demokracji — **150**

1. Reakcja UE na wojnę napastniczą Rosji przeciwko Ukrainie

Wprowadzenie

Wojna, którą toczy Rosja przeciwko Ukrainie, zagraża samej istocie demokracji i przypomina społeczności światowej o niebezpieczeństwach związanych z autorytaryzmem. Niezachwiane poparcie Unii Europejskiej dla Ukrainy to nie tylko wyraz solidarności z sąsiednim państwem w obliczu bezprawnej i nieuzasadnionej inwazji. To świadectwo wspólnego zaangażowania na rzecz zasad demokracji oraz ochrony międzynarodowego ładu opartego na zasadach i pokoju w Europie. W 2023 r. UE nadal udzielała Ukrainie wsparcia w obliczu niczym niesprobowanej i nieuzasadnionej wojny napastniczej oraz bezprawnego przyłączenia przez Rosję części terytorium Ukrainy. W niniejszym rozdziale przedstawiono, w jaki sposób UE wspiera

Wojska rosyjskie próbowały przesłuchać Oksanę w związku z jej wnukiem, ukraińskim żołnierzem. Gdy już się wycofały, jej dom został zniszczony w wyniku ostrzału artyleryjskiego. Unijne środki na pomoc humanitarną pomagają takim ludziom jak Oksana, zapewniając im żywność, wodę, podstawowe artykuły gospodarstwa domowego, opiekę zdrowotną, w tym wsparcie w zakresie zdrowia psychicznego i wsparcie psychospołeczne, oraz doraźne schronienie. 21 marca 2023 r.

Ukrainę, m.in. udzielając jej pomocy finansowej i humanitarnej oraz wsparcia w zakresie ochrony ludności, przeciwdziałając dezinformacji, przyjmując uchodźców, udzielając pomocy wojskowej i szkoląc żołnierzy, wspierając działania obronne i odbudowę kraju, czy też dbając o to, by Rosja poniosła konsekwencje za dokonane zbrodnie, czemu służą sankcje i ściganie karne.

Solidarność z Ukrainą

Pomoc finansowa i wsparcie wojskowe

Od momentu rosyjskiej napaści do końca 2023 r. UE i jej państwa członkowskie udostępniły Ukrainie i jej obywatelom ogólną pomoc o wartości blisko 85 mld euro. Obejmowała ona w szczególności pomoc makrofinansową w wysokości 25,2 mld euro, w tym pakiet wsparcia o wartości 18 mld euro w 2023 r. udostępniony za pośrednictwem instrumentu pomocy makrofinansowej plus. Pomoc makrofinansowa UE służy wsparciu krajów partnerskich borykających się z poważnymi trudnościami finansowymi w stabilizacji ich gospodarek i realizacji niezbędnych reform. Dzięki tym środkom Ukraina może nadal wypłacać wynagrodzenia i emerytury, utrzymywać podstawowe usługi publiczne, takie jak szpitale, szkoły i zakwaterowanie dla osób przesiedlonych oraz odbudowywać infrastrukturę krytyczną. Pomoc ta

ułatwia również przeprowadzanie reform instytucjonalnych, takich jak reforma antykorupcyjna i reforma sądownictwa.

Łączna pomoc wojskowa udzielona Ukrainie do tej pory przez UE i jej państwa członkowskie wyniosła ponad 27 mld euro, z czego 5,6 mld euro przekazano za pośrednictwem Europejskiego Instrumentu na rzecz Pokoju. Obejmowała ona wspólne zamówienia i natychmiastowe dostawy amunicji uzgodnione w marcu 2023 r., przy czym pod koniec roku Ukrainie dostarczono około 313,6 tys. sztuk amunicji i 3 315 pocisków rakietowych. Do zwiększenia zdolności Sił Zbrojnych Ukrainy przyczynia się również Europejski Instrument na rzecz Pokoju, a to za pośrednictwem unijnej misji pomocy wojskowej dla Ukrainy. Na ten cel przeznaczono 362 mln euro, którą to kwotą zarządza Rada Unii Europejskiej. Większość pozostałej pomocy wojskowej dla Ukrainy dostarczają i finansują państwa członkowskie w ramach stosunków dwustronnych.

Spotkanie Komisji Europejskiej z rządem Ukrainy w Kijowie, Ukraina, 2 lutego 2023 r.

Wsparcie wojskowe

Europejski Instrument na rzecz Pokoju wykorzystuje się do finansowania działań zewnętrznych o charakterze wojskowym lub obronnym. Instrument ten umożliwia również udzielanie pomocy krajom partnerskim w operacjach utrzymywania pokoju. Finansują go państwa członkowskie.

Instrument ten odgrywa kluczową rolę w zapewnianiu Ukrainie wsparcia wojskowego. Od początku niczym niesprowokowanej i nieuzasadnionej agresji wojskowej Rosji wobec Ukrainy UE zatwierdziła w ramach tego instrumentu siedem pakietów wsparcia. Wsparcie to opiewa na łączną kwotę 5,6 mld euro i obejmuje dostawy sprzętu wojskowego dla Sił Zbrojnych Ukrainy na potrzeby obronne, a także trójtętną inicjatywę w sprawie przeznaczonej dla nich amunicji.

W ramach omawianego instrumentu UE finansuje również szkolenia ukraińskich żołnierzy za pośrednictwem unijnej misji pomocy wojskowej, której siedziby znajdują się w Polsce i Niemczech. Po raz pierwszy w swojej historii Unia zapewnia szkolenia wojskowe państwu prowadzącemu wojnę. Do końca 2023 r. przeszkolono około 39 tys. ukraińskich żołnierzy.

W odpowiedzi na apel Rady o pilne dostarczenie Ukrainie amunicji Komisja zaproponowała w maju 2023 r. rozporządzenie w sprawie wspierania produkcji amunicji. Przyjęty w lipcu akt ma wzmocnić unijny przemysł obronny pod względem zdolności reagowania i zapewnienia terminowych dostaw amunicji i pocisków rakietowych w Europie. Na 2024 rok Komisja przeznaczyła na ten cel 500 mln euro w postaci dotacji na usprawnienie i przyspieszenie produkcji. (Szczegółowe informacje na temat zwiększenia zdolności obronnych UE przedstawiono w rozdziale 8).

Wspomniana wyżej łączna kwota prawie 85 mld euro obejmuje również 17 mld euro dla państw członkowskich na przyjmowanie i wspieranie uchodźców. UE zapewnia tymczasową ochronę blisko 4,2 mln ukraińskich uchodźców mieszkających obecnie na jej terytorium.

Ona sama i jej państwa członkowskie wyasygnowały również około 3 mld euro na pomoc humanitarną w Ukrainie, z której to kwoty Komisja przekazała bezpośrednio około 800 mln euro. (Więcej informacji na ten temat w sekcji „Pomoc humanitarna i pomoc w zakresie ochrony ludności dla Ukrainy” poniżej).

© AFP

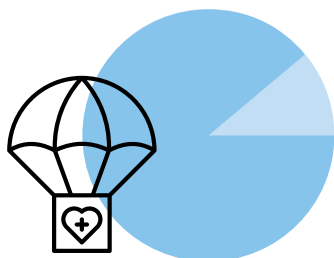

Prezydent Ukrainy Wołodymyr Zełenski (na pierwszym planie, po prawej) i Josep Borrell, wysoki przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa oraz wiceprzewodniczący Komisji Europejskiej odpowiedzialny za Silniejszą pozycję Europy na świecie (na pierwszym planie, po lewej), przed posiedzeniem okrągłego stołu na nadzwyczajnym posiedzeniu Rady Europejskiej w Brukseli, Belgia, 9 lutego 2023 r.

W czerwcu Ukraina uzyskała dostęp do unijnego programu finansowania infrastruktury – instrumentu „Łącząc Europe”. Oznacza to, że może się obecnie ubiegać o finansowanie unijne na projekty infrastrukturalne, które poprawią jej połączenia energetyczne, transportowe i cyfrowe z UE. W 2023 r. w uznaniu dla znacznych wysiłków, jakie Ukraina podjęła, aby dostosować się do unijnych norm,

UE przyjęła też historyczną decyzję o rozpoczęciu z nią negocjacji akcesyjnych (zob. rozdział 8).

Ponadto przez cały rok Unia wspierała również sąsiadów Ukrainy, w szczególności Mołdawię, która otrzymała pomoc humanitarną o wartości 58 mln euro i dodatkową pomoc makrofinansową oraz uzyskała dostęp do unijnego programu finansowania infrastruktury.

89 % osób w Unii zgadza się, że UE powinna nadal udzielać wsparcia humanitarnego osobom dotkniętym wojną w Ukrainie.

85 % osób w Unii zgadza się, że w związku z rosyjską inwazją na Ukrainę UE musi zadbać o swoje bezpieczeństwo energetyczne i gospodarcze.

79 % osób w Unii zgadza się, że w związku z rosyjską inwazją na Ukrainę UE musi zwiększyć współpracę wojskową pomiędzy państwami członkowskimi.

77 % osób w Unii zgadza się, że władze rosyjskie należy pociągnąć do odpowiedzialności za obecną sytuację w Ukrainie.

71 % osób w Unii zgadza się, że UE powinna nadal okazywać solidarność z Ukrainą.

Źródła: Badanie Flash Eurobarometr 533, wrzesień 2023 r., standardowe badanie Eurobarometr 100, grudzień 2023 r.

Sankcje UE

W odpowiedzi na rosyjską napaść na Ukrainę Unia nie tylko udzieliła Ukrainie i jej ludności pomocy finansowej i innego konkretnego wsparcia, lecz także nałożyła na Rosję bezprecedensowe, surowe sankcje.

Sankcje są jednym z narzędzi, jakie UE zastosowała w związku z tą niesprawiedliwą i bezprawną wojną, aby osłabić potencjał gospodarczy Rosji i ograniczyć

jej zdolność do finansowania wojny napastniczej. W tym sensie sankcje pozwalają realizować jeden z głównych celów UE, jakim jest kontynuowanie działań na rzecz sprawiedliwego i trwałego pokoju. Od 23 lutego 2022 r. UE nałożyła na Rosję łącznie 12 pakietów sankcji. Są one wymierzone nie tylko w konkretne osoby i podmioty, ale i sektor finansowy, przemysłowy, transportowy i energetyczny.

W lutym i czerwcu 2023 r. UE przyjęła 10. i 11. pakiet sankcji wobec Rosji – do unijnej listy sankcyjnej dodano 225 osób i podmiotów. Wśród środków dodatkowych znalazły się zakazy eksportu do Rosji technologii i produktów przemysłowych o krytycznym znaczeniu, w szczególności tych, które mogłyby zostać wykorzystane do celów wojskowych. Wspomniane pakiety sankcji były ponadto wymierzone w rosyjskie źródła dezinformacji. Rozszerzono też wykaz towarów objętych zakazem przywozu z Rosji oraz wprowadzono rozwiązania zapobiegające obchodzeniu nałożonych sankcji: m.in. podjęto wysiłki zmierzające do zacieśnienia współpracy z najważniejszymi państwami trzecimi w celu lepszego monitorowania, kontroli i blokowania ponownego eksportu.

18 grudnia przyjęto 12. – najnowszy – pakiet sankcji i dodano do listy sankcyjnej 140 osób i przedsiębiorstw. Wprowadzono również nowe zakazy importu i eksportu (m.in. zakaz eksportu do UE rosyjskich diamentów), które będą wdrażane w ścisłej współpracy z partnerami z grupy G-7. Ostatni pakiet wzmocnił też wdrażanie pułapu cenowego ropy naftowej przez wprowadzenie nowych środków służących lepszemu monitorowaniu sposobów wykorzystywania tankowców do obchodzenia tego pułapu. Pakiet ten obejmował też bardziej rygorystyczne obowiązki w zakresie śledzenia aktywów i surowe środki wobec przedsiębiorstw z państw trzecich, które obchodzą sankcje.

Unia uzgodniła ze swoimi partnerami priorytetowy wykaz objętych sankcjami towarów wykorzystywanych na polu walki. W odniesieniu do takich towarów przedsiębiorstwa powinny zachować należytą staranność, a państwa trzecie nie mogą ich eksportować do Rosji. Poza tym UE zidentyfikowała towary o krytycznym znaczeniu gospodarczym, w przypadku których zaobserwowano nietypowe przepływy handlowe. Zauważono, że towary te docierają do Rosji za pośrednictwem pewnych państw trzecich.

Jednym z najbardziej widocznych i ważnych politycznie rodzajów sankcji jest zamrożenie aktywów. Na obecną chwilę środkami ograniczającymi objęto niemal 1 950 podmiotów i osób fizycznych oraz zamrożono aktywa o wartości 28 mld euro należące do rosyjskich i białoruskich oligarchów i przedsiębiorstw. Państwa członkowskie zgłosiły również zamrożone w UE aktywa rosyjskiego banku centralnego opiekujące na kwotę ponad 200 mld euro.

Zarówno sama wojna, jak i środki ograniczające znacznie obciążają rosyjską gospodarkę, przyczyniając się do szybkiego wzrostu wydatków,

spadku wartości rubla, rosnącej inflacji i coraz większego niedoboru pracowników. Rubel stracił około 40 proc. swojej wartości z najwyższego poziomu latem 2022 r., co zmusiło rosyjski bank centralny do podniesienia stóp procentowych z 8 proc. do 16 proc. oraz do wzmocnienia kontroli kapitału. Dochody budżetowe z ropy naftowej i gazu ziemnego spadły w 2023 r. o 40 proc. dzięki wprowadzeniu uzgodnionego z partnerami z grupy G-7 pułapu cen ropy. W miarę upływu czasu efekt ten jeszcze się nasili, ponieważ środki zaprojektowano tak, aby wywierały długoterminowy wpływ na budżet Rosji oraz jej bazę przemysłową i technologiczną.

Sankcje nakłada się również na Białoruś, która jest sojusznikiem Rosji. 3 sierpnia 2023 r. Rada przyjęła siódmy pakiet sankcji w odpowiedzi na naruszenia praw człowieka i represje wobec społeczeństwa obywatelskiego w tym kraju. UE nie nakłada sankcji ogólnych na cały kraj, lecz skupia się na strategicznych sektorach białoruskiej gospodarki, takich jak handel bronią, handel technologiami o potencjalnym zastosowaniu wojskowym oraz handel towarami wykorzystywanymi w przemyśle lotniczym i kosmicznym.

Przeciwdziałanie dezinformacji

Za pośrednictwem państwowych serwisów informacyjnych i powiązanych kanałów Rosja rozpowszechnia wypaczone informacje i propagandę wojenną, próbując zracjonalizować swoje agresywne działania przeciwko Ukrainie i obciążyć winą za powstałą sytuację Ukrainę i Zachód. Aby temu przeciwdziałać, UE wspiera podejmowane przez Ukrainę działania informacyjne skierowane do partnerów na świecie, m.in. na forach i w dyskusjach międzynarodowych. Aby dotrzeć do jak największej liczby osób, Unia działa na wielu poziomach, wspierając instytucje rządowe, społeczeństwo obywatelskie, organizacje medialne i platformy internetowe zgodnie z zaktualizowanym kodeksem postępowania w zakresie zwalczania dezinformacji.

W ramach sankcji wobec Rosji UE zawiesiła działalność nadawczą wielu rosyjskich mediów państwowych i prokremlowskich, które szerzą dezinformację. Ogólnie rzecz biorąc, w 2023 r. nastąpiła zasadnicza zmiana w walce z dezinformacją w UE. Wraz z wejściem w życie aktu o usługach cyfrowych dostawcy bardzo dużych platform i wyszukiwarek internetowych muszą regularnie oceniać wszelkie potencjalne zagrożenia społeczne, jakie mogą stwarzać ich usługi. Obejmuje to zagrożenia dla wolności słowa i ryzyko wykorzystania ich usług do kampanii dezinformacyjnych.

W lipcu Komisja ogłosiła zaproszenie do składania wniosków o wartości 1,2 mln euro na projekty służące badaniu, jak w internecie i poza nim rozpowszechnia się fałszywe narracje dotyczące rosyjskiej wojny przeciwko Ukrainie, wyborów i społeczności LGBTIQ oraz jak te narracje zwalczać. Projekty te będą częścią szerszych wysiłków na rzecz przeciwdziałania dezinformacji, takich jak platforma EUvsDisinfo i system wczesnego ostrzegania.

W 2023 r. w mediach społecznościowych nadal publikowano ukierunkowane komunikaty oraz prowadzono specjalne kampanie mające demaskować rosyjską dezinformację dotyczącą sankcji oraz bezpieczeństwa żywnościowego i energetycznego. Wreszcie, aby osoby przesiedlone z Ukrainy znaly przysługujące im prawa, Komisja przeprowadziła też kampanię informacyjną o tym, jak ważne jest korzystanie z oficjalnych źródeł informacji.

Pomoc humanitarna i w zakresie ochrony ludności dla Ukrainy

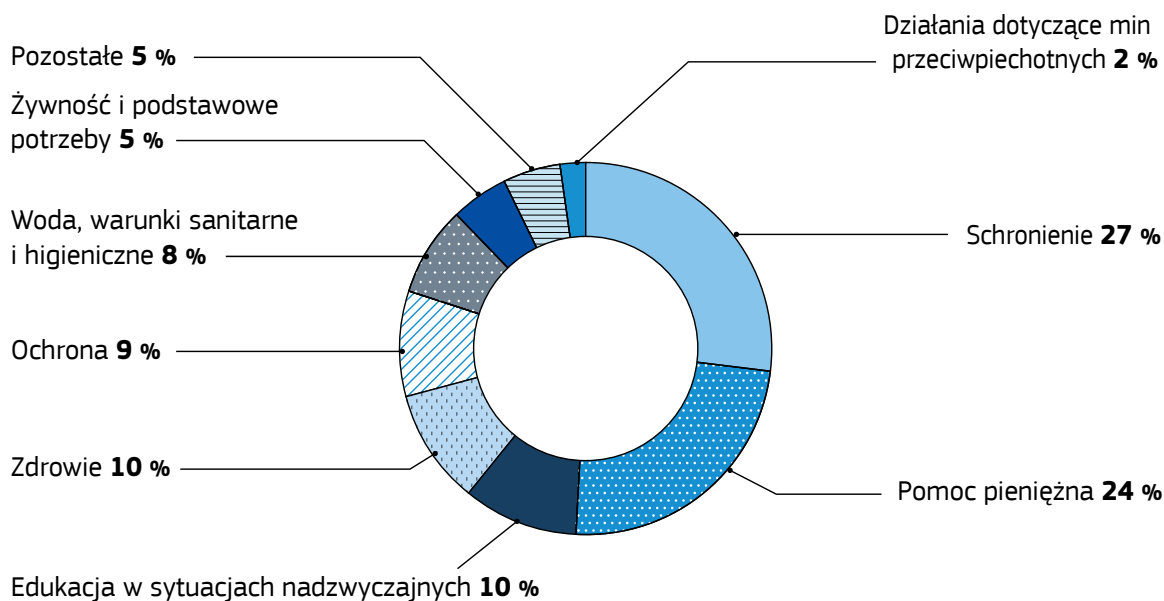
Unijne finansowanie ochrony ludności i pomocy humanitarnej wspiera mieszkańców Ukrainy na wiele sposobów. Łączna wartość tej pomocy wynosi ok. 1,6 mld euro (ok. 800 mln euro na pomoc humanitarną i 800 mln euro w postaci ofert pomocy rzeczowej związanej z ochroną ludności). W ramach pomocy humanitarnej zapewnia się żywność, wodę, podstawowe artykuły gospodarstwa domowego, opiekę zdrowotną, wsparcie w zakresie zdrowia psychicznego i wsparcie psychospołeczne oraz doraźne schronienie. Unijna pomoc obejmuje również wspieranie młodych Ukraińców w kontynuowaniu edukacji oraz pomoc gotówkową w celu zaspokojenia podstawowych potrzeb. UE udziela pomocy humanitarnej i rozwojowej w sposób skoordynowany, uwzględniając ich wzajemne powiązania. Chodzi o to, aby wsparcie nie tylko zaspokajało najpilniejsze potrzeby, lecz również przynosiło trwałe efekty w perspektywie długoterminowej.

Osoby przesiedlone otrzymują w państwach członkowskich wsparcie psychospołeczne w ramach Programu UE dla zdrowia. Wsparcia tego udziela się w dużej mierze we współpracy z Międzynarodową Federacją Stowarzyszeń Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężyca. Ponadto UE koordynuje ewakuację medyczną ukraińskich pacjentów pilnie potrzebujących leczenia, przenosząc ich do szpitali w całej Europie, gdzie otrzymują specjalistyczną opiekę. W okresie od marca 2022 r. do 19 grudnia 2023 r. do 22 państw członkowskich i państw Europejskiego Obszaru Gospodarczego ewakuowano blisko 3 tys. pacjentów wymagających pilnej pomocy.

PODCAST: Artykuł przedstawiający, jak Rosja zafałszowuje prawdę, opublikowany przez EUvsDisinfo, do słuchania lub czytania.

Unijne finansowanie pomocy humanitarnej dla Ukrainy w 2023 r. w podziale na sektory

Za pośrednictwem Centrum Koordynacji Reagowania Kryzysowego UE koordynuje swoją największą w historii operację ochrony ludności w celu zapewnienia potrzebującym doraźnej pomocy (zob. rozdział 8).

Wszystkie 27 państw członkowskich oraz Islandia, Macedonia Północna, Norwegia, Serbia i Turcja przekazały za pośrednictwem Unijnego Mechanizmu Ochrony Ludności pomoc rzeczową, m.in. środki medyczne, sprzęt noclegowy, pojazdy, sprzęt gaśniczy i urządzenia do produkcji energii. Aby dostarczyć te artykuły na terytorium Ukrainy, UE otworzyła dodatkowe centra logistyczne w Polsce, Rumunii i na Słowacji. Do końca 2023 r. Ukrainie przekazano blisko 100 tys. ton pomocy rzeczowej.

→

Rosja przeprowadza ataki na ukraińską infrastrukturę energetyczną. Aby dostarczyć ukraińskim służbom prąd i zapewnić ogrzewanie zimą przy ujemnych temperaturach, UE przekazała ponad 5,5 tys. generatorów prądowórczych i ponad 6 mln sztuk sprzętu elektrycznego. Ten transformator, o wartości ponad 2 mln euro, został przekazany przez Litgrid, litewskie przedsiębiorstwo energetyczne, i jest częścią największej operacji logistycznej koordynowanej w ramach Unijnego Mechanizmu Ochrony Ludności. 24 stycznia 2023 r.

Unia przekazała również pomoc z zasobów rescEU, czyli z rezerwy zdolności europejskich, którą w całości finansuje UE. Rezerwa ta obejmuje flotę samolotów i śmigłowców gaśniczych, samolotów do ewakuacji medycznej, zapasy środków medycznych oraz szpitale polowe i jest wykorzystywana w sytuacjach nadzwyczajnych. Unia dostarczyła Ukrainie agregaty prądotwórcze, sprzęt medyczny

oraz tymczasowe schronienia. W związku ze zniszczeniem zapory w Nowej Kachowce przekazano też stacje uzdatniania wody, natomiast w związku z zagrożeniami dla zdrowia publicznego (takimi jak zagrożenia chemiczne, biologiczne, radiologiczne i jądrowe) – specjalistyczny sprzęt w postaci środków do dekontaminacji, kombinezonów ochronnych i jodu w tabletkach.

Aby ułatwić ukraińskim dzieciom powrót do szkoły, w grudniu 2022 r. UE rozpoczęła kampanię „Autobusy szkolne dla Ukrainy”. W rezultacie UE i jej państwa członkowskie wystawiły na Ukrainę ponad 380 pojazdów.

Autobus подарowany przez miasto Luksemburg, wywożony z centrum logistycznego Unijnego Mechanizmu Ochrony Ludności, Suczawa, Rumunia, lipiec 2023 r.

Przyjmowanie osób uciekających przed wojną

Niczym niesprowokowana i nieuzasadniona wojna prowadzona przez Rosję przeciwko Ukrainie spowodowała największe od czasów drugiej wojny światowej przymusowe przesiedlenia ludności w Europie. Aby chronić prawa osób uciekających z Ukrainy, Unia szybko wprowadziła dyrektywę w sprawie tymczasowej ochrony. Do końca 2023 r. prawie 4,2 mln osób z Ukrainy uzyskało

prawo pobytu oraz prawa do mieszkania, opieki zdrowotnej, edukacji i pracy w UE. W październiku ta tymczasowa ochrona została przedłużona do marca 2025 r. Pomocnym narzędziem w koordynowaniu przyjmowania przez państwa członkowskie uchodźców z Ukrainy okazała się platforma solidarności, która nadal ułatwia wdrażanie dyrektywy.

4 marca 2022 r. uruchomiła środki **tyczasowej ochrony**, aby pomóc osobom uciekającym przed wojną

14 czerwca 2022 r. wydała wytyczne w celu ułatwienia dostępu do **miejsz pracy, szkoleń i kształcenia dorosłych** w UE

6 kwietnia 2022 r. wydała zalecenie w sprawie szybkiego, sprawiedliwego i elastycznego **uznawania kwalifikacji**

6 lipca 2022 r. zapewniła wytyczne w ramach inicjatywy „bezpieczne domy” w celu **wsparcia gospodarzy i osób korzystających ze schronienia**

Aby chronić Ukraińców, UE:

Ważnym aspektem przyjmowania przez UE osób uciekających przed konfliktem zbrojnym jest zapewnienie im szybkiej i skutecznej integracji na rynku pracy. Środki wprowadzone w 2022 r. w ramach polityki spójności, takie jak działania polityki spójności na rzecz uchodźców w Europie i elastyczna pomoc dla terytoriów, wprowadziły niezbędną elastyczność w zasadach finansowania polityki spójności, dzięki czemu państwa członkowskie mogą wykorzystywać to finansowanie do przyjmowania uchodźców z Ukrainy. W 2023 r. środki te nadal obowiązywały, umożliwiając przekazywanie pieniędzy na programy integracji społecznej, opiekę zdrowotną, żywność, podstawową pomoc i wsparcie na rynku pracy. Ten ostatni element obejmował kursy językowe, edukację, usługi społeczne i opiekę nad dziećmi. Zatrudnienie pomaga ludziom odbudować życie, rozwijać umiejętności, wносить wkład w rozwój społeczności przyjmujących, a także wesprze odbudowę Ukrainy.

W UE pracuje obecnie ponad 1,5 mln Ukraińców.

Źródło: Europejska sieć publicznych służb zatrudnienia.

UE pomaga Ukraińcom w integracji na rynku pracy przez umożliwienie szybkiej walidacji umiejętności i uznania kwalifikacji zawodowych i akademickich. Zaproponowała m.in. inicjatywę pilotażową unijnej puli talentów – internetowe narzędzie pomagające osobom, które uciekły przed wojną w Ukrainie, znaleźć odpowiednie miejsca pracy i wakaty. Ponadto na poziomie krajowym osoby poszukujące pracy kojarzone są z pracodawcami przez publiczne służby zatrudnienia państw członkowskich. W lipcu europejska sieć publicznych służb zatrudnienia przyjęła wspólne wytyczne w celu dalszego wspierania integracji na rynku pracy.

UE jest również zaangażowana w zapewnienie wysiedlonym ukraińskim dzieciom dostępu do wysokiej jakości edukacji. Uruchomiła – głównie za pośrednictwem ram strategicznych europejskiego obszaru edukacji – kilka narzędzi, takich jak wytyczne polityczne dotyczące wzajemnego uczenia się, platformy internetowe i finansowanie. Edukację studentów będących uchodźcami wspiera się również ze środków programu Erasmus+. Z kolei szkolnictwo wyższe otrzymuje pomoc w postaci programu stypendialnego MSCA4Ukraine. Dzięki finansowaniu i wsparciu zapewnianemu w ramach tej inicjatywy do końca 2023 r. 124 ukraińskich naukowców mogło kontynuować swoją pracę w UE i w państwach trzecich, które przystąpiły do programu „Horyzont Europa”.

Ponadto Komisja uruchomiła trzy nowe inicjatywy mające na celu zacieśnienie współpracy w zakresie badań naukowych i innowacji między Unią a Ukrainą: nowe biuro programu „Horyzont Europa” w Kijowie; nową inicjatywę Europejskiej Rady ds. Innowacji (EIC) w celu wsparcia ukraińskiej społeczności w obszarze najbardziej zaawansowanych technologii; a także nowy ośrodek lokalnej wspólnoty Europejskiego Instytutu Innowacji i Technologii.

Ponadto UE zna wartość ekspresji kulturowej, która pomaga przepracować traumę oraz budować poczucie wspólnoty i wzajemnego zrozumienia. W 2022 r. w ramach unijnego programu „Kreatywna Europa” ogłoszono zaproszenie do zgłaszania projektów wspierających artystów i organizacje kulturalne poza Ukrainą. W maju 2023 r. ogłoszono jego zwycięzców: konsorcja ZMINA, Culture Helps oraz U-RE-HERIT będą wspierać ukraińskich artystów i pomagać w odbudowie ukraińskiego dziedzictwa kulturowego.

Integracja z jednolitym rynkiem i inne umowy

W kwietniu 2023 r. Ukraina przystąpiła do Unijnego Mechanizmu Ochrony Ludności jako państwo uczestniczące. W sierpniu, mimo że formalny proces jej przystąpienia jeszcze się nie zakończył, Ukraina oddelegowała 51 pracowników służb interwencyjnych i 19 pojazdów, aby wesprzeć działania ratunkowe w Słowenii podjęte w następstwie niszczycielskich powodzi. Jako państwo w pełni uczestniczące w mechanizmie Ukraina, tak jak inni członkowie, będzie mogła przekazać za jego pośrednictwem pomoc innemu państwu w kryzysie, okazując solidarność, jakiej sama doświadczyła. Oznacza to również ważny krok w kierunku integracji Ukrainy z UE i rozszerza Unijny Mechanizm Ochrony Ludności na wschodnie sąsiedztwo.

↑

Od lewej do prawej: Ihor Kłymenko, ukraiński minister spraw wewnętrznych, Olha Stefaniszyna, wicepremier ds. integracji europejskiej i euroatlantyckiej Ukrainy, oraz Janez Lenarčič, europejski komisarz ds. zarządzania kryzysowego, na ceremonii podpisania umowy przyznającej Ukrainie pełne członkostwo w Unijnym Mechanizmie Ochrony Ludności, Kijów, Ukraina, 20 kwietnia 2023 r.

Ukraina została jeszcze bardziej zintegrowana z jednolitym rynkiem UE dzięki przystąpieniu do Programu na rzecz jednolitego rynku – odnośną umowę o stowarzyszeniu podpisano na spotkaniu komisarzy europejskich z rządem Ukrainy 2 lutego 2023 r. w Kijowie. Umowa ta umożliwia małym i średnim przedsiębiorstwom w Ukrainie udział w określonych zaproszeniach do składania wniosków, co może skutkować otrzymaniem finansowania, oraz udział w inicjatywach takich jak program „Erasmus” dla młodych przedsiębiorców i Europejska Sieć Przedsiębiorczości.

W celu wsparcia integracji ukraińskich małych i średnich przedsiębiorstw z jednolitym rynkiem ogłoszono dwa zaproszenia do składania wniosków o łącznym budżecie w wysokości 7,5 mln euro. Ponadto poczyniono postępy w negocjacjach z Ukrainą dotyczących układu w sprawie oceny zgodności i zatwierdzania produktów przemysłowych. Po wejściu w życie układ ten przyczyni się do integracji gospodarczej Ukrainy z UE, a tym samym ułatwi odbudowę ukraińskiej gospodarki i ukraińskich przedsiębiorstw.

Zobacz, jak program „Erasmus” dla młodych przedsiębiorców wspiera ukraińskich przedsiębiorców.

Zobacz, jak Unia i Europejska Sieć Przedsiębiorczości wspierają Ukrainę.

Ukraina korzysta również z innej ważnej funkcji jednolitego rynku. W kwietniu 2022 r. UE nawiązała współpracę z europejskimi i ukraińskimi operatorami telefonii komórkowej, aby umożliwić przystępny cenowo lub bezpłatny roaming między oboma regionami. Odnośna umowa, przedłużona w lipcu 2023 r. na kolejny rok, ułatwia osobom wysiedlonym z Ukrainy utrzymywanie kontaktów przez granicę dzięki obniżaniu kosztów połączeń oferowanych przez operatorów.

Jednocześnie Komisja pracuje nad włączeniem wspomnianej umowy roamingowej do układu o stowarzyszeniu między UE a Ukrainą. Po sfinalizowaniu umowa umożliwi korzystanie z telefonu komórkowego bez dodatkowych kosztów zarówno ukraińskim odwiedzającym w UE, jak i unijnym podróżnym w Ukrainie. Tempo integracji Ukrainy z unijnym rynkiem roamingu będzie zależało od przyjęcia i wdrożenia przez nią odpowiednich przepisów UE.

Bezpieczeństwo żywnościowe

Rosja pogłębia światowy kryzys bezpieczeństwa żywnościowego, celowo blokując eksport zboża przez Morze Czarne, niszcząc silosy ze zbożem i infrastrukturę rolną w Ukrainie oraz ograniczając wywóz towarów rolnych i nawozów.

↑
Wyładunek ukraińskiego ziarna z barki na Dunaju, Mołdawia, 12 grudnia 2022 r.

W 2022 r., aby odblokować wywóz zboża z Ukrainy do innych krajów, UE, jej państwa członkowskie, Ukraina i Mołdawia ustanowiły korytarze solidarnościowe między UE a Ukrainą. Te alternatywne trasy obejmujące linie kolejowe, drogi i szlaki wodne ułatwiają zarówno wywóz z Ukrainy, jak i przywóz towarów o krytycznym znaczeniu, takich jak pomoc humanitarna czy nawozy.

Korytarze solidarnościowe mają kluczowe znaczenie dla globalnego bezpieczeństwa żywnościowego

Ogółem w latach 2022–2023 korytarze solidarnościowe umożliwiły Ukrainie:

- wywóz ponad 65 mln ton produktów rolnych, w tym prawie 61 mln ton zbóż, nasion olejnych i produktów pokrewnych, m.in. do państw najsilniej dotkniętych niedoborem żywności;
- wywóz ponad 51 mln ton produktów innych niż rolne, takich jak rudy, żelazo, stal i drewno;
- uzyskanie dochodu w wysokości około 44 mld euro dla ukraińskich rolników i przedsiębiorstw;
- przywóz ponad 43 mln ton kluczowych towarów, m.in. paliw (o wartości 88 mld euro).

W czerwcu 2023 r. UE ogłosiła, że zainwestuje 250 mln euro w dziewięć projektów transgranicznych mających poprawić połączenia Ukrainy i Mołdawii z ich sąsiadami w UE – Węgrami, Polską, Rumunią i Słowacją. Projekty te przewidują analizy i prace na kolejowych i drogowych przejściach granicznych i służą rozbudowie i modernizacji infrastruktury, w tym modernizacji parkingów oraz obiektów i urządzeń przeładunkowych.

Ponadto w 2023 r. utworzono wspólną platformę koordynacyjną w celu poprawy przepływów handlowych między UE a Ukrainą. Działania platformy zintensyfikowano po tym, jak 17 lipca Rosja wycofała się z czarnomorskiej inicjatywy zbożowej, w praktyce uniemożliwiając eksport zboża przez Morze Czarne.

Wspieranie państw członkowskich

Skutki rosyjskiej wojny napastniczej przeciwko Ukrainie są odczuwalne również poza jej granicami. Jako sąsiedzi Ukrainy odczuwają je również państwa członkowskie, zwłaszcza w obszarze rynków energii i żywności. (Więcej informacji o tym, jak Unia radzi sobie z kryzysem energetycznym – w rozdziale 4).

W 2023 r. UE zatwierdziła pomoc państwa w wysokości 487 mld euro na wsparcie państw członkowskich w związku z wojną napastniczą, jaką Rosja prowadzi przeciwko Ukrainie.

Jednym z narzędzi, z jakich państwa członkowskie mogą korzystać w celu złagodzenia skutków wojny dla swoich gospodarek, są tymczasowe ramy pomocy państwa w sytuacjach kryzysowych i w okresie transformacji, obowiązujące od 9 marca 2023 r.

Ponadto, po zawieszeniu programów współpracy z Rosją i jej sojusznikiem Białorusią, w 2023 r. UE przesunęła dodatkową pulę 135 mln euro, przewidzianą początkowo na projekty z tymi dwoma krajami, na inne programy, które pozwolą zacieśnić współpracę między państwami członkowskimi a Ukrainą i Mołdawią.

W ciągu tego roku UE dopilnowała również, aby wszystkie regiony Estonii, Łotwy, Litwy, Polski i Finlandii, które miały uczestniczyć w programach współpracy z Rosją i Białorusią, mogły wziąć udział w innych istniejących programach współpracy międzyregionalnej.

Tymczasowe ramy pomocy państwa w sytuacjach kryzysowych i w okresie transformacji dają państwom członkowskim elastyczność, która umożliwia im:

przyznawanie ograniczonych kwot pomocy przedsiębiorstwom dotkniętym obecnym kryzysem lub związanymi z nim sankcjami i środkami odwetowymi

zapewnienie przedsiębiorstwom wystarczającej płynności

rekompensowanie dodatkowych kosztów ponoszonych przez przedsiębiorstwa w związku z wyjątkowo wysokimi cenami gazu i energii elektrycznej

← Zbiór pszenicy w obwodzie donieckim, Ukraina, 4 sierpnia 2023 r.

Wspieranie rolników

Biorąc pod uwagę znaczenie Rosji i Ukrainy dla światowych dostaw zbóż i nasion oleistych, trwająca wojna Rosji przeciwko Ukrainie doprowadziła do dużej niepewności i wahań na tych rynkach produktowych.

Ponieważ eksport z Ukrainy tradycyjnymi szlakami przez porty Morza Czarnego został zablokowany lub poważnie ograniczony, wywożone towary nie docierają do miejsc przeznaczenia równie sprawnie co wcześniej. Zamiast tego ukraińskie zboża i nasiona oleiste coraz częściej trafiają na rynki państw członkowskich sąsiadujących z Ukrainą, co prowadzi do utrudnień logistycznych.

W 2023 r. UE wprowadziła dwa pakiety wsparcia i tymczasowy zakaz przywozu pszenicy, kukurydzy, rzepaku i nasion słonecznika z Ukrainy do Bułgarii, Węgier, Polski, Rumunii i Słowacji na mocy rozporządzenia w sprawie autonomicznych środków handlowych dla Ukrainy. Działania te pozwoliły ograniczyć zatory logistyczne i złagodzić obawy rolników w zainteresowanych państwach członkowskich, a jednocześnie umożliwiały UE dalsze wspieranie ukraińskiej gospodarki dzięki utrzymaniu zerowych stawek celnych na cały ukraiński przywóz.

Ogółem z rezerwy rolnej w ramach wspólnej polityki rolnej przeznaczono ponad 156,3 mln euro

na wsparcie rolników najbardziej dotkniętych wspomnianym problemem w pięciu państwach członkowskich sąsiadujących z Ukrainą. Państwom tym zezwolono również na wykorzystanie krajowych środków wsparcia w celu zapewnienia rolnikom, w razie potrzeby, dodatkowej rekompensaty w postaci dopłat uzupełniających lub specjalnej pomocy państwa. Ponadto w ramach trzeciego pakietu wsparcia Komisja uruchomiła dodatkowe środki w wysokości 330 mln euro przeznaczone dla rolników z innych państw członkowskich UE, którzy ucierpieli na skutek wysokich kosztów produkcji i doświadczyli szczególnych problemów związanych z rosyjską wojną napastniczą. Dzięki ustanowionemu niedawno europejskiemu mechanizmowi gotowości i reagowania na kryzysy związane z bezpieczeństwem żywnościowym szybko zgromadzono potrzebną wiedzę specjalistyczną i zwrócono na wczesnym etapie uwagę podmiotów publicznych i prywatnych na istniejące problemy i wąskie gardła. Wyniki dyskusji między tymi podmiotami miały też bezpośrednie przełożenie na działania UE.

Badanie i ściganie zbrodni wojennych

Od początku napaści na Ukrainę władze rosyjskie ustawicznie dopuszczają się łamania międzynarodowych praw człowieka, a liczne doniesienia mówią o zbrodniach wojennych i atakach na cywilów. Do końca 2023 r. Ukraina wraz z 16 państwami członkowskimi rozpoczęła śledztwa w sprawie zbrodni międzynarodowych popełnionych przez Rosję w tym kraju.

Sześć dni po rozpoczęciu wojny Agencja Unii Europejskiej ds. Współpracy Wymiarów Sprawiedliwości w Sprawach Karnych (Eurojust) pomogła utworzyć wspólny zespół śledczy, któremu powierzono zadanie gromadzenia dowodów oraz prowadzenia śledztw w sprawie zbrodni wojennych i zbrodni przeciwko ludzkości. Obecnie w skład zespołu wchodzi przedstawiciele Ukrainy, sześciu

państw członkowskich, Międzynarodowego Trybunału Karnego i Agencji Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Ścigania.

Ze względu na złożony charakter gromadzenia dowodów dotyczących zbrodni międzynarodowych (np. przyjmowanie zeznań od osób w różnych krajach) Eurojust utworzył też w 2023 r. bazę danych służącą do zabezpieczenia i gromadzenia dowodów dotyczących tych przestępstw (baza dowodów najpoważniejszych zbrodni wagi międzynarodowej). Na potrzeby tej bazy Eurojust udostępni swoją wiedzę specjalistyczną i będzie analizować dowody. Zapewni ponadto krajowym organom sądowym praktyczne wskazówki dzięki identyfikacji zebranych w innych państwach dowodów, które mogą być istotne dla prowadzonych śledztw.

W ramach agencji Eurojust powstało też niedawno Międzynarodowe Centrum Ścigania Zbrodni Agresji przeciwko Ukrainie. Utworzone w lipcu 2023 r. centrum składa się z niezależnych prokuratorów krajowych ze wspólnego zespołu śledczego i sześciu prokuratorów ukraińskich. Ich zadaniem jest opracowanie zarzutów na potrzeby wniesienia i popierania oskarżeń w sprawie rosyjskiej zbrodni agresji przeciwko Ukrainie. Do zbrodni agresji dochodzi wtedy, gdy wysokiej rangi przywódcy polityczni i wojskowi planują, inicjują lub przeprowadzają akty agresji na dużą skalę przy użyciu państwowych sił zbrojnych. Jest to pierwszy w historii przypadek, w którym takie przestępstwo jest przedmiotem śledztwa w czasie jego popełniania.

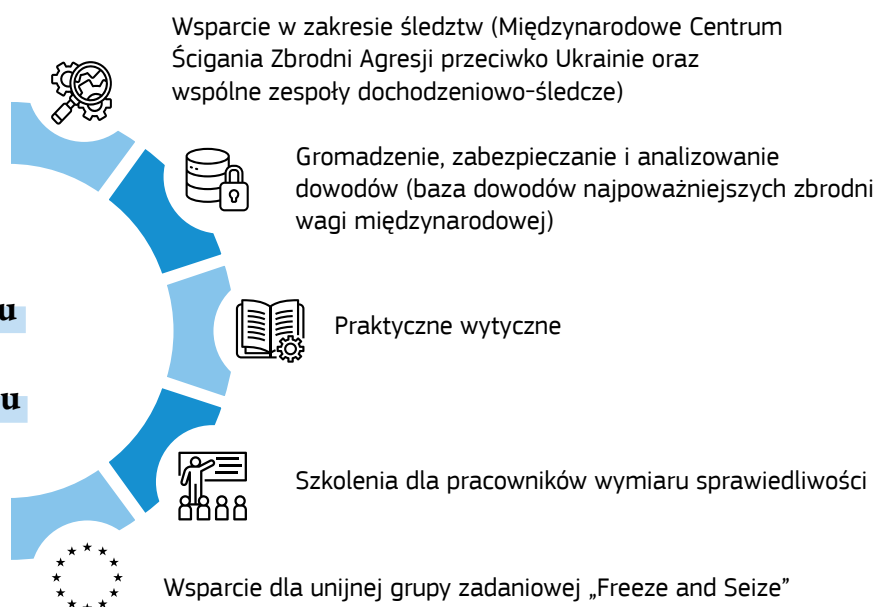
Dzięki centrum prokuratorzy będą mogli współpracować na miejscu, co umożliwi im szybką wymianę dowodów i uzgodnienie wspólnej strategii śledczej i w zakresie ścigania. Kluczowe znaczenie dla ich pracy będzie miała baza dowodów najpoważniejszych zbrodni wagi międzynarodowej, a dowody zgromadzone przez centrum będzie można wykorzystywać przed innymi jurysdykcjami, w tym sądami krajowymi i międzynarodowymi.

Inauguracja Międzynarodowego Centrum Ścigania Zbrodni Agresji przeciwko Ukrainie, Haga, Niemcy, 3 lipca 2023 r. W tle od lewej do prawej: Kenneth Polite, zastępca prokuratora generalnego USA ds. wydziału karnego, Andrij Kostin, prokurator generalny Ukrainy, Dilan Yeşilgöz-Zegerius, minister sprawiedliwości i bezpieczeństwa Niemiec, Ladislav Hamran, przewodniczący Eurojustu, Didier Reynders, europejski komisarz do spraw wymiaru sprawiedliwości, oraz Karim Asad Ahmad Khan, prokurator Międzynarodowego Trybunału Karnego.

Eurojust zapewnia również właściwe wdrażanie unijnych sankcji – za pośrednictwem grupy zadaniowej „Freeze and Seize”. Grupa ta bada możliwe powiązania osób fizycznych i przedsiębiorstw z Rosji i Białorusi z działalnością przestępczą. Analizuje też, w jaki sposób środki prawa karnego, takie jak konfiskata mienia, mogłyby się przyczynić do odbudowy Ukrainy.

Wsparcie Eurojustu dla Ukrainy w zakresie wymiaru sprawiedliwości

Odbudowa Ukrainy

UE jest zdecydowana dopilnować, by Rosja zapłaciła za szkody wyrządzone w Ukrainie. W związku z tym Komisja bada możliwości wsparcia odbudowy Ukrainy – zgodnie z prawem unijnym i międzynarodowym – z wykorzystaniem nadzwyczajnych dochodów pochodzących z zarządzania rezerwami rosyjskiego banku centralnego, które są obecnie zamrożone w UE z powodu sankcji. W tym celu w grudniu Komisja przyjęła wnioski dotyczące zamrożenia nadzwyczajnych dochodów z aktywów rosyjskiego banku centralnego.

UE koordynuje też działania związane z odbudową Ukrainy z partnerami międzynarodowymi. W styczniu 2023 r. UE, Ukraina oraz partnerzy z G-7 uruchomili wielostronną platformę koordynacji darczyńców G-7 dla Ukrainy. Platforma odgrywa kluczową rolę w koordynowaniu wsparcia pochodzącego z różnych źródeł i ugruntowanych instrumentów finansowych, które to wsparcie ma zaspokoić najpilniejsze potrzeby Ukrainy w zakresie finansowania, wspomóc jej przyszłą odbudowę oraz ożywić gospodarkę.

Podczas lutowej wizyty kolegium komisarzy w Ukrainie UE zapowiedziała, że w ramach ogólnego pakietu pomocy dla tego kraju przekaze pomoc w wysokości 1 mld euro na działania na rzecz odbudowy. Komisarze i rząd Ukrainy omówili również, w jaki sposób UE mogłaby pomóc w odbudowie ukraińskich miast, tak by zapewnić im zrównoważony

i inkluzywny charakter. W marcu uruchomiono inicjatywę Phoenix (projekt całościowego ukierunkowania na nową infrastrukturę środowiskową w ukraińskich miastach). Inicjatywa ta umożliwi ukraińskim miastom dostęp do najnowocześniejszych technologii oraz do specjalistycznej wiedzy społeczności nowego europejskiego Bauhausu. Połączy również ukraińskie miasta z podobnymi miastami w UE w celu wymiany *know-how* i dobrych praktyk w zakresie budowania bardziej energooszczędnych i neutralnych dla klimatu miast. Inicjatywa będzie finansowana ze środków misji programu „Horyzont Europa” w zakresie neutralnych dla klimatu i inteligentnych miast oraz środków programu LIFE, co pozwoli natychmiast zmobilizować co najmniej 7 mln euro.

Wreszcie podczas konferencji poświęconej zielonej odbudowie Ukrainy, która odbyła się od 28 listopada do 1 grudnia w Wilnie UE potwierdziła swoje stałe wsparcie dla ukraińskich gmin i przedstawiła bieżące wdrażanie i pierwsze wyniki inicjatywy Phoenix. Jednocześnie misja dotycząca gospodarki o obiegu zamkniętym umożliwiła spotkanie unijnych przedsiębiorstw i zainteresowanych podmiotów branżowych, dla których punkt ciężkości stanowi gospodarka o obiegu zamkniętym, z ukraińskimi przedsiębiorstwami i nabywcami publicznymi, co wzmocniło biznesowy wymiar ekologicznej odbudowy Ukrainy.

Na konferencji w sprawie odbudowy Ukrainy, która odbyła się w Londynie w czerwcu, UE przedstawiła nowy instrument o łącznej wartości sięgającej 50 mld euro, w ramach którego udzielane byłyby dotacje i pożyczki mające pomóc Ukrainie w odbudowie i modernizacji w latach 2024–2027.

Konferencja ta pokazała niezachwiane poparcie UE dla Ukrainy w kontekście trwającej rosyjskiej wojny napastniczej i potwierdziła, że w dążeniu do członkostwa w Unii Ukraina może liczyć na jej pomoc.

UE podpisała ponadto umowy na kwotę ponad 800 mln euro w celu uruchomienia inwestycji prywatnych służącychżywieniu i odbudowie ukraińskiej gospodarki.

Przewodnicząca Komisji Europejskiej Ursula von der Leyen zabiera głos na konferencji w sprawie odbudowy Ukrainy, Londyn, Zjednoczone Królestwo, 21 czerwca 2023 r.

© AFP

2. Wzmocnienie gospodarki i konkurencyjności UE

Wprowadzenie

W 2023 r. Unia Europejska nadal koncentrowała się na zwiększaniu konkurencyjności i dążeniu do gospodarki ekologicznej, cyfrowej, sprzyjającej włączeniu społecznemu i odpornej. Zaproponowany przez UE w 2023 r. plan przemysłowy Zielonego Ładu ma na celu zwiększenie konkurencyjności europejskiego przemysłu technologii neutralnych emisyjnie i wsparcie szybkiej transformacji w kierunku neutralności klimatycznej. UE przedstawiła również strategię na rzecz osiągnięcia bezpieczeństwa gospodarczego w UE i określiła najważniejsze wskaźniki służące wzmocnieniu jej długoterminowej konkurencyjności. Ponadto zaktualizowała ramy zrównoważonego finansowania i podjęła kroki w kierunku reformy unii celnej. W 2023 r. przypadała również 30. rocznica

Pracownicy nadzorują montaż pojazdu elektrycznego w zakładzie Neapco Europe w Düren, Niemcy, 22 sierpnia 2023 r.

utworzenia jednolitego rynku, a w ciągu tego roku UE wprowadziła system jednolitego patentu i środki ułatwiające prowadzenie działalności transgranicznej. Aby zapewnić gospodarce unijnej korzyści z cyfryzacji, UE zaproponowała ramy prawne dotyczące cyfrowego euro, które po przyjęciu funkcjonowałyby obok gotówki, i uruchomiła centrum danych celnych. Ponadto przedstawiła kilka wniosków ustawodawczych, które wzmocnią unię rynków kapitałowych poprzez zwiększenie bezpieczeństwa inwestycji dla inwestorów detalicznych, wprowadziła przepisy mające na celu przeciwdziałanie zakłócającym skutkom subsydiów zagranicznych na rynkach UE oraz zreformowała istniejące i wprowadziła nowe ramy, aby zwiększyć odporność banków na wstrząsy gospodarcze.

Dalsza odbudowa i długotrwała odporność

Tendencje

W 2023 r. gospodarka UE nadal rosła, choć tempo tego wzrostu było wolniejsze ze względu na ogromne wstrząsy gospodarcze. Inflacja malała dzięki spadającym cenom energii i mniejszej presji inflacyjnej ze strony żywności i towarów przemysłowych.

Gospodarkę UE wspiera wyjątkowo silny rynek pracy, na którym odnotowano rekordowo niskie stopy bezrobocia, stały wzrost zatrudnienia i wzrost płac. Wdrażanie reform i inwestycji w ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności pozostaje kluczowe dla utrzymania gospodarki UE na właściwej drodze.

Trwająca wojna napastnicza Rosji przeciwko Ukrainie i szerzej zakrojone napięcia geopolityczne nadal stanowią zagrożenie dla perspektyw wzrostu gospodarki UE.

Sukces Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności

W 2023 r. odbudowę gospodarki w dalszym ciągu napędzała realizacja Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, będącego centralnym elementem planu odbudowy NextGenerationEU o wartości 800 mld euro. Instrument ten wzmocnił odporność gospodarczą i społeczną państw członkowskich i wspierał REPowerEU, unijną inicjatywę mającą pomóc państwom członkowskim w przyspieszeniu odchodzenia od paliw kopalnych w świetle niczym niesprowokowanej inwazji Rosji na Ukrainę (więcej informacji na temat inicjatywy REPowerEU można znaleźć w rozdziale 4).

Instrument ten jest wyjątkowy ze względu na swój oparty na wynikach charakter. Aby z niego skorzystać, państwa członkowskie muszą przedłożyć Komisji plany odbudowy i zwiększania odporności. W planach tych państwa członkowskie przedstawiają reformy

i inwestycje, które zamierzają zakończyć do końca 2026 r. i na które mogą otrzymać finansowanie do wysokości wcześniej uzgodnionego pułapu. Komisja wypłaca państwom członkowskim środki, które są uzależnione od pomyślnego osiągnięcia wcześniej ustalonych kamieni milowych i wartości docelowych określonych w planach. Środki te mają na celu sprostanie najważniejszym wyzwaniom stojącym przed państwami członkowskimi i są dostosowane do celów UE.

Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności napędza reformy i inwestycje w sześciu obszarach polityki: (i) zielona transformacja, (ii) transformacja cyfrowa, (iii) inteligentny, trwały wzrost gospodarczy sprzyjający włączeniu społecznemu, (iv) spójność społeczna i terytorialna, (v) opieka zdrowotna, odporność gospodarcza, społeczna i instytucjonalna, (vi) polityka na rzecz następnego pokolenia.

UE oferuje również państwom członkowskim pomoc w realizacji ich planów odbudowy i zwiększania odporności za pośrednictwem Instrumentu Wsparcia Technicznego. Dotychczas ze wsparcia tego skorzystało ponad 400 projektów. 23 państwa członkowskie otrzymały lub otrzymują obecnie ogólne wsparcie w zakresie horyzontalnych aspektów realizacji planów odbudowy i zwiększania odporności, w tym wsparcie w zakresie zmiany tych planów, a wszystkie 27 państw członkowskich korzysta ze wsparcia tematycznego związanego z wdrażaniem środków Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności.

Większość osób w Europie (53 proc.) uważa, że NextGenerationEU może być skutecznym narzędziem reagowania na obecne wyzwania gospodarcze.

Źródło: Standardowe badanie Eurobarometr 100, grudzień 2023 r.

W 2023 r. w związku z realizacją planów odbudowy i zwiększania odporności państw członkowskich:

6,9 mln osób wzięło udział w kształceniu i szkoleniu

1,4 mln przedsiębiorstw otrzymało wsparcie rzeczowe

5,98 mln osób skorzystało ze środków ochrony przed klęskami żywiołowymi związanymi z klimatem

zaoszczędzono 22 mln MWh rocznej energii pierwotnej

Fundusze na realizację celów Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (RRF)

Do tej pory wypłacono łącznie
222,4 mld €

9,3 mld €

Płatności zaliczkowe dotyczące REPowerEU

40 mld €

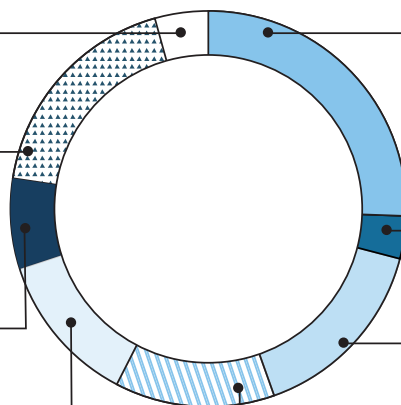
Inteligentny, trwały wzrost gospodarczy sprzyjający włączeniu społecznemu

16,5 mld €

Transformacja cyfrowa

28,2 mld €

Transformacja ekologiczna

56,6 mld €

Płatności zaliczkowe dla 21 państw członkowskich

7,6 mld €

Polityki w ramach narzędzia Next Generation EU

34,9 mld €

Odporność zdrowotna, gospodarcza, społeczna i instytucjonalna

29,3 mld €

Spójność społeczna i terytorialna

Przykładowe projekty

Transformacja ekologiczna

We Francji z RRF sfinansowano modernizację efektywności energetycznej w odniesieniu do 20 tys. mieszkań socjalnych i mieszkań w akademikach.

Spójność społeczna i terytorialna

RRF umożliwia Austrii pomoc osobom długotrwale bezrobotnym w uzyskaniu dostępu do szkoleń i kwalifikacji.

Transformacja cyfrowa

RRF zwiększa pojemność chmury obliczeniowej Włoch dzięki inwestycjom w centra danych na potrzeby gospodarki cyfrowej.

Odporność zdrowotna, gospodarcza, społeczna i instytucjonalna

Wspierana w ramach RRF reforma na Cyprze zintensyfikuje działania antykorupcyjne i ustanowi niezależny organ antykorupcyjny.

Inteligentny, trwały wzrost gospodarczy sprzyjający włączeniu społecznemu

RRF pomógł Hiszpanii wesprzeć ponad 60 dużych przedsiębiorstw i MŚP w prowadzeniu badań naukowych i wdrażaniu innowacji w zakresie mobilności zgodnej z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Polityki w ramach narzędzia Next Generation EU

Środki z RRF pomogły Czechom udostępnić uczniom około 74 tys. urządzeń cyfrowych do zdalnego uczenia się.

Budżet UE: przygotowanie UE na obecne i przyszłe wyzwania

W 2023 r. długoterminowy budżet UE (wieloletnie ramy finansowe) i NextGenerationEU miały zasadnicze znaczenie dla odbudowy Europy, która zmagająca się z wyzwaniami takimi jak wojna w Ukrainie, wysoka inflacja, klęski żywiołowe i kryzysy humanitarne. Aby budżet UE mógł nadal zapewniać realizację najważniejszych priorytetów, w czerwcu Komisja zaproponowała przegląd wieloletnich ram finansowych.

We wrześniu przyjęto roczny budżet UE na 2024 r. Uwzględniono w nim pilne kryzysy na Bliskim Wschodzie oraz w Europie i w jej sąsiedztwie.

Aby wesprzeć NextGenerationEU i pomóc Ukrainie, w 2023 r. Komisja zgromadziła około 116 mld euro w ramach funduszy długoterminowych, w tym do 12,5 mld euro w postaci zielonych obligacji, co sprawiło, że UE stała się wiodącym emitentem zielonych obligacji.

↑
Johannes Hahn, europejski komisarz do spraw budżetu i administracji, przedstawia wniosek w sprawie przeglądu wieloletnich ram finansowych, Bruksela, Belgia, 20 czerwca 2023 r.

Budowanie długoterminowej odporności

W ciągu roku Komisja przedstawiła wnioski ustawodawcze mające na celu wdrożenie najbardziej kompleksowej reformy unijnych przepisów

dotyczących zarządzania gospodarczego od czasu zakończenia kryzysu gospodarczego i finansowego z lat 2007–2008. Wnioski te są wynikiem dogłębnej refleksji i szeroko zakrojonych konsultacji. Nowe przepisy mają na celu ułatwienie i zachęcenie państw członkowskich do wdrażania ważnych reform i inwestycji. Reforma uprości zarządzanie gospodarcze, zwiększy poczucie odpowiedzialności na szczeblu krajowym, położy większy nacisk na perspektywę średnioterminową i poprawi egzekwowanie reguł fiskalnych UE w ramach przejrzystych wspólnych ram unijnych.

↓
Valdis Dombrovskis, wiceprzewodniczący wykonawczy Komisji Europejskiej odpowiedzialny za Gospodarkę, która służy ludziom, i komisarz europejski do spraw handlu (po lewej), oraz Paolo Gentiloni, europejski komisarz ds. gospodarki (po prawej), na konferencji prasowej na temat przeglądu unijnych ram zarządzania gospodarczego, Bruksela, Belgia, 26 kwietnia 2023 r.

Chorwacja przystępuje do strefy euro

1 stycznia 2023 r. Chorwacja przystąpiła do strefy euro i strefy Schengen.

Przejęcie na euro ułatwiło Chorwatom życie i zwiększyło ich konkurencyjność, upraszczając zarówno handel, jak i podróżowanie. Stanowi ono symbol unijnej obietnicy wolności i szans dla wszystkich Chorwatów.

Badanie przeprowadzone w Chorwacji po całkowitym zastąpieniu kuny przez euro pokazuje, że 61 proc. obywateli Chorwacji uważa, że przejście na euro przebiegało sprawnie i skutecznie, a 88 proc. – że było dobrze poinformowanych o wspólnej walucie.

W całej UE poparcie dla euro jest nadal bardzo silne: 71 proc. osób w UE popiera europejską unię gospodarczą i walutową z jedną walutą, przy czym w strefie euro odsetek ten wynosi 79 proc.

Źródła: Badanie Flash Eurobarometr 518, luty 2023 r., standardowe badanie Eurobarometr 100, grudzień 2023 r.

Spójna Unia Europejska

W 2023 r. przypadała 30. rocznica utworzenia Funduszu Spójności. Przez 30 lat istnienia Funduszu Spójności w spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną UE zainwestowano łącznie prawie 179 mld euro. Oczekuje się, że finansowanie polityki spójności w latach 2021–2027 zwiększy produkt krajowy brutto UE o 0,5 proc. i przyczyni się do stworzenia 1,3 mln miejsc pracy. Duże projekty ukończone lub rozpoczęte w 2023 r. obejmują rekonstrukcję kompleksu Pompejów, nowy system metra w Salonikach oraz poprawę infrastruktury kanalizacyjnej w Rumunii. Do końca roku programy polityki spójności na lata 2014–2020 przyniosły

znaczące rezultaty, w tym wsparcie dla 4,5 mln przedsiębiorstw, utworzenie ponad 370 tys. miejsc pracy, poprawę dostępu szerokopasmowego dla ponad 7,9 mln gospodarstw domowych oraz instalację ponad 6 000 megawatów dodatkowej mocy do produkcji energii ze źródeł odnawialnych.

Osiągnięcia te uwypuklają ważną rolę regionalnych i lokalnych administracji publicznych, które znajdują się najbliżej obywateli i są niezastąpione w realizacji priorytetów politycznych i wdrażaniu prawodawstwa UE w swoich regionach. Dlatego inicjatywa CompAct, uruchomiona w 2023 r., ma na celu wzmocnienie administracji publicznej w państwach członkowskich.

← Elisa Ferreira, europejska komisarz do spraw spójności i reform (pierwsza z prawej), odwiedza współfinansowany przez UE projekt szklarni na dachach na rzecz zmniejszenia emisji CO₂, Bettendorf, Luksemburg, 13 marca 2023 r.

Silny i odporny jednolity rynek

30 lat jednolitego rynku

W 2023 r. UE obchodziła 30. rocznicę utworzenia jednolitego rynku, którego ustanowienie 1 stycznia 1993 r. było ważnym etapem w integracji europejskiej. Jednolity rynek to coś więcej niż tylko ramy prawne czy sam rynek – jest to przestrzeń wolności, postępu, szans, wzrostu, wspólnego dobrobytu, spójności i odporności. Znacznie wzmacnia on globalną pozycję gospodarczą i geopolityczną Unii. Jest to największy na świecie zintegrowany obszar jednolitego rynku, odpowiadający za 15 proc. światowego produktu krajowego brutto, a przy tym pozostaje jednym z najbardziej zorientowanych na zewnątrz.

Od ponad 30 lat jednolity rynek ma kluczowe znaczenie dla konkurencyjności UE, poprawiając życie obywateli i ułatwiając prowadzenie działalności gospodarczej. Jednolity rynek zwiększył produkt krajowy brutto UE o 9 proc., przynosząc znaczne korzyści gospodarcze, a dodatkowe wsparcie w ramach polityki spójności umożliwia wszystkim regionom zaangażowanie się w ten proces i czerpanie z niego korzyści. Jednolity rynek odgrywa również niezbędną rolę w ułatwianiu transformacji ekologicznej i cyfrowej. Jako źródło integracji regulacyjnej, finansowej i łańcucha dostaw UE jednolity rynek pomaga w tworzeniu korzyści skali, które mają zasadnicze znaczenie dla rozwoju przedsiębiorstw.

Jednolity rynek w skrócie

Jednolity rynek odpowiada za **18 % światowego produktu krajowego brutto**,
oferując towary i usługi dla ponad **450 mln osób**.

Źródło: [Roczne sprawozdanie dotyczące jednolitego rynku](#), styczeń 2023 r.

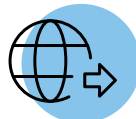
Obejmuje:

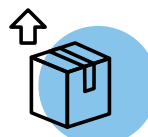
23 mln
przedsiębiorstw...

... zatrudniających
prawie 128 mln
osób

965 mld €
wewnątrzunijnego
eksportu usług

3 428 mld €
wewnątrzunij-
nego eksportu
towarów

8 163 mld €
wewnątrzunijnych
inwestycji

Czy wiesz, że...? (*)

W 2020 r. **47,5 %**
wartości eksportu
towarów z UE do
państw spoza UE
dokonano w euro.

Ponad **60 %**
przedsiębiorstw
kontrolowanych
przez podmioty
zagraniczne w UE
jest kontrolowanych
przez spółkę
w innym państwie
członkowskim UE.

O **47,0 %** wzrosła
w latach 2010–2021
liczba zatrudnionych
w państwach
członkowskich osób
posiadających
obywatelstwo
innego państwa
członkowskiego.

2,4 % studentów
w państwach
członkowskich
pochodzi
z innego państwa
członkowskiego.

(*) Dane dla UE złożonej z 27 państw, z ostatniego roku, dla którego są dostępne.

Źródło: [Eurostat](#).

Jednolity rynek ma zasadnicze znaczenie dla odporności gospodarczej UE i okazał się kluczowy w ostatnich kryzysach, takich jak pandemia czy działania Rosji w Ukrainie i późniejszy kryzys energetyczny. Ponadto jest on ważnym narzędziem geopolitycznym zwiększającym wpływy UE w obliczu zmian geopolitycznych i wyścigu ku czystej technologii. Pomimo swoich osiągnięć jednolity rynek musi ewoluować w świetle nowych i zmieniających się realiów geopolitycznych, postępu technologicznego oraz transformacji ekologicznej i cyfrowej, a także w celu zwiększenia długoterminowej konkurencyjności i wydajności UE.

Silniejszy jednolity rynek

UE stale poprawia otoczenie biznesowe we wszystkich sektorach swojej gospodarki. We wrześniu 2023 r. Komisja przedstawiła wniosek w sprawie zwalczania opóźnień w płatnościach przez przedsiębiorstwa i organy publiczne, jako że opóźnienia te zagrażają przepływowi środków pieniężnych małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) i ograniczają konkurencyjność i odporność łańcuchów dostaw. Wniosek ten jest częścią szerszego zestawu środków w ramach pakietu pomocowego, który Komisja wprowadziła w celu wsparcia MŚP mierzących się z wyzwaniami gospodarczymi.

UE wspiera również innowacje, ułatwiając przedsiębiorstwom ochronę ich własności intelektualnej w całej UE. Uruchomienie w czerwcu systemu jednolitego patentu było ważnym krokiem w kierunku uzupełnienia jednolitego rynku i zwiększenia ochrony patentowej w Europie. System ten stanowi punkt kompleksowej obsługi w zakresie rejestracji i egzekwowania patentów w Europie, co prowadzi do obniżenia kosztów, zmniejszenia biurokracji i zmniejszenia obciążeń administracyjnych dla innowatorów, a także przynosi korzyści w szczególności MŚP.

Ponadto nowy Jednolity Sąd Patentowy, właściwy w sprawach dotyczących jednolitego patentu i istniejących patentów europejskich, umożliwi przedsiębiorstwom skuteczniejsze egzekwowanie praw patentowych. Dodatkowo Fundusz MŚP – wspólna inicjatywa Komisji i Urzędu Unii Europejskiej ds. Własności Intelektualnej – zapewnia MŚP wsparcie finansowe (bony na usługi związane z własnością intelektualną) na zarządzanie ich portfelami praw własności intelektualnej, w tym znakami towarowymi, wzorami, patentami i prawami dotyczącymi odmian roślin.

Jak będzie działał system jednolitego patentu?

Wynalazcy ubiegają się o patent europejski.

Europejski Urząd Patentowy zapewnia, aby wynalazek spełniał kryteria nowości, poziomu wynalazczego i przemysłowego zastosowania.

Po przyznaniu patentu europejskiego właściciel patentu wnosi o nadanie mu jednolitego charakteru.

Jednolity patent staje się skuteczny w jednym etapie, bez dodatkowych formalności, takich jak tłumaczenia, w uczestniczących państwach członkowskich:

Belgia, Bułgaria, Dania, Niemcy, Estonia, Francja, Włochy, Łotwa, Litwa, Luksemburg, Malta, Niderlandy, Austria, Portugalia, Słowenia, Finlandia, Szwecja.

Jednocześnie właściciel patentu europejskiego może również walidować go w państwach nieuczestniczących, w tym w państwach niebędących członkami UE, z zastrzeżeniem wymogów krajowych.

W kwietniu 2023 r. Komisja zaproponowała pakiet patentowy, który uzupełnia system jednolitego patentu. Po przyjęciu przepisów przedsiębiorstwa odniosą korzyści z nowych, bardziej zrównoważonych ram dotyczących patentów niezbędnych do spełnienia normy oraz prostszego dostępu do dodatkowych świadectw ochronnych dla produktów farmaceutycznych i środków ochrony roślin, a także z jaśniejszych przepisów dotyczących udzielania licencji przymusowych w sytuacjach kryzysowych. Ponadto rozporządzenie w sprawie ochrony oznaczeń geograficznych produktów rzemieślniczych i przemysłowych, które weszło w życie w ubiegłym roku, zapewnia unijnym producentom lepszą ochronę produktów rzemieślniczych i przemysłowych oraz wiedzy fachowej związanej z ich regionem.

Dzięki proponowanej reformie unijnych przepisów dotyczących ochrony wzorów ochrona innowacji

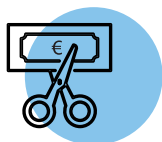
i wzorów w UE również zostanie wzmocniona, usprawniona i zmodernizowana.

UE wspiera też działalność transgraniczną, eliminując bariery utrudniające wzrost gospodarczy i prowadzenie działalności.

Nowe środki mające na celu usunięcie barier mogłyby przynieść gospodarce 713 mld euro do końca 2029 r.

Jednym z przykładów są proponowane nowe przepisy mające na celu usunięcie barier dla swobodnego ruchu maszyn mobilnych nieprzeznaczonych do ruchu drogowego, takich jak żurawie, kombajny czy wózki widłowe, na drogach publicznych.

Rozporządzenie w sprawie maszyn mobilnych nieporuszających się po drogach ostatecznie zastąpi różne systemy regulacyjne istniejące obecnie w państwach członkowskich i:

ograniczy czynniki utrudniające i opóźniające wejście na rynek

zmniejszy koszty przestrzegania przepisów, ułatwi innowacje i zwiększy konkurencyjność

ułatwieni korzystanie z maszyn w innych krajach UE

zapewni w całej UE równe i wysokie normy bezpieczeństwa ruchu drogowego maszyn mobilnych nieporuszających się po drogach

Ponadto, aby ułatwić organizacjom niekomercyjnym prowadzenie działalności transgranicznej, we wrześniu Komisja zaproponowała nową formę prawną europejskiego stowarzyszenia transgranicznego. Poprawi to funkcjonowanie jednolitego rynku poprzez usunięcie barier prawnych i administracyjnych dla stowarzyszeń nienastawionych na zysk, które prowadzą lub chcą prowadzić działalność w kilku państwach członkowskich.

W grudniu Komisja przedstawiła zmieniony wniosek dotyczący rozporządzenia w sprawie ułatwienia rozwiązań transgranicznych. Ma ono pomóc państwom członkowskim w usuwaniu przeszkód, które wpływają na codzienne życie 150 mln obywateli mieszkających w regionach transgranicznych UE. Usunięcie tych przeszkód znacznie poprawi funkcjonowanie jednolitego rynku i wzmocni spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną UE.

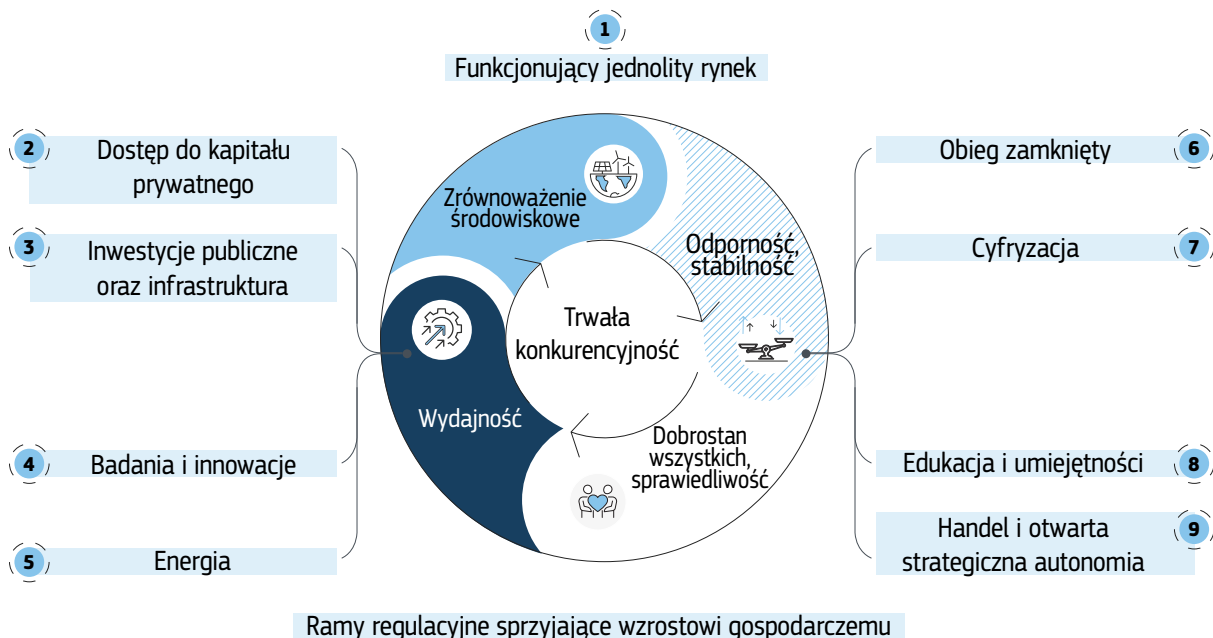
Poprawa długotrwałej konkurencyjności

W kontekście silnej globalnej konkurencji i nowych wyzwań geopolitycznych Komisja zaproponowała skoncentrowanie się na dziewięciu kluczowych czynnikach stymulujących długotrwałą konkurencyjność UE. Są to: właściwie funkcjonujący jednolity rynek, dostęp do kapitału prywatnego, inwestycje publiczne i infrastruktura, badania naukowe i innowacje, energia, obieg zamknięty, cyfryzacja, edukacja i umiejętności oraz handel i otwarta strategiczna autonomia.

UE zapewnia długotrwałą konkurencyjność i dobrze prosperujący jednolity rynek także poprzez jednolite stosowanie przepisów mających na celu utrzymanie uczciwej konkurencji we wszystkich państwach członkowskich i przedsiębiorstwach. Decyzje

Komisji dotyczące przeciwdziałania praktykom monopolistycznym, łączenia przedsiębiorstw i kontroli pomocy państwa zapewniają zrównoważony i skuteczny rynek wewnętrzny, który ma zasadnicze znaczenie dla gospodarki UE. Kontrola pomocy państwa zapewnia zgodność dotacji rządowych ze wspólnymi celami i utrzymanie spójnych warunków prowadzenia działalności gospodarczej w całej UE. Dynamiczna konkurencja w sektorze prywatnym prowadzi do lepszej jakości i bardziej sprawiedliwych cen dla konsumentów. Każda decyzja Komisji w zakresie polityki konkurencji chroni interesy konsumentów i przedsiębiorstw, a jednocześnie chroni obywateli UE przed pozbawionymi skrupułów podmiotami gospodarczymi.

Dziewięć czynników stymulujących konkurencyjność

Akt o rynkach cyfrowych jest dobrym przykładem korzyści, jakie polityka konkurencji przynosi społeczeństwu. Akt ten, który uzupełnia unijne reguły konkurencji, nie zastępując ich, jest jednym z pierwszych na świecie aktów prawnych mających na celu ograniczenie pełnionej przez największe platformy cyfrowe roli strażników dostępu, przynosząc obywatelom korzyści gospodarcze i społeczne (dodatkowe informacje znajdują się w rozdziale 5).

↑ FILM: Rozporządzenie w sprawie subsydiów zagranicznych.

UE nie tylko zapewnia uczciwą konkurencję wewnętrzną, ale również sprawdza, czy przedsiębiorstwa w UE mają równe szanse powodzenia w obliczu konkurencji międzynarodowej. W lipcu UE wprowadziła rozporządzenie w sprawie subsydiów zagranicznych. Umożliwia ono Komisji badanie wkładów finansowych wniesionych przez rządy państw spoza UE na rzecz przedsiębiorstw prowadzących działalność w UE. Jeżeli wkłady te przyniosą tym przedsiębiorstwom nienależną korzyść, Komisja może podjąć działania w celu skorygowania zakłóceń.

Skuteczność unijnych reguł konkurencji zależy od ich wdrożenia. Oto kilka przykładów na to, jak UE zapewnia uczciwą konkurencję przez egzekwowanie przepisów.

W 2023 r. podjęto 335 decyzji dotyczących połączeń.

W ciągu tego roku zatwierdzono środki pomocy państwa o wartości 487 mld €, zwłaszcza w kontekście rosyjskiej wojny napastniczej przeciwko Ukrainie i jej wpływu na ceny w UE.

W czerwcu 2023 r. Komisja przesłała przedsiębiorstwu Google pisemne zgłoszenie zastrzeżeń, w którym wstępnie stwierdziła, że faworyzuje ono własne usługi technologii graficznej reklamy internetowej ze szkodą dla konkurentów.

↑
Thierry Breton, europejski komisarz do spraw rynku wewnętrznego, podczas konferencji prasowej na temat aktu w sprawie surowców krytycznych, długoterminowej strategii UE na rzecz konkurencyjności i trzydziestolecia jednolitego rynku, Bruksela, Belgia, 16 marca 2023 r.

Surowce krytyczne są niezbędne w szeregu sektorów strategicznych, w tym w przemyśle technologii neutralnych emisyjnie, przemyśle cyfrowym, sektorze lotniczym i kosmicznym oraz sektorze obronnym. Akt w sprawie surowców krytycznych zwiększa zdolność UE do monitorowania i ograniczania ryzyka zakłóceń oraz wzmacnia obieg zamknięty i zrównoważony rozwój. Wraz z reformą struktury rynku energii elektrycznej i aktem w sprawie przemysłu neutralnego emisyjnie, które zapowiedziano w ramach planu przemysłowego Zielonego Ładu (zob. rozdziały 3 i 4), akt ten będzie wspierać otoczenie regulacyjne sprzyjające rozwojowi technologii neutralnych emisyjnie i konkurencyjności przemysłu europejskiego.

Akt w sprawie przemysłu neutralnego emisyjnie ma również zwiększyć konkurencyjność gospodarki UE poprzez zapewnienie lepszych ram regulacyjnych dla przemysłu. Pomoże to przedsiębiorstwom w rozwijaniu innowacji ekologicznych i cyfrowych. W ramach planu przemysłowego Zielonego Ładu akt ten stworzy bardziej przewidywalne i uproszczone ramy regulacyjne mające na celu zachęcanie do inwestycji w wytwarzanie produktów niezbędnych do osiągnięcia celów UE w zakresie neutralności klimatycznej.

Akt wzmocni i zwiększy odporność unijnej bazy przemysłowej w zakresie technologii neutralnych emisyjnie, które mają kluczowe znaczenie dla opłacalnego, niezawodnego i zrównoważonego systemu czystej energii. Ponadto przyspieszy on tworzenie i produkcję technologii neutralnych emisyjnie, co pomoże zmniejszyć zależność UE od rosyjskich paliw kopalnych i uniknąć nowych zależności, które mogłyby blokować kluczowe technologie i komponenty niezbędne do transformacji ekologicznej (zob. rozdział 4).

Poprawa bezpieczeństwa gospodarczego jest kolejnym ważnym czynnikiem zwiększania konkurencyjności UE. W czerwcu Komisja i wysoki przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa Josep Borrell zainicjowali Europejską strategię bezpieczeństwa gospodarczego – kompleksowe podejście mające na celu wzmocnienie gospodarki UE. Strategia ta będzie wspierać rozwój bazy przemysłowej UE, chronić jej podstawowe interesy w zakresie bezpieczeństwa gospodarczego oraz promować zawieranie partnerstw z jak najszerszym gronem państw spoza UE w celu przyspieszenia wspólnych działań na rzecz propagowania bezpieczeństwa gospodarczego na szczeblu międzynarodowym. Jest ona niezbędna, by umożliwić UE ocenę ryzyka gospodarczego i zarządzanie nim przy jednoczesnym zachowaniu otwartości i zdolności do angażowania się na arenie międzynarodowej.

Silniejsze powiązania UE-Chiny w celu zwiększenia konkurencyjności

Relacje UE z Chinami mają kluczowe znaczenie dla wzmocnienia konkurencyjności UE.

W obliczu coraz większej asertywności Chin, które zaostrzyły swoją ogólną pozycję strategiczną, w 2023 r. UE przyjęła podejście polegające na ograniczaniu ryzyka i przywracaniu równowagi w stosunkach z Chinami, kontynuując jednocześnie prace na rzecz silniejszego międzynarodowego ładu opartego na zasadach. Przywrócenie równowagi wiąże się z kontynuacją dwustronnych stosunków gospodarczych i współpracy w zakresie globalnych wyzwań, przy jednoczesnym zajęciu się zakłóceniami rynku wynikającymi z nieproporcjonalnych dotacji państwowych Chin.

Ograniczanie ryzyka obejmuje zmniejszenie krytycznych zależności i przeciwdziałanie szczególnym zagrożeniom związanym ze strategią Chin w zakresie przyspieszenia rozwoju wojskowego poprzez wykorzystanie innowacji pochodzących ze wspólnych badań naukowych, środowisk akademickich i międzynarodowych przedsiębiorstw prywatnych.

↑
Przewodnicząca Komisji Europejskiej Ursula von der Leyen wygłasza przemówienie na temat stosunków UE-Chiny, Bruksela, Belgia, 30 marca 2023 r. W swoim przemówieniu przewodnicząca przedstawiła strategiczne podejście, które zamierzała przyjąć podczas wizyty w Chinach 6 kwietnia 2023 r., na szczycie G-7 w Hiroszimie, Japonia, w dniach 19–21 maja 2023 r. oraz podczas szczytu UE-Chiny 7 grudnia 2023 r. (zob. rozdział 8).

Systemy finansowe

Unia rynków kapitałowych

Rynki kapitałowe to rynki finansowe, na których nabywane i sprzedawane są papiery wartościowe, takie jak akcje i obligacje. Umożliwiają one przedsiębiorstwom, rządowi i innym podmiotom pozyskiwanie kapitału od szerokiego grona inwestorów. Unia rynków kapitałowych jest inicjatywą UE na rzecz utworzenia jednolitego rynku kapitałowego, który umożliwi transgraniczne przepływy kapitału i zapewni unijnym przedsiębiorstwom, w tym MŚP, dostęp do większej liczby źródeł finansowania.

Aby pobudzić inwestycje, konieczne jest zapewnienie inwestorom bezpieczeństwa i perspektywy wymiernych zysków. Dlatego jednym z głównych celów planu działania UE na rzecz unii rynków kapitałowych z 2020 r. jest uczynienie UE

bezpieczniejszym miejscem do inwestowania oszczędności w perspektywie długoterminowej.

24 maja 2023 r. Komisja przyjęła pakiet dotyczący inwestycji detalicznych, który wzmocni pozycję inwestorów detalicznych i zapewni im ochronę. Inwestorzy detaliczni to osoby prywatne, które inwestują na rynkach kapitałowych w celu zarządzania swoimi finansami, w tym na potrzeby przyszłej emerytury. UE pragnie zapewnić, by inwestorzy detaliczni byli należycie chronieni i traktowani sprawiedliwie, tak aby mogli w pełni korzystać z unii rynków kapitałowych na potrzeby inwestycji. Zwiększenie zaufania inwestorów i poprawa unii rynków kapitałowych są również ważnym sposobem ukierunkowania finansowania prywatnego na gospodarkę UE oraz finansowania transformacji ekologicznej i cyfrowej.

Na czym polega problem?

Inwestorzy indywidualni mają trudności z dostępem do adekwatnych, porównywalnych i łatwo zrozumiałych informacji potrzebnych do dokonywania świadomych wyborów inwestycyjnych.

Pod wpływem mediów społecznościowych i nowych kanałów marketingu inwestorzy detaliczni są w coraz większym stopniu narażeni na bezprawny nacisk.

Doradztwo finansowe może nie zawsze najlepiej służyć interesom inwestorów detalicznych.

Niektóre produkty inwestycyjne nie są korzystne ekonomicznie dla inwestorów indywidualnych.

Skutki

Tylko **17 %** aktywów gospodarstw domowych w UE w 2021 r. było ulokowanych w papierach wartościowych (np. akcjach lub obligacjach), znacznie mniej niż w przypadku gospodarstw domowych w USA. (Źródło: Eurostat).

O **40 %** wyższe opłaty ponoszą inwestorzy indywidualni niż instytucjonalni (np. w przypadku funduszy emerytalnych). (Źródło: Sprawozdanie Europejskiego Urzędu Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych na temat kosztów i wyników, styczeń 2023 r.).

45 % osób w UE nie jest przekonanych, że doradztwo inwestycyjne, które otrzymują od pośredników finansowych, jest dla nich najkorzystniejsze. (Źródło: Badanie Flash Eurobarometr 525, lipiec 2023 r.).

W maju Parlament i Rada osiągnęły również porozumienie w odniesieniu do wniosku dotyczącego ustanowienia pojedynczego punktu dostępu dla wszystkich publicznych informacji finansowych i związanych ze zrównoważonym rozwojem w odniesieniu do unijnych przedsiębiorstw i unijnych produktów inwestycyjnych. Zwiększy to widoczność przedsiębiorstw wśród inwestorów, otwierając dodatkowe źródła finansowania. Ma to szczególne znaczenie dla małych przedsiębiorstw na małych rynkach kapitałowych. Europejski pojedynczy punkt dostępu zapewni również łatwy dostęp do sprawozdań przedsiębiorstw na temat zrównoważonego rozwoju publikowanych przez przedsiębiorstwa, wspierając realizację celów Europejskiego Zielonego Ładu.

Ponadto 29 czerwca Parlament i Rada osiągnęły porozumienie w odniesieniu do wniosku ustawodawczego dotyczącego zmiany rozporządzenia regulującego zasady dotyczące struktury rynków instrumentów finansowych. Zmiana ta zapewni stworzenie odpowiednich warunków dla dostawcy informacji skonsolidowanych w celu uzyskania skonsolidowanego obrazu obrotu w całej UE. System publikacji informacji skonsolidowanych będzie gromadzić dane na temat cen i wolumenów instrumentów finansowych, takich jak akcje i obligacje, z setek systemów wykonywania zleceń w państwach członkowskich w jednym strumieniu informacji, dzięki czemu będą one w równym stopniu dostępne dla wszystkich. Wszystkie platformy realizacji zleceń, takie jak giełdy papierów wartościowych i platformy obrotu, będą zobowiązane do przekazywania swoich danych transakcyjnych bezpośrednio do systemu publikacji informacji skonsolidowanych.

19 lipca Parlament i Rada uzgodniły wniosek dotyczący poprawy ram regulacyjnych mających zastosowanie do sektora funduszy inwestycyjnych. Przegląd harmonizuje przepisy regulujące wybór i stosowanie narzędzi zarządzania płynnością związanych z funduszami,

dostosowując je do międzynarodowych zaleceń dotyczących wspierania stabilności finansowej. We wniosku ustanawia się również wspólne ramy dla funduszy udzielających pożyczek przedsiębiorstwom oraz zwiększa przejrzystość w zakresie zasad przekazywania funkcji, umożliwiając organom nadzoru zrozumienie, w jakim stopniu zarządzający funduszami są uzależnieni od wiedzy specjalistycznej stron trzecich.

Trzy powyższe wnioski zapewnią inwestorom lepszy dostęp do danych dotyczących przedsiębiorstw i transakcji. Zawarte we wnioskach środki będą również zachęcać do inwestycji długoterminowych, a także ułatwić sprzedaż funduszy inwestycyjnych za granicą oraz zwiększą bezpieczeństwo takich transakcji. Ogólnie rzecz biorąc, wnioski pozwolą zacieśnić powiązania między przedsiębiorstwami z UE a inwestorami, ułatwiając w ten sposób przedsiębiorstwom dostęp do finansowania, zwiększając możliwości inwestycyjne dla inwestorów detalicznych i pogłębiając integrację unijnych rynków kapitałowych.

W listopadzie UE zaktualizowała rozporządzenie w sprawie rozrachunku papierów wartościowych i centralnych depozytów papierów wartościowych. Rozporządzenie to zostało pierwotnie wprowadzone w celu poprawy bezpieczeństwa i efektywności rozrachunku na rynkach finansowych, a mianowicie zrealizowania transakcji na papierach wartościowych poprzez transfer środków pieniężnych lub papierów wartościowych, bądź obu tych elementów. Zmienione przepisy przyczynią się do poprawy unijnych rynków kapitałowych i systemu finansowego poprzez wprowadzenie bardziej proporcjonalnych i skutecznych przepisów mających na celu zmniejszenie kosztów przestrzegania przepisów i obciążeń regulacyjnych dla centralnych depozytów papierów wartościowych, ułatwienie im oferowania szerszego zakresu usług transgranicznych oraz poprawę ich nadzoru transgranicznego.

Co to jest system publikacji informacji skonsolidowanych?

To system, który konsoliduje informacje o transakcjach z unijnych platform obrotu w czasie rzeczywistym lub w czasie jak najbliższym czasowi rzeczywistemu.

Umożliwia to inwestorom profesjonalnym i detalicznym znalezienie w jednym miejscu informacji o danym instrumencie finansowym (np. o jego cenie czy o wolumenie i czasie transakcji).

Bez takiego systemu informacje na temat obrotu są rozproszone na wielu platformach realizacji zleceń (zwanym też „podmiotami systematycznie internalizującymi transakcje”), takich jak giełdy papierów wartościowych, inne systemy obrotu i banki inwestycyjne.

Centralne depozyty papierów wartościowych to wyspecjalizowane instytucje finansowe, które przechowują papiery wartościowe (takie jak akcje i obligacje) w bezpieczny sposób i zarządzają nimi, umożliwiając efektywne dokonywanie transakcji na papierach wartościowych. Stanowią one podstawę funkcjonowania nowoczesnych rynków finansowych.

W grudniu osiągnięto porozumienie polityczne w sprawie wniosków Komisji dotyczących wzmocnienia ram regulacyjnych w dziedzinie ubezpieczeń. Aktualizacja ta zmodernizuje dyrektywę Wypłacalność II poprzez stworzenie lepszych zachęt dla sektora ubezpieczeń i reasekuracji (tj. ubezpieczeń dla zakładów ubezpieczeń) skłaniających je do większych inwestycji w kapitał długoterminowy zgodnie z celami unii rynków kapitałowych. Dzięki temu sektor ten pozostanie silny w trudnych czasach gospodarczych i będzie chronić interesy konsumentów. Nowe przepisy w większym stopniu uwzględnią niektóre rodzaje ryzyka, w tym związanego ze zmianą klimatu, i sprawią, że kondycja finansowa ubezpieczycieli będzie mniej wrażliwa na krótkoterminowe wahania rynku. Wprowadzą one również nową dyrektywę w sprawie działań naprawczych oraz restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji, aby zapewnić stabilność finansową oraz chronić ubezpieczających i podatników w przypadku upadłości zakładu ubezpieczeń lub reasekuracji. Dyrektywa ta będzie wymagać od podmiotów większych i o znaczeniu systemowym opracowania prewencyjnych planów odbudowy, aby zapewnić ich przygotowanie na sytuacje kryzysowe. Ponadto organy krajowe będą dysponowały narzędziami do rozwiązywania problemów z zakładami ubezpieczeń lub reasekuracji w procesie upadłości, w tym poprzez ich uporządkowane wycofanie z rynku, przy jednoczesnym zachowaniu w jak największym stopniu ciągłości ochrony ubezpieczeniowej.

Ponadto w 2023 r. Komisja pomagała państwom członkowskim wzmocnić ich krajowe rynki kapitałowe. Dotychczas w tej dziedzinie z Instrumentu Wsparcia Technicznego skorzystało 21 państw członkowskich. Reformy przyczyniły się do usunięcia barier regulacyjnych dla inwestycji i rozwiązania problemu niewydolności rynku. Celem tych projektów reform jest zwiększenie możliwości inwestycyjnych, zwiększenie widoczności przedsiębiorstw na rynku oraz pomoc MŚP w dostępie do kredytów bankowych.

Finanse cyfrowe

28 czerwca Komisja przedstawiła dwa wnioski mające na celu zapewnienie, by obywatele mogli płacić euro wyemitowanym przez Europejski Bank Centralny w formie, którą uznają za najbardziej dogodną.

Pierwszy wniosek dotyczy ochrony korzystania z gotówki. Przedstawiono go w celu zapewnienia, aby gotówka pozostała powszechnie akceptowana jako środek płatniczy i była łatwo dostępna dla obywateli i przedsiębiorstw w całej strefie euro.

Drugi wniosek ma na celu ustanowienie ram prawnych dla potencjalnego cyfrowego euro, które Bank Centralny może emitować w przyszłości jako uzupełnienie gotówki. W październiku, po dwuletnim badaniu możliwości wprowadzenia cyfrowego euro, Bank postanowił przejść do etapu przygotowawczego.

Gotówka pozostanie powszechnie dostępna i akceptowana, ale coraz więcej obywateli i przedsiębiorstw decyduje się na płatności drogą elektroniczną. Celem cyfrowego euro jest zapewnienie dodatkowej możliwości obok obecnych opcji płatności prywatnych. Byłby to sposób płatności cyfrowych za pomocą powszechnie akceptowanej, taniej, bezpiecznej i odpornej formy publicznego środka płatniczego w strefie euro (i potencjalnie poza nią).

Bank Centralny może podjąć decyzję o emisji cyfrowego euro dopiero po przyjęciu przez Parlament Europejski i Radę wniosku w sprawie cyfrowego euro.

Mairead McGuinness, europejska komisarz do spraw usług finansowych, stabilności finansowej i unii rynków kapitałowych, na konferencji prasowej na temat cyfrowego euro oraz banknotów i monet euro jako prawnego środka płatniczego, Bruksela, Belgia, 28 czerwca 2023 r.

Korzyści dla obywateli z cyfrowego euro

- ✓ Możliwość używania cyfrowego euro w dowolnym miejscu w strefie euro (inne prywatne rozwiązania w zakresie płatności cyfrowych nie zawsze to umożliwiają).
- ✓ Łatwiejsze w użyciu niż istniejące rozwiązania w zakresie płatności cyfrowych.
- ✓ Przy korzystaniu z cyfrowego euro offline – taka sama ochrona prywatności jak w przypadku korzystania z gotówki.
- ✓ Płacenie bez dostępu do internetu.
- ✓ Większy wybór dla konsumentów.
- ✓ Możliwość płacenia nawet bez konta bankowego.
- ✓ Bezpłatne dla konsumentów.

Czy cyfrowe euro ma zastąpić gotówkę?

Zdecydowanie nie.

Cyfrowe euro byłoby po prostu uzupełnieniem gotówki i alternatywą dla już istniejących prywatnych rozwiązań cyfrowych.

Co z prywatnością?

Przy płatnościach przez internet bank miałby dostęp wyłącznie do danych osobowych niezbędnych do realizacji płatności oraz do zapobiegania oszustwom i zwalczania prania pieniędzy

– tak samo jak w przypadku płatności innymi cyfrowymi środkami płatniczymi, na przykład kartą kredytową.

Przy płatnościach offline prywatność byłaby zachowana w większym stopniu niż w przypadku innych cyfrowych środków płatniczych – bank widziałby te same dane, co przy wypłacie pieniędzy z bankomatu.

Nikt nie mógłby zobaczyć, za co płacą osoby korzystające z cyfrowego euro w trybie offline.

Europejski Bank Centralny nie miałby dostępu do danych obywateli.

Otwarte finanse i płatności

Wraz z rozwojem płatności elektronicznych pojawili się nowi dostawcy usług, np. podmioty świadczące usługi otwartej bankowości. Zaczęły również pojawiać się bardziej wyrafinowane rodzaje oszustw, co zagraża konsumentom. W odpowiedzi na te zmiany oraz w celu zapewnienia, aby sektor finansowy UE był w stanie czerpać korzyści z trwającej transformacji cyfrowej, 28 czerwca Komisja zaproponowała dwa zestawy środków.

Po pierwsze Komisja zaproponowała zmianę i modernizację obecnej dyrektywy w sprawie usług płatniczych (druga dyrektywa w sprawie usług płatniczych), która stanie się trzecią dyrektywą w sprawie usług płatniczych, oraz rozporządzenie w sprawie usług płatniczych. Dzięki temu konsumenci będą mogli nadal bezpiecznie dokonywać płatności i transakcji elektronicznych w UE, a jednocześnie zapewniona będzie ochrona ich praw i większy wybór dostawców usług płatniczych dostępnych na rynku.

Wniosek dotyczący zmienionej dyrektywy w sprawie usług płatniczych i nowego rozporządzenia w sprawie usług płatniczych:

upowszechni usługi weryfikacji zgodności nazwiska lub nazwy z informacją na koncie przed potwierdzeniem przelewów

zagwarantuje ofiarom oszustwa prawo do otrzymania – w szczególnych okolicznościach – zwrotu od banku lub innego dostawcy usług płatniczych

ułatwi bankom i innym dostawcom usług płatniczych współpracę w walce z oszustwami przez wymianę informacji o nadużyciach finansowych

zobowiąże banki do lepszego uświadamiania klientów w zakresie nadużyć finansowych

Po drugie Komisja zaproponowała ramy dostępu do danych finansowych. Ramy te określają jasne prawa i obowiązki w zakresie zarządzania udostępnianiem danych klientów w sektorze finansowym poza rachunkami płatniczymi. W praktyce zapewni to większy wybór bardziej innowacyjnych produktów i usług finansowych dla użytkowników oraz pobudzi konkurencję w sektorze finansowym.

Proponowany pakiet ma na celu zapewnienie dostosowania sektora finansowego UE do trwającej transformacji cyfrowej oraz opracowanie odpowiedzi na zagrożenia i możliwości, jakie ona stwarza.

7 listopada Parlament i Rada osiągnęły porozumienie polityczne w sprawie wniosku Komisji dotyczącego udostępniania płatności natychmiastowych w euro wszystkim osobom i przedsiębiorstwom posiadającym rachunek bankowy w UE. Nowe

przepisy, które modernizują rozporządzenie w sprawie jednolitego obszaru płatności w euro, mają na celu zapewnienie, aby płatności natychmiastowe w euro były przystępne cenowo, bezpieczne i przetwarzane bez przeszkód w całej UE. Płatności natychmiastowe oferują szybkie i wygodne rozwiązania w codziennych sytuacjach, takie jak szybkie otrzymywanie środków (w ciągu 10 sekund) w nagłych przypadkach lub natychmiastowy podział kosztów dzielonych w różnych kontekstach społecznych. Poprawiają one również zarządzanie przepływami pieniężnymi w administracji publicznej i przedsiębiorstwach, zwłaszcza MŚP, umożliwiają organizacjom charytatywnym i pozarządowym szybki dostęp do funduszy oraz stanowią zachętę dla banków do opracowywania innowacyjnych usług i produktów finansowych.

Dostęp do danych finansowych przynosi następujące korzyści:

klientom:

- większą przejrzystość i kontrolę w zakresie udostępniania danych;
- większe zaufanie, jeżeli chodzi o udostępnianie danych;
- wybór bardziej innowacyjnych i tańszych usług finansowych;

użytkownikom danych:

- szerszy dostęp do kluczowych zbiorów danych klientów, co pobudziłoby innowacje;
- umożliwienie nowych usług i otwarcie nowych strumieni przychodów dla użytkowników danych.

←
FILM: Przedsiębiorstwa mogą korzystać z unijnej systematyki dotyczącej zrównoważonego rozwoju, aby poprawiać swoją efektywność środowiskową, a inwestorzy mogą korzystać z europejskich standardów zielonych obligacji, aby określać, jak ekologiczne są tak naprawdę ich inwestycje.

Zrównoważone finansowanie

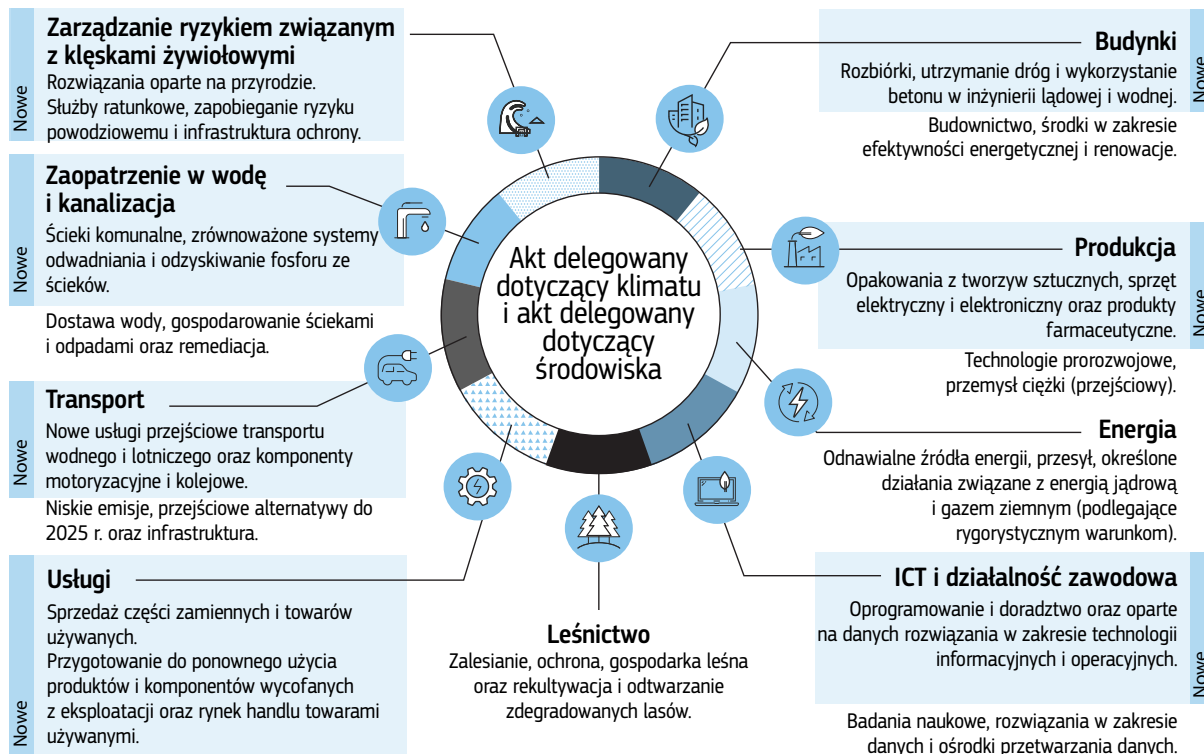
Głównym celem unijnych ram zrównoważonego finansowania jest ukierunkowanie inwestycji na realizację ambitnych celów Europejskiego Zielonego Ładu. Chociaż wdrażanie postępuje, konieczne są dalsze wysiłki, aby przepisy były skuteczne w praktyce, a narzędzia przyjazne dla użytkownika.

Aby zwiększyć skuteczność ram i ułatwić ich wdrażanie, UE przedstawia jasne definicje, które rodzaje działalności gospodarczej kwalifikują się jako zrównoważone środowiskowo, oraz sposób wykazania stopnia ich ekologiczności. Ma to zasadnicze znaczenie dla zapobiegania pseudoekologicznemu marketingowi i zapewnienia, by środki były przydzielane sektorom o kluczowym znaczeniu dla transformacji ekologicznej.

13 czerwca Komisja przedstawiła pakiet mający na celu wzmocnienie unijnych ram zrównoważonego finansowania. Inicjatywa ta wspiera przedsiębiorstwa i sektor finansowy poprzez zachęcanie do prywatnych inwestycji w projekty i technologie w zakresie transformacji oraz przeznaczanie zasobów finansowych na zrównoważone inwestycje. Pakiet zawiera nowe kryteria w ramach unijnej systematyki dotyczącej zrównoważonego rozwoju i rozszerza system klasyfikacji o dalsze rodzaje działalności gospodarczej za pomocą aktów delegowanych w sprawie unijnej systematyki dotyczącej zrównoważonego rozwoju w zakresie środowiska i klimatu.

Poniższy wykres ilustruje nowe kluczowe rodzaje działalności gospodarczej, które obecnie uznaje się za zrównoważone środowiskowo.

Unijna systematyka zrównoważonego rozwoju – sektory gospodarki i rodzaje działalności

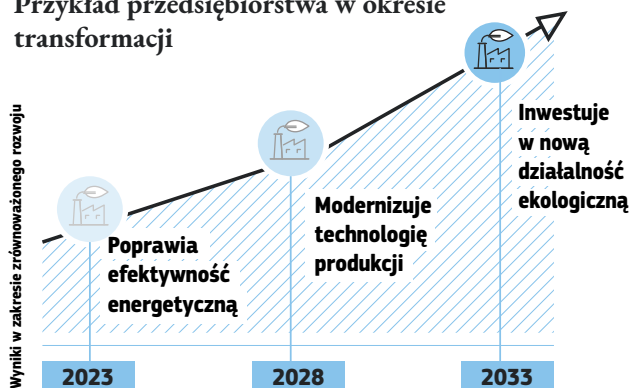

Pakiet zawiera również zalecenie w sprawie finansowania transformacji, obejmujące wskazówki i praktyczne przykłady dla przedsiębiorstw i sektora finansowego. Pokazują one, w jaki sposób przedsiębiorstwa mogą dobrowolnie wykorzystywać

różne narzędzia, aby ukierunkować inwestycje na zieloną transformację i zarządzać ryzykiem wynikającym ze zmiany klimatu i degradacji środowiska.

Narzędzia finansowania transformacji ekologicznej

Przykład przedsiębiorstwa w okresie transformacji

→ Udział działalności ekologicznej

Dobrowolne narzędzia, z których przedsiębiorstwa mogą korzystać, aby z czasem finansować swoją transformację w kierunku zrównoważonego rozwoju, obejmują:

- ✓ unijną systematykę zrównoważonego rozwoju,
- ✓ unijne klimatyczne wskaźniki referencyjne,
- ✓ europejski standard zielonych obligacji,
- ✓ cele oparte na podstawach naukowych,
- ✓ plany transformacji.

Ratingi z zakresu ochrony środowiska, polityki społecznej i ładu korporacyjnego (ESG) również odgrywają ważną rolę na unijnym rynku zrównoważonego finansowania, ponieważ dostarczają inwestorom i instytucjom finansowym informacji na przykład na temat strategii inwestycyjnych związanych z czynnikami z zakresu ochrony środowiska, polityki społecznej i ładu

korporacyjnego oraz zarządzania ryzykiem w odniesieniu do tych czynników. W czerwcu 2023 r. Komisja zaproponowała rozporządzenie, które rozwiąże problem braku przejrzystości na rynku ratingów ESG, zwiększając jego wiarygodność. Nowe zasady organizacyjne i jasne przepisy dotyczące zapobiegania konfliktom interesów zwiększą uczciwość działalności dostawców ratingów ESG.

Co zmienia się wraz z wnioskiem w sprawie ratingów ESG z zakresu ochrony środowiska, polityki społecznej i ładu korporacyjnego?

Wcześniej

Po przyjęciu wniosku

Aby zapewnić zharmonizowane przekazywanie przez przedsiębiorstwa informacji na temat zrównoważonego rozwoju, w lipcu 2023 r. Komisja przyjęła również pierwszy zestaw obowiązkowych europejskich standardów sprawozdawczości w zakresie zrównoważonego rozwoju. Standardy te obejmują kwestie z zakresu ochrony środowiska, polityki społecznej i ładu korporacyjnego, w tym zmiany klimatu, różnorodności biologicznej i praw człowieka. Dostarczają one inwestorom informacji, aby pomóc im zrozumieć wpływ przedsiębiorstw, w które inwestują, na zrównoważony rozwój. Uwzględniono w nich również dyskusje z Międzynarodową Radą ds. Standardów w zakresie Zrównoważoności i Globalną Inicjatywą Sprawozdawczą w celu zapewnienia wysokiego stopnia interoperacyjności między standardami unijnymi i światowymi oraz zapobiegania niepotrzebnej podwójnej sprawozdawczości przez przedsiębiorstwa.

W Europejskim Zielonym Ładzie z 11 grudnia 2019 r. podkreślono znaczenie ukierunkowania zasobów finansowych i kapitałowych na zielone inwestycje.

Zielone obligacje odgrywają coraz ważniejszą rolę w finansowaniu aktywów potrzebnych do przejścia na gospodarkę niskoemisyjną. 28 lutego 2023 r. Parlament i Rada osiągnęły porozumienie w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia w sprawie europejskich zielonych obligacji w celu ustanowienia oficjalnego standardu zielonych obligacji. Rozporządzenie to weszło w życie w grudniu. Standard zielonych obligacji to zbiór kryteriów, które zapewniają ramy emisji zielonych obligacji. Europejski standard zielonych obligacji gwarantuje, że zielone obligacje finansują projekty przynoszące rzeczywiste korzyści dla środowiska oraz pomagają utrzymać integralność i zaufanie do rynku zielonych obligacji. Emitenci europejskich zielonych obligacji będą musieli zapewnić, aby co najmniej 85 proc. środków pozyskanych z obligacji było przeznaczanych na działalność gospodarczą zgodną z rozporządzeniem w sprawie systematyki. Nowe przepisy ustanawiają również ramy udzielania zezwoleń kontrolerom zewnętrznym i nadzoru nad nimi, co pomoże zweryfikować cechy obligacji, zwiększając tym samym zaufanie do twierdzeń dotyczących ekologiczności.

PODCAST: Podcast finansowy UE: Odcinek 9 – Ten o europejskim standardzie zielonych obligacji.

Bankowość

W następstwie światowego kryzysu finansowego w latach 2007–2008 podjęto znaczne wysiłki, aby zapewnić większą odporność banków UE. Dzięki tym wysiłkom instytucje finansowe UE dobrze radziły sobie w ostatnich kryzysach, takich jak pandemia COVID-19, rosyjska wojna napastnicza przeciwko Ukrainie i kryzys bankowy w USA wiosną 2023 r. Obecnie unijne banki są dobrze skapitalizowane, wysoce płynne i dobrze nadzorowane. Jak wynika z testów warunków skrajnych przeprowadzonych przez Europejski Urząd Nadzoru Bankowego w 2023 r., są one odporne nawet w bardzo niekorzystnych scenariuszach.

Aby jeszcze bardziej wzmocnić banki, 18 kwietnia Komisja przyjęła wniosek w sprawie reformy istniejących unijnych ram zarządzania kryzysowego i gwarantowania depozytów, w którym nacisk kładzie się na średnie i mniejsze banki. W przeszłości wiele

upadających małych i średnich banków otrzymało pomoc przy użyciu metod wykraczających poza ustalone ramy restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji. Czasami oznaczało to wykorzystanie środków publicznych (czyli pieniędzy podatników) zamiast własnych środków banku lub innych funduszy rezerwowych finansowanych przez branżę i mających na celu ochronę deponentów (systemy gwarancji depozytów i fundusze na cele restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji). Zreformowane ramy ułatwią korzystanie z finansowanych przez branżę zabezpieczeń w celu ochrony deponentów w czasie kryzysów bankowych, np. poprzez przeniesienie ich z banku znajdującego się w trudnej sytuacji do banku funkcjonującego prawidłowo. Stosowanie takich zabezpieczeń musi być jedynie uzupełnieniem własnych rezerw banków, które pozostają pierwszą linią obrony.

Reforma ram zarządzania kryzysowego i gwarantowania depozytów

Cele

Utrzymanie stabilności finansowej i ochrona pieniędzy podatników

Lepsza ochrona deponentów

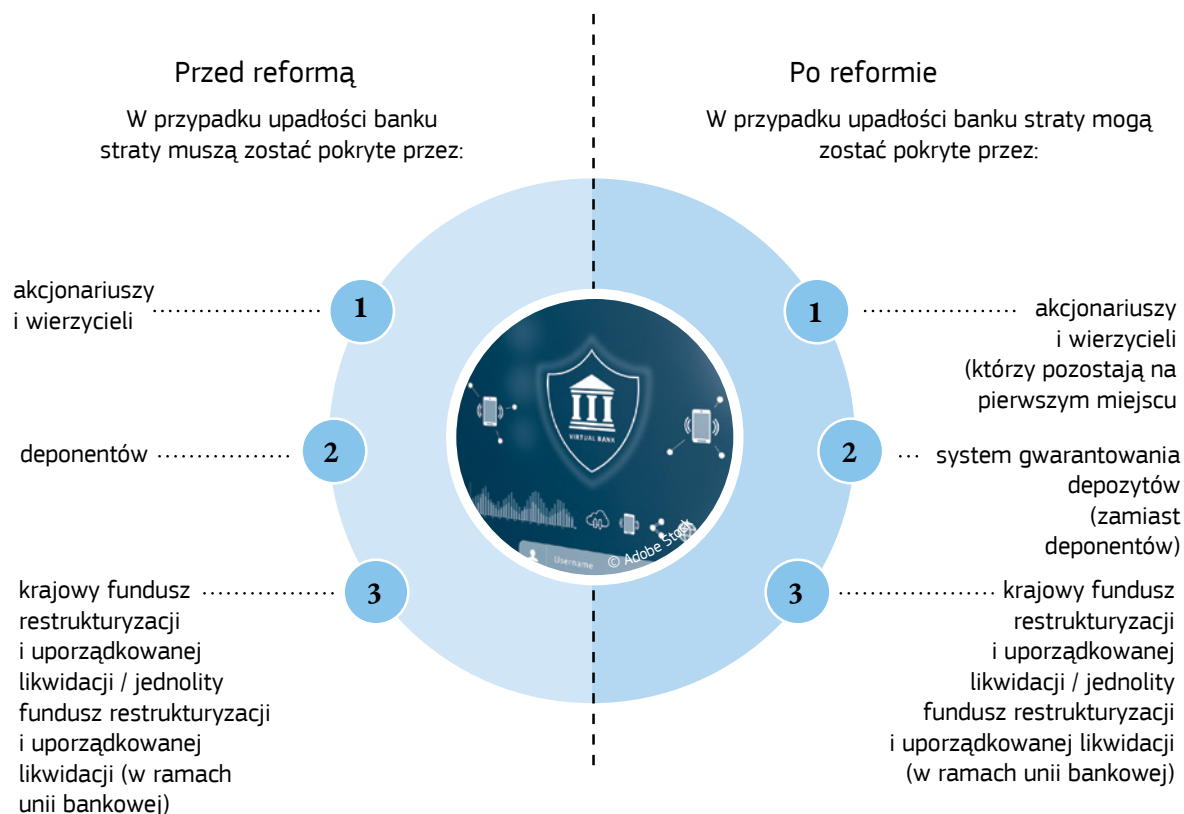
Ochrona gospodarki realnej przed skutkami upadłości banków

Jakie środki wprowadza UE?

Poprawa systemów na wypadek upadłości banków i ochrony deponentów, zwłaszcza małych i średnich banków

Mniejsze banki i banki średniej wielkości

Model biznesowy charakteryzujący się wysokim udziałem depozytów w bilansie

Kolejnym ważnym przełomem w ciągu roku było porozumienie polityczne w sprawie wniosku Komisji dotyczącego przeglądu unijnych przepisów bankowych (rozporządzenie w sprawie wymogów kapitałowych i dyrektywa w sprawie wymogów kapitałowych), znanego jako pakiet bankowy. Pakiet ten wdraża ostateczny zestaw międzynarodowych standardów regulacji sektora bankowego (pakiet Bazylea III) uzgodnionych przez UE i jej partnerów z grupy G-20 w ramach Bazylejskiego Komitetu

Nadzoru Bankowego. Początkowy etap reform pakietu Bazylea III – wprowadzenie wymogu wyższego i lepszej jakości kapitału, ograniczenie dźwigni finansowej i rygorystyczne wymogi w zakresie płynności – już funkcjonuje we wszystkich bankach UE. Poprzez ukończenie wprowadzania tych standardów UE dąży do zwiększenia prostoty ram regulacyjnych, ich porównywalności i wrażliwości na ryzyko, a tym samym do przywrócenia zaufania do wymogów kapitałowych opartych na analizie ryzyka.

Co to jest pakiet bankowy?

Bazylea III: nowe przepisy dotyczące modeli wewnętrznych

Nowy limit pozwoli zapobiec niedoszacowaniu ryzyka, gdy banki stosują własne modele obliczeniowe.

Lepszy nadzór

Organy nadzoru będą dysponowały lepszymi narzędziami nadzoru nad bankami w UE, w tym nad złożonymi grupami bankowymi. Wprowadzone zostaną minimalne standardy nadzoru w UE nad bankami spoza Unii.

Zrównoważoność

W swojej działalności banki będą zobowiązane do uwzględniania ryzyka środowiskowego, społecznego i z zakresu ładu korporacyjnego.

Sprawiedliwe, proste i nowoczesne podatki i cła

Reforma unii celnej

W maju Komisja zaproponowała najambitniejszą reformę unii celnej od czasu jej utworzenia w 1968 r. w odpowiedzi na wzrost obrotów handlowych, rozwój handlu elektronicznego i wyższe standardy UE. Fragmentacja cyfrowa obecnego systemu i nieoptymalna koordynacja między organami krajowymi zwiększyły administracyjne koszty przestrzegania przepisów dla przedsiębiorców i otworzyły możliwości oszustw.

Reforma obejmuje ustanowienie unijnego organu celnego, który będzie nadzorował nowe centrum danych celnych. Doprowadzi to do bardziej scentralizowanego i cyfrowego podejścia do cel, które powinno obniżyć koszty przestrzegania przepisów ponoszone przez przedsiębiorców, uwolnić zasoby dla organów krajowych oraz zapewnić skuteczniejszą, wzmocnioną i odporną na oszustwa unię celną.

↑
Terminal kontenerowy firmy DP World
w Konstancy, Rumunia, 10 maja 2023 r.

Zwalczanie uchylania się od opodatkowania i oszustw podatkowych

Nowe wymogi dotyczące sprawozdawczości i wymiany informacji, zgodne z ramami sprawozdawczości w zakresie kryptoaktywów Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju, pomogą państwom członkowskim w zwalczaniu uchylania się od opodatkowania i oszustw podatkowych w sektorach kryptoaktywów i pieniądza elektronicznego. Osiągnięte w 2023 r. porozumienie zobowiązuje wszystkich dostawców kryptoaktywów z siedzibą w UE do zgłaszania transakcji dokonywanych przez klientów zamieszkałych w UE, co przyczyni się do skuteczniejszego wykrywania oszustw podatkowych i unikania opodatkowania.

W ramach planu działania na rzecz unii rynków kapitałowych z 2020 r. oraz planu działania na rzecz sprawiedliwego i prostego opodatkowania wspierającego strategię odbudowy gospodarczej UE Komisja zaproponowała usprawnienie procedur opodatkowania u źródła dla inwestorów, pośredników finansowych i administracji podatkowych. Działanie to ma na celu zapobieganie zarówno podwójnemu opodatkowaniu, jak i nadużywaniu systemu zwrotów lub ulg. Jego celem jest również harmonizacja procedur ubiegania się o ulgę w podatku u źródła, a tym samym zmniejszenie kosztów ponoszonych przez zainteresowane strony.

Komisja zaproponowała również dyrektywę w sprawie cen transferowych, której celem jest zmniejszenie obciążeń związanych z przestrzeganiem przepisów, zwiększenie pewności podatkowej i ograniczenie sporów dotyczących cen transferowych. Ma ona na celu zapobieganie zarówno podwójnemu opodatkowaniu, jak i przypadkom podwójnego nieopodatkowania.

W kierunku sprawiedliwszego, prostszego i bardziej nowoczesnego opodatkowania

Konieczność dostosowania się do wymogów 27 różnych krajowych systemów podatkowych, z których każdy zawiera odrębne przepisy, sprawia, że ich przestrzeganie jest dla przedsiębiorstw kosztowne. Zniechęca to przedsiębiorstwa do inwestycji transgranicznych w UE, gdyż stawia je w niekorzystnej sytuacji konkurencyjnej wobec przedsiębiorstw w innych częściach świata.

Aby rozwiązać ten problem, we wrześniu Komisja przyjęła wniosek w sprawie działalności gospodarczej w Europie: Ramy opodatkowania dochodu. Ramy te wprowadzą jednolity zbiór zasad określania podstawy opodatkowania grup przedsiębiorstw. Zmniejszy to koszty przestrzegania przepisów nawet o 65 proc. w przypadku dużych przedsiębiorstw prowadzących działalność w kilku państwach członkowskich. Ponadto uprości to proces dla krajowych organów podatkowych, ułatwiając określenie prawidłowej kwoty należnych podatków.

Chociaż wniosek jest skierowany głównie do dużych grup działających w całej Unii Europejskiej, UE podjęła również działania mające na celu uproszczenie przepisów podatkowych dla mikroprzedsiębiorstw i MŚP. Proponowana dyrektywa w sprawie opodatkowania siedziby głównej wprowadza ramy upraszczające dla MŚP prowadzących działalność w innych państwach członkowskich za pośrednictwem stałych zakładów. Daje im możliwość załatwiania spraw z tylko jednym organem podatkowym (właściwym dla siedziby głównej przedsiębiorcy), zamiast z urzędami skarbowymi wszystkich państw członkowskich, w których prowadzą działalność. Ma to na celu zachęcanie do ekspansji transgranicznej.

3. Tworzenie neutralnej dla klimatu i dostatniej Europy

Wprowadzenie

Europejski Zielony Ład jest planem działania Unii Europejskiej na rzecz przeciwdziałania potrójnemu zagrożeniu związanemu z kryzysem klimatycznym, zanieczyszczeniem środowiska i utratą bioróżnorodności. Dzięki niemu Unia podniosła poziom swoich ambicji klimatycznych, zobowiązując się do osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2050 r. Zielony Ład przekształca UE w sprawiedliwe i zamożne społeczeństwo żyjące w nowoczesnej, zasobooszczędnej i konkurencyjnej gospodarce. W 2023 r. Unia osiągnęła ważny kamień milowy na drodze do neutralności klimatycznej. W połowie października przyjęto kluczowe przepisy

mające na celu osiągnięcie, a nawet przekroczenie średniookresowego celu redukcji emisji netto gazów cieplarnianych o co najmniej 55 proc. do 2030 r. Ekstremalne zdarzenia pogodowe ponownie obnażyły okrutną rzeczywistość zmiany klimatu w całej UE i na świecie oraz uwidoczniły konieczność dalszych starań na rzecz jak najszybszego ograniczenia emisji. Podczas COP28 UE była liderem zarówno dążenia do globalnego porozumienia w sprawie szybszego odchodzenia od paliw kopalnych, jak i zobowiązania do potrojenia światowych mocy wytwórczych energii ze źródeł odnawialnych i podwojenia tempa poprawy efektywności energetycznej do 2030 r.

Realia wrzącej planety

Zakłócenia i zniszczenia spowodowane ekstremalnymi zdarzeniami pogodowymi w Europie i na świecie w 2023 r. brutalnie przypomniły o poważnych i stale obecnych zagrożeniach dla społeczeństw związanych ze zmianą klimatu oraz o potrzebie pilnego działania w celu ochrony planety.

Susze przyczyniły się do wydłużenia i zwiększenia częstotliwości niebezpiecznych sezonowych pożarów lasów, przy czym duże pożary wybuchały już w marcu w Hiszpanii, a w lipcu i sierpniu ogień pustoszył z rekordową siłą niektóre części Grecji, Hiszpanii i Portugalii. Pożary lasów w północno-wschodnim regionie Ewros w Grecji były największe w historii Unii. Jak podaje europejski system informacji o pożarach lasów, już do 22 lipca ponad 181 tys. hektarów gruntów w całej UE obróciło się w popiół – o ponad 40 proc. powyżej średniej odnotowanej w latach 2003–2022 (128,2 tys. ha).

W odpowiedzi na rosnące ryzyko pożarów lasów w 2023 r. UE zwiększyła swoje zdolności przewidywania i prognozowania, wzmocniła flotę przeciwpożarową rescEU i rozlokowała setki strażaków, tak aby byli oni w stanie zapewnić natychmiastowe wsparcie. W ramach Centrum Koordynacji Reagowania Kryzysowego utworzono również zespół wsparcia ds. ochrony przed pożarami lasów.

Pożary lasów są problemem globalnym. Aby pomóc w walce z najgorszymi w ostatniej dekadzie pożarami roślinności w Kanadzie (które wypaliły około 4 mln hektarów, co odpowiada powierzchni Niderlandów), państwa członkowskie UE zaoferowały temu państwu pomoc około 300 strażaków za pośrednictwem Unijnego Mechanizmu Ochrony Ludności (zob. rozdział 8).

© AFP

Rok 2023 był najcieplejszym rokiem od początku pomiarów – odnotowano siedem rekordowych miesięcy i dwie rekordowe pory roku. Według danych z usługi programu Copernicus w zakresie zmiany klimatu blisko 50 proc. dni w 2023 r. było cieplejszych o ponad 1,5 °C w porównaniu ze średnią sprzed epoki przemysłowej (1850–1900).

Pożary roślinności szaleją w gminach Candelaria i Arafo na Teneryfie, Hiszpania, 16 sierpnia 2023 r.

Ekstremalne opady deszczu spowodowały zabójcze powodzie w niektórych częściach UE, m.in. w Chorwacji, we Włoszech, w Austrii i Słowenii.

→
Widok z powietrza na obszary dotknięte powodziami i osuwiskami w regionie Emilia-Romania, Włochy, 25 maja 2023 r.

W związku z bezprecedensowymi powodziami i pożarami lasów w 2023 r. apelowano o wsparcie odbudowy po klęsce żywiołowej z Funduszu Solidarności Unii Europejskiej, co doprowadziło do uruchomienia wszystkich dostępnych zasobów w celu udzielenia pomocy.

Poza Europą zmiana klimatu stanowi również poważne zagrożenie dla najuboższych krajów świata, ponieważ pogłębia dotychczasowe kryzysy i wymaga większych starań w celu zaspokojenia rosnących potrzeb humanitarnych (zob. rozdział 8). Według Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Wyżywienia i Rolnictwa odsetek krajów o niskim i średnim dochodzie narażonych na ekstremalne zjawiska klimatyczne wzrósł w ciągu ostatnich dwudziestu lat z 76 proc. do 98 proc.

15 lipca UE zainaugurowała doroczny Dzień Ofiar Światowego Kryzysu Klimatycznego, aby upamiętnić poszkodowanych w Europie i na świecie. Wydarzenie to ma na celu szerzenie wiedzy na temat konkretnych działań, które można podjąć, aby pomóc w zmniejszeniu szkód spowodowanych zmianą klimatu i lepiej przygotować się na klęski klimatyczne.

Dążenie do neutralności emisyjnej

W opublikowanym w marcu sprawozdaniu Międzyrządowego Zespołu ONZ ds. Zmian Klimatu ponownie stwierdzono, że społeczność naukowa wyraźnie ostrzega o potrzebie podjęcia działań w celu zaradzenia kryzysowi klimatycznemu. W sprawozdaniu potwierdzono, że planeta szybko ociepla się ze względu na wpływ człowieka, a ekstremalne zjawiska pogodowe i katastrofy zagrażają życiu i źródłom utrzymania ludzi na całym świecie. Nauka mówi jasno: jedynym sposobem na powstrzymanie globalnego ocieplenia i zmniejszenie skutków zmiany klimatu jest obniżenie emisji gazów cieplarnianych do zerowego poziomu netto. Oznacza to osiągnięcie równowagi między ilością emisji gazów cieplarnianych uwalnianych do atmosfery a ilością emisji z niej usuwanych.

Fundamentem Europejskiego Zielonego Ładu jest uczynienie Europy pierwszym kontynentem neutralnym dla klimatu. Cel ten jest zapisany w Europejskim prawie o klimacie, a także w prawnie wiążącym zobowiązaniu do ograniczenia emisji gazów cieplarnianych netto o co najmniej 55 proc. do 2030 r. w porównaniu z poziomami z 1990 r.

Dzięki obowiązującym przepisom dotyczącym klimatu i energii emisje gazów cieplarnianych w Unii spadły już o 32,5 proc. w porównaniu z 1990 r., natomiast gospodarka UE wzrosła w tym samym okresie o 60 proc.

Aby go osiągnąć, w 2021 r. Komisja Europejska przedstawiła pakiet wniosków ustawodawczych „Gotowi na 55”. W 2022 r. w ramach planu REPowerEU podniesiono poziom ambicji niektórych wniosków z tego pakietu (zwłaszcza dotyczących efektywności energetycznej i energii ze źródeł odnawialnych) w celu dalszego zmniejszenia zależności Unii od importu rosyjskich paliw kopalnych (zob. rozdział 4). Do końca 2023 r. wprowadzono kluczowe przepisy służące osiągnięciu celu redukcji netto o 55 proc. do 2030 r. (zob. poniżej). Dotyczą one prawnie wiążących celów obejmujących wszystkie sektory gospodarki, celu zwiększenia naturalnych pochłaniaczy dwutlenku węgla oraz zaktualizowanego unijnego systemu handlu uprawnieniami do emisji.

Ponad 9 na 10 obywateli UE uważa zmianę klimatu za poważny problem.

Zmiana klimatu uważana jest za:

- bardzo** poważny problem przez **77 %**
- dość** poważny problem przez **16 %**
- nie** aż tak poważny problem przez **7 %**

Istniejący system został ulepszony w 2023 r., a jego zakres rozszerzono na emisje z transportu morskiego. Utworzono nowy odrębny system handlu uprawnieniami do emisji, aby rozszerzyć ustalanie opłat za emisję gazów cieplarnianych na nowe sektory gospodarki, w szczególności na paliwa wykorzystywane w budownictwie i transporcie drogowym. Oprócz nakładania opłat za zanieczyszczanie środowiska i generowania inwestycji w transformację ekologiczną nowy system zapewni wsparcie społeczne dla obywateli i małych przedsiębiorstw, aby nie pozostawiać nikogo w tyle.

Oczekuje się, że ostateczny pakiet legislacyjny zmniejszy emisje gazów cieplarnianych netto w Unii do 2030 r. o 57 proc. w porównaniu z 1990 r.

Nowy mechanizm dotyczący importu towarów spoza UE sprawi, że w docelowych sektorach ustalane będą opłaty emisyjne. Nowe akty prawne obejmują również zaktualizowane cele w zakresie odnawialnych źródeł energii i efektywności energetycznej oraz przepisy mające na celu zwiększenie infrastruktury ładowania pojazdów elektrycznych i wykorzystania paliw alternatywnych w transporcie drogowym, żegludze i lotnictwie.

W 2023 r. państwa członkowskie musiały przedłożyć zaktualizowane projekty krajowych planów w dziedzinie energii i klimatu, w których przedstawiły, w jaki sposób zamierzają osiągnąć cele UE w zakresie energii i klimatu na 2030 r. W grudniu Komisja oceniła te plany i wydała zalecenia.

↑
FILM: Platforma sprawiedliwej transformacji.

Nikt nie pozostanie w tyle

Aby transformacja ekologiczna była sprawiedliwa i sprzyjająca włączeniu społecznemu, w ciągu obecnej dekady wygenerowane zostaną inwestycje w wysokości 55 mld euro, które posłużą wspieraniu osób mieszkających w tych regionach Unii, które stoją przed największymi wyzwaniami związanymi z przejściem na gospodarkę neutralną dla klimatu.

We współpracy z krajowymi, regionalnymi i lokalnymi zainteresowanymi stronami UE pomaga w dywersyfikacji gospodarek regionalnych i daje ludziom szansę na rozwój w warunkach nowej gospodarki (zob. również rozdział 6).

Fit for 55 – przyjęte akty prawne

Reforma unijnego systemu handlu uprawnieniami do emisji

Nowy unijny system handlu uprawnieniami do emisji w odniesieniu do budownictwa i paliw stosowanych w transporcie drogowym

Społeczny Fundusz Klimatyczny

Rozporządzenie w sprawie wspólnego wysiłku redukcyjnego

Rozporządzenie w sprawie użytkowania gruntów, leśnictwa i rolnictwa

Normy emisji CO₂ dla samochodów osobowych i dostawczych

Mechanizm dostosowywania cen na granicach z uwzględnieniem emisji CO₂

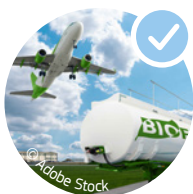
Dyrektywa w sprawie energii odnawialnej

Dyrektywa w sprawie efektywności energetycznej

Rozporządzenie w sprawie rozwoju infrastruktury paliw alternatywnych

Rozporządzenie ReFuelEU Aviation

Rozporządzenie FuelEU Maritime

Konkurencyjność Unii będzie w dużym stopniu zależeć od jej zdolności do tworzenia i produkcji czystych technologii niezbędnych do pomyślnego przejścia na gospodarkę neutralną dla klimatu. Aby zwiększyć konkurencyjność technologii neutralnych emisyjnie w UE i wesprzeć szybką transformację w kierunku neutralności klimatycznej, w lutym 2023 r. Komisja przedstawiła plan przemysłowy Zielonego Ładu na miarę epoki neutralności emisyjnej. Plan ma na celu stworzenie warunków bardziej sprzyjających zwiększaniu zdolności produkcyjnych UE w zakresie technologii i produktów neutralnych emisyjnie (zob. rozdział 4).

UE wspiera również innowacyjne technologie neutralne emisyjnie za pośrednictwem funduszu

innowacyjnego finansowanego z systemu handlu uprawnieniami do emisji. Jego celem jest wprowadzenie na rynek rozwiązań umożliwiających dekarbonizację europejskiego przemysłu i wspieranie transformacji w kierunku neutralności klimatycznej przy jednoczesnym zwiększeniu konkurencyjności Unii. Niektóre państwa członkowskie wspierają również zdolności produkcyjne innowacyjnych technologii w ramach swoich krajowych planów odbudowy i zwiększania odporności. Komisja rozpoczęła serię dialogów na temat czystej transformacji, aby móc wspierać wszystkie sektory w tworzeniu modelu biznesowego na potrzeby dekarbonizacji przemysłu – cykl ten otworzyły w 2023 r. dialogi na temat wodoru i sektorów energochłonnych (zob. rozdział 4).

Ku gospodarce o obiegu zamkniętym

W minionym roku Unia nadal czyniła postępy w przechodzeniu na gospodarkę o obiegu zamkniętym, dążąc do tego, by zrównoważone produkty stały się normą, do zmniejszenia presji na zasoby naturalne, ograniczenia ilości odpadów oraz do tworzenia zrównoważonego wzrostu gospodarczego i miejsc pracy.

Co roku w Unii wyrzuca się ponad 5 mln ton odzieży (ponad 11 kg na osobę), jednak tylko 22 proc. tych odpadów jest zbieranych selektywnie w celu ponownego użycia lub recyklingu, a pozostała część jest często spalana lub wysyłana na składowisko. Proponowane nowe przepisy dotyczące wyrobów włókienniczych przewidują pociąganie producentów do odpowiedzialności za cykl życia ich produktów, w szczególności w odniesieniu do gospodarowania odpadami, a zatem propagują zrównoważone postępowanie z odpadami włókienniczymi w całej UE. Oczekuje się, że zwiększenie dostępności używanych i pochodzących z recyklingu wyrobów włókienniczych przyczyni się do stworzenia lokalnych miejsc pracy i pozwoli oszczędzić pieniądze konsumentom w UE i poza nią, a jednocześnie złagodzi wpływ produkcji wyrobów włókienniczych na zasoby naturalne. W 2023 r. rozpoczęto nową kampanię „ReSet the Trend”, aby podnieść świadomość na temat odpowiedzialnej mody.

Marnowanie żywności ma ogromny wpływ na gospodarkę, społeczeństwo i środowisko. Zgodnie z nowym wnioskiem przedstawionym przez Komisję w lipcu, oczekuje się, że do 2030 r. państwa członkowskie zmniejszą marnowanie żywności w przetwórstwie i produkcji o 10 proc. oraz o 30 proc. (na mieszkańca) łącznie na poziomie sprzedaży detalicznej i konsumpcji. Te nowe cele

Odpady żywnościowe

W UE wytwarza się ich rocznie

58,4 mln ton (131 kg/osobę/rok).

Źródło: Eurostat, 2023 r.

Marnuje się około **10 %** całej żywności dostarczanej detalistom, dostawcom usług gastronomicznych i gospodarstwom domowym.

Ponad połowę odpadów żywnościowych wytwarzają **gospodarstwa domowe** (54 %).

Za **drugie co do wielkości** udział (21 %) odpowiada sektor produkcji i przetwórstwa.

przyniosą korzyści pod względem bezpieczeństwa żywnościowego i ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, a jednocześnie obniżą koszty ponoszone przez przedsiębiorstwa i konsumentów.

Jako podstawę tych działań Komisja przyjęła zmienione ramy monitorowania gospodarki o obiegu zamkniętym, aby lepiej śledzić postępy w przechodzeniu na gospodarkę o obiegu zamkniętym w UE oraz jej wkład w zrównoważony rozwój na świecie i odporność Unii. Ramy te obejmują nowe wskaźniki, takie jak ślad materiałowy i produktywność zasobów, służące do pomiaru postępów w realizacji celów w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów.

Każdego roku prawie 6 mln pojazdów w UE zostaje wycofanych z eksploatacji. Niewłaściwe postępowanie

z pojazdami na końcu ich cyklu życia prowadzi do utraty wartości i zanieczyszczenia środowiska. Proponowane nowe przepisy, które obejmują wszystkie aspekty pojazdu – od jego projektu i wprowadzenia do obrotu po ostateczną utylizację – mają wygenerować do 2035 r. dochody netto w wysokości 1,8 mld euro. Przyczynią się one również do znacznego ograniczenia emisji dwutlenku węgla i zmniejszenia zależności od surowców, a także do stworzenia dodatkowych miejsc pracy oraz zwiększenia strumienia dochodów dla branży gospodarowania odpadami i recyklingu.

Nowe środki mające na celu ulepszenie obiegu zamkniętego w sektorze motoryzacyjnym mogą sprawić, że do 2035 r. nawet o 4 mln więcej samochodów zostanie poddanych recyklingowi i powstanie o 22 tys. więcej miejsc pracy.

→

Virginijus Sinkevičius, europejski komisarz do spraw środowiska, oceanów i rybołówstwa (po prawej), odwiedza przedsiębiorstwo, które jest liderem w dziedzinie gospodarki o obiegu zamkniętym, Belgia, lipiec 2023 r.

Osiągnięto porozumienie polityczne w sprawie wniosków Komisji dotyczących nowych przepisów w sprawie przemieszczania odpadów, dzięki czemu Unia weźmie na siebie większą odpowiedzialność za własne odpady. Wywóz odpadów z tworzyw sztucznych z UE do państw, które nie są członkami Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju, zostanie zakazany. Porozumienie przyczyni się do zmniejszenia zanieczyszczenia odpadami i rozwoju gospodarki o obiegu zamkniętym.

Produkty mają znaczący wpływ na środowisko w całym cyklu życia – od wydobycia surowców po produkcję, transport, użytkowanie i wycofanie z eksploatacji. W grudniu osiągnięto porozumienie w sprawie wniosku, który ma sprawić, że zrównoważone produkty staną się normą w Unii. Nowe rozporządzenie w sprawie ekoprojektu dla zrównoważonych produktów opiera się na dotychczasowych przepisach dotyczących ekoprojektu, które z powodzeniem wpływały na poprawę efektywności energetycznej produktów w UE przez blisko 20 lat. Nowe przepisy rozszerzą istniejące ramy na dwa sposoby: po pierwsze, obejmą jak najszerszy asortyment produktów; po

drugie, w stosownych przypadkach, rozszerzą zakres wymogów, które muszą spełniać produkty.

Wzmocnienie pozycji konsumentów w procesie transformacji ekologicznej jest ważnym elementem realizacji celów Europejskiego Zielonego Ładu w zakresie zrównoważonej konsumpcji. We wrześniu Parlament Europejski i Rada Unii Europejskiej osiągnęły porozumienie w sprawie wniosku dotyczącego nowych przepisów, które sprawią, że konsumenci będą lepiej poinformowani na temat trwałości i możliwości naprawy towarów, które nabywają, a także będą lepiej chronieni przed nieuczciwymi praktykami handlowymi. Wprowadzony zostanie również nowy zakaz stosowania wprowadzających w błąd oświadczeń dotyczących produktów opartych na kompensowaniu emisji. Komisja przedstawiła również wniosek mający na celu poprawę dostępu do usług naprawy i informacji na ich temat. Służy on propagowaniu napraw zamiast kupowania nowych produktów w okresie gwarancji prawnej i wymaga od producentów naprawiania towarów, które podlegają i będą podlegać szczególnym wymogom dotyczącym możliwości naprawy (ekoprojektu) na mocy prawa UE.

Dokonywanie zrównoważonych wyborów

Aby uzupełnić środki służące wzmocnieniu pozycji konsumentów, Komisja zapropowała również nowe przepisy mające rozwiązać problem pseudoekologicznego marketingu, który sprawia, że produkty lub procesy wydają się bardziej przyjazne środowisku niż są w rzeczywistości. Zapewnienie wiarygodności oznakowań i twierdzeń dotyczących ekologiczności umożliwi konsumentom podejmowanie bardziej świadomych decyzji o zakupie. Przyczyni się to również do podniesienia konkurencyjności przedsiębiorstw dążących do większego zrównoważenia środowiskowego ich produktów i działań.

FILM: Proponowane nowe przepisy w sprawie twierdzeń dotyczących ekologiczności.

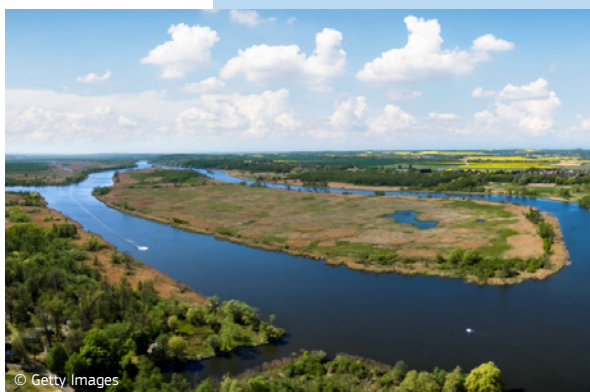
Sfinalizowano nowe przepisy, aby pomóc konsumentom w dokonywaniu świadomych i przyjaznych dla środowiska wyborów przy zakupie telefonów komórkowych i tabletów. Nowe przepisy dotyczące ekoprojektu przyczynią się do zwiększenia trwałości, możliwości naprawy, ponownego użycia i recyklingu takich wyrobów. Tymczasem nowa etykieta energetyczna na smartfonach i tabletach będzie szczegółowo określać ich efektywność i trwałość, a punktowa ocena możliwości naprawy będzie naprowadzać konsumentów na bardziej zrównoważone produkty. Przepisy te będą obowiązywać od 20 czerwca 2025 r.

Postępy w realizacji planu działania na rzecz eliminacji zanieczyszczeń

Woda

W 2023 r., od chwili włączenia zmienionej dyrektywy w sprawie wody pitnej do prawodawstwa krajowego, w całej UE zaczęły obowiązywać nowe przepisy. Przepisy te gwarantują jedno z najwyższych na świecie standardów w zakresie wody pitnej.

W czerwcu, w odpowiedzi na dane, z których wynika, że w wielu częściach UE występuje obecnie mniej opadów, zaczęły obowiązywać nowe wymogi dotyczące bezpiecznego ponownego wykorzystania oczyszczonych ścieków do nawadniania w rolnictwie.

© Getty Images

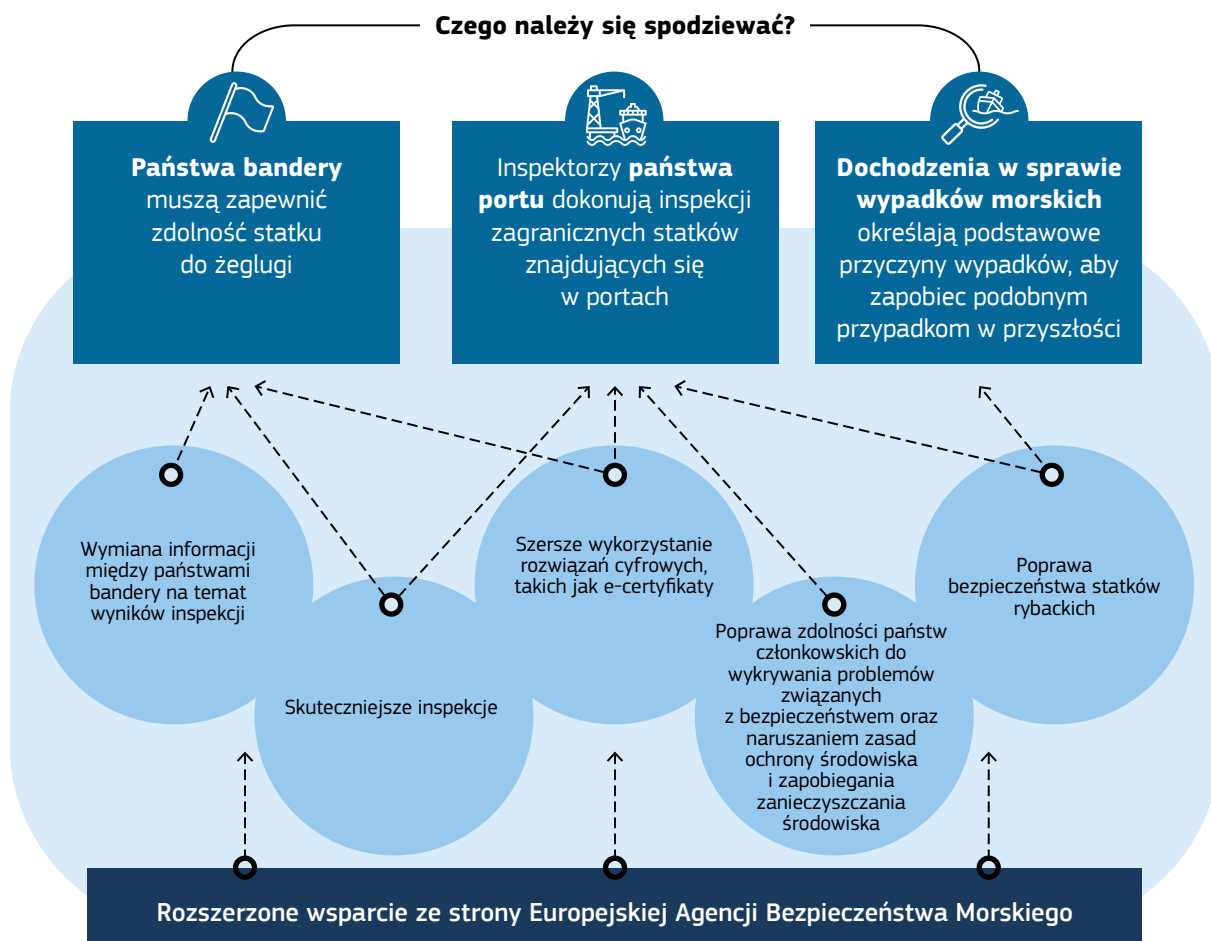
W lutym 2023 r. opublikowano sprawozdanie UE analizujące jedną z największych katastrof ekologicznych w Europie ostatnich lat, w której w rzece Odrze zginęło około 360 ton ryb. Jako prawdopodobną przyczynę wskazano w nim zakwit planktonu i przedstawiono zalecenia pozwalające zapobiegać ponownemu wystąpieniu tego rodzaju katastrofy.

Chociaż poziom bezpieczeństwa morskiego na wodach UE jest bardzo wysoki, liczba ofiar śmiertelnych niewielka i nie dochodzi ostatnio do poważnych wycieków ropy naftowej, to jednak co roku notuje się nadal ponad 2 tys. wypadków i incydentów na morzu. W czerwcu Komisja przedstawiła pięć wniosków ustawodawczych mających na celu modernizację przepisów UE i zapobieganie zanieczyszczeniu wody przez statki. Nowe przepisy mają również zapobiegać nielegalnym zrzutom do mórz europejskich, co pozwoli zmniejszyć wpływ transportu morskiego na środowisko i chronić ekosystem morski.

Zwiększenie bezpieczeństwa morskiego

Rygorystyczne unijne normy bezpieczeństwa są skuteczne, ale nowe wyzwania i technologie wymagają nowego podejścia.

Chemikalia

Zgodnie z wnioskiem Komisji dotyczącym ochrony obywateli UE i środowiska przed toksyczną rtęcią całkowicie zabronione będzie stosowanie amalgamatu stomatologicznego. Do tego celu wykorzystuje się w UE około 40 ton rtęci rocznie. Wniosek przewiduje też zakaz produkcji i eksportu niektórych produktów zawierających rtęć, np. lamp.

Emisje przemysłowe

Dyrektywa w sprawie emisji przemysłowych dotyczy około 52 tys. większych instalacji przemysłowych i instalacji chowu zwierząt gospodarskich w całej UE. Nakłada na nie wymóg posiadania pozwolenia opartego na najlepszej dostępnej technice (BAT). W 2023 r. przeprowadzono nową serię ocen BAT dotyczących rzeźni, produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego i przemysłu jadalnych produktów ubocznych. Około 800 rzeźni w UE będzie musiało spełnić te nowe normy, aby ograniczyć wpływ na środowisko.

Hałas

Hałas jest najpoważniejszym – po zanieczyszczeniu powietrza – zagrożeniem dla zdrowia środowiskowego w Europie. W sprawozdaniu z wdrażania dyrektywy w sprawie hałasu w środowisku określono sposoby dalszego zmniejszenia poziomu hałasu, aby osiągnąć do 2030 r. redukcję hałasu o 30 %.

Mikrodrobiny plastiku

Komisja poczyniła kolejny ważny krok w zakresie ochrony środowiska, przyjmując środki ograniczające celowe dodawanie mikrodrobin plastiku do produktów. Nowe przepisy zapobiegają uwolnieniu do środowiska około pół miliona ton mikrodrobin plastiku.

Sprawdź jakość środowiska w miejscu, gdzie mieszkasz:
<https://discomap.eea.europa.eu/atlas/?page=Check-yourace>.

Sprawdź jakość powietrza wokół Ciebie (dostępne również jako aplikacja mobilna):
<https://www.eea.europa.eu/themes/air/air-quality-index>.

Różnorodność biologiczna

Przyroda ma zasadnicze żywotne znaczenie dla przeciwdziałania zmianom klimatycznym. Degradacja środowiska naturalnego podnosi prawdopodobieństwo i dotkliwość zdarzeń takich jak powodzie i pożary roślinności, a zatem przyroda i różnorodność biologiczna Europy stanowią najlepszą ochronę przed klęskami żywiołowymi.

W listopadzie osiągnięto tymczasowe porozumienie polityczne dotyczące prawa o odbudowie zasobów przyrodniczych, a tym samym zapoczątkowano proces stałej i trwałej odbudowy przyrody. Do 2030 r. państwa członkowskie wprowadzą środki odbudowy na co najmniej 20 proc. obszarów lądowych Unii i 20 proc. powierzchni jej mórz. Do 2050 r. środki takie powinny zostać wprowadzone w odniesieniu do wszystkich ekosystemów, które wymagają odbudowy.

Gleba

Zdrowe gleby mają kluczowe znaczenie dla bezpieczeństwa żywnościowego, osiągnięcia neutralności klimatycznej oraz powstrzymania pustynnienia i degradacji gruntów. A jednak 60 proc. europejskich gleb jest w złym stanie. Wniosek dotyczący Prawa o monitorowaniu gleb ma ułatwić osiągnięcie dobrego stanu gruntów w UE do 2050 r. poprzez gromadzenie danych na temat zdrowia gleby i udostępnianie ich rolnikom i innym zarządcom gruntów. Nowa ustawa sprawi również, że zrównoważone gospodarowanie glebami stanie się normą. Komisja opublikowała także wytyczne dotyczące możliwości finansowania przez UE działań zainteresowanych podmiotów na rzecz zdrowej gleby.

Manifest na rzecz zdrowych gleb, przedstawiony w kwietniu, skupia regionalnych i lokalnych decydentów politycznych, zainteresowane podmioty i obywateli tworzących dynamiczną wspólnotę, która dba o zdrowie gleb. Do końca roku dobrowolna inicjatywa została podpisana przez ponad 2,1 tys. osób i 350 organizacji. Sygnatariusze uznają potrzebę działań na rzecz zdrowia gleb i angażują się w działania na rzecz ochrony i rekultywacji gleb.

Zapylacze

W związku z tym, że co trzeci gatunek pszczoł, motyli i bzygów w Unii znika, Komisja przedstawiła w 2023 r. odnowioną inicjatywę określającą działania, które UE i państwa członkowskie mają podjąć w celu odwrócenia spadku liczebności owadów zapylających do 2030 r. Społeczeństwo coraz częściej wzywa do podjęcia zdecydowanych działań przeciwko utracie owadów zapylających, czego przykładem jest niedawna udana europejska inicjatywa obywatelska „Ratujmy pszczoły i rolników”. UE obniżyła również najwyższe dopuszczalne poziomy pozostałości dwóch pestycydów neonikotynoidowych w żywności do najniższego poziomu, który można zmierzyć za pomocą najnowszych technologii. Stosowanie klotianidyny i tiametoksamu na zewnątrz zostało już w UE zakazane. Nowe poziomy będą miały zastosowanie do żywności i pasz produkowanych w Unii lub do niej importowanych. Dzięki temu żywność wprowadzana na rynek wewnętrzny nie przyczyni się do spadku liczebności owadów zapylających, niezależnie od tego, gdzie jest produkowana.

Zdrowie gleb bezpośrednio wpływa na bezpieczeństwo żywnościowe UE

95 % naszej żywności produkuje się bezpośrednio lub pośrednio na glebach.

Erozja gleby kosztuje Unię **1,25 mld €** rocznie w wyniku utraty wydajności rolnictwa.

83 % gleb w UE zawiera pozostałości pestycydów.

Ponad **23 %** gruntów rolnych jest dotknięte zagęszczeniem, co zmniejsza ich wydajność.

Lasy

Lasy są niezbędnym sprzymierzeńcem w walce ze zmianą klimatu i utratą różnorodności biologicznej. Stopień, w jakim grunty, a w szczególności sektor użytkowania gruntów, mogą przyczynić się do łagodzenia zmiany klimatu, zależy w dużej mierze od sposobu użytkowania tych obszarów i gospodarowania nimi. W ostatnich latach usuwanie dwutlenku węgla w sektorze użytkowania gruntów w UE znacznie się zmniejszyło, słabnie również funkcja pochłaniania dwutlenku węgla przez grunty. W 2023 r. UE zmodernizowała przepisy dotyczące użytkowania gruntów, zmiany użytkowania gruntów i leśnictwa, aby zwiększyć usuwanie dwutlenku węgla i promować zrównoważoną gospodarkę gruntami rolnymi i leśnymi.

W listopadzie Komisja przedstawiła wniosek dotyczący prawa o monitorowaniu lasów, którego celem jest stworzenie kompleksowej bazy wiedzy, która pozwoli państwom członkowskim, właścicielom gruntów leśnych i zarządcom lasów lepiej reagować na rosnące zagrożenia dla stanu lasów, nasilające się z powodu zmiany klimatu. Przepisy dotyczące monitorowania nie tylko zapewnią większą odporność lasów na zagrożenia transgraniczne (szkodniki, susze i pożary), lecz również pomogą właścicielom i zarządcom lasów korzystać z systemów płatności ekosystemowych, takich jak unijny system certyfikacji usuwania dwutlenku węgla.

W czerwcu weszło w życie pionierskie rozporządzenie UE w sprawie łańcuchów dostaw niepowodujących wylesiania, które jest kluczowym elementem walki ze zmianą klimatu i utratą różnorodności biologicznej. Podmioty i przedsiębiorstwa handlowe będą miały 18 miesięcy na wdrożenie nowych przepisów. Po wejściu w życie zagwarantują, że zestaw kluczowych towarów wywożonych z UE lub wprowadzanych do obrotu w UE nie będzie się już przyczyniał do wylesiania i degradacji lasów ani w samej Unii Europejskiej, ani w innych częściach świata. Do towarów tych zalicza się olej palmowy, kawę, soję i czekoladę. Nowe przepisy pomogą również zabezpieczyć źródła utrzymania milionów ludzi, w tym ludów tubylczych i społeczności lokalnych na całym świecie, które są w dużym stopniu uzależnione od ekosystemów leśnych.

Zrównoważone systemy żywnościowe

Zatwierdzenie przez Komisję wszystkich 28 planów strategicznych 1 stycznia 2023 r. wyznaczyło początek nowej wspólnej polityki rolnej (WPR). Łączna kwota 264 mld euro ze środków finansowych UE ułatwi europejskim rolnikom przejście na bardziej zrównoważone i odporne rolnictwo oraz pomoże zachować żywotność i różnorodność obszarów wiejskich w latach 2023–2027. Blisko 98 mld euro zostanie przeznaczone na zapewnienie korzyści dla klimatu, wody, gleby, powietrza, różnorodności biologicznej i dobrostanu zwierząt, zgodnie z celami Europejskiego Zielonego Ładu.

Nowa WPR przyczyni się do realizacji celów UE w zakresie ograniczenia stosowania pestycydów chemicznych i związanego z nimi ryzyka oraz znacznie zwiększy ukierunkowane wsparcie dla rolnictwa ekologicznego. Zapewni ona również zachęty dla zarządców gruntów do składowania dwutlenku węgla w glebie i biomasie oraz do redukcji emisji gazów cieplarnianych na 35 proc. użytków rolnych w UE za pomocą odpowiednich praktyk zarządzania, przy czym oczekuje się, że na

85 proc. gruntów ornych wspieranych w ramach WPR stosowany będzie płodozmian.

W czasie, gdy rosły obawy dotyczące zaopatrzenia w żywność Komisja kontynuowała prace nad określeniem czynników wpływających na bezpieczeństwo żywnościowe. Nowy wniosek ustawodawczy mający umożliwić bezpieczne stosowanie nowych technik genomowych przyczyni się do postępów w kierunku bardziej zrównoważonych systemów żywnościowych przy jednoczesnym zapewnieniu bezpieczeństwa żywnościowego. Techniki te pozwalają tworzyć odporne na zmianę klimatu i na szkodniki wysokowydajne odmiany roślin i w ten sposób zmniejszają zapotrzebowanie na pestycydy chemiczne i zależność Unii od przywozu produktów rolnych. Komisja zaproponowała nowe unijne przepisy w sprawie produkcji i wprowadzania do obrotu materiału rozmnożeniowego roślin i leśnego materiału rozmnożeniowego, aby zwiększyć różnorodność i jakość nasion, sadzonek i innego materiału roślinnego.

WPR jest nie tylko narzędziem wspierającym środki odbudowy po kryzysie, ale także umożliwia rolnikom przewidywanie skutków zmiany klimatu i innych wyzwań oraz dostosowywanie się do nich. Unia szuka sposobów, jak najlepiej wspierać unijnych rolników i jak dostosować unijną politykę rolną do ich potrzeb. W tym celu w styczniu 2024 r. rozpocznie się strategiczny dialog na temat przyszłości rolnictwa w Unii.

Janusz Wojciechowski, komisarz europejski do spraw rolnictwa (na pierwszym planie po prawej), odwiedza społeczność dotkniętą powodziami na polach w Tesalii, Grecja, październik 2023 r.

Dobrostan zwierząt

UE działa na rzecz poprawy dobrostanu zwierząt od ponad 40 lat, stopniowo poprawiając jakość życia zwierząt i przyjmując normy dobrostanu, które należą do najwyższych na świecie. Działania te kontynuowano w 2023 r. w postaci wniosku w sprawie przeglądu obecnych przepisów UE dotyczących transportu zwierząt, co poprawi dobrostan 1,6 mld zwierząt przewożonych każdego roku wewnątrz Unii i poza jej granice. Wniosek dotyczy celów szczegółowych, w tym skracania czasu podróży, zwiększenia minimalnej dopuszczalnej przestrzeni i poprawy warunków dla zwierząt wywożonych z UE. Priorytetem pozostaje egzekwowanie obowiązujących przepisów i w 2023 r. nadal prowadzono regularne audyty i kontrole na różnych obszarach.

Ponadto pierwsze w historii przepisy dotyczące dobrostanu i identyfikowalności psów i kotów określają jednolite unijne normy dotyczące hodowania, utrzymywania i traktowania psów i kotów w hodowlach, sklepach zoologicznych

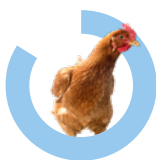
i schroniskach. Ulepszony zostanie również system identyfikowalności psów i kotów dzięki obowiązkowej identyfikacji i rejestracji w krajowych bazach danych, co ma służyć zwalczaniu nielegalnego handlu i lepszej kontroli dobrostanu zwierząt w takich podmiotach.

W 2023 r. Komisja odpowiedziała na europejską inicjatywę obywatelską „Europa wolna od futer” – dziesiątą udaną inicjatywę, wspieraną przez ponad 1,5 mln obywateli w całej Unii. Chociaż na obecnym etapie nie proponuje się dalszych przepisów, Komisja przewiduje szereg środków służących osiągnięciu celów inicjatywy, w tym powierzenie Europejskiemu Urzędowi ds. Bezpieczeństwa Żywności opracowania opinii naukowej na temat dobrostanu zwierząt futerkowych do marca 2025 r.

W przygotowaniu są kolejne środki dotyczące dobrostanu zwierząt, na przykład działania następcze w związku z europejską inicjatywą obywatelską „Koniec Epoki Klatkowej”.

Co sądzą obywatele Unii o dobrostanie zwierząt?

Potrzeba lepszej ochrony dobrostanu zwierząt

84 % uważa, że należy lepiej chronić dobrostan zwierząt gospodarskich.

74 % uważa, że należy lepiej chronić dobrostan zwierząt domowych.

Źródło: Specjalne badanie Eurobarometr 533, październik 2023 r.

Zdjęcia: © Adobe Stock

Dobrostan zwierząt gospodarskich

91 % uważa to za ważne.

8 % nie uważa tego za ważne.

Dobrostan zwierząt jest ważny dla obywateli Unii, jak pokazują wyniki badania Eurobarometru opublikowanego w październiku.

Zrównoważone rybołówstwo i oceany

Zmiana klimatu i utrata różnorodności biologicznej zagrażają zrównoważonemu charakterowi zasobów rybołówstwa i akwakultury. Przedstawiony w lutym pakiet środków zawiera przepisy mające zaradzić tym problemom dzięki wprowadzeniu wspólnej polityki rybołówstwa i nowego „Morskiego planu działania”. Środki te określają sposoby zwiększenia odporności i zrównoważonego charakteru rybołówstwa i akwakultury, m.in. poprzez wspieranie tak bardzo potrzebnej transformacji energetycznej (zob. rozdział 4). Pakiet przyczynia się do realizacji zobowiązania UE do ochrony co najmniej 30 proc. jej mórz (przy czym 10 proc. ma podlegać ścisłej ochronie). Proponowane środki będą wdrażane stopniowo, aby sektor mógł się do nich dostosować.

Nowe przepisy przyjęte przez Parlament i Radę w 2023 r. mają pomóc zapobiegać przełowieniu i stworzyć bardziej skuteczny i zharmonizowany system kontroli rybołówstwa przy pełnym wykorzystaniu nowoczesnych technologii. Obejmuje to stosowanie zdalnego monitorowania elektronicznego i telewizji przemysłowej na statkach rybackich oraz obowiązkowe stosowanie narzędzi cyfrowych w procesach dotyczących certyfikacji połowów i identyfikowalności w celu zapobiegania przywozowi pochodzącemu z nielegalnych połowów.

Komisja z zadowoleniem przyjęła europejską inicjatywę obywatelską „Nie dla obcinania płetw

rekinom i handlu nimi”, w której nawołuje się o pomoc w zaprzestaniu międzynarodowego handlu samymi płetwami rekinów, poczynając od zakazu handlu nimi na unijnym rynku. Komisja rozważy, czy konieczne jest przyjęcie przepisów. Zintensyfikuje ona również egzekwowanie unijnych środków identyfikowalności i nawiąże współpracę z partnerami międzynarodowymi w celu ochrony rekinów i zrównoważonego zarządzania ich zasobami na całym świecie.

Po ponad dekadzie negocjacji wielostronnych przyjęto w czerwcu Traktat o pełnym morzu. Traktat ten jest historycznym osiągnięciem w działaniach na rzecz ochrony oceanów, przeciwdziałania degradacji środowiska, walki ze zmianą klimatu i zapobiegania utracie różnorodności biologicznej na pełnym morzu. Jest to priorytet Unii i jej państw członkowskich, które kierowały negocjacjami na szczęblu globalnym. Traktat wejdzie w życie po jego ratyfikacji przez 60 stron.

UE przyjęła formalnie w imieniu państw członkowskich Porozumienie w sprawie subsydiów dla rybołówstwa Światowej Organizacji Handlu. Porozumienie to ma zasadnicze znaczenie dla zagwarantowania, że głównym celem subsydiów dla rybołówstwa jest zrównoważony rozwój i uniknięcie szkód dla oceanów i stad ryb, od których zależą źródła utrzymania społeczności nadbrzeżnych na całym świecie. Wejdzie ono w życie po tym, gdy dwie trzecie z 164 członków organizacji dopełni krajowych procedur ratyfikacyjnych.

Mobilność zgodna z zasadami zrównoważonego rozwoju

Unia inwestuje w szeroki wachlarz projektów transportowych mających na celu poprawę infrastruktury transgranicznej i wspieranie nowych technologii za pośrednictwem instrumentu „Łącząc Europę” na lata 2021–2027. Projekty, które otrzymały finansowanie unijne w 2023 r. obejmują główne transgraniczne połączenia kolejowe, w szczególności tunel bazowy pod przełęczą Brenner (łączy Włochy z Austrią), Rail Baltica (połączenie trzech państw bałtyckich i Polski z resztą Europy) oraz odcinek transgraniczny między Niemcami a Niderlandami (Emmerich–Oberhausen). Środki w wysokości 6,2 mld euro przeznaczone są na wsparcie projektów przyczyniających się do bardziej wydajnej, ekologicznej i inteligentnej sieci kolei, śródlądowych dróg wodnych, dróg i szlaków morskich, przy czym większość funduszy przeznacza się na zrównoważone środki transportu. Aby usprawnić transgraniczne połączenia kolejowe w całej Europie, w 2023 r. UE zapowiedziała wsparcie dla 10 projektów EU Pilot wprowadzających nowe lub usprawniających istniejące połączenia kolejowe, dzięki czemu staną się one szybsze, częstsze i bardziej przystępne cenowo.

Adina Vălean, europejska komisarz do spraw transportu (po prawej), podczas Dni Mobilności Miejskiej w 2023 r. w Sewilli, Hiszpania, 4 października 2023 r.

Lotnictwo

W październiku UE przyjęła rozporządzenie ReFuelEU Aviation, aby promować stosowanie zrównoważonych paliw lotniczych. W myśl nowych przepisów dostawcy paliwa lotniczego będą od 2025 r. musieli dodawać do nafty coraz większe ilości ekologicznych paliw lotniczych. Przewiduje się, że do 2050 r. spowoduje to obniżenie emisji CO₂ z samolotów o około dwie trzecie w porównaniu ze scenariuszem braku działań, a także przyniesie korzyści dla klimatu i jakości powietrza.

Sojusz na rzecz lotnictwa bezemisyjnego, utworzony w 2022 r., pracuje nad wprowadzeniem do eksploatacji samolotów napędzanych wodorem i elektrycznych. Prawie 300 ekspertów ze 141 organizacji członkowskich sojuszu zajmuje się kwestiami kluczowymi dla ich wdrożenia. W opublikowanym przez sojusz sprawozdaniu z postępu prac stwierdza się, że w nadchodzących latach należy ustanowić odpowiednie ramy regulacyjne.

Żegluga

Nowe rozporządzenie FuelEU Maritime, przyjęte przez UE w lipcu, będzie promowało stosowanie czystszych paliw i energii w transporcie morskim, zapewniając stopniowe zmniejszanie intensywności emisji gazów cieplarnianych z paliw stosowanych w tym sektorze – o 2 % w 2025 r. i aż o 80 % do 2050 r.

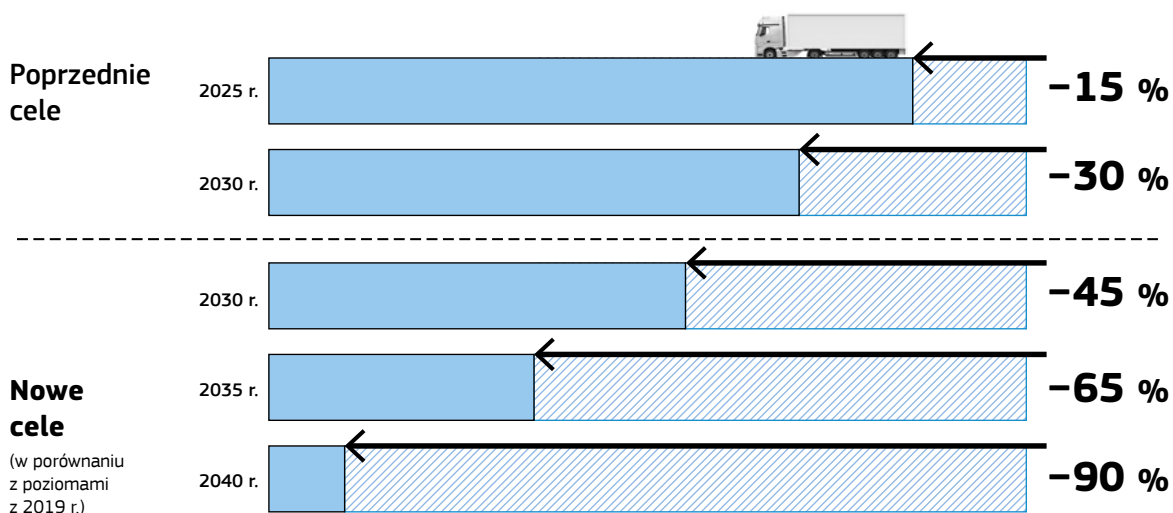
UE z zadowoleniem przyjęła porozumienie osiągnięte na forum Międzynarodowej Organizacji Morskiej w sprawie wyznaczenia celu w zakresie neutralności emisyjnej statków „do 2050 r. lub około 2050 r.”. Przyjęła też orientacyjne punkty kontrolne: co najmniej 20 % – przy dążeniu do 30 % – do 2030 r. i o co najmniej 70 % – przy dążeniu do 80 % – w 2040 r. (w porównaniu z poziomami z 2008 r.).

Ponadto Unia zainwestowała ponad 540 mln euro w infrastrukturę paliw alternatywnych wzdłuż transeuropejskiej sieci transportowej. Przełoży się to na około 14 tys. punktów ładowania i 81 stacji tankowania wodoru, a także na elektryfikację portów morskich i lotniczych.

UE zaproponowała również przegląd dyrektywy w sprawie transportu kombinowanego w celu zwiększenia zrównoważonego charakteru transportu towarowego dzięki poprawie konkurencyjności korzystania z dwóch lub większej liczby rodzajów transportu.

Komisja przedstawiła przegląd norm emisji dwutlenku węgla z pojazdów ciężkich, takich jak samochody ciężarowe, autobusy miejskie i autobusy dalekobieżne. Pojazdy te odpowiadają za ponad 25 proc. emisji gazów cieplarnianych pochodzących z transportu drogowego w Unii i za ponad 6 proc. całkowitych emisji w UE. Aby zachęcić do szybszego wprowadzania autobusów bezemisyjnych w miastach, Komisja zaproponowała, aby wszystkie nowe autobusy miejskie stały się bezemisyjne od 2030 r.

Zmniejszenie emisji CO₂ pochodzących z pojazdów ciężkich

Zdjęcie: © Adobe Stock

Globalne działania na rzecz planety

Konferencja klimatyczna ONZ (COP28), która odbyła się w 2023 r. w Dubaju w Zjednoczonych Emiratach Arabskich, zakończyła pierwszy globalny przegląd w ramach porozumienia paryskiego, mający na celu zorientowanie się, jakie postępy poczyniły kraje od czasu przyjęcia światowego porozumienia w sprawie zmiany klimatu.

↑
FILM: Wyniki COP28.

Unia Europejska, wraz z partnerami z całego świata, nadal wierzy w możliwość wywiązania się z podjętego w Paryżu w 2015 r. zobowiązania do ograniczenia wzrostu średniej temperatury na świecie do 1,5 °C. Uznając, że świat nie jest obecnie na dobrej drodze do osiągnięcia tego celu, strony uzgodniły sposób przywrócenia właściwego kursu.

Wszystkie strony zgodziły się na odejście od paliw kopalnych i podjęcie w tej krytycznej dekadzie pilnych działań na rzecz klimatu. Kładąc szczególnie

nacisk na sektor energetyczny, kraje zgodziły się podjąć działania w celu zmniejszenia emisji o 43 proc. do 2030 r. i skierować świat na drogę do osiągnięcia zerowych emisji netto do 2050 r., zgodnie z najlepszymi dostępnymi danymi naukowymi.

Podczas konferencji UE kierowała globalną inicjatywą mającą na celu potrojenie światowych zdolności wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych i podwojenie tempa poprawy efektywności energetycznej do 2030 r. oraz zainicjowała w trakcie rozmów globalne zobowiązanie w zakresie energii odnawialnej i efektywności energetycznej. Przy wsparciu prezydencji COP28 i poparciu około 130 państw zobowiązanie to zostało przyjęte przez cały świat w dokumencie końcowym konferencji – konsensusie z ZEA.

Unia zapowiedziała, że w ciągu najbliższych dwóch lat, za pośrednictwem strategii Global Gateway (zob. rozdział 8), zainwestuje 2,3 mld euro z unijnego budżetu w celu wsparcia transformacji energetycznej w krajach objętych europejską polityką sąsiedztwa i na całym świecie.

W ramach globalnego zobowiązania dotyczącego metanu, zainicjowanego przez UE i Stany Zjednoczone w 2021 r., ponad 150 państw realizuje obecnie zbiorowy cel ograniczenia do 2030 r. globalnych emisji metanu do atmosfery o co najmniej 30 proc. w stosunku do poziomu z 2020 r. Podczas COP28 Unia Europejska i jej państwa członkowskie zapowiedziały przeznaczenie 175 mln euro na wsparcie inicjatywy Methane Finance Sprint mającej na celu przyspieszenie redukcji metanu.

Wopke Hoekstra, europejski komisarz do spraw działań w dziedzinie klimatu, podczas COP28 w Dubaju, Zjednoczone Emiraty Arabskie, 8 grudnia 2023 r.

Maroš Šefčovič, wiceprzewodniczący wykonawczy Komisji Europejskiej odpowiedzialny za Europejski Zielony Ład, stosunki międzyinstytucjonalne i prognozowanie, bierze udział w posiedzeniu Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu w kontekście COP28 w Dubaju, Zjednoczone Emiraty Arabskie, 4 grudnia 2023 r.

W globalnym przeglądzie omówiono również sposoby przeprowadzenia niezbędnej transformacji, przy czym strony uzgodniły końcowe etapy ustanowienia nowego zbiorowego celu ilościowego dotyczącego finansowania działań związanych z klimatem na przyszłorocznej konferencji. Na konferencji wypracowano również podstawy globalnego celu w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu, którego założeniem jest zwiększenie odporności świata na zmianę klimatu.

Unia pomogła uruchomić nowy fundusz strat i szkód, który pomoże krajom rozwijającym się, szczególnie narażonym na negatywne skutki zmiany klimatu. UE i jej państwa członkowskie wniosły do funduszu ponad 400 mln euro – ponad dwie trzecie początkowych zobowiązań finansowych.

Aby zaradzić szkodliwym dla człowieka skutkom kryzysu klimatycznego w sytuacjach niestabilności i konfliktów, UE przyłączyła się do dwóch nowych inicjatyw przewodnich zainicjowanych przez prezydencję COP28: Getting Ahead of Disasters: A charter on finance for managing risks [Uprzedzić katastrofy: karta finansowa na potrzeby zarządzania ryzykiem] oraz Declaration on Climate, Relief, Recovery and Peace [Deklaracja w sprawie klimatu, pomocy doraźnej, odbudowy i pokoju]. W karcie określono zasady pozwalające lepiej wykorzystywać środki finansowe w celu zarządzania ryzykiem i ochrony ludności w państwach szczególnie wrażliwych na zmianę klimatu, w deklaracji zaś apeluje się o pilne wsparcie finansowe na rzecz przystosowania się do zmiany klimatu i odporności na zmianę klimatu w tych państwach.

Podczas marcowej Konferencji Wodnej ONZ, pierwszej tego rodzaju inicjatywie od prawie 50 lat, Unia potwierdziła swoje silne zaangażowanie na rzecz zapewnienia globalnej odporności na deficyt wody i bezpieczeństwa wodnego. Delegacja UE przedstawiła 33 dobrowolne zobowiązania do realizacji Agendy działań na rzecz wody, która jest platformą służącą przyspieszeniu światowych postępów w realizacji celów zrównoważonego rozwoju związanych z wodą.

Na początku roku Unia wraz z 26 krajami zainicjowała koalicję ministrów handlu na rzecz klimatu – pierwsze światowe forum na szczeblu ministerialnym poświęcone kwestiom handlu, klimatu i zrównoważonego rozwoju. Celem tej koalicji jest działanie na rzecz polityki handlowej, która uwzględni problem zmiany klimatu zarówno na szczeblu lokalnym, jak i globalnym.

W kwietniu UE stworzyła zielony sojusz z Norwegią, a w listopadzie z Kanadą, w celu pogłębienia współpracy w dziedzinie klimatu, środowiska, energii i czystego przemysłu. W maju UE i Korea Południowa ustanowiły zielone partnerstwo w celu zacieśnienia współpracy i wymiany najlepszych praktyk w zakresie działań w dziedzinie klimatu, czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, ochrony środowiska i innych obszarów zielonej transformacji.

Cele zrównoważonego rozwoju

Pierwszy dokonany przez UE dobrowolny przegląd realizacji Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 pokazuje, że Unia jest w pełni zaangażowana w realizację 17 celów zrównoważonego rozwoju, które zostały przyjęte przez wszystkie państwa członkowskie ONZ w 2015 r.

UE zdecydowanie umieściła zrównoważony rozwój w centrum swoich działań i podejmuje starania, aby osiągnąć postępy w realizacji Agendy 2030 zarówno w Europie, jak i na całym świecie, wspierając kraje partnerskie w ich działaniach wdrożeniowych.

Unia włączyła te cele do swoich polityk, budżetów i planowania długoterminowego. Dzięki kompleksowemu podejściu obejmującemu całą administrację rządową Europejski Zielony Ład odgrywa główną rolę w dążeniu do bardziej zrównoważonej i dostatniej przyszłości dla wszystkich.

© AFP

4. Zapewnienie przystępnej cenowo, bezpiecznej i zrównoważonej energii dla Europy

Wprowadzenie

W 2023 r., w obliczu jednego z najgorszych od dziesięcioleci światowych kryzysów energetycznych, Unia Europejska podjęła drastyczne działania, aby oszczędzić energię, zdywersyfikować dostawy energii i przyspieszyć przejście na czystą energię. Utrzymujące się na całym świecie zagrożenia związane z klimatem, środowiskiem i różnorodnością biologiczną jeszcze bardziej uwypukliły potrzebę podjęcia pilnych działań. W ubiegłym roku UE nadal stopniowo wycofywała rosyjskie paliwa kopalne, aby chronić swoją gospodarkę, a jednocześnie czyniła ją bardziej zrównoważoną poprzez zwiększenie produkcji energii ze źródeł

odnawialnych i środki w zakresie efektywności energetycznej. Rozpoczęła kompleksową reformę rynku energii elektrycznej, aby lepiej chronić konsumentów przed gwałtownymi skokami cen energii. UE wprowadziła również nowe inicjatywy mające na celu zwiększenie jej konkurencyjności i budowanie potencjału przemysłowego w zakresie czystych technologii. Inicjatywy te mają zapewnić dostęp do surowców krytycznych i zmniejszyć strategiczne zależności w zakresie technologii krytycznych i łańcuchów wartości, a tym samym zwiększyć bezpieczeństwo gospodarcze i suwerenność technologiczną UE.

Bezpieczeństwo energetyczne

Stopniowe odchodzenie od rosyjskich paliw kopalnych

Aby dać obywatelom Unii Europejskiej dostęp do przystępnej cenowo, bezpiecznej i zrównoważonej energii, w maju 2022 r. UE uruchomiła plan REPowerEU. Jego celem jest znaczne zmniejszenie zależności UE od rosyjskich paliw kopalnych dzięki produkcji większej ilości czystej energii w UE, zmniejszeniu zużycia energii i dywersyfikacji dostaw energii do UE. W ciągu pierwszych 12 miesięcy od jego uruchomienia UE poczyniła znaczące postępy w realizacji tych trzech celów.

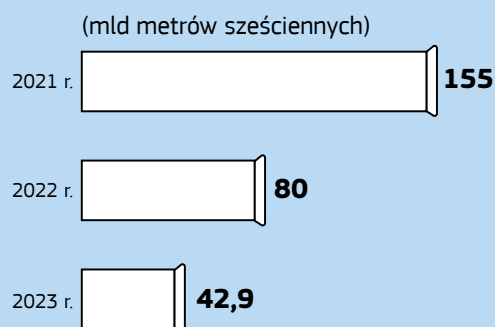
W 2023 r. całkowity import rosyjskiego gazu do UE wyniósł zaledwie 42,9 mld metrów sześciennych (mld m³) w porównaniu z 80 mld m³ w 2022 r. i ponad 150 mld m³ w 2021 r. W zeszłym roku Norwegia i Afryka Północna ponownie były głównymi dostawcami gazu rurociągowego do UE, natomiast Stany Zjednoczone – głównym dostawcą skroplonego gazu ziemnego.

Oprócz REPowerEU również kilka innych narzędzi pomaga państwom członkowskim UE dywersyfikować ich dostawy gazu. Jedno z nich, mechanizm wspólnych zakupów gazu AggregateEU, pozwala przedsiębiorstwom gazowym i używającym gaz na łączenie popytu, koordynację wykorzystania infrastruktury, negocjowanie z partnerami międzynarodowymi i przygotowanie się do wspólnych zakupów gazu ziemnego i wodoru.

© NATO

Import gazu z Rosji

Kolejnym unijnym środkiem mającym na celu rozwiązanie problemów związanych z bezpieczeństwem dostaw, wprowadzonym w 2022 r., jest rozporządzenie w sprawie magazynowania gazu, zobowiązujące państwa członkowskie do napełnienia swoich magazynów gazu do 90 proc. pojemności do 1 listopada, aby zagwarantować wystarczające zapasy na zimę. Środek ten pomógł zapewnić napełnienie magazynów do 95 proc. pojemności przed sezonem zimowym 2022/2023. W 2023 r., przy znacznie niższych i mniej zmiennych cenach niż w 2022 r., postępy w napełnianiu magazynów były szczególnie szybkie – cel 90 proc. osiągnięto 18 sierpnia i utrzymano poziom ponad 95 proc. na początku grudnia.

↑

Ursula von der Leyen, przewodnicząca Komisji Europejskiej (czwarta od lewej), i Jens Stoltenberg, sekretarz generalny NATO (piąty od lewej), podczas wizyty na norweskiej platformie do wydobycia gazu ziemnego firmy Equinor, zlokalizowanej u zachodniego wybrzeża Norwegii, 17 marca 2023 r.

Gazowiec LNG w terminalu przewozowym otwartym niedawno w Niemczech na potrzeby importu gazu jako alternatywa dla gazociągów Nord Stream. LNG to gaz ziemny, który został schłodzony, by zmienić go z gazu w ciecz i tym samym zmniejszyć jego pierwotną objętość 600-krotnie. Dzięki tej znacznej redukcji objętości można go bezpiecznie i wydajnie przewozić gazowcami LNG. Brunsbüttel, Niemcy, wrzesień 2023 r.

Kilka nowych projektów dotyczących infrastruktury energetycznej ukończonych w ciągu ostatnich dwóch lat również pomogło UE zabezpieczyć alternatywne źródła dostaw gazu. Przykłady obejmują Gazociąg Bałtycki i rurociąg międzysystemowy Grecja–Bułgaria, a także nowe terminale skroplonego gazu ziemnego w różnych państwach członkowskich.

W listopadzie UE podjęła kolejny krok w kierunku dostosowania systemu energetycznego UE do wymogów przyszłości, publikując pierwszą listę projektów będących przedmiotem wspólnego zainteresowania, która jest w pełni zgodna z Europejskim Zielonym Ładem. Ma ona zostać

formalnie przyjęta na początku 2024 r. Lista ta, publikowana co dwa lata, zawiera projekty, które poprawią wzajemne połączenia systemów energetycznych państw członkowskich. Projekty mogą korzystać z przyspieszonych procedur wydawania zezwoleń i finansowania. Jest to pierwsza lista w ramach zmienionego rozporządzenia w sprawie transeuropejskiej sieci energetycznej, która wyklucza projekty dotyczące paliw kopalnych i obejmuje projekty dotyczące wodoru i elektrolizerów. Obejmuje ona również projekty, które połączą system energetyczny UE ze Zjednoczonym Królestwem, Bałkanami Zachodnimi i krajami Afryki Północnej.

Dostęp do przystępnej cenowo energii

Od lata 2021 r. ceny energii gwałtownie wzrosły, co bardzo zaszkodziło konsumentom i naraziło wielu z nich na ubóstwo energetyczne. W 2023 r. UE skoncentrowała się na wprowadzeniu przepisów, które reformują rynek energii, aby uchronić konsumentów przed przyszłymi wstrząsami cenowymi. Te długoterminowe środki uzupełniają środki nadzwyczajne wprowadzone w 2022 r., takie jak mechanizm rynkowy ograniczający nadmierne ceny gazu oraz dodatkowa składka nałożona na niektóre przedsiębiorstwa energetyczne, które osiągają nadmierne zyski.

Chociaż UE posiada dobrze zintegrowany jednolity rynek energii, który od ponad 20 lat przynosi korzyści konsumentom, kryzys energetyczny pokazał, że konieczne są dalsze usprawnienia. Dlatego też w marcu 2023 r. Komisja przedstawiła wniosek w sprawie zmiany przepisów dotyczących struktury unijnego rynku energii elektrycznej. Reforma ta zagwarantuje konsumentom więcej praw i możliwości, a jednocześnie zwiększy ich ochronę poprzez uniezależnienie rachunków za energię od krótkoterminowej ceny rynkowej energii elektrycznej oraz zwiększenie odporności unijnego rynku energii. Pod koniec roku Parlament Europejski i Rada osiągnęły porozumienie w sprawie tej reformy.

Zmieniona struktura unijnego rynku energii elektrycznej wzmacnia pozycję i ochronę konsumentów

Konsumenci mają teraz prawo:

- do umów w cenach stałych, co umożliwia ustalenie bezpiecznych cen na długi okres;
- do wielu umów;
- do odsprzedaży wytwarzanej przez siebie energii ze źródeł odnawialnych.

- Chroni odbiorców wrażliwych przed odłączeniem prądu.
- Chroni przed manipulacjami na rynku i niepewnością energetyczną w przyszłości.
- Wymaga od dostawców energii ochrony przed gwałtownymi skokami cen i ryzykiem awarii.

Wysiłki UE na rzecz dywersyfikacji dostaw i dostawców energii przyczyniły się również do obniżenia cen energii – oraz obniżenia ich zmienności – w stosunku do wyżek odnotowanych w 2022 r. Unijna platforma energetyczna (a w szczególności mechanizm AggregateEU, o którym mowa wcześniej w tym rozdziale) łączy zapotrzebowanie i dokonuje wspólnych zakupów energii. Przekłada się to na korzystniejsze ceny dla konsumentów w UE.

Komisja wprowadziła również mechanizm korekty wysokich cen na rynku gazu poprzez ustanowienie nowej ceny odniesienia skroplonego gazu ziemnego. Było to konieczne jako alternatywa dla poprzedniego podejścia, zgodnie z którym cena gazu stosowana przez niderlandzki punkt obrotu Title Transfer Facility była stosowana jako wskaźnik zastępczy. Cena ta nie była już jednak wiarygodna, ponieważ

nie odzwierciedlała nowych warunków rynkowych. Wartość odniesienia jest obecnie regularnie publikowana przez Agencję Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Regulacji Energetyki i wykazuje znacznie mniejsze wahania niż cena Title Transfer Facility.

Ponadto UE umożliwiła państwom członkowskim bezpośrednie wspieranie rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji oraz małych i średnich przedsiębiorstw za pomocą nadzwyczajnych środków znanych jako SAFE (wspieranie przystępnej cenowo energii). Zgodnie z zasadami polityki spójności środki te umożliwiają państwom członkowskim wykorzystanie niewydatowanych funduszy UE w ramach ich alokacji na lata 2014–2020 w celu zapewnienia wsparcia bezpośredniego grupom w niekorzystnej sytuacji, które borykają się ze zwiększonymi kosztami energii.

Efektywne wykorzystanie energii

Sektor energetyczny – ogrzewanie gospodarstw domowych, branże energetyczne i transport – odpowiada za prawie trzy czwarte światowych emisji gazów cieplarnianych. Oznacza to, że zmniejszenie zużycia energii ma ogromne znaczenie w walce ze zmianą klimatu. UE pragnie ograniczyć swoje emisje o co najmniej 55 proc. do 2030 r. (w porównaniu

z poziomami z 1990 r.), jak określono w Europejskim Zielonym Ładzie (zob. rozdział 3).

Zimą 2022/2023 r. – dzięki łagodniejszym temperaturom i wspólnym wysiłkom UE, jej państw członkowskich, osób fizycznych i przedsiębiorstw – zużycie gazu w UE spadło o 18 proc. (czyli o 53 mld m³). Aby jednak zachować odpowiednią równowagę między podażą energii a zapotrzebowaniem na nią, nadal potrzebne są dobrowolne środki służące oszczędzaniu energii. W związku z tym przedłużono obowiązywanie rozporządzenia nadzwyczajnego w sprawie zmniejszenia zużycia gazu (pierwotnie uzgodnionego w lipcu 2022 r.). Celem jest zmniejszenie zużycia o kolejne 60 mld m³ między kwietniem 2023 r. a marcem 2024 r. Inne przepisy nadzwyczajne z 2022 r. dotyczące mechanizmu korekty rynku, zasad solidarności oraz wydawania pozwoleń również zostały rozszerzone, aby chronić przed dalszymi problemami.

© Adobe Stock

W nowej dyrektywie w sprawie efektywności energetycznej ustanowiono ambitniejsze długoterminowe cele w zakresie zużycia energii.

Nowy docelowy poziom zmniejszenia zużycia energii: o 11,7 % do 2030 r. w stosunku do przewidywanego zużycia (pierwotny cel zaproponowany w 2021 r. wynosił 9 %).

Państwa członkowskie muszą do 2024 r. osiągnąć roczne oszczędności na poziomie 1,3 % zużycia energii końcowej i zwiększyć je do 1,9 % do 2028 r., z poziomu wynoszącego 0,8 % w 2023 r.

Innym ważnym sposobem oszczędzania energii jest poprawa wykorzystania energii w budynkach. Porozumienie polityczne dotyczące przeglądu dyrektywy w sprawie charakterystyki energetycznej budynków osiągnięte w grudniu pomoże sektorowi budowlanemu zmniejszyć zużycie energii i uczynić budynki bardziej ekologicznymi. W ramach tych zmian określono szereg środków, które mają pomóc rządów państw UE poprawić charakterystykę energetyczną budynków, ze szczególnym uwzględnieniem budynków o najgorszej charakterystyce energetycznej.

Oszczędność energii osiąga się nie tylko dzięki mniejszemu i bardziej efektywnemu zużyciu energii, ale również dzięki odpowiedniemu projektowaniu produktów i urządzeń codziennego użytku przez producentów. Nowe unijne przepisy dotyczące ekoprojektu stanowią, że urządzenia elektryczne powinny zużywać mniej energii w trybie czuwania, i dają producentom dwa

lata na poprawę wydajności ich produktów. Suszarki bębnowe, miejscowe ogrzewacze pomieszczeń, telefony komórkowe, tablety i wentylatory przemysłowe to niektóre z produktów podlegających nowym lub zmienionym – i surowszym – przepisom. Zmiany te zostaną odzwierciedlone w etykiecie energetycznej, która jest nadal powszechnie uznawana i stosowana przez konsumentów w UE.

UE dąży do tego, by zrównoważone produkty stały się normą. Pod koniec roku Parlament i Rada osiągnęły porozumienie w sprawie inicjatywy dotyczącej zrównoważonych produktów, zaproponowanej w marcu 2022 r., która stanowi wyzwanie dla tradycyjnego modelu konsumpcji „weź-wyprodukuj-wyrzuć”. Inicjatywa ta ma na celu zapewnienie trwałości produktów, a tym samym zmniejszenie ilości odpadów i oszczędność zasobów.

Komisja szacuje, że zmniejszenie zużycia energii elektrycznej przez produkty w trybie czuwania pozwoli ograniczyć emisję dwutlenku węgla o 1,36 miliona ton rocznie. Oszczędności te są również korzystne dla portfeli konsumentów, przy czym łączne oszczędności dla konsumentów szacuje się na 530 mln euro rocznie do 2030 r.

Przyspieszenie produkcji zielonej energii

Przejęcie na czystą energię ze źródeł odnawialnych ma zasadnicze znaczenie dla realizacji celu Europejskiego Zielonego Ładu, jakim jest osiągnięcie neutralności klimatycznej Europy. Plan REPowerEU, który ma kluczowe znaczenie dla tej transformacji, koncentruje się na produkcji zielonej energii, stopniowym wycofywaniu rosyjskich paliw kopalnych i propagowaniu oszczędności energii. Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności oraz plan przemysłowy Zielonego Ładu mają kluczowe znaczenie we wspieraniu REPowerEU, ponieważ zapewniają finansowe i strategiczne wsparcie na rzecz przejścia na energię ze źródeł odnawialnych oraz realizacji szerszego celu, jakim jest neutralność klimatyczna Europy.

Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności odgrywa istotną rolę w finansowaniu projektów i infrastruktury w zakresie zielonej energii w celu przyspieszenia przejścia na energię ze źródeł odnawialnych, a około 42 proc. jego środków przeznaczono na zieloną transformację. (Więcej informacji na temat tego instrumentu można znaleźć w rozdziale 2). Państwa członkowskie zmieniają swoje krajowe plany odbudowy i zwiększania odporności, aby uwzględnić w nich specjalny rozdział REPowerEU, co oznacza, że przedstawią w tych planach, w jaki sposób będą realizować jego cele. Do tej pory 23 państwa członkowskie przedłożyły swoje rozdziały REPowerEU, przy czym 61,87 mld euro ze zmienionych planów

przeznaczono na energię ze źródeł odnawialnych i sieci energetyczne, w tym 35,51 mld euro konkretnie na wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych. Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności umożliwia również państwom członkowskim przydzielanie środków na ważne projekty stanowiące przedmiot wspólnego europejskiego zainteresowania w obszarach takich jak wodór i baterie.

Oprócz wsparcia w ramach instrumentu na rzecz inwestycji zarówno w dojrzałe, jak i innowacyjne technologie energii odnawialnej, w 2023 r. wprowadzono szereg szerszych inicjatyw w celu sprostania wyzwaniom strukturalnym mającym wpływ na unijny sektor czystej energii. Jedną z tych inicjatyw, plan przemysłowy Zielonego Ładu, ma na celu zwiększenie konkurencyjności technologii neutralnych emisji w UE (co przyspieszy transformację w kierunku neutralności klimatycznej) dzięki wykorzystaniu mocnych stron jednolitego rynku. UE uprościła przepisy, tak aby łatwiej było pozyskiwać surowce na potrzeby czystych technologii, a także aby łatwiej było uzyskać finansowanie technologii zielonej energii. Jest zaangażowana w podnoszenie i zmianę kwalifikacji ludzi na potrzeby pracy w sektorze czystych technologii oraz poprawę otwartego handlu, aby zapewnić dostęp do surowców i umożliwić rozwój technologii ekologicznych. W rezultacie społeczności odniosą korzyści z wysokiej jakości miejsc pracy oferowanych przez przemysł czystych technologii, podczas gdy obywatele będą korzystać z czystszej środowiska i bardziej zrównoważonej gospodarki rynkowej.

Europejski Zielony Ład

Europa ma się stać pierwszym kontynentem neutralnym dla klimatu do 2050 r.

Plan przemysłowy Zielonego Ładu

Budowanie potencjału przemysłowego na potrzeby czystych technologii, które stanowią Europejski Zielony Ład.

REPowerEU

Reagowanie na zakłócenia na rynku energii przez zapewnienie Europie przystępnej cenowo, bezpiecznej i zrównoważonej energii.

Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności

Odbudowa po pandemii i przygotowanie na zieloną i cyfrową transformację.

Plan przemysłowy Zielonego Ładu opiera się na czterech uzupełniających się filarach:

przewidywalnym
i uproszczonym
otoczeniu regulacyjnym

szybszym dostępem
do finansowania

lepszych
umiejętnościach

otwartym handlu
zapewniającym odporne
łańcuchy dostaw

W ramach planu przemysłowego Zielonego Ładu – w szczególności w odniesieniu do uproszczenia otoczenia regulacyjnego dla sektora czystej technologii – w marcu 2023 r. Komisja przedstawiła również wnioski dotyczące aktu w sprawie surowców krytycznych i aktu w sprawie przemysłu neutralnego emisyjnie. Te dwa akty będą współdziałać na rzecz wspierania zdolności produkcyjnych UE w zakresie technologii neutralnych emisyjnie i zapewnienia dostępności surowców niezbędnych do produkcji czystych technologii w UE.

W obliczu globalnego popytu na surowce krytyczne oraz w szybko zmieniającym się i coraz trudniejszym otoczeniu geopolitycznym kluczowe znaczenie ma zapewnienie UE dostępu do bezpiecznych i zrównoważonych dostaw tych materiałów. Ma ono również zasadnicze znaczenie dla konkurencyjności UE, zwłaszcza w sektorach takich jak technologie ekologiczne i cyfrowe oraz w przemyśle obronnym, lotniczym i kosmicznym.

Formalnie uzgodniony przez Parlament i Radę w listopadzie akt w sprawie surowców krytycznych zwiększy unijne zdolności w zakresie surowców krytycznych w całym łańcuchu dostaw. Określono w nim jasne cele dotyczące zwiększenia zdolności w zakresie wydobycia, przetwarzania i recyklingu do 2030 r. Ponadto UE zdywersyfikuje swoje źródła importu, aby uniknąć uzależnienia od jednego dostawcy w odniesieniu do ponad 65 proc. swojej konsumpcji. Strategia ta obejmuje tworzenie partnerstw międzynarodowych wspieranych w ramach strategii Global Gateway.

Akt w sprawie przemysłu neutralnego emisyjnie wzmocni odporność i konkurencyjność unijnego sektora produkcji technologii neutralnych emisyjnie, przyczyniając się do bezpieczniejszego i bardziej zrównoważonego systemu energetycznego. Akt poprawi warunki tworzenia projektów neutralnych emisyjnie w UE i przyciągania inwestycji. Określono w nim ambitny cel: do 2030 r. strategiczne zdolności UE w zakresie produkcji technologii neutralnych emisyjnie powinny zaspokajać lub przekraczać 40 proc. potrzeb UE w zakresie ich wdrażania. Osiągnięcie tego znacznie przyspieszy postępy w realizacji celów Unii Europejskiej w zakresie klimatu i energii na 2030 r. oraz szerszej transformacji w kierunku neutralności klimatycznej. Zwiększy także konkurencyjność przemysłu UE, stworzy wysokiej jakości miejsca pracy i wesprze wysiłki UE na rzecz osiągnięcia niezależności energetycznej.

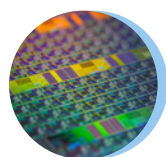
Surowce krytyczne

Surowce krytyczne znajdują się na początku wielu przemysłowych łańcuchów dostaw. Globalny popyt na nie rośnie.

Metale ziem rzadkich są kluczowymi składnikami magnesów trwałych wykorzystywanych w silnikach turbin wiatrowych.

Lit, kobalt i nikiel wykorzystuje się w produkcji akumulatorów.

Krzem znajduje zastosowanie w półprzewodnikach.

Ponadto cel UE, jakim jest przyspieszenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, zwłaszcza tych produkowanych w Europie, również znajduje odzwierciedlenie w jej polityce energetycznej. Jednym z największych kamieni milowych w 2023 r. był przegląd dyrektywy w sprawie energii odnawialnej w celu przyspieszenia wprowadzania energii ze źródeł odnawialnych. W ramach tego przeglądu podniesiono unijny cel w zakresie energii ze źródeł odnawialnych do co najmniej 42,5 proc. do 2030 r., z ambicją osiągnięcia poziomu 45 proc., w porównaniu z poprzednim celem na poziomie 32 proc. określonym w 2018 r. Zmieniona dyrektywa ma zaradzić niedawnym wąskim gardłom i nieefektywności poprzez wprowadzenie nowych środków dotyczących wodoru odnawialnego i odnawialnych źródeł energii w transporcie i przemyśle. Wyjaśniono w niej również kwestie techniczne, w tym kryteria zrównoważonego rozwoju w odniesieniu do bioenergii, oraz utrwalono tymczasowe do tej pory przepisy wprowadzone w celu skrócenia i uproszczenia procedur wydawania pozwoleń na projekty dotyczące energii ze źródeł odnawialnych.

Odnawialne źródła energii

Po przyjęciu strategii UE na rzecz energii słonecznej i uruchomieniu partnerstwa przemysłowego dotyczącego biometanu w 2022 r., UE przeniosła swój główny punkt zainteresowania w 2023 r. na wódór odnawialny i energię wiatrową.

Jeśli chodzi o wódór i uruchomienie tej nowej technologii, pierwszym krokiem było określenie, co należy uznać za wódór odnawialny. Zostało to określone w aktach delegowanych w sprawie wodoru, w których podkreślono również znaczenie generowania dodatkowej energii ze źródeł odnawialnych do produkcji wodoru odnawialnego.

Ustanowienie tych norm UE ma kluczowe znaczenie dla rozwoju tego sektora.

W grudniu kolejnym ważnym etapem było porozumienie polityczne w sprawie pakietu dotyczącego gazu niskoemisyjnego i wodoru. Inicjatywa ta ma na celu promowanie stosowania gazów odnawialnych i niskoemisyjnych, ze szczególnym naciskiem na utworzenie rynku wodoru odnawialnego.

W marcu Europejski sojusz na rzecz czystego wodoru – ustanowiony w 2020 r. w celu wsparcia wdrażania na dużą skalę czystych technologii wodorowych do 2030 r. – opublikował plan działania dotyczący normalizacji wodoru. Zawiera on kompleksowy przegląd luk w normalizacji, wyzwań i potrzeb określonych przez członków sojuszu. Sojusz opublikował również podręcznik dotyczący korytarzy dostaw wodoru, w którym przedstawiono aktualny przegląd rozwoju kluczowych projektów infrastrukturalnych w całej UE niezbędnych do ustanowienia niskoemisyjnej Europejskiej wodorowej sieci szkieletowej. Jest to inicjatywa mająca na celu wykorzystanie zarówno istniejących, jak i nowych gazociągów do stworzenia sieci wodorowej na całym kontynencie.

Jeżeli chodzi o produkcję wodoru odnawialnego, europejskie partnerstwo na rzecz elektrolizerów odnowiło swoje zobowiązanie do realizacji wspólnej deklaracji z 2022 r. w sprawie dziesięciokrotnego zwiększenia zdolności produkcyjnych elektrolizerów w UE do 2025 r.

Komisja zaproponowała również utworzenie ogólnoeuropejskiego instrumentu na rzecz wodoru, zwanego Europejskim Bankiem Wodoru. Bank Wodoru przyniesie bezpieczeństwo inwestycyjne i możliwości biznesowe dla europejskiej i globalnej produkcji wodoru odnawialnego. Uczyni to za pomocą dwóch mechanizmów finansowania (jeden ma stymulować produkcję wodoru w UE, drugi dotyczy

→ Kadri Simson, komisarz do spraw energii (po lewej) i Pascal De Buck, dyrektor zarządzający i dyrektor generalny Fluxys (po prawej), podczas wizyty w miejscu budowy gazociągu wodorowego, Lokeren, Belgia, 7 lipca 2023 r.

Frans Timmermans, pełniący wtedy funkcję wiceprzewodniczącego wykonawczego Komisji Europejskiej odpowiedzialnego za Europejski Zielony Ład, przemawia na Światowym Szczycie Wodorowym 2023, Rotterdam, Niderlandy, 11 maja 2023 r.

importu międzynarodowego do UE); poprzez ocenę zapotrzebowania i potrzeb w zakresie infrastruktury; oraz poprzez koordynację różnych źródeł finansowania w celu usprawnienia inwestycji w zrównoważony wodór.

W marcu Komisja podpisała wspólną deklarację z europejskimi zainteresowanymi stronami dotyczącą pobudzenia badań naukowych i innowacji w zakresie wodoru odnawialnego, aby poczynić postępy we wdrażaniu wodoru odnawialnego i szybszego przejścia na czystą energię.

UE podjęła również działania mające na celu przyspieszenie wdrażania i innowacji w zakresie energii wiatrowej. W przeciwieństwie do energii wodorowej, która wciąż znajduje się na wczesnym etapie rozwoju, unijny sektor energii wiatrowej już teraz jest sukcesem. Sektor ten osiągnął uśredniony koszt energii, który jest równy lub nawet niższy od kosztów paliw kopalnych, a w 2023 r. (od stycznia do sierpnia) energia wiatrowa stanowiła średnio 17,2 proc. energii elektrycznej zużywanej w UE. Pewne problemy pozostają jednak nierozwiązane. Niektóre spośród wyzwań to: opóźnienia w procedurach udzielania pozwoleń, niedobór wykwalifikowanej siły roboczej oraz sposób, w jaki projektowane są krajowe przetargi, kładący większy nacisk na koszty niż na zrównoważony rozwój. Ponadto producenci turbin wiatrowych nie otrzymali jasnych planów rozmieszczenia energii wiatrowej od państw członkowskich, co komplikuje planowanie projektów w obliczu globalnej konkurencji i gwałtownych wzrostów kosztów towarów.

Aby rozwiązać niektóre problemy wciąż obecne w tym sektorze, w październiku Komisja przedstawiła Europejski plan działania na rzecz energii wiatrowej.

Plan działania obejmuje uruchomienie inicjatywy Accele-RES, która pomoże w cyfryzacji procedur wydawania pozwoleń oraz uruchomi specjalne narzędzie internetowe wspomagające te procedury. Ponadto plan zwiększy konkurencyjność unijnego przemysłu produkcji energii wiatrowej, ułatwiając unijnym producentom dostęp do rynków zagranicznych; będzie chronić przed zakłóceniami w handlu (takimi jak nieuczciwe subsydiowanie produktów związanych z wiatrem przywożonych do UE); oraz doprowadzi do normalizacji urządzeń energii wiatrowej w celu poprawy interoperacyjności, jakości i zrównoważoności.

Ponadto 21 państw członkowskich przedłożyło zobowiązania dotyczące energii wiatrowej pod koniec 2023 r., wskazując projekty dotyczące energii wiatrowej i poziomy wdrożenia energii wiatrowej przewidziane na najbliższą przyszłość (2024–2026). Da to większą pewność zarówno producentom, jak i inwestorom, co doprowadzi do uruchomienia większej liczby projektów dotyczących energii wiatrowej.

Europejski plan działania na rzecz energii wiatrowej składa się z sześciu głównych części, które dotyczą powiązanych problemów, i pomoże zwiększyć moc wytwórczą energii wiatrowej z 204 GW w 2022 r. do pożądanego celu 500 GW w 2030 r.

← Akumulatorowy magazyn energii (wdrożony przez firmę Energy Cells) o łącznej mocy 200 megawatów i pojemności 200 megawatogodzin, Wilno, Litwa, 25 lipca 2023 r. Projekt ten otrzymał finansowanie w wysokości 87,6 mln euro z Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności i umożliwi Litwie odłączenie się od kontrolowanej przez Rosję sieci elektroenergetycznej, jednocześnie pomagając jej zsynchronizować się z kontynentalną europejską siecią elektroenergetyczną.

Wspieranie przejścia na energię ze źródeł odnawialnych

Przejście na energię ze źródeł odnawialnych oznacza również znalezienie sposobów jej wychwytywania i magazynowania w okresach, gdy na przykład nie wieje wiatr i nie świeci słońce.

Jednym ze sposobów magazynowania energii ze źródeł odnawialnych jest wykorzystanie baterii. Od 2017 r. Europejski sojusz na rzecz baterii, utworzony przez UE w celu wsparcia europejskiego ekosystemu baterii, odgrywa kluczową rolę we wspieraniu postępów w tej dziedzinie. W marcu 2023 r. odbyło się siódme posiedzenie wysokiego szczebla, na którym podkreślono znaczenie wyposażenia wystarczającej liczby osób w kwalifikacje potrzebne w branży baterii.

Zapewnienie sprawiedliwej transformacji i podnoszenia kwalifikacji pracowników w sektorach dotkniętych problemami związanymi z przejściem na czystą energię to inne ważne aspekty transformacji energetycznej. W tym kontekście Unia Europejska

ogłosiła rok 2023 Europejskim Rokiem Umiejętności (więcej informacji na ten temat znajduje się w rozdziale 6).

W 2023 r., oprócz rozwiązania problemu konkretnych niedoborów wykwalifikowanej siły roboczej poprzez inicjatywy takie jak plan działania na rzecz energii wiatrowej, Komisja pomogła zainicjować partnerstwo na rzecz umiejętności na dużą skalę dla energochłonnych sektorów przemysłu oraz partnerstwo na rzecz umiejętności na dużą skalę w zakresie energii odnawialnej. Partnerstwa te dopilnują, by pracownicy tych sektorów wyposażeni byli w odpowiednie umiejętności, aby nie pozostawali w tyle w procesie przechodzenia na energię ze źródeł odnawialnych i lepiej radzili sobie na zmieniającym się rynku pracy. Celem partnerstw jest zarówno określenie luk w umiejętnościach, jak i opracowanie odpowiednich programów nauczania i programów szkoleniowych w celu wyeliminowania tych luk.

Transformacja energetyczna sektora rybołówstwa i akwakultury

W lutym 2023 r. Komisja przedstawiła komunikat w sprawie transformacji energetycznej unijnego sektora rybołówstwa i akwakultury. Środki w ramach tej inicjatywy mają na celu wspieranie przejścia sektora na czystsze źródła energii, a tym samym przyczynienie się do zmniejszenia obecnego uzależnienia sektora od paliw kopalnych, które nie tylko jest niezrównoważone pod względem środowiskowym, ale również sprawia, że sektor ten jest podatny na wzrosty cen energii. (Więcej informacji zawarto w rozdziale 3).

↑ Duński ekologiczny projekt statku rybackiego oszczędzającego co najmniej 25 proc. paliwa na kilogram produktu rybnego. Innowacje takie jak ta w połączeniu ze strukturami wprowadzonymi przez UE przyspieszą transformację energetyczną tego sektora.

Partnerstwa te uzupełniają również istniejące inicjatywy, takie jak akademia europejskiego sojuszu na rzecz baterii, której celem jest szkolenie, zmiana i podnoszenie kwalifikacji pracowników w celu zaspokojenia zapotrzebowania na wykwalifikowanych pracowników w szybko rozwijającym się europejskim łańcuchu wartości baterii. Obecnie akademia rozwija i wdraża najnowocześniejsze szkolenia we współpracy z organizatorami kształcenia i szkoleń we wszystkich państwach członkowskich.

Akt w sprawie przemysłu neutralnego emisyjnie oraz akt w sprawie surowców krytycznych również wprowadziły kluczowe inicjatywy mające na celu promowanie wykwalifikowanej siły roboczej w UE. Akt w sprawie przemysłu neutralnego emisyjnie ustanawia akademie przemysłu neutralnego emisyjnie w celu wspierania produkcji technologii neutralnych emisyjnie. Podobnie w akcie w sprawie surowców krytycznych utworzono akademie surowców, skupiającą się na podnoszeniu umiejętności, które są niezbędne dla siły roboczej w łańcuchu dostaw surowców krytycznych.

W 2023 r. rozpoczęto również dialogi na temat czystej transformacji. Pierwszy z nich dotyczył wodoru i skupił przedstawicieli całego łańcucha wartości wodoru w celu wymiany pomysłów i najlepszych praktyk dotyczących sposobów zwiększenia przemysłowego wymiaru Europejskiego Zielonego Ładu. Drugi dialog odbył się z przedstawicielami sektorów energochłonnych.

Ponadto, aby wesprzeć przejście na energię ze źródeł odnawialnych, UE udziela państwom członkowskim praktycznych porad i wytycznych dostosowanych do ich potrzeb za pośrednictwem Instrumentu Wsparcia Technicznego. W 2023 r. instrument ten pomógł 17 państwom członkowskim określić reformy i inwestycje niezbędne do stopniowego wycofywania rosyjskich paliw kopalnych. Obszary wsparcia technicznego obejmowały: szybsze wydawanie pozwoleń na energię ze źródeł odnawialnych; efektywność energetyczną i renowację energetyczną budynków; produkcję wodoru i biometanu; dywersyfikację dostaw gazu; oraz obniżenie emisyjności przemysłu. Wsparcie to przyczyni się do transformacji ekologicznej i obniżenia cen energii z korzyścią dla ludzi i przedsiębiorstw.

© AFP

5. Europa na miarę ery cyfrowej

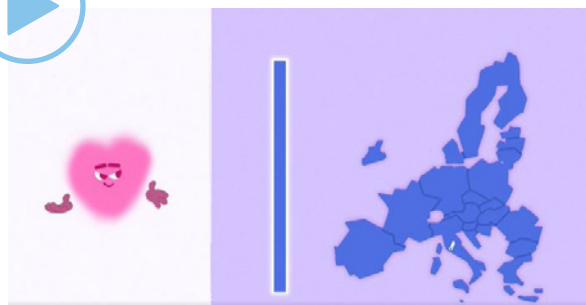

Robot humanoidalny NAO w inkluzywnym przedszkolu, gdzie towarzyszy dzieciom w ich codziennym życiu, Karlsruhe, Niemcy, 7 czerwca 2023 r.

Wprowadzenie

UE wspiera ukierunkowaną na człowieka, zrównoważoną wizję społeczeństwa cyfrowego, które wzmacnia pozycję obywateli i przedsiębiorstw oraz pełni rolę katalizatora działań w dziedzinie klimatu. Społeczeństwo cyfrowe i technologie cyfrowe niosą ze sobą nowe wolności i nowe prawa, a także nowe możliwości uczenia się, rozrywki, pracy oraz poszukiwania i realizacji ambicji wykraczające poza fizyczne społeczności i miejsca.

Nadal jednak istnieje wiele wyzwań związanych z transformacją cyfrową, a UE stawia im czoła za pomocą kompleksowych ram pod nazwą „Droga ku cyfrowej dekadzie”. W 2023 r. UE zintensyfikowała działania na rzecz wzmocnienia cyberbezpieczeństwa i ochrony danych, zapewnienia zabezpieczeń i wytycznych w odniesieniu do rozwoju i wykorzystania sztucznej inteligencji (AI), ograniczenia nieuczciwych praktyk w przestrzeni cyfrowej i ochrony praw użytkowników usług cyfrowych, ze szczególnym uwzględnieniem osób szczególnie narażonych – naszych dzieci. Wśród innych priorytetów znalazły się środki mające na celu poprawę łączności, mobilności, edukacji i współpracy sądowej.

FILM: Dawno, dawno temu w cyfrowej dekadzie Europy.

Postępy na „Drodze ku cyfrowej dekadzie”

Celem polityki „Droga ku cyfrowej dekadzie” jest zapewnienie, aby wszystkie aspekty technologii i innowacji funkcjonowały z korzyścią dla człowieka. UE wspiera holistyczną transformację, począwszy od rozwijania umiejętności cyfrowych i modernizacji infrastruktury po włączenie sztucznej inteligencji do praktyk biznesowych i usprawnienie usług publicznych za pomocą narzędzi cyfrowych. We wrześniu 2023 r. w pierwszym sprawozdaniu na temat stanu cyfrowej dekady dokonano przeglądu postępu cyfrowego w UE. Przedstawiono w nim zalecenia dla państw członkowskich UE mające pomóc im w osiągnięciu ambicji cyfrowej dekady. W sprawozdaniu tym uwzględniono również roczny indeks gospodarki cyfrowej i społeczeństwa cyfrowego oraz przeanalizowano wdrażanie cyfrowych projektów wielokrajowych – dużych projektów, których żadne państwo członkowskie nie mogłoby opracować samodzielnie.

Ponadto w sprawozdaniu przeanalizowano, w jaki sposób państwa członkowskie wdrożyły deklaracje praw i zasad cyfrowych w cyfrowej dekadzie, będącą wyrazem zaangażowania UE na rzecz

pewnej, bezpiecznej i zrównoważonej transformacji cyfrowej, która stawia ludzi na pierwszym miejscu. Podkreślono potencjał i sukces wspólnych wysiłków państw członkowskich w tym zakresie. Zwrócono również uwagę na pilną potrzebę zwiększenia inwestycji w technologie, umiejętności i infrastrukturę cyfrową.

Program „Cyfrowa Europa”

Przyjmując program prac na lata 2023–2024 w ramach programu „Cyfrowa Europa”, Komisja Europejska sformalizowała swoje zaangażowanie na rzecz przywództwa cyfrowego. Przyjęty program prac wiąże się z inwestycjami strategicznymi, które będą miały zasadnicze znaczenie dla osiągnięcia ambicji cyfrowej dekady Europy. Program ten obejmuje nie tylko zobowiązanie pieniężne – chodzi w nim o suwerenność technologiczną UE, która idzie w parze z Europejskim Zielonym Ładem. Dzięki niemu UE wytycza kurs w kierunku cyfrowej przyszłości, która przyniesie korzyści osobom fizycznym, przedsiębiorstwom i organom rządowym.

Finansowanie z programu „Cyfrowa Europa” na lata 2023–2024

Ogółem 1,358 mld €

375 mln €

Program prac w zakresie cyberbezpieczeństwa

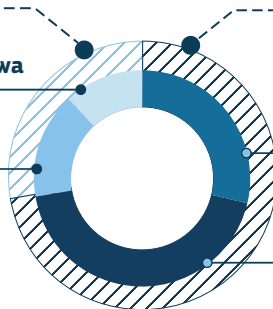
Wdrażane przez Europejskie Centrum Kompetencji w dziedzinie Cyberbezpieczeństwa

Wsparcie dla:

- krajowych ośrodków koordynacji;
- wdrażania prawodawstwa UE (np. dyrektywy NIS 2, aktu o cyberbezpieczeństwie i dyrektywy w sprawie ataków na systemy informatyczne);
- zbiorowej odporności UE na cyberzagrożenia;
- mechanizmu cyberkryzysowego – gotowości na cyberincydenty i wzajemnej pomocy podczas cyberincydentów.

161 mln €
w 2023 r.

214 mln €
w 2024 r.

983 mln €

Główny program prac

Wsparcie dla:

- projektów wykorzystujących technologie cyfrowe, takie jak dane, sztuczna inteligencja, chmura obliczeniowa i zaawansowane umiejętności cyfrowe;
- projektów wielokrajowych;
- dodatkowych działań w kluczowych politykach cyfrowych (obliczenia wielkiej skali, unijna tożsamość cyfrowa, cyfrowe bliźniaki, rzeczywistość wirtualna).

Przyniesie to wymierne korzyści, w szczególności dla ekosystemów innowacji, standardów otwartych, małych i średnich przedsiębiorstw, miast, służb publicznych i ogółu społeczeństwa.

Program „Cyfrowa Europa”: najważniejsze wydarzenia z 2023 r.

maj

Komisja ogłasza:

- pierwszy zestaw zaproszeń do składania wniosków o wartości ponad 122 mln € w celu wzmocnienia technologii i kompetencji cyfrowych w całej UE;
- dwie zestawy zaproszeń do składania wniosków o łącznej wartości 107 mln € w celu wzmocnienia cyberbezpieczeństwa w UE.

31 sierpnia

Układ o stowarzyszeniu przypieczętowany z Turcją.

21 listopada

Ogłoszenie zaproszeń do składania wniosków wspierających zaawansowane umiejętności cyfrowe.

marzec

Przyjęcie dwóch wieloletnich programów prac w ramach programu „Cyfrowa Europa”.

Zaproszenia otwarte dla przedsiębiorstw, administracji publicznej i innych podmiotów z państw członkowskich UE, państw EFTA/EOG i państw stowarzyszonych.

30 czerwca

Przy okazji dialogu regulacyjnego z Bałkanami Zachodnimi Komisja podpisuje układy o stowarzyszeniu w ramach programu „Cyfrowa Europa” z Czarnogórą, Macedonią Północną, Albanią i Serbią.

28 września

Ogłoszenie zaproszeń do składania wniosków wspierających zaawansowane umiejętności cyfrowe i przestrzenie danych.

14 grudnia

Przyjęcie zmienionych programów prac na 2024 r.

Technologie cyfrowe dla przemysłu

Łączność

Przeprowadzenie transformacji cyfrowej wymaga zarówno szybkiego dostosowania się, jak i zwiększonej łączności. W lutym 2023 r. Komisja opracowała plan zapewnienia połączenia gigabitowego w każdym zakątku UE. Proponowany akt w sprawie infrastruktury gigabitowej ma na celu skrócenie czasu i kosztów budowy sieci o bardzo dużej przepustowości. Aby ułatwić organom krajowym wdrażanie, projekt zalecenia dotyczącego połączeń gigabitowych określa warunki, na jakich operatorzy mogą uzyskać dostęp do sieci konkurentów. Ponadto Komisja rozpoczęła jednocześnie konsultacje w celu zebrania opinii na temat przyszłości sektora łączności elektronicznej i jego infrastruktury.

Sztuczna inteligencja i superkomputery

Od interakcji z chatbotami po dostosowane do potrzeb rekomendacje online – sztuczna inteligencja staje się integralną częścią codziennego życia mieszkańców UE. Biorąc pod uwagę jej powszechne stosowanie, kluczowe znaczenie ma wprowadzenie ram zapobiegających nadużyciom i chroniących prywatność obywateli.

UE dąży do tego, by stać się liderem w dziedzinie sztucznej inteligencji, której ludzie mogą ufać. UE dąży więc do poprawy potencjału badawczego i przemysłowego, przy jednoczesnym zapewnieniu bezpieczeństwa technologii i ochrony praw człowieka.

W grudniu, po negocjacjach między Parlamentem Europejskim a państwami członkowskimi w Radzie Unii Europejskiej osiągnięto porozumienie polityczne w sprawie przełomowego aktu w sprawie sztucznej inteligencji. Utworzone tym aktem pierwsze na świecie kompleksowe ramy prawne dotyczące sztucznej inteligencji będą wspierać jej rozwój w UE z korzyścią dla wszystkich i pozwolą zarządzać ryzykiem związanym z tą technologią. Wprowadzają one jasne wymogi i obowiązki wobec twórców, operatorów i użytkowników sztucznej inteligencji w zakresie jej bezpiecznego stosowania w UE, zapewniają poszanowanie praw podstawowych osób fizycznych w UE oraz zakazują praktyk takich jak systemy

oceny wiarygodności społecznej. Akt ten ma również na celu zachęcanie do innowacji poprzez tworzenie piaskownic regulacyjnych – specjalnych ram pozwalających przedsiębiorstwom, zwłaszcza przedsiębiorstwom typu start-up, testować nowe produkty i usługi w warunkach rzeczywistych bez narażenia na zwyczajowe wyzwania regulacyjne.

Dążąc do ustanowienia międzynarodowych standardów w zakresie godnej zaufania sztucznej inteligencji, Komisja współpracuje z partnerami o podobnych poglądach, takimi jak grupa G-7, w tym za pośrednictwem procesu z Hiroszimy dotyczącego sztucznej inteligencji. Komisja z zadowoleniem przyjęła i włożyła wkład w porozumienie przywódców grupy G-7 w sprawie międzynarodowych wytycznych dotyczących sztucznej inteligencji oraz dobrowolnego kodeksu postępowania dla twórców AI.

W 2023 r. UE podjęła dalsze kroki w zakresie budowania w swoich państwach członkowskich światowej klasy sieci superkomputerów. Wspólne Przedsięwzięcie w dziedzinie Europejskich Obliczeń Wielkiej Skali (EuroHPC) – podmiot prawny i finansujący, który zrzesza unijne przedsiębiorstwa w celu opracowywania superkomputerów – wybrało sprzedawcę na potrzeby nabycia, dostawy, instalacji i utrzymywania Jupitera, pierwszego europejskiego superkomputera eksaskalowego, a więc zdolnego do wykonywania ponad kwintyliona obliczeń na sekundę. Ponadto w czerwcu wspólne przedsięwzięcie EuroHPC podpisało z sześcioma obiektami w całej UE (w Czechach, Niemczech, Hiszpanii, Francji, Włoszech i Polsce) umowy o hosting i obsługę komputerów kwantowych.

UE otworzyła dostęp do swojej światowej klasy sieci superkomputerów, aby na scenę międzynarodową wprowadzać generatywną sztuczną inteligencję „wyprodukowaną w Europie”. Ruch ten pomoże modelom sztucznej inteligencji rozwijanym przez przedsiębiorstwa typu start-up w całej UE szybciej się uczyć.

Margrethe Vestager, wiceprzewodnicząca wykonawcza Komisji Europejskiej do spraw Europy na miarę ery cyfrowej i komisarz do spraw konkurencji (piąta od prawej), na posiedzeniu ministrów ds. cyfryzacji i technologii grupy G7, Takasaki, Japonia, 30 kwietnia 2023 r.

Superkomputery w UE

Unijne superkomputery **wprowadzone w 2023 r.**

czerwiec

Ogłoszono, że konsorcjum Jules Verne będzie gościć i obsługiwać drugi unijny superkomputer eksaskalowy we Francji.

Uniwersytet Linköping w Szwecji został wybrany do przyjęcia i obsługi Arrheniusa.

wrzesień

W Guimarães w Portugalii zainaugurowano Deucalion.

Nowy system przyczyni się do poprawy technologii energooszczędnych, prognozowania pogody i badań morskich, a także przyczyni się m.in. do opracowania nowych leków i przyjaznych dla środowiska metod energetycznych.

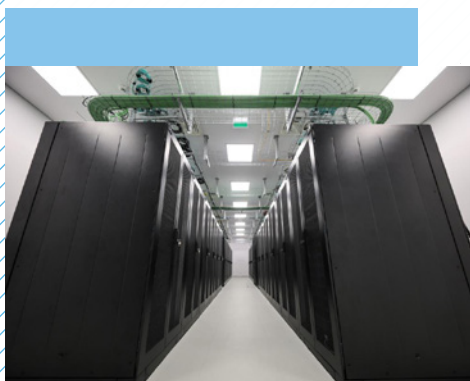
październik

Podpisano umowę w sprawie zamówienia publicznego na Jupiter, pierwszy unijny superkomputer eksaskalowy.

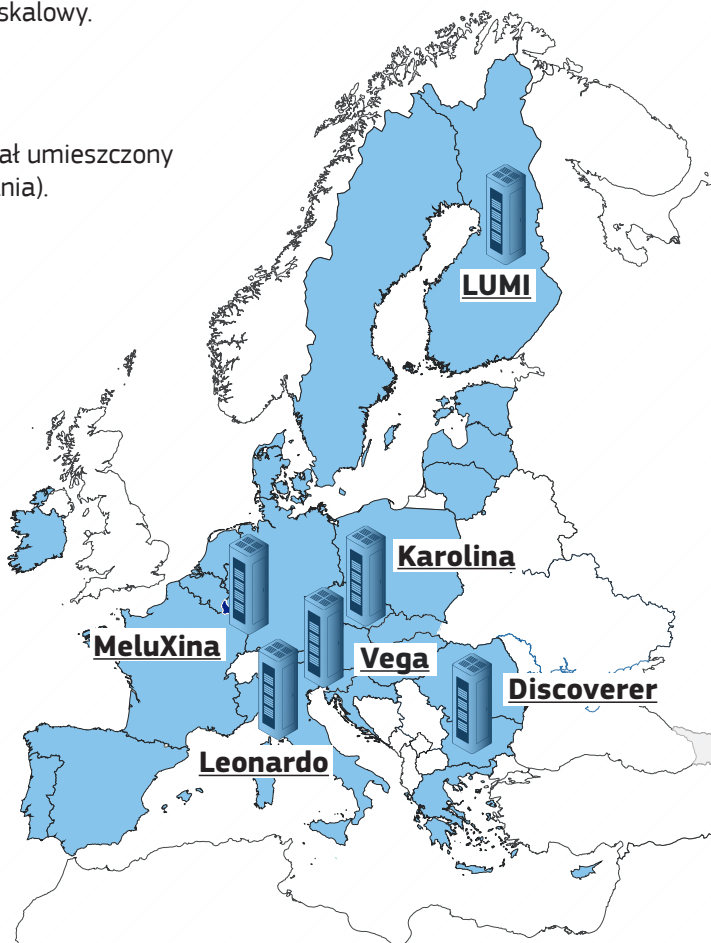
grudzień

MareNostrum 5 został umieszczony w Barcelonie (Hiszpania).

Superkomputery UE
są już eksploatowane

↑
Superkomputer Deucalion portugalskiej Fundacji Nauki i Technologii, Uniwersytet Minho, Guimarães, Portugalia, 6 września 2023 r.

Półprzewodniki

Półprzewodniki – powszechnie określane jako czipy – są sercem i mózgiem współczesnej elektroniki. Europejski akt w sprawie czipów, który wszedł w życie 21 września, stanowi odważny krok w kierunku wzmocnienia europejskiego sektora półprzewodników. Pomoże on również UE w jej dążeniu do suwerenności

technologicznej w zakresie technologii i zastosowań półprzewodników. Przyświeca mu ambitny cel podwojenia do 2030 r. udziału UE w światowym rynku półprzewodników do 20 proc.

Europejski akt w sprawie czipów

Trzy filary

Wspieranie rozwoju zaawansowanych technologii czipowych i innowacji w tym zakresie za pośrednictwem Wspólnego Przedsięwzięcia na rzecz Czipów.

Działania na dużą skalę w celu zachęcenia inwestorów do produkcji czipów w UE, co zapewni stabilne dostawy.

Monitorowanie rozwoju sytuacji na rynku i przewidywanie przyszłych kryzysów za pomocą mechanizmu koordynacji między Komisją Europejską a państwami członkowskimi.

Osiągnięcia w 2023 r.

W listopadzie 2023 r. Wspólne Przedsięwzięcie na rzecz Czipów opublikowało pierwsze zaproszenie do składania wniosków dotyczące pilotażowych linii produkcyjnych. W ramach wstępnego zaproszenia do składania wniosków zapewnione zostanie 1,67 mld € ze środków UE. Finansowanie to ma zgodnie z oczekiwaniami zostać uzupełnione przez państwa członkowskie i fundusze prywatne do łącznej wartości około 3,3 mld €. Wspólne przedsięwzięcie umocni europejski ekosystem półprzewodników i pozycję Europy jako lidera technologicznego. Celem jest zniwelowanie luki między laboratoriami a zakładami produkcyjnymi. Oznacza to przełożenie badań i prototypów opracowanych w laboratoriach na skalowalne procesy do produkcji fabrycznej.

Od czasu zaproponowania rozporządzenia na początku 2022 r. zapowiedziano w Unii inwestycje przemysłowe o wartości ponad 100 mld €.

W maju 2023 r. wprowadzono system ostrzegania dotyczący półprzewodników, aby monitorować łańcuch dostaw półprzewodników pod kątem potencjalnego ryzyka.

Europejska strategia w zakresie danych

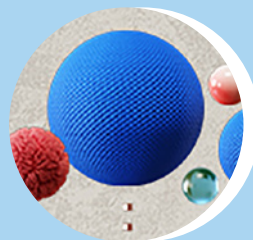
Dane stanowią siłę napędową transformacji cyfrowej, innowacji i wzrostu gospodarczego. Niektóre dane sektora publicznego – takie jak dane dotyczące pogody lub jakości powietrza – które przynoszą korzyści społeczne, środowiskowe i gospodarcze, powinny być powszechnie dostępne. W styczniu 2023 r. Komisja opublikowała wykaz zbiorów danych o wysokiej wartości, które muszą być dostępne bezpłatnie w formatach nadających się do odczytu maszynowego.

Akt w sprawie zarządzania danymi, który obowiązuje od września 2023 r., uwolni potencjał danych publicznych i zwiększy zaufanie do dobrowolnego udostępniania danych. Ureguluje on ponowne wykorzystywanie chronionych danych publicznych i wprowadzi wspólne logo na potrzeby identyfikacji pośredników i organizacji altruizmu danych w UE. Akt ten ma również na celu usunięcie barier technicznych, z pomocą Europejskiej Rady ds. Innowacji w zakresie Danych. W ciągu roku Komisja przedstawiła plany dotyczące europejskiej przestrzeni danych dotyczących turystyki oraz europejskiej przestrzeni danych dotyczących zamówień publicznych. Określono również ramy zarówno europejskiej platformy współpracy zainteresowanych stron z sektora turystyki, jak i innowacyjnej platformy społecznościowej dla nabywców publicznych na rzecz lepszej współpracy między nabywcami publicznymi.

W listopadzie UE przyjęła nowe rozporządzenie w sprawie zharmonizowanych przepisów dotyczących sprawiedliwego dostępu do danych i ich wykorzystywania (akt w sprawie danych), które ma obowiązywać od 2025 r. Ma ono na celu pobudzenie unijnej gospodarki opartej na danych, poprawę dostępu do danych przemysłowych i promowanie niezawodnego unijnego rynku usług w chmurze. Akt w sprawie danych zapewni większą kontrolę nad danymi oraz będzie promować innowacje i zachęcać do dalszego tworzenia danych.

Wsparcie dla przedsiębiorstw

Aby zachować konkurencyjność, każde przedsiębiorstwo – niezależnie od wielkości – musi dołączyć do transformacji cyfrowej. Europejskie centra innowacji cyfrowych udzielają odpowiedzi i wsparcia przedsiębiorstwom, które potrzebują pomocy podczas transformacji cyfrowej.

Co to jest europejskie centrum innowacji cyfrowych (EDIH)?

Centra EDIH to punkty kompleksowej obsługi, rozmieszczone w państwach członkowskich, które pomagają przedsiębiorstwom i organizacjom sektora publicznego uporać się z wyzwaniami cyfrowymi i zwiększyć swoją konkurencyjność.

Na terenie całej Europy utworzono ponad **150 centrów EDIH**

Współfinansowane w wysokości **314 mln €** w ramach programu „Cyfrowa Europa”

Komu pomaga EDIH?

Centra EDIH pomagają małym i średnim przedsiębiorstwom, spółkom o średniej kapitalizacji i organizacjom sektora publicznego reagować na wyzwania cyfrowe. Ich misja jest zgodna z celem cyfrowej dekady Europy, polegającym na zapewnieniu, aby do 2030 r. ponad 90 % małych i średnich przedsiębiorstw osiągnęło co najmniej podstawowy poziom wskaźnika wykorzystania technologii cyfrowych.

Jak EDIH może pomóc?

Centra EDIH oferują wiele usług, służąc wiedzą techniczną, szkoleniami zawodowymi i doradztwem finansowym.

Cyfryzacja prawa spółek

Zmieniające się warunki prowadzenia działalności gospodarczej wymagają również bardziej rygorystycznych ram prawnych. Wraz z dalszym rozwojem narzędzi internetowych na potrzeby zakładania przedsiębiorstw i działalności transgranicznej prowadzenie działalności gospodarczej w UE staje się łatwiejsze. Najnowszy wniosek Komisji w tym zakresie ma na celu rozszerzenie wykorzystania narzędzi i procesów cyfrowych w unijnym prawie spółek. Zawarta w nim zasada jednorazowości ma na celu zmniejszenie obciążeń administracyjnych, zapewniając, aby przedsiębiorstwa rozwijające się w obrębie UE nie musiały ponownie przedkładać informacji. Ponadto system integracji rejestrów przedsiębiorstw gwarantuje, że dane o spółkach pozostaną wiarygodne i łatwo dostępne w całej UE.

Zwalczanie piractwa internetowego

Udostępnianie bez zezwolenia treści chronionych prawem autorskim szkodzi przedsiębiorstwom kreatywnym i stoi na przeszkodzie innowacjom i wzrostowi gospodarczemu. Wiedząc, jak ważne jest powstrzymanie piractwa w internecie, zwłaszcza podczas wydarzeń na żywo, takich jak sport i koncerty, w maju 2023 r. Komisja zaleciła wprowadzenie odpowiednich środków. Zachęca ona państwa członkowskie do podjęcia działań w celu zwalczania nielegalnych transmisji, wspierając tym samym branżę sportową i kreatywną w UE.

Cyfryzacja transportu i mobilności

Podobnie jak digitalizacja formalności związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej sprzyja wzrostowi gospodarczemu, cyfryzacja transportu zapewnia, że wzrost jest zrównoważony, wydajny i dalekosiężny. W związku z tym UE przyjęła nowe przepisy mające na celu wzmocnienie inteligentnych systemów transportowych. Aktualizacja obecnej dyrektywy w tej sprawie optymalizuje planowanie podróży multimodalnych, usprawnia zarządzanie ruchem i zachęca do podróżowania w sposób przyjazny środowisku. W listopadzie przyjęto również wniosek w sprawie wspólnej europejskiej przestrzeni danych dotyczących mobilności w celu uproszczenia udostępniania i łączenia danych.

UE pracuje również nad zwiększeniem bezpieczeństwa na drogach. Ważnym krokiem wykonanym w tym kierunku w 2023 r. była propozycja zaktualizowania przepisów dotyczących praw jazdy. Wniosek ten obejmuje wprowadzenie cyfrowego prawa jazdy, które byłoby ważne w całej UE. Ułatwi on również egzekwowanie przepisów ruchu drogowego w wymiarze transgranicznym. Zmiany te mają kluczowe znaczenie dla poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego i osiągnięcia unijnego celu „wizja zero” – brak ofiar śmiertelnych na drogach do 2050 r.

W związku z szybkim rozwojem komercyjnego rynku dronów w UE przyjęto całą gamę nowych przepisów w zakresie bezpieczeństwa i skuteczności dronów. Nowe przepisy UE zaczęły obowiązywać w 2023 r., ustanawiając specjalną przestrzeń powietrzną dla dronów – przestrzeń powietrzną U-space – aby zapewnić bezpieczeństwo ruchu dronów i umożliwić ich operatorom oferowanie szerszego zakresu usług. Wizja przedstawiona w europejskiej strategii dotyczącej dronów 2.0 będzie konsekwentnie realizowana, od dostarczania paczek, przez pomoc w sytuacjach nadzwyczajnych i misje poszukiwawczo-ratownicze, po monitorowanie infrastruktury.

Prace przy linii kolejowej Wörth–Germersheim–Spira w Niemczech w ramach programu pilnych działań na rzecz cyfryzacji sieci kolejowej, 21 lipca 2023 r.

Cyfryzacja dla obywateli

Cyberbezpieczeństwo i odporność

W styczniu 2023 r. weszły w życie nowe przepisy mające na celu zapewnienie wspólnego wysokiego poziomu cyberbezpieczeństwa we wszystkich państwach członkowskich, czyli dyrektywa NIS 2. W porównaniu z wcześniejszymi środkami w zakresie cyberbezpieczeństwa z 2016 r. nowe przepisy obejmują więcej sektorów, takich jak operatorzy telekomunikacyjni, usługi pocztowe, administracja publiczna i opieka zdrowotna. Przedsiębiorstwa działające w tych sektorach mają obecnie bardziej rygorystyczne obowiązki w zakresie zarządzania ryzykiem i zgłaszania incydentów.

Parlament i Rada osiągnęły 30 listopada porozumienie w sprawie aktu dotyczącego cyberodporności, którego celem jest poprawa przepisów dotyczących bezpieczniejszego sprzętu i oprogramowania. Jest to pierwszy tego rodzaju akt prawny na świecie. Zapewni on podniesienie poziomu cyberbezpieczeństwa wszystkich produktów cyfrowych w UE, z korzyścią dla konsumentów i dla przedsiębiorstw. Przepisy te będą miały zastosowanie do wszystkich sprzętów, począwszy od routerów po nianie elektroniczne, przy czym w zależności od poziomu ryzyka danego produktu będzie on musiał spełniać różne wymogi w zakresie bezpieczeństwa.

W kwietniu Komisja zaproponowała również unijny akt w sprawie cybersolidarności, aby pomóc państwom współpracować w walce z zagrożeniami internetowymi.

→ Věra Jourová, wiceprzewodnicząca Komisji Europejskiej odpowiedzialna za wartości i przejrzystość (druga od lewej), bierze udział w konferencji pt. „5 lat RODO: Czy nadal jest ono standardem odniesienia w krajobrazie cyfrowym UE?”, Bruksela, Belgia, 23 maja 2023 r.

Ochrona danych

W dzisiejszym świecie pełnym wzajemnych powiązań dane można przysyłać globalnie za naciśnięciem jednego przycisku. Ochrona danych pozwala utrzymać zaufanie obywateli. Oznacza to, że wszyscy, którzy przetwarzają dane osobowe, powinni przestrzegać tych samych zasad. Podkreślono to w lipcowym wniosku Komisji dotyczącym nowego rozporządzenia w sprawie przepisów proceduralnych ogólnego rozporządzenia o ochronie danych (RODO). Proponowane rozporządzenie ma na celu wzmocnienie egzekwowania RODO w przypadkach, które dotyczą osób znajdujących się w różnych państwach członkowskich. Stojąca za nim idea jest jasna: szybsze rozstrzyganie spraw oznacza szybsze środki zaradcze dla obywateli i większą pewność prawa dla przedsiębiorstw.

Dzięki rozwijaniu światowych norm ochrony danych rozwinęła się również współpraca międzynarodowa. Do znaczących wyników tej współpracy należą opublikowanie w maju przewodnika UE i Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej na temat klauzul dotyczących przekazywania danych, ramy ochrony danych UE-USA uzgodnione przez Komisję w lipcu oraz pomyślny przegląd umowy z Japonią w sprawie danych.

FILM: Cyberbezpieczeństwo w UE: intensyfikując wysiłki na rzecz ochrony swoich obywateli, przedsiębiorstw i infrastruktury przed cyberatakami, UE finansuje badania mające na celu wzmocnienie obrony cyfrowej.

Akt o usługach cyfrowych oraz akt o rynkach cyfrowych

Aby lepiej chronić prawa podstawowe i ograniczyć nieuczciwe praktyki w przestrzeni cyfrowej, w 2023 r. UE zaczęła stosować dwa nowe akty prawne: akt o usługach cyfrowych (DSA) oraz akt o rynkach cyfrowych (DMA).

Akt o usługach cyfrowych zapewnia, że platformy internetowe i wyszukiwarki będą pociągane do odpowiedzialności za szkodliwe treści. Jego celem jest zagwarantowanie ochrony dzieci w internecie, zapewnienie jasności co do funkcjonowania algorytmów i zakazanie targetowania reklam obejmującego profilowanie osób w oparciu o takie kategorie jak pochodzenie etniczne, poglądy polityczne i orientacja seksualna.

Do dnia 17 lutego platformy te musiały ujawnić liczbę swoich użytkowników w UE. Największe z nich, określane mianem bardzo dużych platform i wyszukiwarek internetowych, miały na wypełnienie obowiązków wynikających z aktu czas do końca sierpnia. Od tego czasu UE gromadzi informacje od platform, aby sprawdzić, czy przestrzegają one przepisów aktu o usługach cyfrowych, w szczególności w zakresie ochrony dzieci i usuwania szkodliwych treści. Aby zapewnić wsparcie w stosowaniu aktu o usługach cyfrowych, utworzono Europejskie Centrum Przejrzystości Algorytmicznej, mające nadzorować algorytmy stosowane przez te firmy.

Wezwano również państwa członkowskie do przyspieszenia procesu tworzenia mechanizmów przeciwdziałania treściom terrorystycznym i nawoływaniu do nienawiści w internecie, aby przyspieszyć wdrażanie aktu o usługach cyfrowych. Komisja podpisała również umowy administracyjne z różnymi krajowymi organami regulacyjnymi ds. mediów, które obecnie odgrywają wiodącą rolę we wdrażaniu aktu o usługach cyfrowych. Ich rola w nadzorowaniu działalności medialnej i przestrzeganiu standardów nadawczych wykracza poza zwykłą kontrolę. Zapewniają one, aby platformy cyfrowe nie tylko biernie hostowały treści, ale również aktywnie uczestniczyły w moderowaniu treści online, które są nielegalne lub stwarzają systematyczne ryzyko społeczne, i w zarządzaniu nimi.

W powiązanej akcie o rynkach cyfrowych określono jasne obowiązki w celu zapewnienia, aby przedsiębiorstwa dominujące w sektorze cyfrowym, określane mianem strażników dostępu, utrzymywały równe warunki działania na rynku cyfrowym. Na początku września jako strażników dostępu wskazano sześć firm, które mają teraz czas do marca 2024 r. na osiągnięcie pełnej zgodności z przepisami.

Sygnatariusze kodeksu postępowania w zakresie zwalczania dezinformacji z 2022 r., w tym wszystkie główne platformy internetowe, uruchomili również nowe Centrum Przejrzystości i opublikowali pierwsze sprawozdania bazowe na temat sposobu, w jaki realizują w praktyce zobowiązania wynikające z kodeksu.

←

FILM: Dzięki aktowi o usługach cyfrowych targetowanie reklam będzie bardziej ograniczone i bardziej przejrzyste. Na przykład zakazane będzie targetowanie reklam w oparciu o wrażliwe dane (takie jak seksualność, religia czy rasa), a także kierowanie reklam do dzieci.

→

Uczestniczka europejskiego panelu obywatelskiego ds. wirtualnych światów ćwiczy udzielanie pierwszej pomocy, używając do tego gogli rzeczywistości wirtualnej, Bruksela, Belgia, kwiecień 2023 r.

Światy wirtualne

Według unijnego badania 98 proc. specjalistów postrzega rzeczywistość rozbudowaną jako ważną siłę napędową w ich branży w ciągu najbliższych 5 lat. Wiedząc o tym, UE pragnie zrozumieć zarówno korzyści, jak i zagrożenia związane z takimi technologiami, pamiętając jednocześnie o prawach jednostki. Aby uzyskać rzetelne informacje zwrotne, Komisja zorganizowała europejski panel obywatelski, który odbył się w okresie od lutego

do kwietnia 2023 r. i podczas którego zgromadzono informacje na temat światów wirtualnych w UE (zob. rozdział 9).

Zebrane informacje zwrotne zostały uwzględnione w przyjętej w lipcu nowej strategii dotyczącej technologii Web 4.0 i wirtualnych światów, której celem jest stworzenie przejrzystego, bezpiecznego i przyjaznego dla wszystkich – zarówno obywateli, przedsiębiorstw, jak i organów publicznych – unijnego środowiska cyfrowego.

Co będzie możliwe dzięki światom wirtualnym?

Zdrowie

Studentów i specjalistów można szkolić w radzeniu sobie z sytuacjami nadzwyczajnymi oraz oferować im symulacje chirurgiczne, aby zmniejszyć ryzyko powikłań chirurgicznych i poprawić dokładność diagnostyki.

Zielona transformacja

Modele 3D mogą symulować skutki globalnego ocieplenia, pomagając w lepszym zrozumieniu jego przyczyn i środków łagodzących.

Skrócenie okresów opracowywania oraz ograniczenie marnowania energii, materiałów i zasobów przyczyni się do zielonej transformacji w przemyśle.

Przemysł

Do 2025 r. wirtualne światy w przemyśle ograniczą czas dostawy pojazdów o 60 % i zmniejszą ślad węglowy produkcji pojazdów o 50 %.

Sztuka i projektowanie

Od mody po dziedzictwo kulturowe, od muzyki po sztuki wizualne lub wzornictwo, twórczość wirtualna otworzy nowe możliwości w świecie sztuki. Odbiorcy poczną się, jakby naprawdę byli w muzeum lub na koncercie, oglądali sztukę teatralną lub immersyjne przedstawienie baletowe.

Edukacja

Proces uczenia się przez doświadczanie może pomóc uczniom szybciej się uczyć i lepiej rozumieć świat.

Współpraca transgraniczna

Gdy mieszkańcy UE przemieszczają się w obrębie UE, ich prawa do zabezpieczenia społecznego, w tym opieki zdrowotnej i emerytury, przenoszą się wraz z nimi. 6 września Komisja zaproponowała plan na rzecz cyfryzacji, aby przyspieszyć i ułatwić transgraniczny dostęp do tych świadczeń. Lepsza wymiana danych między państwami członkowskimi i usprawnione procedury ubiegania się o świadczenia ułatwią ludziom mieszkanie, pracę i podróżowanie za granicą, przedsiębiorstwom

prowadzenie działalności w innych państwach członkowskich, a administracjom krajowym koordynację zabezpieczenia społecznego ponad granicami.

Dzięki unijnemu portfelowi tożsamości cyfrowej wszyscy rezydenci mogliby wkrótce mieć dostęp do bezpiecznej aplikacji mobilnej, która umożliwi im potwierdzanie ich tożsamości, zarówno w internecie, jak i poza nim, oraz przechowywanie dokumentów osobistych, takich jak prawo jazdy, dokument tożsamości i certyfikaty akademickie.

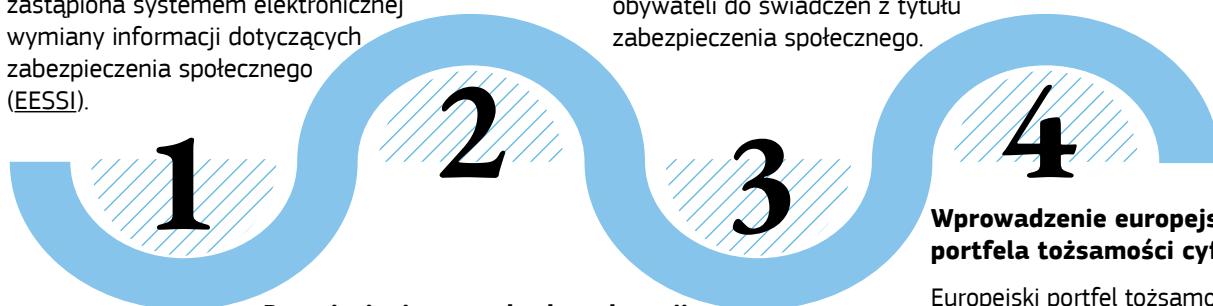
Kluczowe inicjatywy służące poprawie zabezpieczenia społecznego dzięki transformacji cyfrowej

Przyspieszenie wdrażania EESSI

Do końca 2024 r. we wszystkich uczestniczących państwach europejskich wymiana papierowych dokumentów między krajowymi instytucjami zabezpieczenia społecznego ma zostać zastąpiona systemem elektronicznej wymiany informacji dotyczących zabezpieczenia społecznego (EESSI).

Pełne zaangażowanie w działania pilotażowe ESSPASS

Europejski dowód zabezpieczenia społecznego (ESSPASS) służy uproszczeniu transgranicznego wydawania i weryfikacji dokumentów poświadczających uprawnienia obywateli do świadczeń z tytułu zabezpieczenia społecznego.

Przeniesienie procedur koordynacji zabezpieczenia społecznego do internetu

Chodzi o to, aby jeszcze łatwiej było wyjeżdżać za granicę i podejmować tam pracę oraz szybko uzyskiwać dostęp do świadczeń ustawowych. Państwa członkowskie mogą korzystać w tym celu z rozporządzenia w sprawie jednolitego portalu cyfrowego, które przewiduje pełne udostępnienie niektórych procedur administracyjnych online do 12 grudnia 2023 r.

Wprowadzenie europejskiego portfela tożsamości cyfrowej

Europejski portfel tożsamości cyfrowej będzie cyfrowym narzędziem umożliwiającym obywatelom UE weryfikację tożsamości w internecie i dostęp do usług we wszystkich państwach członkowskich.

W listopadzie Parlament i Rada osiągnęły porozumienie polityczne w sprawie podstawowych elementów ram prawnych dotyczących unijnej tożsamości cyfrowej. Jako część tych ram, portfel zapewni użytkownikom pełną kontrolę nad ich danymi za pośrednictwem systemu gwarantowanego przez organy publiczne, a nie przez jedną z dużych prywatnych platform.

UE zaktualizowała również swoje przepisy dotyczące współpracy transgranicznej w kwestiach prawnych. Poprzednie przepisy obejmowały współpracę sądową, ale nie obejmowały komunikacji za pośrednictwem środków cyfrowych. Obecnie właściwe organy w państwach członkowskich muszą podłączyć się do zdecentralizowanego systemu informatycznego, który umożliwi im bezpieczną wymianę danych. System ten będzie interoperacyjny z systemem e-CODEX, który jest narzędziem komunikacyjnym opracowanym specjalnie dla sektora sądownictwa, zarządzanym przez Agencję Unii Europejskiej ds. Zarządzania Operacyjnego Wielkoskalowymi Systemami Informatycznymi w Przestrzeni Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości.

Ponadto obywatele i przedsiębiorstwa mają już dostęp do europejskiego elektronicznego punktu dostępu, który

umożliwia cyfrowe kontakty z krajowymi organami sądowymi. Na rozprawach sądowych można obecnie korzystać z połączeń wideo, a ponadto wprowadzono nowe protokoły dotyczące stosowania podpisów i pieczęci elektronicznych, skutków prawnych dokumentów elektronicznych oraz elektronicznego uiszczania opłat sądowych w postępowaniu cywilnym.

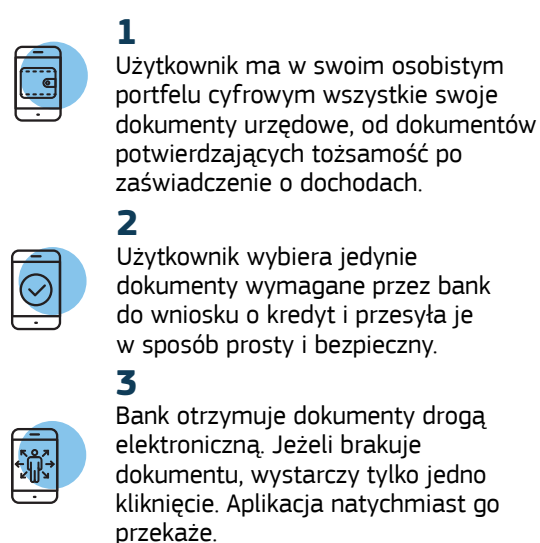
Cyfryzacja to również przyszłość sektora opieki zdrowotnej, a europejska przestrzeń danych dotyczących zdrowia, zaproponowana w 2022 r., mogłaby wkrótce odegrać kluczową rolę w tej transformacji. W grudniu Parlament i Rada przyjęły swoje stanowiska, w których poparły utworzenie tej przestrzeni, mającej zapewnić mieszkańcom UE łatwiejszy dostęp do ich danych dotyczących zdrowia i kontrolę nad nimi, nawet gdy przebywają oni w innym państwie członkowskim. Umożliwi to pracownikom służby zdrowia zapewnienie skutecznej opieki w oparciu o pełną historię medyczną pacjentów. Ponadto przewiduje się, że będzie to kluczowy element umożliwiający bezpieczne wykorzystywanie danych dotyczących zdrowia na potrzeby ważnych badań i rozwoju polityki zdrowotnej.

Korzystanie z europejskiej tożsamości cyfrowej: składanie wniosku o kredyt bankowy

Bez europejskiej tożsamości cyfrowej

Z europejską tożsamością cyfrową

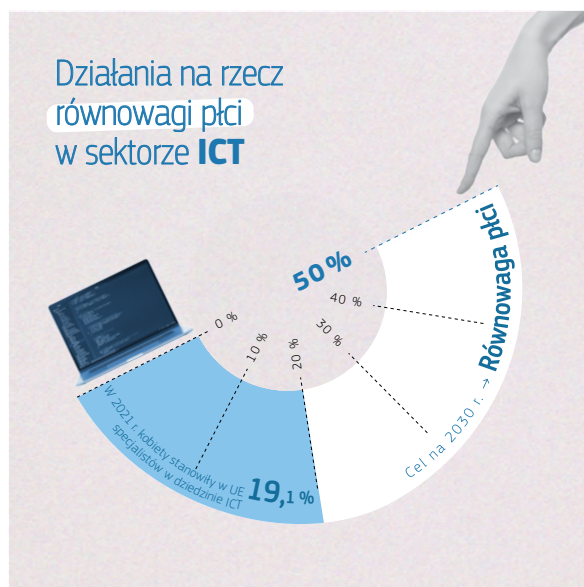
Korzystanie z unijnej tożsamości cyfrowej usprawnia ten proces i pozwala zaoszczędzić dużo czasu.

Umiejętności cyfrowe

Umiejętności cyfrowe są niezbędne, aby ludzie mogli uczestniczyć w rynku pracy i ogólnie w społeczeństwie oraz aby osiągnąć włączenie społeczne. Rok 2023 był Europejskim Rokiem Umiejętności i UE nadal wspierała państwa członkowskie oraz sektor kształcenia i szkolenia w zapewnianiu wysokiej jakości, włączającego i dostępnego cyfrowego kształcenia i szkolenia w celu rozwijania umiejętności cyfrowych osób mieszkających w UE. W ciągu roku UE podjęła wiele inicjatyw mających na celu zaradzenie niedoborowi wykwalifikowanej siły roboczej.

Dążąc do osiągnięcia celu polityki „Droga ku cyfrowej dekadzie” do 2030 r. polegającego na wyszkoleniu z zachowaniem równowagi płci 20 mln specjalistów i specjalistek w dziedzinie ICT, w ramach programu „Cyfrowa Europa” rozpoczęto prowadzenie kursów magisterskich i krótkoterminowych szkoleń w zakresie zaawansowanych umiejętności cyfrowych. Od 2023 r. są one dostępne za pośrednictwem platformy na rzecz umiejętności cyfrowych i zatrudnienia, a ich oferta stale

się rozwija – obecnie do inicjatywy dołączyły 22 krajowe koalicje na rzecz umiejętności cyfrowych i zatrudnienia.

Stan rzeczy

W przyszłości **90 %** miejsc pracy będzie wymagało umiejętności cyfrowych.

Ponad **jedną trzecią** pracowników w UE nie posiada umiejętności cyfrowych wymaganych w większości miejsc pracy. Dotyczy to wszystkich sektorów – od biznesu po transport, a nawet rolnictwo.

Zaledwie **54 %** osób w UE w wieku od 16 do 74 lat potrafi wykonywać podstawowe zadania cyfrowe.

Ponad **70 %** przedsiębiorstw zgłasza, że niedobór pracowników o odpowiednich umiejętnościach cyfrowych utrudnia im inwestowanie.

W UE dotkliwie brakuje ekspertów w dziedzinach cyfrowych, m.in. w dziedzinach cyberbezpieczeństwa i analizy danych. Niedobory te będą prawdopodobnie rosnąć wraz z przewidywanym spadkiem liczby ludności w wieku produkcyjnym z 265 mln w 2022 r. do **258 mln** do 2030 r.

Zatrudnionych jest **9,4 mln** specjalistów w dziedzinie technologii informacyjno-komunikacyjnych (ICT) (4,6 % całkowitego zatrudnienia w UE). W obecnych warunkach liczba specjalistów ICT zatrudnionych w UE wyniesie do 2030 r. blisko 12 mln, a więc do celu na 2030 r. (co najmniej 20 mln) zabraknie ok. 8 mln.

Co robi UE w tej sprawie?

Wsparcie finansowe na rozwój umiejętności cyfrowych to m.in.:

2 mld €
Programy z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus

29 mld € (*)
Plany odbudowy i zwiększania odporności
(*) Kwota obejmuje szacunkowe wydatki na pierwotne plany odbudowy i zwiększania odporności.

580 mln €
Cyfrowa Europa

Inicjatywy UE na rzecz wspierania umiejętności cyfrowych

1. Inicjatywa na rzecz talentów w zakresie zaawansowanych technologii (w ramach Nowego europejskiego planu na rzecz innowacji)

W pierwszym roku realizacji inicjatywy Europejski Instytut Innowacji i Technologii poczynił znaczne postępy w kierunku wykwalifikowania 1 mln osób w dziedzinie zaawansowanych technologii do 2025 r.

Ogłoszono specjalne zaproszenie do składania wniosków i podjęto współpracę z innymi inicjatywami, m.in. Girls Go Circular.

Po raz pierwszy przyzna nagrodę Deep Tech Talent Training Prize, aby wyróżnić organizacje najlepiej radzące sobie z wyzwaniami w szkoleniach w dziedzinie zaawansowanych technologii.

Otrzymał od szeregu uczelni i przedsiębiorstw zobowiązanie do przeszkolenia ponad 650 tys. osób.

Uruchomił w styczniu 2023 r. nową platformę internetową – Kampus EIT – udostępniającą ponad 2 500 kursów z zakresu przedsiębiorczości i rozwoju umiejętności.

Zdjęcia: © Getty Images

2. Europejski certyfikat umiejętności cyfrowych

Wrzesień 2022 r.

Przeprowadzono studium wykonalności, aby uzyskać wiedzę o istniejących systemach certyfikacji umiejętności cyfrowych.

----->

Kwiecień 2023 r.

Uruchomiono projekt pilotażowy z udziałem pięciu państw członkowskich UE (Hiszpanii, Francji, Austrii, Rumunii i Finlandii) w celu przetestowania elementów składowych europejskiego certyfikatu.

----->

Grudzień 2023 r.

Wyniki obu obszarów prac przedstawiono i omówiono podczas wydarzenia końcowego.

3. Europejskie nagrody w dziedzinie umiejętności cyfrowych

Europejskie nagrody w dziedzinie umiejętności cyfrowych zachęcają do wymiany doświadczeń na temat sposobów zniwelowania braków tych umiejętności.

W 2023 r. nagrodzono inicjatywę w pięciu kategoriach: młodzieży, kobiet, włączenia społecznego, podnoszenia umiejętności cyfrowych w miejscu pracy oraz umiejętności cyfrowych na potrzeby edukacji.

Spośród 330 kandydatów wybrano siedmiu laureatów.

4. Akademia Umiejętności w dziedzinie Cyberbezpieczeństwa

W ostatnich latach gwałtownie wzrosła skala zagrożeń cyberbezpieczeństwa w UE. Akademia zwiększy zdolności UE w zakresie cyberbezpieczeństwa i liczbę wykwalifikowanych specjalistów w tej dziedzinie.

Przestrzeń kosmiczna

Technologia kosmiczna odgrywa bardzo ważną rolę w codziennym życiu ludzi w UE – korzystamy z niej na przykład, gdy używamy telefonów komórkowych czy samochodowych systemów nawigacyjnych, gdy oglądamy telewizję satelitarną lub wybieramy pieniądze z bankomatu. Satelity dostarczają również ważnych danych podczas klęsk żywiołowych, co pozwala usprawnić koordynację służb reagowania kryzysowego.

W 2023 r. wdrożono nowe usługi w celu zwiększenia odporności i konkurencyjności unijnych konstelacji satelitów programów Copernicus i Galileo. Na przykład zmodernizowany system satelitarny Galileo zapewnia jeszcze dokładniejsze śledzenie lokalizacji – do 20 cm.

W odpowiedzi na obecne potrzeby w zakresie danych oraz aby wspierać innowacje, Komisja wprowadziła dynamiczny system zakupów na potrzeby programu Copernicus – nowy sposób udzielania zamówień publicznych dotyczących przestrzeni kosmicznej w Europie. Ułatwia to małym i średnim przedsiębiorstwom oraz przedsiębiorstwom typu start-up uczestnictwo w rynku danych kosmicznych.

FILM: Ekosystem przestrzeni danych programu Copernicus, nowa platforma dystrybucji, która umożliwia dostęp do wszystkich danych i elementów infrastruktury na potrzeby aplikacji obserwacji Ziemi.

W marcu UE przyjęła trzecią dużą konstelację satelitarną – IRIS² (infrastruktura na rzecz odporności, wzajemnych połączeń i bezpieczeństwa za pośrednictwem satelitów). Dzięki wkładowi z budżetu UE w wysokości 2,4 mld euro program ten zapewni bezpieczną komunikację rządową i wsparcie dla operacji wojskowych i obronnych oraz pozwoli na rozszerzenie komercyjnych usług szerokopasmowych, zwłaszcza na obszarach oddalonych.

Aby Europa pozostała liderem w dziedzinie technologii kosmicznych, równie ważne są inwestycje w badania naukowe i innowacje, zwłaszcza za pośrednictwem unijnych programów finansowania, takich jak „Horyzont Europa”. Dowodem na nieustające zaangażowanie UE w tej sferze jest

program IOD/IOV. Umożliwia on przedsiębiorstwom działającym w sektorze kosmicznym testowanie nowych technologii kosmicznych bezpośrednio na orbicie. Zapewnia to na przykład europejskim ośrodkom badawczym nieocenioną wiedzę i pomaga przedsiębiorstwom podejmować decyzje o wyrzuceniu satelitów.

Uznając potrzebę przyciągnięcia większych inwestycji, na początku 2023 r. Komisja uruchomiła również indeks Helios, pierwszy w historii indeks giełdowy na potrzeby sektora kosmicznego. Narzędzie to daje jasny obraz sytuacji finansowej europejskich przedsiębiorstw kosmicznych. Pomaga im zwiększyć atrakcyjność i ułatwia inwestowanie w nie.

Wraz z rozwojem europejskiej infrastruktury kosmicznej środki ochronne stają się coraz ważniejsze. Agencja Unii Europejskiej ds. Programu Kosmicznego, we współpracy z 15 państwami członkowskimi, wspiera tę inicjatywę w ramach unijnego partnerstwa ds. obserwacji i śledzenia obiektów kosmicznych. Partnerstwo to, dysponujące złożonym systemem czujników do obserwacji i śledzenia obiektów kosmicznych, obsługuje ponad 190 zarejestrowanych organizacji, chroniąc ponad 400 satelitów przed ryzykiem kolizji ze śmieciami kosmicznymi i z innymi czynnymi satelitami.

Technologia kosmiczna ma kluczowe znaczenie dla ochrony środowiska, a unijny projekt „Kierunek Ziemia” jest doskonałym przykładem przecięcia się tych dwóch sfer. Celem tej inicjatywy jest stworzenie kompleksowego cyfrowego modelu Ziemi służącego lepszemu przewidywaniu pogody i klęsk żywiołowych. W grudniu potwierdzono, że

w drugiej fazie wzmocnione zostaną istniejące modele cyfrowe, usprawnione zostanie przetwarzanie danych i wykorzystana zostanie zaawansowana technologia AI.

W 2023 r. w europejskiej polityce kosmicznej położono duży nacisk na bezpieczeństwo w przestrzeni kosmicznej. W związku z tym Komisja i wysoki przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, Josep Borrell, przedstawili wspólny komunikat w sprawie strategii kosmicznej UE na rzecz bezpieczeństwa i obrony. Tym samym wprowadzono środki na potrzeby wspólnego zrozumienia zagrożeń kosmicznych i przygotowano grunt pod wniosek ustawodawczy dotyczący unijnego prawa kosmicznego w 2024 r. (zob. rozdział 8).

Obserwacja i śledzenie obiektów kosmicznych w ramach UE

Fakty i dane z 2023 r.

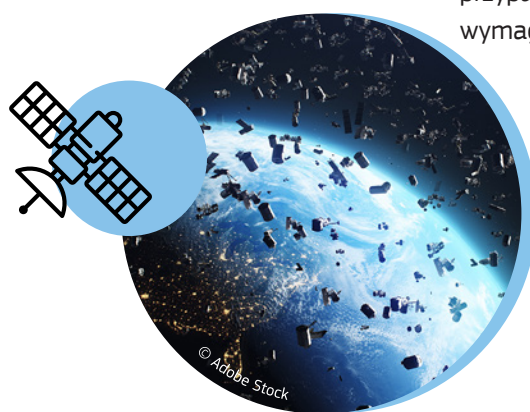
Do końca 2023 r. na trzech różnych orbitach wykryto ponad 15 600 bliskich przejęć.

434

monitorowanych
satelitów

196

organizacji zarejestrowanych
w 24 państwach członkowskich

1 tys.

przypadków uniknięcia kolizji i zdarzeń
wymagających wzmożonej obserwacji

127

zdarzeń wymagających analizy
w związku z ponownym
wejściem w atmosferę

6

zdarzeń wymagających analizy
w związku z fragmentacją

około 445 tys.

pomiarów na dzień

6. Budowanie sprawiedliwej i socjalnej Europy

Pracownicy transportu manifestują na rzecz sprawiedliwej transformacji w sektorze transportu drogowego podczas COP28, Dubaj, Zjednoczone Emiraty Arabskie, 9 grudnia 2023 r.

Wprowadzenie

W 2023 r. UE podjęła jeszcze intensywniejsze działania, by odbudowa gospodarcza po pandemii oraz zielona i cyfrowa transformacja były bardziej sprawiedliwe i uczciwe pod względem społecznym. Europejski Rok Umiejętności, w ramach którego odbyły się setki wydarzeń i działań, był silnym bodźcem do zwiększenia uczestnictwa w uczeniu się przez całe życie oraz do rozwijania umiejętności

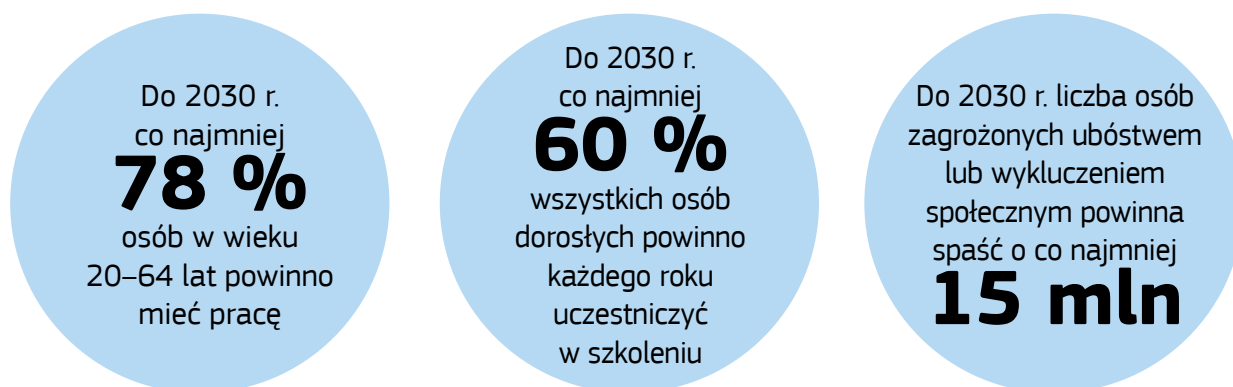
i przyciągania talentów w celu zwiększenia konkurencyjności UE. UE zintensyfikowała też swoje przełomowe prace na rzecz równouprawnienia płci, m.in. przez przyjęcie środków zapewniających równe wynagrodzenie za taką samą pracę oraz przystąpienie do konwencji stambulskiej o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej.

Sprawiedliwa gospodarka na rzecz zielonej i cyfrowej transformacji

Europejski filar praw socjalnych, którego podstawowymi zasadami są równe szanse i dostęp do rynku pracy, sprawiedliwe warunki pracy oraz ochrona socjalna i włączenie społeczne, jest unijnym przewodnikiem na drodze do sprawiedliwszych i bardziej odpornych społeczeństw europejskich. Jego celem jest zapewnienie wszystkim równych szans życiowych i możliwości korzystania z tych samych praw socjalnych. Prawa te dotyczą całego szeregu kwestii, od dobrego kształcenia i szkolenia przez całe życie, poprzez godziwe wynagrodzenia i świadczenia oraz bezpieczne i zdrowe warunki pracy po opiekę nad dziećmi, emerytury i przystępną cenowo opiekę zdrowotną dobrej jakości.

W 2023 r. przypadła druga rocznica planu działania służącego realizacji filaru. Wdrożono lub przedstawiono już niemal wszystkie z 75 środków. Przegląd planu działania zaplanowano na 2025 r.

Wspólne sprawozdanie o zatrudnieniu na 2023 r. było pierwszym, w którym przedstawiono aktualne informacje z postępów w realizacji unijnych i krajowych celów w zakresie zatrudnienia, umiejętności i ochrony socjalnej wyznaczonych na 2030 r. UE jest wprawdzie na dobrej drodze, by osiągnąć swój główny cel w zakresie zatrudnienia wynoszącego 78 % do 2030 r., nadal jednak potrzebne są znaczne postępy, aby osiągnąć cele w zakresie uczenia się dorosłych i ograniczenia ubóstwa.

Ożywienie dialogu społecznego i gospodarki społecznej

Negocjacje między organizacjami reprezentującymi pracodawców i pracowników w ramach dialogu społecznego przyczyniają się do poprawy warunków życia i pracy oraz odgrywają ważną rolę w dostosowywaniu się do zmiennych warunków gospodarczych i społecznych. Stopień zaangażowania partnerów społecznych różni się jednak znacznie w poszczególnych państwach członkowskich UE. Ponadto pewne grupy, np. osoby młode lub pracujące w ramach nowych form zatrudnienia, często są niedoreprezentowane.

Aby wesprzeć państwa członkowskie we wzmacnianiu dialogu społecznego, UE przyjęła zalecenie zawierające konkretne środki sprzyjające większemu zaangażowaniu partnerów społecznych – na przykład przez promowanie rokowań zbiorowych i konsultacje z partnerami społecznymi przy opracowywaniu i wdrażaniu polityki gospodarczej i społecznej czy polityki zatrudnienia. Przeprowadzono również konsultacje z partnerami społecznymi na temat działań, które mogłyby wzmocnić prawa europejskich rad zakładowych. Rady te są ważnym narzędziem angażowania pracowników, gdy przedsiębiorstwa działające w kilku państwach członkowskich podejmują decyzje mogące mieć wpływ na zatrudnienie lub warunki pracy.

Gospodarka społeczna w liczbach

W gospodarce społecznej ludzie oraz czynniki społeczne i środowiskowe są ważniejsze od zysku. Organizacje gospodarki społecznej działają w różnych sektorach – od usług społecznych i opiekuńczych, poprzez mieszkalnictwo i rekreację, po niedrogą energię. Są wśród nich spółdzielnie, stowarzyszenia ubezpieczeń wzajemnych, stowarzyszenia nienastawione na zysk, fundacje i przedsiębiorstwa społeczne.

Organizacje gospodarki społecznej odgrywają kluczową rolę w stawianiu czoła wyzwaniom społecznym i promowaniu sprawiedliwych warunków pracy poprzez angażowanie pracowników w proces decyzyjny i zarządzanie. Stwarzają one również możliwości dla niedostatecznie reprezentowanych grup, takich jak kobiety i młodzież, oraz przyczyniają się do tego, by zielona i cyfrowa transformacja była sprawiedliwa i sprzyjała włączeniu społecznemu. Aby wesprzeć dalszy rozwój tego ważnego sektora, w listopadzie UE zatwierdziła środki mające sprzyjać tworzeniu odpowiednich warunków dla rozwoju organizacji gospodarki społecznej. Nowy punkt kompleksowej obsługi gospodarki społecznej dostarcza informacji na temat finansowania

ze środków UE, możliwości szkoleniowych oraz praktycznych działań w państwach członkowskich.

Stowarzyszenia nienastawione na zysk, chcące zaangażować się w działalność w innym państwie członkowskim, podlegają obecnie odmiennym przepisom w różnych państwach UE, co powoduje koszty i obciążenia administracyjne. Aby usunąć te przeszkody, Komisja Europejska zapropozowała nową krajową formę stowarzyszenia nienastawionego na zysk, specjalnie zaprojektowaną na potrzeby działalności transgranicznej, która umożliwi stowarzyszeniom korzystanie ze swobód na jednolitym rynku.

© Adobe Stock

Sprawiedliwość społeczna musi być centralnym elementem zielonej transformacji. Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejski Fundusz Dostosowania do Globalizacji mają kluczowe znaczenie dla zapewnienia, by nikt nie został pominięty. Dodatkowo gospodarstwa domowe znajdujące się w trudnej sytuacji, mikroprzedsiębiorstwa czy użytkownicy transportu w UE, którzy mogą się zmagać z ubóstwem energetycznym i transportowym, będą mogli liczyć na wsparcie z nowo utworzonego Spółecznego Funduszu Klimatycznego. Około 65 mld euro z budżetu funduszu wynoszącego 86,7 mld euro będzie pochodzić z dochodów generowanych przez nowy unijny system handlu uprawnieniami do emisji obejmujący sektory budownictwa i transportu. Będzie on działać od 2026 r. do 2032 r. (Zob. również rozdział 4).

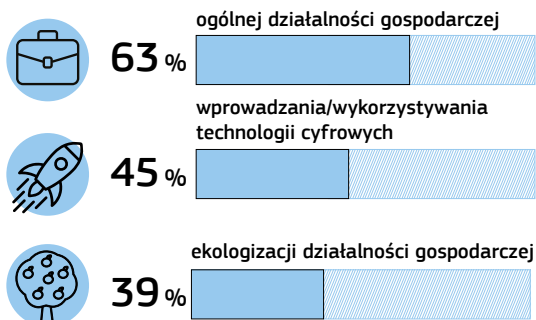
Zwiększanie konkurencyjności i rozwijanie umiejętności

Zielona i cyfrowa transformacja otwierają nowe możliwości dla obywateli i gospodarki europejskiej, jednak wiele unijnych przedsiębiorstw zgłasza trudności ze znalezieniem pracowników posiadających potrzebne umiejętności. Aby pomóc w niezbędnym procesie zmiany i podnoszenia kwalifikacji europejskich pracowników oraz przyciągać do UE osoby posiadające odpowiednie

umiejętności, rok 2023 ogłoszono Europejskim Rokiem Umiejętności.

Na to, jak pilnie potrzebna jest taka inicjatywa, wskazują wyniki badania przeprowadzonego wiosną wśród małych i średnich przedsiębiorstw. Wynika z nich, że zdolność UE do osiągnięcia jej celów może być ograniczona.

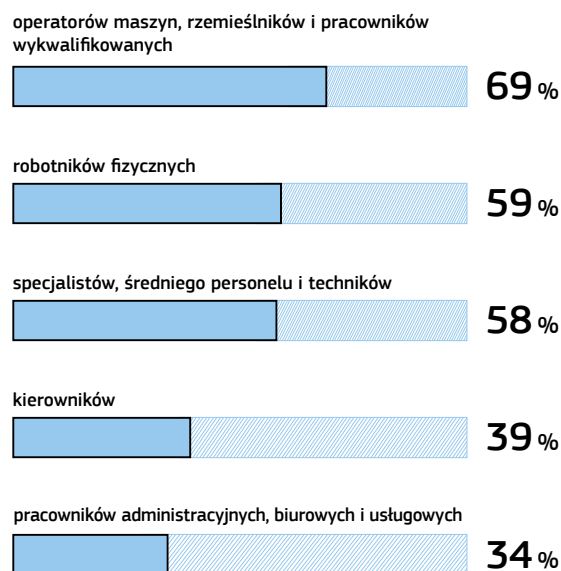
Niedobór wykwalifikowanej siły roboczej hamuje MŚP w odniesieniu do:

Inicjatywy takie jak pakt na rzecz umiejętności już teraz pomagają sprostać wyzwaniom i wyrównać braki w zakresie rozwoju umiejętności i będą stanowiły istotny wkład w Europejski Rok Umiejętności. Z działań w zakresie podnoszenia i zmiany kwalifikacji skorzystało do tej pory ponad 2 mln osób, a ponad 1 500 organizacji podpisało pakt na rzecz umiejętności, w tym 20 partnerstw na dużą skalę. Członkowie paktu opracowali lub zaktualizowali też ponad 15 tys. programów

Niedobór wykwalifikowanej siły roboczej w podziale na stanowiska pracy

Odsetek MŚP borykających się z niedoborem wykwalifikowanej siły roboczej jeśli chodzi o:

szkoleniowych i zainwestowali blisko 160 mln euro w inicjatywy na rzecz umiejętności.

Na wzór Europejskiej Akademii Baterii uruchomionej w 2022 r. Komisja proponuje akademie przemysłu neutralnego emisyjnie, aby umożliwić pracownikom zdobywanie umiejętności niezbędnych do transformacji ekologicznej. Akademie, z których każda skupiać się będzie na jednej technologii neutralnej emisyjnie, połączą przemysł, partnerów społecznych oraz organizatorów kształcenia i szkolenia.

FILM: Europejski Rok Umiejętności.

W sztandarowym wydarzeniu inicjatywy „Liczą się umiejętności” wzięło udział około 300 osób w Brukseli i ponad 1 000 osób w internecie. Podczas Europejskiego Tygodnia Umiejętności Zawodowych w dniach 23–27 października podkreślono znaczenie kształcenia i szkolenia zawodowego w reagowaniu na wyzwania gospodarcze, klimatyczne i społeczne. Do końca roku zorganizowano ponad 900 wydarzeń na szczeblu krajowym i lokalnym.

Europejski Rok Umiejętności

Europejski Rok Umiejętności służy temu, aby wszyscy byli świadomi, jak ważne są szkolenia, i byli aktywni w tym obszarze.

UE współpracuje z państwami członkowskimi, partnerami społecznymi, urzędami pracy, izbami handlowymi i przemysłowymi, organizatorami kształcenia i szkolenia, pracownikami i przedsiębiorstwami, aby przyspieszyć rozwój umiejętności w terenie.

W ramach nowego europejskiego Bauhausu (NEB), jednej z inicjatyw przewodnich Europejskiego Roku Umiejętności, uruchamiana jest Akademia NEB upowszechniająca umiejętności w zakresie zrównoważonego budownictwa. Przyspieszy to podnoszenie i zmianę kwalifikacji w ekosystemie budowlanym, by wspierać przejście na regeneracyjną biogospodarkę. To w jej ramach odnawialne zasoby biologiczne z lądu i morza (np. uprawy, lasy i ryby) wykorzystuje się do produkcji żywności, materiałów i energii. Jednym z pierwszych obszarów, którymi zajmie się akademia, będzie określenie luk w wiedzy na temat wykorzystania materiałów pochodzenia biologicznego i technologii cyfrowych oraz wzmocnienie obiegu zamkniętego w budownictwie.

Komisja – jako ważny wkład w Europejski Rok Umiejętności – przeprowadziła konsultacje z partnerami społecznymi w sprawie inicjatywy

polegającej na aktualizacji i wzmocnieniu europejskich ram jakości staży. Służą one poprawie jakości staży, zwłaszcza pod względem treści dydaktycznych i szkoleniowych oraz warunków pracy, aby ułatwić przejście od kształcenia, bezrobocia lub bierności zawodowej do zatrudnienia oraz umożliwić podnoszenie umiejętności i zdobywanie doświadczenia zawodowego.

Uruchomiona w marcu ogólnounijną platforma talentów innowacji pomoże przedsiębiorstwom, w tym start-upom, znajdować potrzebne im talenty poza UE. Wykwalifikowani obywatele państw spoza UE, chcący legalnie przybyć do Unii lub przemieszczać się w jej obrębie w poszukiwaniu pracy, będą mieli ułatwione zadanie dzięki międzynarodowej rekrutacji oraz łatwiejszym kontaktom z potencjalnymi unijnymi pracodawcami.

← Nicolas Schmit, europejski komisarz do spraw miejsc pracy i praw socjalnych (na pierwszym planie, drugi od prawej), odwiedza Centrum Szkolenia Zawodowego w Santarém i Centrum Szkolenia Zawodowego dla Przemysłu Metalurgicznego i Metalowo-Mechanicznego, Lizbona, Portugalia, 17 lutego 2023 r.

W nadchodzących latach liczba ludności UE będzie nadal spadać. Jeżeli nie zostaną podjęte odpowiednie działania, zmiany demograficzne jeszcze bardziej pogłębią niedobory siły roboczej i zwiększą presję na budżety publiczne, co potwierdziło sprawozdanie demograficzne z 2023 r. W odpowiedzi na wezwanie przywódców na czerwcowym posiedzeniu Rady Europejskiej Komisja przedstawiła zestaw środków wspierających państwa członkowskie w radzeniu sobie ze zmianami demograficznymi. Mają one umożliwić wszystkim pokoleniom realizację swoich aspiracji życiowych i pełne wykorzystanie swojego potencjału w ramach całej gospodarki i całego społeczeństwa.

Pielęgnowanie talentów jest szczególnie ważne w regionach, w których ubywa pracowników i niewiele

jest osób z wykształceniem wyższym niż średnie, a także w regionach dotkniętych odpływem młodych ludzi. Mechanizm wspierania talentów uruchomiono w styczniu 2023 r. w ramach strategii UE na rzecz wykorzystania potencjału talentów w regionach Europy. Będzie on wspierał regiony UE, w których coraz szybciej ubywa ludności w wieku produkcyjnym, w szkoleniu, zatrzymywaniu i przyciąganiu ludzi o umiejętnościach i kompetencjach niezbędnych do radzenia sobie ze skutkami przejścia demograficznego. W listopadzie oficjalnie uruchomiono platformę wykorzystania potencjału talentów, ułatwiającą decydom z regionów i państw członkowskich kontakty z decydentami na szczeblu unijnym.

Zestaw środków zarządzania zmianami demograficznymi

Rodzice

Ułatwianie godzenia życia zawodowego z prywatnym oraz realizacji planów rodzinnych

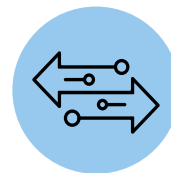
Młodzież

Wysokiej jakości środowisko edukacyjne, w którym młodzi ludzie mogą wykorzystywać swój potencjał, i ułatwianie im wejścia na rynek pracy

Osoby starsze

Wspieranie zdrowego i aktywnego starzenia się oraz tworzenie warunków, w którym osoby mogą nadal mieć kontrolę nad własnym życiem i przyczynić się do rozwoju gospodarki i społeczeństwa.

Migracja

Zachęcanie utalentowanych osób do przybywania do UE i ułatwianie im integracji.

Sprzysiężenie dobrobytowi gospodarczemu i dobrostanowi we wszystkich regionach za pomocą polityki ukierunkowanej na konkretny obszar.

Realizacja długoterminowej wizji dla obszarów wiejskich UE jest bardzo zaawansowana. Ponad 2 tys. organizacji i instytucji na szczeblu unijnym, krajowym, regionalnym i lokalnym współdziała obecnie na rzecz zacieśnienia współpracy w różnych obszarach polityki oraz pobudzenia zrównoważonego rozwoju i żywotności obszarów wiejskich. W 2023 r. utworzono grupę koordynacyjną ds. paktu na rzecz obszarów wiejskich i uruchomiono platformę wspólnoty paktu na rzecz obszarów wiejskich, dysponującą zasobami na rzecz społeczności wiejskich zmagających się z utratą i starzeniem się ludności oraz niżem demograficznym. UE przedstawiła również wytyczne polityczne służące dalszemu wzmocnieniu dobrobytu, odporności i tkanki społecznej obszarów i społeczności wiejskich.

W listopadzie Komisja przedstawiła środki służące temu, aby utalentowane osoby spoza Unii chętniej do niej przybywały i mogły łatwiej korzystać z mobilności wewnątrz UE. Jedną z głównych inicjatyw to

proponacja utworzenia unijnej puli talentów. Będzie to pierwsza ogólnounijna platforma pośrednictwa pracy, mająca ułatwiać międzynarodową rekrutację w zawodach, w których występują niedobory pracowników, na wszystkich poziomach umiejętności. Towarzyszący inicjatywie zestaw zaleceń uprości i przyspieszy uznawanie umiejętności i kwalifikacji zdobytych poza UE. Unijna pula talentów – dostarczając w internecie jasnych i przejrzystych informacji i wytycznych na temat procedur imigracji i uznawania kwalifikacji – pomoże pracodawcom i osobom poszukującym pracy orientować się w złożonych zasadach rekrutacji. Dzięki temu rekrutacja międzynarodowa będzie łatwiejsza, szybsza i skuteczniejsza dla wszystkich zainteresowanych. Unijna pula talentów pomoże również realizować partnerstwa w zakresie talentów, zapewniając narzędzie skutecznego pośrednictwa pracy dla obywateli uczestniczących państw trzecich.

Wsparcie dla pracowników

Poprawa warunków dla pracowników platform internetowych

Parlament Europejski i Rada osiągnęły postęp w negocjacjach dotyczących proponowanej dyrektywy w sprawie poprawy warunków pracy za pośrednictwem platform internetowych. Wniosek ten ma zapewnić osobom pracującym za pośrednictwem takich platform status legalnego zatrudnienia, który odpowiada ich faktycznej organizacji pracy, oraz możliwość korzystania z przysługujących im praw pracowniczych i świadczeń socjalnych. W dyrektywie

ustanowiono też nowe przepisy dotyczące wykorzystania zautomatyzowanych systemów monitorowania i podejmowania decyzji w obszarze cyfrowych platform pracy. Przyczynia się to do większej przejrzystości i rozliczalności w zarządzaniu algorytmicznym, co podnosi świadomość pracujących osób na temat decyzji wpływających na ich warunki pracy oraz zwiększa możliwość podważania takich decyzji.

Ile osób pracuje za pośrednictwem platform internetowych?

Osoby pracujące za pośrednictwem platform internetowych stanowią znaczną część siły roboczej w UE.

2022 r.
28,3 mln
osób pracujących
za pośrednictwem
platform cyfrowych

+52 %
Oczekuje się,
że liczba ta będzie
szybko rosła.

2025 r.
43 mln

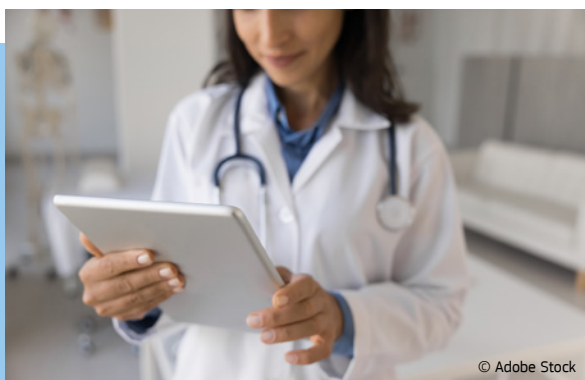
Porównywalnie do liczby
osób zatrudnionych w produkcji
(29 mln).

Partnerskie uczenie się w administracjach publicznych

W 2023 r. około 100 urzędników z 17 państw członkowskich wzięło udział w nowym projekcie wymiany, aby przygotować kolejne pokolenie decydentów w UE. Program wymiany w ramach współpracy administracji publicznej pozwala uczestnikom poznawać metody i kulturę pracy innych administracji publicznych UE. Jest on finansowany w ramach Instrumentu Wsparcia Technicznego – unijnego programu, który zapewnia państwom członkowskim wiedzę techniczną dostosowaną do potrzeb, ułatwiającą opracowywanie i wdrażanie reform.

Umiejętności cyfrowe dla pracowników służby zdrowia

W ciągu roku Estonia, Hiszpania, Włochy i Rumunia skorzystały z projektów finansowanych z Instrumentu Wsparcia Technicznego dotyczących wzmocnienia kompetencji cyfrowych pracowników służby zdrowia i zapewnienia ciągłego podnoszenia kwalifikacji w przyszłości. W ramach tych projektów organy ds. zdrowia na szczeblu krajowym i regionalnym uzyskują wsparcie w opracowywaniu planów w zakresie umiejętności cyfrowych i wytycznych operacyjnych, aby ułatwić przyjmowanie i wykorzystywanie elektronicznej dokumentacji medycznej.

© Adobe Stock

Bezpieczeństwo i higiena pracy

W listopadzie Parlament i Rada wstępnie uzgodniły obniżenie dopuszczalnych wartości narażenia w przypadku ołowiu do poziomu jednej piątej obecnej wartości dopuszczalnej. Ołów może wpływać na funkcjonowanie seksualne i płodność oraz szkodzić rozwojowi płodu lub potomstwa kobiet narażonych na jego oddziaływanie. Obie instytucje poparły również wprowadzenie pierwszej w historii dopuszczalnej wartości narażenia dla substancji chemicznych zwanych diizocyjanianami, które mogą powodować choroby układu oddechowego, m.in. astmę. Zmiany te, wynikające z wniosku Komisji opartego na najnowszych dowodach naukowych, będą miały kluczowe znaczenie do ochrony pracowników w procesie transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu. Zarówno ołów, jak i diizocyjaniany bywają stosowane np. przy produkcji baterii, w działaniach mających na celu obniżenie wagi pojazdów elektrycznych, w turbinach wiatrowych lub jako materiały izolacyjne podczas renowacji budynków.

UE wprowadziła zmianę przepisów polegającą na znacznym obniżeniu dopuszczalnej wartości narażenia zawodowego na działanie azbestu. To ważny krok w kierunku poprawy ochrony pracowników przed wpływem azbestu – wysoce niebezpiecznego czynnika rakotwórczego, który nadal występuje w wielu budynkach. To element kompleksowego podejścia UE, które pozwoli lepiej chronić ludzi i środowisko przed azbestem oraz zadbać o przyszłość bez azbestu.

Ułatwienie formalności dzięki cyfrowej koordynacji zabezpieczenia społecznego

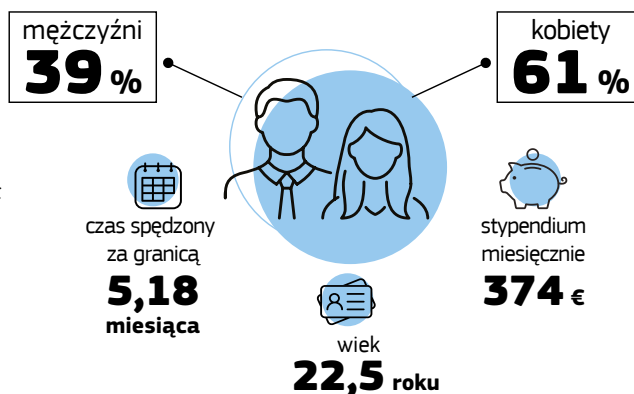
Zaproponowano praktyczne działania mające na celu dalszą cyfryzację koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w Europie. Pełne wykorzystanie narzędzi cyfrowych usprawni wymianę informacji między krajowymi instytucjami zabezpieczenia społecznego oraz przyspieszy uznawanie i przyznawanie świadczeń za granicą. Ułatwi to Europejczykom mieszkanie, pracę i podróżowanie za granicą, a przedsiębiorstwom ułatwi prowadzenie działalności w innych państwach członkowskich. Administracje krajowe będą zaś mogły łatwiej koordynować zabezpieczenia społeczne ponad granicami (zob. rozdział 5).

Kształcenie, szkolenie i uczenie się przez całe życie

Erasmus+

W programie Erasmus+, obejmującym kształcenie, szkolenie, młodzież i sport, wzięło dotąd udział prawie 14 mln osób, przez co jest on jednym z najbardziej rozpoznawalnych programów UE. Komisja zwiększyła budżet programu na 2023 r. do najwyższej jak dotąd łącznej kwoty rocznego przydziału finansowego – 4,43 mld euro. Pomoże to w realizacji priorytetów programu Erasmus+ dotyczących włączenia społecznego, aktywności obywatelskiej oraz uczestnictwa w życiu demokratycznym, jak również transformacji ekologicznej i cyfrowej w UE i w skali międzynarodowej. Zmieniony program prac obejmował 100 mln euro na wsparcie osób uczących się i kadry edukacyjnej odczuwających skutki wojny napastniczej Rosji przeciwko Ukrainie. Wymiar międzynarodowy programu Erasmus+ został zasilony środkami zwiększonymi o 31 mln euro w celu wzmocnienia projektów współpracy międzynarodowej w zakresie mobilności i budowania potencjału w szkolnictwie wyższym. W 2023 r. wzmocnienie to przyczyniło się też do stworzenia otwartego środowiska cyfrowego dla studentów ukraińskich uczelni, osób uciekających z Ukrainy lub studentów wewnątrznie przesiedlonych.

Jak wyglądał profil przeciętnego studenta szkoły wyższej w ramach programu Erasmus+ w 2023 r.?

Europejski obszar edukacji

Europejski obszar edukacji to inicjatywa, która ma pomóc państwom członkowskim we współpracy na rzecz budowania bardziej odpornych systemów kształcenia i szkolenia sprzyjających włączeniu społecznemu. Jej celem jest poprawa dostępu do wysokiej jakości kształcenia i szkolenia, umożliwienie osobom uczącym się łatwego przemieszczania się między systemami kształcenia w różnych krajach oraz pomoc w tworzeniu kultury uczenia się przez całe życie. Na półmetku tworzenia europejskiego obszaru edukacji Rada uznała dotychczasowe postępy w tym zakresie i potrzebę dalszych wysiłków ze strony państw członkowskich, Komisji i szerszej społeczności zainteresowanych stron, aby obszar ten stał się rzeczywistością do 2025 r.

↑
Iliana Ivanova, europejska komisarz do spraw innowacji, badań naukowych, kultury, edukacji i młodzieży (po prawej), podczas spotkania w sprawie śródkresowego przeglądu europejskiego obszaru edukacji, Bruksela, Belgia, 10 października 2023 r. Uczestnicy tego spotkania wysokiego szczebla omawiali postępy w realizacji europejskiego obszaru edukacji i przyszłe wyzwania.

Specjalny panel obywatelski ds. mobilności edukacyjnej (zob. również rozdział 9) sformułował 21 konkretnych zaleceń mających na celu poprawę możliwości uczenia się za granicą dla wszystkich osób w UE. Uwzględniono je przy opracowywaniu wniosku Komisji dotyczącego zalecenia Rady zachęcającego państwa członkowskie, aby włączyły mobilność edukacyjną w UE do wszystkich ścieżek kształcenia i szkolenia.

Edukacja cyfrowa

Umiejętności cyfrowe obywateli mają zasadnicze znaczenie dla ich uczestnictwa w życiu społecznym i pracy oraz włączenia społecznego. UE dba o doskonalenie sposobów nauki w internecie oraz o zapewnienie wszystkim umiejętności cyfrowych potrzebnych im teraz i na przyszłość.

Mając to na uwadze, w listopadzie UE przyjęła dwa zalecenia, których celem jest wspieranie państw członkowskich w rozwijaniu umiejętności cyfrowych obywateli, ukierunkowanie tych działań i rozwiązanie problemu przepaści cyfrowej. Zalecenia te są częścią realizacji Planu działania w dziedzinie edukacji cyfrowej na lata 2021–2027. Równolegle kontynuowane są prace nad 13 działaniami będącymi częścią planu. W czerwcu na przykład w ramach platformy edukacji cyfrowej utworzono wspólnotę praktyków, aby wesprzeć europejską platformę wymiany treści i danych edukacyjnych w sektorze szkolnictwa wyższego. Komisja rozpoczęła też projekt pilotażowy mający na celu zbadanie możliwości opracowania europejskiego certyfikatu umiejętności cyfrowych, który pomógłby ludziom w szybkim i łatwym uznawaniu ich umiejętności cyfrowych przez pracodawców i organizatorów szkoleń poza własnym krajem. (Więcej informacji na temat umiejętności cyfrowych – w rozdziale 5).

Systemy edukacji lepiej sprzyjające włączeniu społecznemu

Dzięki wielokrajowym projektom mającym na celu zwalczanie dysproporcji regionalnych w ramach Instrumentu Wsparcia Technicznego Hiszpania, Włochy i Portugalia udoskonaliły swoje systemy edukacji tak, aby bardziej sprzyjały one włączeniu uczniów znajdujących się w niekorzystnej sytuacji. Finansowanie w ramach tego instrumentu pomaga również Irlandii i Finlandii opracować plany działania na rzecz podnoszenia kwalifikacji nauczycieli i promowania wysokiej jakości edukacji włączającej; wspiera ono też Rumunię w tworzeniu i wdrażaniu systemu pozwalającego zmniejszyć liczbę osób przedwcześnie kończących naukę.

↑

FILM: Nagroda dla młodych wynalazców: programowanie dostępne dla dzieci słabowidzących.

Promowanie książek i czytelnictwa

W marcu zainicjowano pierwszy w historii Dzień Autorów Europejskich – nową inicjatywę w ramach programu „Kreatywna Europa”. Z tej okazji odbyło się ponad tysiąc wydarzeń. Inicjatywa ta ma zachęcić młodzież do czytania książek i pokazać jej, jak różnorodna kulturowo i językowo jest europejska literatura.

↑
FILM: Misja UE w zakresie walki z rakiem – zaspokajanie potrzeb młodych osób, które przeżyły raka.

Wspieranie badań naukowych

Przyjmując za punkt wyjścia badania naukowe i innowacje, pięć misji UE, zasilanych głównie ze środków programu „Horyzont Europa”, wspiera Komisję w pracach nad Europejskim Zielonym Ładem, nad przygotowaniem Europy do ery cyfrowej oraz nad europejskim planem walki z rakiem. W ramach każdej misji wyznacza się ambitne, praktyczne i wymierne cele, które mają przynieść namacalne rezultaty wszystkim Europejczykom. Z oceny postępów wynika, że misje są na dobrej drodze, by osiągnąć ambitne cele do 2030 r.

Aby mieć rzeczywisty i trwały wpływ, misje mobilizują szeroką gamę podmiotów publicznych i prywatnych – od państw członkowskich i władz regionalnych i lokalnych, poprzez instytuty badawcze, rolników i inwestorów po partnerów stowarzyszonych spoza UE. W ich ramach prowadzona jest też współpraca z obywatelami, aby zwiększyć wykorzystanie nowych rozwiązań i podejść. W 2023 r. rozpoczęto fazę przygotowawczą szóstej misji dotyczącej nowego europejskiego Bauhausu. Koncentruje się ona na innowacjach służących przekształcaniu, udoskonalaniu i upiększaniu dzielnic w całej Europie do 2035 r. tak, by były bardziej zrównoważone i sprzyjały włączeniu społecznemu.

W ramach programu „Horyzont Europa” Europejska Rada ds. Badań Naukowych pomaga poszerzać granice wiedzy we wszystkich dziedzinach nauki i studiów za pośrednictwem prestiżowych programów grantowych. W 2023 r. Rada przyznała dotacje o łącznej wartości 2 mld euro na projekty, które wybrano pod kątem ich doskonałości naukowej.

Działania „Maria Skłodowska-Curie” są sztandarowym unijnym programem finansowania studiów doktoranckich i podoktorskich. W ciągu całego 2023 r. w ramach programu udzielono wsparcia prawie 3 000 projektów i 4 400 organizacjom, które wybrano do finansowania w 2021 i 2022 r. Z budżetu programu wynoszącego ponad 1,6 mld euro finansowane będą studia ponad 15 tys. doktorantów w środowisku akademickim i poza nim.

↑
Mariya Gabriel, pełniąca wtedy funkcję europejskiej komisarz do spraw innowacji, badań naukowych, kultury, edukacji i młodzieży, podczas wydarzenia na temat rozbudowy źródeł energii w UE dzięki dolinom wodorowym, Bruksela, Belgia, 1 marca 2023 r. Komisja, wraz z europejskim przemysłem wodorowym, środowiskiem naukowym i regionami UE, dokłada starań, by przyspieszyć wspólne działania w zakresie badań nad dolinami wodoru oraz ich rozwoju, prezentacji i rozmieszczania.

↑
Ferenc Krausz (po lewej) i Anne L'Huillier (po prawej).

Nagrodę Nobla w dziedzinie fizyki otrzymało w 2023 r. dwoje naukowców, których prace współfinansowano z funduszy unijnych. Ferenc Krausz i Anne L'Huillier otrzymali od Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych granty o wartości niemal 9,5 mln euro. Uzyskiwali oni też wsparcie z innych programów badawczych UE, w tym działań „Maria Skłodowska-Curie”. Uhonorowano ich – wraz z innym fizykiem, Pierre'em Agostinim – „za metody eksperymentalne generujące attosekundowe impulsy światła do badania dynamiki elektronów w materii”.

W lipcu Komisja zaproponowała zalecenie Rady w sprawie ustanowienia nowych europejskich ram kariery naukowej, nowej karty naukowców oraz europejskich ram kompetencji dla naukowców. Głównym celem tych inicjatyw jest takie zwiększenie atrakcyjności kariery naukowej oraz Europy jako miejsca jej prowadzenia, aby naukowcy z innych części świata chętnie tu przybywali, ci już obecni w Unii – nie opuszczali jej, a studenci i młodzi absolwenci częściej wybierali tę ścieżkę zawodową.

Podczas Międzynarodowego Dnia Kobiet (8 marca) ogłoszono pierwszych laureatów nowej nagrody przyznawanej organizacjom akademickim i badawczym za stymulowanie zmian w kierunku równouprawnienia płci w dziedzinie badań naukowych i innowacji. Nagrody UE dla liderów równości płci otrzymały trzy instytucje akademickie z Irlandii i jedna ze Szwecji.

Wzmocnienie działań na rzecz Unii równości

Równość płci

Mimo tego, że prawo do równego wynagrodzenia za taką samą pracę lub pracę o takiej samej wartości jest jedną z podstawowych zasad UE, kobiety zarabiają w UE średnio o 13 % mniej niż mężczyźni. Chociaż różnica w wynagrodzeniach kobiet i mężczyzn jest kwestią złożoną, za kluczową przyczynę uważa się dyskryminację płacową. Nowe przepisy dotyczące przejrzystości wynagrodzeń mają wzmocnić stosowanie prawa do równego wynagrodzenia i pomóc zniwelować lukę płacową ze względu na płeć. Dyrektywa w sprawie przejrzystości wynagrodzeń daje pracownikom prawo do informacji o średnim poziomie wynagrodzenia dla wszystkich osób wykonujących taką samą pracę lub pracę o takiej samej wartości, co umożliwi pracownikom wykrywanie i przeciwdziałanie wszelkiej dyskryminacji płacowej ze względu na płeć.

Dyrektywa daje też pracownikom możliwość egzekwowania prawa do równego wynagrodzenia, jeżeli uważają, że są dyskryminowani. Zagwarantuje ona na przykład, że ofiary dyskryminacji płacowej będą mogły być reprezentowane w sądzie przez

odpowiednie stowarzyszenia i instytucje, takie jak organy ds. równości. Zapewnia ona lepsze odszkodowania dla ofiar i surowsze kary za naruszanie praw. Nowe przepisy muszą zostać włączone do prawa krajowego do 7 czerwca 2026 r.

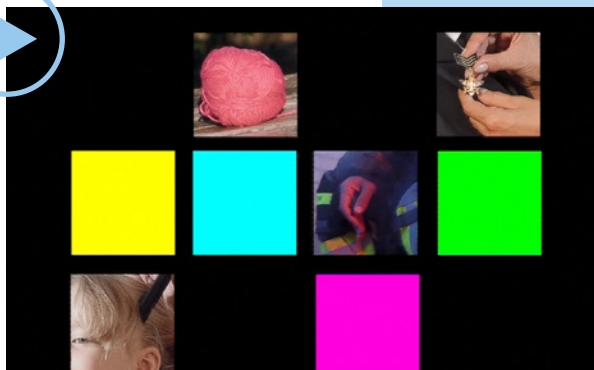
Komisja nadal wspierała działania mające na celu przeciwdziałanie przemocy ze względu na płeć i przemocy wobec dzieci za pośrednictwem programu „Obywatelstwo, równość, prawa i wartości”. Wybrano trzynaście projektów, które otrzymają finansowanie w wysokości prawie 30 mln euro. Siedem spośród wybranych wniosków koncentruje się na przemocy ze względu na płeć i przemocy domowej, pięć dotyczy przemocy wobec dzieci, a jeden odnosi się zarówno do dorosłych, jak i dzieci.

Ważnym krokiem naprzód było przystąpienie UE do konwencji stambulskiej o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej w czerwcu. Świadczy to o zaangażowaniu UE, by wzmocnić działania przeciwko przemocy ze względu na płeć we wszystkich 27 państwach członkowskich oraz by wspierać wszystkie ofiary przemocy wobec kobiet i przemocy domowej. 1 października 2023 r. konwencja weszła w życie w odniesieniu do UE.

Od lewej do prawej: Věra Jourová, wiceprzewodnicząca Komisji Europejskiej odpowiedzialna za wartości i przejrzystość, Paulina Brandberg, szwedzka minister ds. równości płci i wiceminister ds. zatrudnienia, oraz Helena Dalli, europejska komisarz do spraw równości, w imieniu prezydencji Rady Unii Europejskiej, uczestniczą w wydarzeniu zorganizowanym z okazji przystąpienia UE do konwencji stambulskiej, Bruksela, Belgia, 19 czerwca 2023 r.

FILM: Zwalczanie stereotypów płci.

Stereotypy płci są podstawową przyczyną różnic w traktowaniu kobiet i mężczyzn. Zainicjowana w marcu kampania [#EndGenderStereotypes](#) jest ukierunkowana przeciwko stereotypom płci, które dotyczą zarówno mężczyzn, jak i kobiet we wszystkich aspektach życia, m.in. w odniesieniu do równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, wyborów zawodowych i możliwości zajmowania stanowisk kierowniczych. Jej celem jest podnoszenie świadomości na temat stereotypów w rzeczywistych sytuacjach oraz zachęcanie ludzi do kwestionowania praktyk dyskryminacyjnych i przeciwdziałania im.

Realizacja strategii na rzecz równości osób LGBTIQ na lata 2020–2025

W [sprawozdaniu z postępów w realizacji strategii na rzecz równości osób LGBTIQ na lata 2020–2025](#) za 2023 r. przedstawiono liczne środki dotyczące lesbijek, gejów, osób biseksualnych, transpłciowych, interseksualnych i queer (LGBTIQ) oraz wykazano, że większość działań w ramach strategii została wykonana lub jest realizowana. Sprawozdanie będzie stanowić podstawę dyskusji na temat tego, co pozostaje do zrobienia w celu pomyślnej realizacji strategii na rzecz równości osób LGBTIQ do 2025 r.

Komisja zwiększyła finansowanie w ramach programu „Obywatelstwo, równość, prawa i wartości” w celu zwalczania dyskryminacji osób LGBTIQ i promowania ich równouprawnienia, przeznaczając 3 mln euro w latach 2023–2024 na projekty, które przynoszą korzyści konkretnie społeczności LGBTIQ.

Komisja zainicjowała w 2023 r. kampanię „[Miej oczy szeroko otwarte](#)” jako inicjatywę w ramach [Strategii UE w zakresie praw ofiar na lata 2020–2025](#), aby podnosić świadomość na temat praw ofiar przestępstw, w tym przestępstw z nienawiści skierowanych przeciwko osobom LGBTIQ. Kampania ma skłonić przyjaciół i rodziny ofiar, aby służyły im pomocą i wsparciem. Ostatecznym celem jest zapewnienie, by ofiary rozumiały swoje prawa i czuły, że mogą korzystać z nich w celu dochodzenia sprawiedliwości.

Tysiące ludzi jednoczy się przeciwko dyskryminacji na corocznym Marszu Równości w Krakowie, 20 maja 2023 r.

Promowanie włączenia społecznego i różnorodności

Laureaci nagrody „Europejskie Stolice Inkluzywności i Różnorodności” za 2023 r.

Doroczne nagrody „Europejskie Stolice Włączenia i Różnorodności” są częścią działań UE na rzecz zwalczania rasizmu i dyskryminacji. Laureatów z 2023 r. – miasta z siedmiu państw członkowskich – uhonorowano za pracę nad budowaniem sprawiedliwszych społeczeństw poprzez promowanie różnorodności i inkluzywności pod względem płci, orientacji seksualnej, pochodzenia rasowego i etnicznego, religii i światopoglądu, zdolności i wieku.

**Rada Miasta
Terrassa**
Hiszpania

**Region
Brukseli**
Belgia

**Miasto
Helsinki,**
Finlandia

**Rada Miasta
La Zarza**
Hiszpania

**Miasto
Labin**
Chorwacja

**Gmina
Fundão**
Portugalia

**Miasto
Gdańsk**
Polska

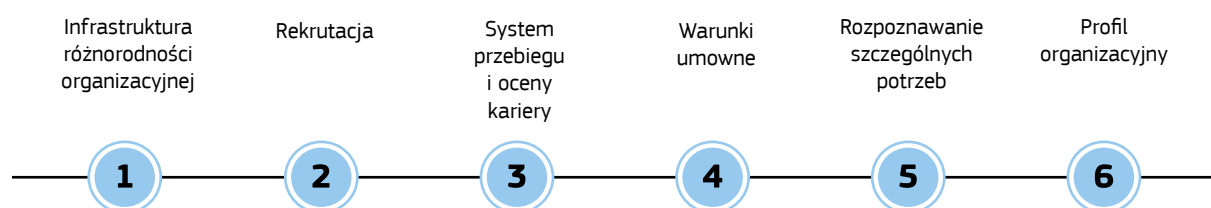
Katalonia
Hiszpania

**Miasto
Reggio Emilia**
Włochy

Czy twój pracodawca lub twoja organizacja dobrze zarządza różnorodnością?

Dzięki unijnemu narzędziu samooceny różnorodności, opublikowanemu w maju w ramach Europejskiego Miesiąca Różnorodności pracodawcy z sektorów publicznego i prywatnego oraz duże i małe organizacje mogą przekonać się, czy dobrze zarządzają różnorodnością w sześciu kategoriach.

Ludność romska jest największą mniejszością etniczną w Europie. Wielu Romów nadal doświadcza dyskryminacji i wykluczenia społecznego. W styczniu Komisja opublikowała komunikat, w którym podsumowano krajowe strategie dotyczące Romów, oceniono je w kontekście zobowiązań podjętych przez państwa członkowskie oraz przedstawiono sugestie, w jakich obszarach należy dokonać usprawnień lub zwiększyć wysiłki. Komisja wezwała państwa członkowskie do jak najlepszego wykorzystania unijnych instrumentów finansowania oraz do dokonania przeglądu przepisów krajowych pod kątem ściślejszego przestrzegania zalecenia Rady w sprawie równouprawnienia, włączenia i partycypacji Romów.

Pod koniec 2023 r. wzrosła liczba przypadków nawoływania do nienawiści i przestępstw z nienawiści, wymierzonych w szczególności w społeczności żydowskie i muzułmańskie. W grudniu Komisja przedstawiła komunikat pt. Nie ma miejsca na nienawiść: Europa zjednoczona przeciwko nienawiści, w którym zebrano środki dotyczące tej kwestii. Bazował on na kluczowych istniejących obszarach prac, w tym Strategii UE w sprawie zwalczania antysemityzmu i wspierania życia żydowskiego, i służył jako apel do wszystkich Europejczyków, aby przeciwstawiali się nienawiści i opowiadali się za tolerancją i szacunkiem (zob. również rozdział 7).

Strategia na rzecz praw osób z niepełnosprawnościami na lata 2021–2030

Unię równości można osiągnąć tylko pod warunkiem, że osoby z niepełnosprawnościami będą mogły – na równi z innymi – korzystać ze swoich praw i w pełni uczestniczyć w życiu społecznym i gospodarczym.

Aby zapewnić osobom z niepełnosprawnościami równy dostęp do świadczeń, zniżek i innych korzyści w całej UE oraz możliwość swobodnego przemieszczania się między państwami członkowskimi Komisja zapropoNOWAŁA:

- nową europejską kartę osoby z niepełnosprawnością oraz
- udoskonaloną europejską kartę parkingową dla osób z niepełnosprawnościami.

Proponowana europejska karta osoby z niepełnosprawnością ma służyć jako dowód niepełnosprawności uznawany we wszystkich państwach członkowskich. Zapewni ona jej posiadaczom możliwość korzystania z tych samych specjalnych warunków i preferencyjnego traktowania (np. darmowego wstępu, zniżek i priorytetowego dostępu), jakie przysługują mieszkańcom odwiedzanego przez nich państwa członkowskiego. Ma to dotyczyć dostępu do środków transportu publicznego, wydarzeń kulturalnych, muzeów, ośrodków sportowych itp. Karta ta uzupełni dotychczasowe krajowe karty dla osób z niepełnosprawnościami. Konsultacje społeczne

dotyczące nowej karty zostały przeprowadzone za pomocą szeregu alternatywnych formatów, aby zagwarantować dostępność. Dzięki temu w inicjatywie wzięto udział ponad 2 500 osób z niepełnosprawnościami.

Zaproponowana nowa karta parkingowa ma gwarantować takie same prawa do korzystania z miejsc parkingowych i obiektów zarezerwowanych dla osób niepełnosprawnych, jakie przysługują osobom zamieszkałym w danym państwie członkowskim. Miałyby ona zastąpić krajowe karty parkingowe.

Inicjatywa ta jest negocjowana przez Parlament i Radę.

Ochrona konsumentów

W 2023 r. Komisja nadal czyniła znaczne postępy w ochronie unijnych konsumentów przed nieuczciwymi praktykami dzięki współpracy z organami odpowiedzialnymi za egzekwowanie unijnych przepisów konsumenckich (w ramach sieci współpracy w zakresie ochrony konsumentów). Jeśli chodzi o sektor podróży, sieć odegrała kluczową rolę w zapewnieniu sprawiedliwego traktowania konsumentów w przypadku odwołania lotu. Innym przykładem poprawy jest nawiązanie dialogu z siecią przez firmę Google, która zobowiązała się zapewniać konsumentom jaśniejsze i dokładniejsze informacje w celu zapewnienia zgodności z przepisami UE.

Dzięki unowocześnionym przepisom konsumentom w UE będzie można oferować tylko bezpieczne produkty, niezależnie od ich pochodzenia i niezależnie od tego, czy są sprzedawane w tradycyjnych sklepach, czy na internetowych platformach handlowych. Nowe przepisy, przyjęte w obliczu wyzwań wynikających z rosnącej cyfryzacji, przemian technologicznych i zglobalizowanych łańcuchów dostaw, weszły w życie w czerwcu i będą miały zastosowanie we wszystkich państwach członkowskich od 13 grudnia 2024 r.

W listopadzie weszły w życie nowe przepisy chroniące konsumentów ubiegających się o kredyt (np. na zakup samochodu). Ich celem jest zapewnienie, by konsumenci dokładnie wiedzieli, do czego się zobowiązują, oraz by format informacji był dostosowany do urządzeń cyfrowych.

W grudniu weszły ponadto w życie unowocześnione przepisy dotyczące umów o świadczenie usług finansowych zawieranych na odległość (np. przez internet lub pocztą). W przepisach określono jasne zasady co do informacji, które należy przekazać konsumentom przed zawarciem umowy. Dają one również konsumentowi możliwość odstąpienia od umowy za pomocą łatwego do znalezienia przycisku na stronie internetowej sprzedawcy. Nowe przepisy, które będą obowiązywać od połowy 2026 r., zapewniają również konsumentom możliwość skontaktowania się z osobą w przypadkach, gdy odpowiedzi chatbota nie są zadowalające.

Największe biura podróży zobowiązały się:

lepiej informować konsumentów o przysługujących im prawach w przypadku odwołania lotu;

skrócić czas oczekiwania klienta na zwrot kosztów biletu do maksymalnie 14 dni (do 7 dni dla linii lotniczej na zwrot kosztów podróznemu lub podmiotowi, za pośrednictwem którego dokonano rezerwacji oraz 7 dni dla pośrednika na dokonanie zwrotu kosztów);

podawać przejrzyste dane kontaktowe;

dostarczać informacje na temat szczególnych korzyści związanych z pakietami usługowymi;

wyjaśniać wpływ konkretnych usług na prawa konsumentów w przypadku zakłóceń lotu.

7. Ochrona ludzi i swobód

Wprowadzenie

W 2023 r., gdy ostatecznie zniesiono status COVID-19 jako światowego stanu zagrożenia zdrowia, ustanowiono ostateczne elementy składowe Europejskiej Unii Zdrowotnej. W przyszłości wszystkie państwa członkowskie Unii Europejskiej będą lepiej przygotowane do wspólnego radzenia sobie z kryzysem w dziedzinie zdrowia publicznego i będą w stanie lepiej chronić zdrowie fizyczne i psychiczne swoich obywateli. UE wzmocniła swoją reakcję na wspólne wyzwanie związane z migracją pod względem prawodawstwa – dzięki porozumieniu politycznemu między Parlamentem Europejskim a Radą w sprawie paktu o migracji i azylu, wraz

ze środkami operacyjnymi – oraz pod względem kompleksowych partnerstw z państwami spoza UE. Rok 2023 był również rokiem, w którym Chorwacja stała się najnowszym członkiem strefy Schengen i zaczęła czerpać pełne korzyści z uczestnictwa w największej strefie swobodnego przemieszczania się na świecie. Rada Unii Europejskiej podjęła również przełomową decyzję o przyjęciu Bułgarii i Rumunii do strefy Schengen, począwszy od zniesienia kontroli na granicach powietrznych i morskich z końcem marca 2024 r. UE podjęła również kompleksowe kroki w celu ochrony swoich obywateli przed zagrożeniami zarówno wewnątrz UE, jak i poza jej granicami.

Ochrona obywateli

Ataki terrorystyczne w szkole we Francji i na ulicach Brukseli w październiku 2023 r. wyraźnie przypomniały o pilnej potrzebie dalszego dostosowywania i wzmacniania unijnej architektury bezpieczeństwa. W ciągu roku uzgodniono szereg środków mających na celu pomoc w zwalczaniu przestępczości zorganizowanej, terroryzmu, handlu ludźmi, handlu narkotykami i korupcji.

Komisja wezwała również państwa członkowskie do podjęcia niezbędnych kroków w celu zapewnienia pełnej zgodności z rozporządzeniem w sprawie przeciwdziałania rozpowszechnianiu w internecie treści o charakterze terrorystycznym, które zobowiązuje dostawców usług do usuwania treści o charakterze terrorystycznym w ciągu jednej godziny od otrzymania nakazu usunięcia od organów państw członkowskich. W październiku opublikowano zestaw zaleceń mających na celu skoordynowanie reakcji państw członkowskich na rozpowszechnianie i szerzenie nielegalnych treści, takich jak treści o charakterze terrorystycznym lub nielegalne nawoływanie do nienawiści, zanim doprowadzą one do poważnego zagrożenia dla bezpieczeństwa publicznego. (Więcej szczegółowych informacji można znaleźć w rozdziale 5).

UE jest zdecydowana zintensyfikować działania przeciwko wszelkim formom nienawiści. W związku z niepokojącym wzrostem liczby przypadków nawoływania do nienawiści i przestępstw z nienawiści, wymierzonych w szczególności w społeczności żydowskie i muzułmańskie, Komisja Europejska wraz z Wysokim Przedstawicielem Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa Josepem Borrellem wystosowała do wszystkich Europejczyków wezwanie do działania, by przeciwstawili się nienawiści i opowiedzieli się za tolerancją i szacunkiem. Wystosowując wspólny komunikat, UE intensyfikuje działania w takich obszarach polityki jak bezpieczeństwo, gospodarka cyfrowa, edukacja, kultura i sport. Zwiększone zostaną między innymi środki finansowe na ochronę miejsc kultu, a UE powołała specjalnych pełnomocników, których zadaniem będzie

→

Ylva Johansson, europejska komisarz do spraw wewnętrznych, odpowiada na pytania dziennikarzy w porcie w Antwerpii w związku z ciągłym wzrostem ilości kokainy konfiskowanej w tym porcie, Belgia, 7 lutego 2023 r.

pełne wykorzystanie potencjału unijnej polityki do zwalczania nienawiści.

Komisja wezwała również Radę do rozszerzenia obecnego wykazu poważnych przestępstw transgranicznych określonego w traktatach o nawoływanie do nienawiści i przestępstwa z nienawiści, jak zaproponowano w 2021 r., oraz ponownie podkreśliła znaczenie bardziej zdecydowanego wdrażania strategii w sprawie zwalczania antysemityzmu i wspierania życia żydowskiego na lata 2021–2030.

Mieszkańcy i przedsiębiorstwa UE korzystają z infrastruktury krytycznej, która zapewnia usługi kluczowe. W coraz bardziej złożonym krajobrazie bezpieczeństwa i kwestii geopolitycznych UE podejmuje działania mające na celu zmniejszenie podatności na zagrożenia i zwiększenie odporności w tym obszarze. Komisja przyjęła wykaz usług kluczowych związanych z infrastrukturą krytyczną, które mają być oceniane przez państwa członkowskie. Komisja zaproponowała również plan działania na rzecz infrastruktury krytycznej w celu wzmocnienia koordynacji na szczelbu UE, aby reagować na poważne incydenty transgraniczne.

W grudniu w ramach pakietu środków przyjętych w 30. rocznicę powstania obywatelstwa UE Komisja zaproponowała zmianę przepisów mających na celu ochronę i wsparcie obywateli UE za granicą w czasach kryzysu. Zmieniona dyrektywa w sprawie ochrony konsularnej ma na celu zapewnienie lepszej i łatwiejszej ochrony obywatelom podróżującym poza UE, jeżeli ich państwo obywatelstwa nie posiada konsulatu lub ambasady w miejscu, w którym się znajdują.

Intensyfikacja walki z handlem narkotykami

Handel narkotykami jest bardzo lukratywny dla przestępców, o czym świadczy bezprecedensowy wzrost liczby nielegalnych narkotyków dostępnych w Europie oraz fakt, że konfiskata narkotyków w UE osiąga rekordowe poziomy. Wpływ siatek przestępczych zaangażowanych w nielegalną

działalność jest odczuwalny we wszystkich społecznościach – i gospodarkach – i wymaga zbiorowej, skoordynowanej reakcji ze strony rządów, organów ścigania i podmiotów prywatnych w kluczowych sektorach.

Szacowane **zyski zorganizowanych grup przestępczych** z nielegalnej działalności, m.in. z handlu narkotykami, wynoszą około **139 mld €** rocznie, co stanowi równowartość 1 % produktu krajowego brutto UE.

50 % wszystkich zabójstw w Europie ma bezpośredni **związek z handlem narkotykami**.

70 % konfiskat narkotyków w UE następuje **w portach**.

40 % siatek przestępczych działających w UE zajmuje się **handlem narkotykami**.

Wartość europejskiego rynku kokainy **wzrosła** w latach 2011–2021 o **416 %**.

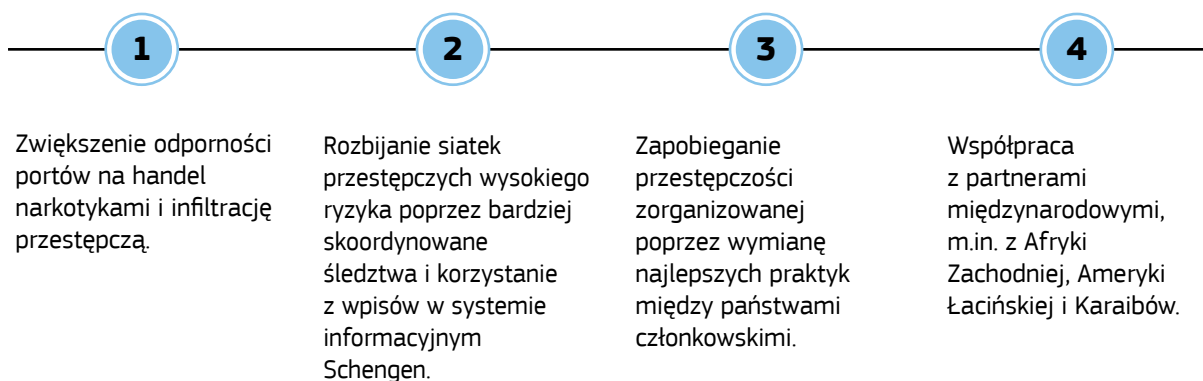
W 2021 r. z powodu przedawkowania narkotyków **zmarło** w UE **6 200 osób**.

Źródło: Ocena zagrożenia poważną i zorganizowaną przestępczością w Unii Europejskiej, 2021.

Aby zintensyfikować wysiłki UE na rzecz zwalczania przestępczości zorganizowanej i handlu narkotykami, w październiku Komisja przedstawiła plan działania obejmujący 17 ukierunkowanych działań w czterech

obszarach priorytetowych. Środki te opierają się na bieżącej realizacji unijnej strategii zwalczania przestępczości zorganizowanej na lata 2021–2025 oraz strategii antynarkotykowej UE.

Nowy unijny plan działania na rzecz zwalczania nielegalnego obrotu środkami odurzającymi i przestępczości zorganizowanej

Ponadto UE wzmacnia mandat kluczowych podmiotów w walce z handlem narkotykami, na przykład poprzez ustanowienie w 2024 r. nowej Agencji UE ds. Narkotyków. Agencja opracuje europejski system ostrzegania o narkotykach w celu szybkiego powiadamiania organów krajowych o nowych niebezpiecznych substancjach wprowadzanych na rynek. UE zwiększyła również środki finansowe na europejską multidyscyplinarną platformę przeciwko zagrożeniom przestępstwami, co przyniosło znaczące rezultaty. Ponadto nadal inwestuje w innowacyjne rozwiązania dla organów ścigania, aby pomóc im nadążać za zmianami technologicznymi i utrzymać ich skuteczność w ochronie obywateli obecnie i w przyszłości.

Korupcja stanowi zagrożenie dla bezpieczeństwa, ponieważ umożliwia i napędza przestępczość zorganizowaną, terroryzm i inne formy przestępczości, w tym pranie pieniędzy i handel narkotykami. W 2023 r. Komisja zaproponowała

nowe przepisy mające na celu zwalczanie korupcji i uruchomiła europejską sieć antykorupcyjną. Ponadto nowe przepisy dotyczące dostępu do informacji finansowych, uzgodnione przez Parlament Europejski i Radę w czerwcu, zapewnią organom ścigania szybki dostęp do informacji na temat rachunków, na których przestępcy i terroryści przechowują lub ukrywają swoje środki finansowe lub aktywa.

W tym samym miesiącu UE przyjęła nowe przepisy, które ułatwią i przyspieszą uzyskiwanie przez organy ścigania i organy sądowe elektronicznego materiału dowodowego potrzebnego im do prowadzenia dochodzeń i ścigania przestępców. Oznacza to, że organ sądowy w jednym państwie członkowskim będzie mógł uzyskać elektroniczny materiał dowodowy od dostawcy usług (takiego jak przedsiębiorstwa telekomunikacyjne lub media społecznościowe) lub jego przedstawiciela prawnego w innym państwie członkowskim.

W **85 %** postępowań przygotowawczych w sprawach karnych pojawiają się dane cyfrowe.

W **ponad 50 %** wszystkich postępowań przygotowawczych składane są transgraniczne wnioski o uzyskanie dowodów elektronicznych.

Średni czas uzyskania elektronicznego materiału dowodowego wynosił **10 miesięcy** w przypadku procedur wzajemnej pomocy prawnej i **120 dni** w przypadku europejskich nakazów dochodzeniowych.

Nowe przepisy (obowiązujące od 2026 r.) skrócą czas uzyskania elektronicznego materiału dowodowego do zaledwie 10 dni, a w pilnych przypadkach do mniej niż 8 godzin.

Ku nowej polityce migracyjnej

Nowy pakt o migracji i azylu ma na celu zarządzanie migracją i jej normalizację w perspektywie długoterminowej, co zapewni pewność i godne warunki osobom przybywającym do UE. Jego celem jest również ustanowienie wspólnego podejścia UE do migracji i azylu, opartego na solidarności, odpowiedzialności i poszanowaniu praw człowieka.

W grudniu Parlament i Rada osiągnęły porozumienie w sprawie pięciu kluczowych wniosków paktu. Po formalnym przyjęciu tych wniosków pakt zostanie wprowadzony w życie, tworząc ramy prawne, które zapewnią równowagę między solidarnością i odpowiedzialnością wśród państw członkowskich w celu zagwarantowania skutecznego i sprawiedliwego podejścia do zarządzania migracją.

Nowy pakt o migracji i azylu: najważniejsze wnioski uzgodnione w 2023 r.

Rozporządzenie w sprawie zarządzania azylem i migracją

– przewiduje ustanowienie nowego mechanizmu solidarności w celu zrównoważenia obecnego systemu, w ramach którego kilka państw członkowskich musi rozpatrywać zdecydowaną większość wniosków o udzielenie azylu. Przewidziano też jasne przepisy dotyczące odpowiedzialności za wnioski o udzielenie azylu.

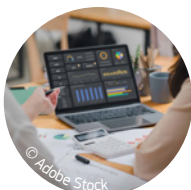
Rozporządzenie w sprawie procedur azylowych

– określa wspólną procedurę, którą państwa członkowskie muszą stosować wobec osób ubiegających się o ochronę międzynarodową, dzięki czemu procedury azylowe, powrotowe i graniczne będą szybsze i skuteczniejsze.

Rozporządzenie kryzysowe

– ma zapewnić gotowość UE do sprostania w przyszłości sytuacjom kryzysowym, m.in. wynikającym z instrumentalizacji migrantów.

Rozporządzenie Eurodac

– przewiduje utworzenie wspólnej bazy danych gromadzącej dokładniejsze i pełniejsze dane.

Rozporządzenie o kontroli przesiewowej

– ustanawia jednolite przepisy dotyczące identyfikacji obywateli państw spoza UE po ich przybyciu, a tym samym zwiększa bezpieczeństwo w strefie Schengen.

Jednocześnie zintensyfikowano środki operacyjne w celu wsparcia państw członkowskich położonych wzdłuż głównych szlaków migracyjnych do Europy. W 2023 r. Komisja przedstawiła plany działania na szlaku wchodnioróżdziemnomorskim i zachodnioróżdziemnomorskim oraz na szlaku atlantyckim, zawierające praktyczne środki ukierunkowane na odpowiednie kraje pochodzenia i tranzytu. Stanowią one uzupełnienie planów działania dla Bałkanów Zachodnich i szlaku środkoworóżdziemnomorskiego, przedstawionych w 2022 r. Działania podejmowane przez UE, państwa członkowskie i partnerów międzynarodowych przyczyniły się do kontroli liczby przybywających osób o nieuregulowanym statusie.

Na lata 2021–2027 Komisja przeznaczyła 11,5 mld euro dla państw członkowskich i państw stowarzyszonych w ramach Schengen na programy mające na celu sprostanie wyzwaniom związanym z migracją, zarządzaniem granicami i bezpieczeństwem.

Europejska grupa kontaktowa ds. działań poszukiwawczo-ratowniczych została ponownie powołana w celu promowania ściślejszej koordynacji i najlepszych praktyk, zwłaszcza wśród państw bandery i państw nadbrzeżnych. Ponadto 19 państw członkowskich i cztery państwa stowarzyszone w ramach Schengen (Islandia, Liechtenstein, Norwegia i Szwajcaria) zobowiązały się do wdrożenia mechanizmu dobrowolnej solidarności mającego na celu wspieranie państw członkowskich najbardziej dotkniętych wyzwaniami migracyjnymi. UE nadal monitorowała również sytuację migracyjną za pośrednictwem unijnego mechanizmu na potrzeby zapewnienia gotowości i zarządzania kryzysami związanymi z migracją, aby wzmocnić wspólną reakcję.

W związku ze wzrostem liczby osób przybywających we wrześniu z Afryki Północnej na włoską wyspę Lampedusa UE przedstawiła 10-punktowy plan obejmujący praktyczne środki mające na celu ograniczenie nielegalnej migracji i zapewnienie natychmiastowej pomocy władzom włoskim.

↑
Ursula von der Leyen, przewodnicząca Komisji Europejskiej (trzecia od lewej), Giorgia Meloni, premier Włoch (na pierwszym planie, trzecia od prawej) i Matteo Piantedosi, włoski minister spraw wewnętrznych (na pierwszym planie, drugi od prawej), odwiedzają hotspot migracyjny na wyspie Lampedusa we Włoszech, 17 września 2023 r.

Zwalczanie nielegalnej migracji

Walka z przemytem migrantów

Zwalczanie przemytu migrantów i handlu ludźmi oraz zapobieganie tym procederom to dwa priorytety Unii Europejskiej. Mają one kluczowe znaczenie w kontekście kompleksowego rozwiązania problemu migracji nieuregulowanej. Sieci przemytu migrantów wiedzą, jak wykorzystywać luki prawne, i stosują nowe metody rekrutacji, takie jak media społecznościowe i aplikacje mobilne. Ta nowa metoda, znana jako przemyt z wykorzystaniem narzędzi cyfrowych, stanowi nowe wyzwanie dla organów ścigania i organów sądowych. Przemyt imigrantów i handel ludźmi często są ze sobą powiązane: siatki przemytnicze mogą wykorzystywać migrantów na szlaku lub przemycać ich w celu wykorzystywania, gdy dotrą do Europy.

Operacyjne grupy zadaniowe wspierane przez Agencję Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Ścigania i wspólne zespoły dochodzeniowo-śledcze w ramach Agencji Unii Europejskiej ds. Współpracy Wymiarów Sprawiedliwości w Sprawach Karnych wzmacniają wysiłki na rzecz zwalczania sieci przemytu migrantów. Na przykład w ramach działań następczych podjętych przez Włochy w związku z 10-punktowym planem dotyczącym Lampedusy utworzono operacyjną grupę zadaniową. Agencja Unii Europejskiej ds. Szkolenia w Dziedzinie Ścigania przyczynia się również do zwalczania organizacji przestępczych.

Zgodnie z unijnym planem działania na rzecz zwalczania przemytu migrantów (2021–2025) zainicjowano z Tunezją partnerstwo operacyjne na rzecz zwalczania przemytu, opierające się na partnerstwach zawartych w 2022 r. z Marokiem, Nigrem i Bałkanami Zachodnimi.

Wykorzystanie komercyjnych środków transportu, głównie powietrznego, w celu ułatwienia nielegalnej migracji do UE stopniowo stało się nowym sposobem działania siatek przemytniczych. Aby rozwiązać ten problem, w czerwcu Komisja przyjęła zestaw narzędzi wspierających państwa członkowskie, w tym poprzez ukierunkowane działania informacyjne skierowane do przewoźników.

W listopadzie Komisja zaproponowała aktualizację 20-letnich ram prawnych UE w celu zwalczania przemytu migrantów. Obejmowała ona wniosek ustanawiający minimalne przepisy mające na celu zapobieganie ułatwianiu nielegalnego wjazdu, tranzytu i pobytu w UE oraz przeciwdziałanie temu zjawisku, z surowszymi karami dla przemytników. Nowe przepisy wzmocniłyby rolę agencji UE, w szczególności Agencji Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Ścigania, oraz zacieśniłyby współpracę z krajami partnerskimi w celu rozwiązania tego problemu na świecie. UE ogłosiła również wezwanie do działania na rzecz światowego sojuszu na rzecz zwalczania przemytu migrantów.

90 % nielegalnych migrantów trafia do UE z pomocą przemytników.

15 tys. przemytników zgłosił Europol w 2022 r.

W 2022 r. odnotowano **331 tys.** nielegalnych wjazdów do UE przez granice zewnętrzne.

Nowe wyzwania

Częścią skutecznego zarządzania migracją jest skoordynowana polityka wizowa. UE zawarła umowy o ruchu bezwizowym z ponad 60 krajami, co przynosi wiele korzyści obywatelom obu stron, a także państwom członkowskim i krajom partnerskim. Ruch bezwizowy wiąże się jednak również z wyzwaniami w zakresie migracji i bezpieczeństwa. Przykładowo niewystarczające dostosowanie krajowych przepisów wizowych do polityki wizowej UE może sprawić, że kraj bezwizowy stanie się węzłem tranzytowym umożliwiającym nielegalny wjazd do UE. Ponadto programy obywatelstwa dla inwestorów prowadzone przez państwa zwolnione z obowiązku wizowego spoza UE stanowią ryzyko dla bezpieczeństwa.

W odpowiedzi na te wyzwania Komisja zaproponowała przegląd obecnego mechanizmu zawieszającego zwolnienie z obowiązku wizowego. Wniosek wprowadza nowe podstawy do zawieszenia systemów bezwizowych, bardziej elastyczne progi uruchamiające mechanizm oraz przepisy mające na celu wzmocnienie obowiązków w zakresie monitorowania i sprawozdawczości.

W październiku Komisja przedstawiła również Parlamentowi szóste sprawozdanie w ramach mechanizmu zawieszającego zwolnienie z obowiązku wizowego. W sprawozdaniu omówiono rozwój sytuacji w krajach Bałkanów Zachodnich i w krajach Partnerstwa Wschodniego. Koncentruje się ono również na krajach Pacyfiku i Karaibów, które prowadzą programy obywatelstwa dla inwestorów.

Wzmocnienie zarządzania granicami

W marcu przedstawiono pierwszą w historii europejską strategię zarządzania granicami. Zapewnia on skoordynowane ramy dla krajowych organów oraz dla ponad 120 tys. pracowników krajowych służb granicznych i Europejskiej Agencji Straży Granicznej i Przybrzeżnej, którzy współpracują na rzecz ochrony granic UE. Wspólna wizja wypracowana została po długim okresie konsultacji między instytucjami. Strategia zmniejsza również zależność od technologii krytycznych

z państw spoza UE poprzez wykorzystanie wyników unijnych badań naukowych i innowacji w zakresie zarządzania granicami.

Komisja podjęła dalsze kroki w celu stworzenia wspólnego unijnego systemu zarządzania powrotami migrantów o nieuregulowanym statusie, w tym poprzez zalecenie w sprawie wzajemnego uznawania decyzji nakazujących powrót i przyspieszonych powrotów. Unijny koordynator ds. powrotów, wspierany przez przedstawicieli państw członkowskich i Europejskiej Agencji Straży Granicznej i Przybrzeżnej, sfinalizował strategię operacyjną wytyczającą kierunek prac sieci wysokiego szczebla ds. powrotów i rozpoczął jej wdrażanie. Komisja współpracuje już z państwami członkowskimi nad ukierunkowanymi działaniami w zakresie powrotów. Państwa członkowskie zgłosiły wzrost o 9 proc. liczby decyzji nakazujących powrót wydawanych obywatelom państw trzecich w okresie od stycznia do września 2023 r. w porównaniu z tym samym okresem w poprzednim roku.

Bezpieczne i legalne sposoby migracji do Europy

Niedobory wykwalifikowanej siły roboczej i umiejętności utrzymują się w całej UE – w wielu branżach i na różnych poziomach umiejętności. Dążenie UE do uzupełnienia niedoborów zaczyna się wewnątrz Unii przy wykorzystaniu potencjału siły roboczej w UE. Aby jednak w pełni stawić czoła temu wyzwaniu i skutkom zmian demograficznych, UE musi również dłożyć większych starań, aby przyciągnąć umiejętności i talenty z całego świata.

Wdrożenie pakietu dotyczącego umiejętności i talentów, przyjętego w kwietniu 2022 r., przyczynia się do zwiększenia atrakcyjności unijnego rynku pracy dla talentów z zagranicy. Środki w ramach tego pakietu obejmowały wnioski ustawodawcze mające na celu uproszczenie procedur składania wniosków o pozwolenie na pracę i wzmocnienie praw obywateli

państw trzecich, którzy chcą pracować w UE. Negocjacje przebiegają sprawnie – w grudniu 2023 r. Parlament i Rada osiągnęły porozumienie polityczne dotyczące zmiany dyrektywy w sprawie jednego zezwolenia, a porozumienie dotyczące aktualizacji dyrektywy w sprawie rezydentów długoterminowych spodziewane jest przed końcem obecnej kadencji Komisji.

W listopadzie Komisja przedstawiła pakiet na rzecz mobilności talentów zawierający dodatkowe środki dotyczące przyciągania talentów. W szczególności

zapropowano utworzenie unijnej puli talentów, pierwszej ogólnounijnej platformy umożliwiającej łączenie pracodawców w państwach członkowskich z obywatelami państw trzecich, którzy chcą przyjechać i pracować w UE. Pakiet obejmuje również środki dotyczące uznawania kwalifikacji obywateli państw trzecich i ułatwiania mobilności edukacyjnej. UE rozwija również partnerstwa w zakresie talentów z kluczowymi krajami partnerskimi w celu ustanowienia wzajemnie korzystnej współpracy w zakresie mobilności i rozwoju umiejętności. (Zob. również rozdział 5).

Strefa Schengen

Podczas pierwszego od ponad dziesięć lat rozszerzenia strefy Schengen Chorwacja stała się 27. krajem, który 1 stycznia 2023 r. przystąpił do przestrzeni podróżowania bez granic. Oprócz 23 państw członkowskich członkami Schengen są również: Islandia, Liechtenstein, Norwegia i Szwajcaria. W grudniu Rada podjęła również przełomową decyzję o przyjęciu Bułgarii i Rumunii do strefy Schengen, począwszy od zniesienia kontroli na granicach powietrznych i morskich z końcem marca 2024 r. Ich przystąpienie pobudzi podróże, handel i turystykę, a także przyczyni się do dalszej konsolidacji jednolitego rynku. Dyskusje na temat dalszej decyzji o zniesieniu kontroli na granicach lądowych będą kontynuowane w 2024 r. Rozszerzona strefa Schengen sprawi, że UE stanie się silniejsza jako Unia, jak określono w sprawozdaniu na temat stanu strefy Schengen w 2023 r.

W 2023 r. uruchomiono zmodernizowany System Informacyjny Schengen. Daje on państwom członkowskim dodatkowe możliwości wspierania współpracy transgranicznej i wymiany informacji w strefie Schengen. Po intensywnych przygotowaniach władz cypryjskich w celu zapewnienia ich gotowości do przetwarzania danych z systemu informacyjnego Schengen Cypr przystąpił do systemu w lipcu.

Obecnie procedury wizowe w strefie Schengen nadal w dużym stopniu opierają się na dokumentacji papierowej, co prowadzi do wyższych kosztów zarówno dla podróżnych, jak i dla państw uczestniczących. W 2023 r. UE przyjęła nowe przepisy umożliwiające cyfryzację procedur, co jest kluczowym rezultatem strategii dotyczącej strefy Schengen, przedstawionej przez Komisję w czerwcu 2021 r.

80 % osób w UE uważa, że zwiększenie bezpieczeństwa granic to ważna kwestia.

77 % chce przyspieszenia procedur granicznych.

68 % opowiada się za cyfrowymi dokumentami podróży, a **72 %** zgadza się, że dobrowolne korzystanie z podróży poświadczonych cyfrowymi przyspieszy procedury w ramach podróży.

Źródło: Specjalne badanie Eurobarometr 536, wrzesień 2023 r.

Ochrona praw pasażerów

W czerwcu weszły w życie nowe przepisy UE dotyczące ochrony pasażerów kolei. Pasażerowie kolei są teraz lepiej chronieni w przypadku zakłócenia podróży, a przedsiębiorstwa kolejowe muszą zapewnić bezproblemową podróż pasażerom o ograniczonej możliwości poruszania się. Spoczywający na przedsiębiorstwach kolejowych obowiązek udostępniania w czasie rzeczywistym danych o ruchu i podróży również toruje drogę do bardziej konkurencyjnych ofert biletów.

Komisja zaproponowała również dalsze wzmocnienie istniejących praw pasażerów w odniesieniu do wszystkich rodzajów transportu. Wniosek koncentruje się na poprawie egzekwowania praw pasażerów (zarówno ogólnego egzekwowania, jak i indywidualnego dochodzenia roszczeń), prawach pasażerów korzystających z różnych środków transportu oraz zwrocie kosztów biletów lotniczych zakupionych u pośredników.

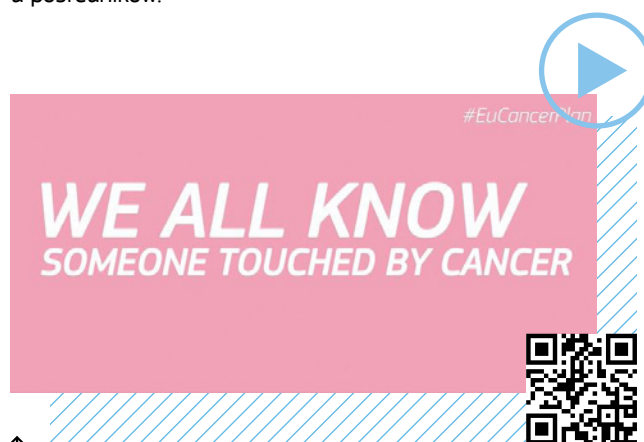
Lepszy stan zdrowia

Europejski plan walki z rakiem

Europejski plan walki z rakiem jest najbardziej kompleksową w historii inicjatywą UE na rzecz walki z rakiem, który jest główną przyczyną zgonów wśród mieszkańców UE poniżej 65. roku życia. Plan dysponuje budżetem w wysokości 4 mld euro na wsparcie działań.

Od czasu uruchomienia tego planu w 2021 r. UE zrealizowała już kilka jego inicjatyw przewodnich. Zaczynając od nowego centrum wiedzy na temat raka i pierwszego w historii europejskiego rejestru nierówności w przeciwdziałaniu nowotworom po uruchomienie unijnej sieci młodzieży żyjącej z rakiem lub wyleczonej i nowe środki wczesnego wykrywania – UE pracuje nad zmianą realiów związanych z rakiem dla pacjentów i ich rodzin.

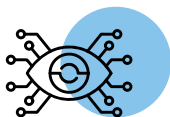
W 2023 r. UE podejmowała kolejne kroki. Uruchomiona w styczniu europejska inicjatywa dotycząca obrazowania raka ma na celu ułatwienie dostępu do obrazów medycznych i technologii cyfrowych (takich jak sztuczna inteligencja) oraz wykorzystania

↑ FILM: Misja UE w zakresie walki z rakiem – zaspokajanie potrzeb młodych osób, które przeżyły raka.

ich w celu lepszego wykrywania nowotworów i przeciwdziałania im. We wrześniu inicjatywa osiągnęła pierwszy ważny etap dzięki uruchomieniu europejskiej platformy obrazowania raka. Zawiera ona 36 zbiorów obrazów dziewięciu rodzajów nowotworów (sutka, okrężnicy, płuca, prostaty, odbytnicy, wątroby, rozlanych naciekających glejaków mózgu, nerwiaka zarodkowego i glejaka wielopostaciowego), które obejmują ponad 200 tys. serii obrazów dotyczących około 20 tys. osób.

Europejska inicjatywa dotycząca obrazowania raka:

umożliwi wykorzystanie rosnącej skuteczności **systemów sztucznej inteligencji**, które pomagają pracownikom służby zdrowia w **wykrywaniu i diagnozowaniu nowotworów**

wesprze opracowywanie i pilotażowe stosowanie **innowacyjnych rozwiązań wspomaganych komputerowo**, aby **dokładniej i niezawodniej obrazować nowotwory** oraz świadczyć **personalizowaną opiekę**, zgodnie z celami europejskiego planu walki z rakiem

unaoczní sposoby pozyskiwania, wykorzystywania i gromadzenia obrazów medycznych przy jednoczesnym zapewnieniu **wysokiego poziomu etyki, zaufania, bezpieczeństwa i ochrony danych osobowych**, w pełnej zgodności z wartościami i zasadami UE

Pierwszy zestaw krajowych profili dotyczących raka w odniesieniu do państw członkowskich, Islandii i Norwegii pokazuje, że wydają one znaczną kwotę na opiekę onkologiczną (blisko 170 mld euro w 2018 r.).

Rak płuc pozostaje zdecydowanie najczęstszą przyczyną zgonów z powodu nowotworów, a między krajami i w ich obrębie utrzymują się duże różnice we wskaźnikach umieralności na raka.

Nowotwory są na drugim miejscu wśród przyczyn śmiertelności w UE – odpowiadają za **26 %** wszystkich zgonów.

Umieralność na raka w UE jest o prawie **75 %** wyższa wśród mężczyzn.

Tytoń pali o **50 %** więcej osób w grupach o niższych dochodach niż w grupach o wyższych dochodach.

Skala udziału w badaniach przesiewowych w kierunku raka szyjki macicy różni się niemal dwukrotnie w zależności od poziomu wykształcenia.

W 2018 r. państwa członkowskie, Islandia i Norwegia wydały na opiekę onkologiczną blisko **170 mld €**.

Z powodu pandemii COVID-19 w większości państw członkowskich skala badań przesiewowych w kierunku nowotworów spadła w 2020 r. w porównaniu z 2019 r.

Komisja zainicjowała szereg dialogów z młodymi osobami, które przeżyły raka, aby lepiej zrozumieć ich potrzeby i wyzwania, przed którymi stoją, oraz opracować wraz z nimi inicjatywy, które pomogą rozwiązać te kwestie.

W kwietniu rozpoczęto prace nad opracowaniem pierwszego na szczęblu UE kodeksu postępowania dotyczącego sprawiedliwego dostępu do usług finansowych dla osób, które przeżyły raka. Ma on na celu propagowanie prawa do bycia zapomnianym i przeciwdziałanie dyskryminacji, tak aby osoby z historią raka były traktowane sprawiedliwie przy dostępie do produktów finansowych, takich jak kredyty hipoteczne lub ubezpieczenia na życie.

Aż 78 proc. przypadków nowotworów pochodzenia zawodowego rozpoznawanych w państwach członkowskich ma związek z azbestem.

(Zob. rozdział 6 dotyczący środków UE mających na celu zmniejszenie narażenia zawodowego na działanie azbestu).

UE działa na rzecz:

40 % zachorowań na nowotwory można zapobiec.

Margaritis Schinas, wiceprzewodniczący Komisji Europejskiej odpowiedzialny za Promowanie naszego europejskiego stylu życia, podczas ceremonii inauguracyjnej cypryjskiego Instytutu Badań nad Rakiem w budynku Nicola David-Pinedo, Nikozja, Cypr, 22 maja 2023 r.

Bezpieczeństwo zdrowotne a COVID-19

Po ponad trzech latach 5 maja 2023 r. Światowa Organizacja Zdrowia ogłosiła, że COVID-19 nie stanowi już światowego stanu zagrożenia zdrowia. UE przezwyciężyła ten bezprecedensowy kryzys dzięki zdecydowanym działaniom i współpracy na szczeblu globalnym, unijnym i państw członkowskich oraz znaczne inwestycje w naukę i innowacje.

Chociaż jego status uległ zmianie, COVID-19 nie zniknął, a UE pozostaje czujna. Europejskie Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób uważnie monitoruje zmieniającą się sytuację. Jesienią opublikowało ono aktualne informacje na temat zwiększonego przenoszenia zakażenia COVID-19 w UE i Europejskim Obszarze Gospodarczym, a także wytyczne dotyczące szczepień i kampanii informacyjnych dla państw członkowskich. W październiku Centrum i Światowa Organizacja Zdrowia uruchomiły nowe narzędzie nadzoru w celu monitorowania połączonego wpływu chorób układu oddechowego oraz poprawy wczesnego wykrywania i przekazywania objawów występowania wirusa oddechowego.

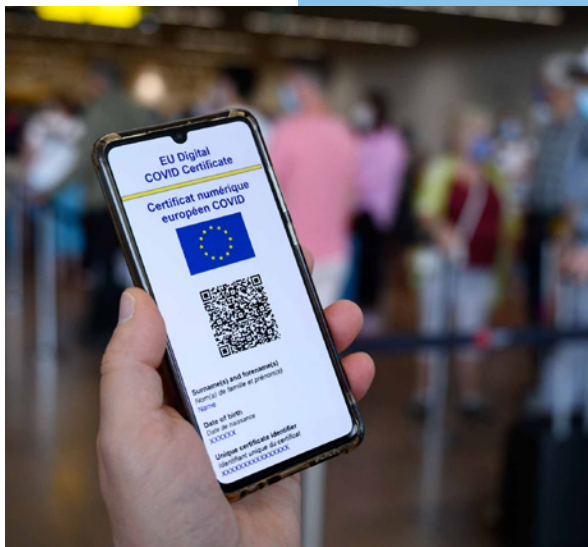
W odpowiedzi na pandemię COVID-19 Komisja ustanowiła Europejską Unię Zdrowotną, aby poprawić i chronić zdrowie wszystkich w UE. Na podstawie wniosków wyciągniętych z pandemii nowe ramy wzmacniają unijną strukturę zapobiegania poważnym transgranicznym zagrożeniom zdrowia oraz gotowości i reagowania na nie. Rozszerzają również rolę dwóch kluczowych agencji UE poprzez nowe mandaty Europejskiego Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób oraz Europejskiej Agencji Leków.

Urząd ds. Gotowości i Reagowania na Stany Zagrożenia Zdrowia (HERA) Komisji odgrywa kluczową rolę w zapewnieniu, aby UE dysponowała lekami i sprzętem potrzebnymi do ochrony swoich obywateli w stanach zagrożenia. W maju Komisja, w imieniu państw członkowskich, zawarła umowę z BioNTech-Pfizer w celu lepszego dostosowania dostaw szczepionek do potrzeb państw członkowskich i zapewnienia dostępności dostosowanych szczepionek przeciwko COVID-19 w przypadku pojawienia się nowych wariantów. Podpisano również umowę ramową z wiodącymi producentami szczepionek, ustanawiającą unijną sieć FAB na potrzeby zapewnienia ciągłej zdolności do produkcji szczepionek w przypadku przyszłego stanu zagrożenia zdrowia publicznego. HERA Invest, inicjatywa uruchomiona w 2023 r., będzie wspierać badania i rozwój w zakresie najpilniejszych transgranicznych zagrożeń zdrowia. HERA współpracuje również z państwami członkowskimi w celu poprawy wiedzy i umiejętności w zakresie gotowości i reagowania w dziedzinie zdrowia, w szczególności w kluczowych obszarach, takich jak gromadzenie zapasów i zamówienia publiczne.

Kontynuowane są wysiłki na rzecz zwiększenia gotowości Europy na wypadek pandemii i gotowości do ogólnounijnych badań klinicznych, aby zapewnić terminowy dostęp do nowatorskich metod leczenia i szczepionek. UE zdecydowanie popiera Fundusz Pandemiczny prowadzony przez Bank Światowy. Fundusz wspiera zapobieganie pandemiom, gotowość i reagowanie na nie w krajach o niskim i średnim dochodzie, przy czym głównymi płatnikami są UE, jej państwa członkowskie i instytucje finansowe, działające wspólnie jako Drużyna Europy.

Stella Kyriakides, europejska komisarz ds. zdrowia i bezpieczeństwa żywności (druga od prawej), podczas wizyty w zakładzie Biovac i centrum transferu technologii mRNA w Kapsztadzie, Republika Południowej Afryki, 28 stycznia 2023 r.

Unijne cyfrowe zaświadczenie COVID-19 dowiodło swojej skuteczności

Pandemia pokazała, w jaki sposób e-zdrowie może zmienić systemy opieki zdrowotnej i zapewnić lepszą opiekę.

Unijne cyfrowe zaświadczenie COVID-19 było kluczowym elementem reakcji na pandemię i ułatwiało ludziom bezpieczne przemieszczanie się po całej UE w czasie kryzysu. Szybko stało się ono światowym standardem: do systemu podłączono ponad 80 krajów i wydano ponad 2,3 mld certyfikatów. Rozporządzenie ustanawiające unijne cyfrowe zaświadczenie COVID-19 wygasa 30 czerwca 2023 r.

Opierając się na jego sukcesie i technologii, 1 lipca 2023 r. Światowa Organizacja Zdrowia uruchomiła globalną sieć cyfrowych zaświadczeń zdrowotnych. System ten wzmocni globalną architekturę zdrowotną i pomoże chronić ludzi na całym świecie przed obecnymi i przyszłymi zagrożeniami dla zdrowia, w tym pandemią.

Przegląd systemów medycznych w UE

Proponowana reforma unijnego prawodawstwa farmaceutycznego – największa i najbardziej dalekosiężna od 20 lat – ma na celu lepsze dostosowanie tego kluczowego sektora do potrzeb XXI wieku.

Przedstawiona w kwietniu reforma dotyczy kilku podstawowych wyzwań. Na przykład leki nadal nie docierają wystarczająco szybko do pacjentów i nie zawsze są w równym stopniu dostępne w państwach członkowskich. Wysokie ceny innowacyjnych metod leczenia i niedobory leków również stanowią poważny problem dla pacjentów i świadczeniodawców.

Głównym celem reformy jest stworzenie jednolitego rynku leków, który zapewni wszystkim pacjentom w całej UE terminowy i równy dostęp do bezpiecznych, skutecznych i przystępnych cenowo leków. Przegląd wesprze również innowacje w zakresie rozwoju leków i zwiększy konkurencyjność UE poprzez dostosowany do przyszłych wyzwań, odporny na kryzysy i uproszczony system farmaceutyczny. Oznacza to, że nowe i lepsze

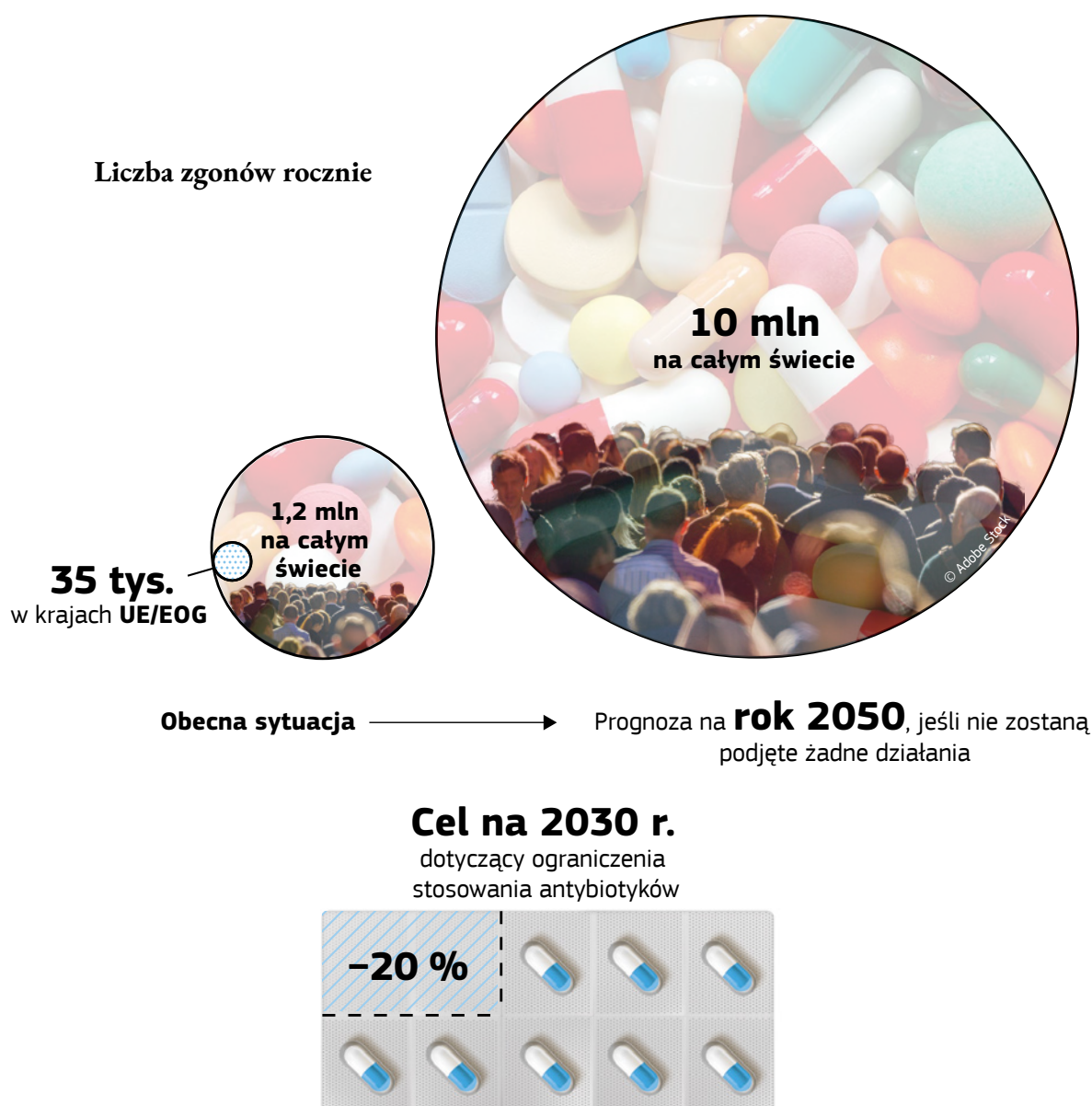
metody leczenia stałyby się szybciej dostępne, dzięki czemu pacjenci szybciej skorzystaliby z potrzebnej im opieki.

Reforma obejmuje zestaw środków mających na celu rozwiązanie problemu niedoborów leków w perspektywie długoterminowej i poza sytuacjami kryzysowymi. W ramach tego celu w październiku Komisja przedstawiła zestaw środków, ze szczególnym uwzględnieniem leków o najbardziej krytycznym znaczeniu, w przypadku których należy stale zapewniać bezpieczeństwo dostaw w UE. Uruchomiono również europejski mechanizm dobrowolnej solidarności dotyczący leków, który umożliwia państwom członkowskim redystrybucję leków z ich dostępnych zapasów w przypadku krytycznych niedoborów w innych państwach UE. W ramach reformy zaproponowane zostaną nowe przepisy i zachęty dla przedsiębiorstw farmaceutycznych, a także uproszczone procedury regulacyjne i wzmocnione aspekty środowiskowe podczas produkcji leków.

Oporność na środki przeciwdrobnoustrojowe jest uznawana za jedno z trzech największych zagrożeń dla zdrowia w UE. Ma ona miejsce, gdy bakterie stają się odporne na leki stosowane do zwalczania zakażeń. Reforma obejmuje środki na rzecz rozsądnego stosowania i nową zachętę do stosowania

przełomowych środków przeciwdrobnoustrojowych. Zalecenie zaproponowane przez Komisję, w tym unijne i krajowe cele w zakresie konsumpcji środków przeciwdrobnoustrojowych, zostało szybko przyjęte przez Radę w ramach unijnego zestawu narzędzi dotyczących oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe.

Oporność na środki przeciwdrobnoustrojowe

Zdrowie psychiczne

UE stoi w obliczu bezprecedensowych kryzysów, które w znacznym stopniu wpłynęły na zdolność ludzi do radzenia sobie z rosnącymi wyzwaniami w szybko zmieniających się okolicznościach. Aby temu zaradzić, w czerwcu Komisja przedstawiła kompleksowe podejście do zdrowia psychicznego, którego celem jest m.in. pomoc wrażliwym grupom osób, zwłaszcza młodym ludziom, oraz skończenie

ze stygmatyzacją i dyskryminacją związanymi ze zdrowiem psychicznym. Jest to ważny pierwszy krok w kierunku traktowania zdrowia psychicznego na równi ze zdrowiem fizycznym. Nowe podejście wprowadza 20 inicjatyw przewodnich i określa możliwości finansowania w wysokości 1,2 mld euro w ramach różnych programów finansowych, aby wesprzeć państwa członkowskie w stawianiu ludzi i ich zdrowia psychicznego na pierwszym miejscu.

Działania w różnych obszarach polityki na rzecz zdrowia psychicznego

Europejski kodeks zdrowia psychicznego

Inicjatywa „Zdrowsi razem” dotycząca chorób niezakaźnych

Europejska inicjatywa na rzecz zapobiegania depresji i samobójstwom

Bezpieczniejsze przestrzenie cyfrowe dla dzieci i młodzieży

Właściwe stosowanie przepisów UE dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy

Kampanie Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy prowadzone w miejscach pracy

10 października 2023 r. z okazji Światowego Dnia Zdrowia Psychicznego Komisja zorganizowała w Brukseli konferencję wysokiego szczebla. W wydarzeniu wzięły udział setki osób, w tym przedstawiciele instytucji UE, rządów krajowych, organizacji międzynarodowych i inni zainteresowani partnerzy.

Matylda, królowa Belgów, wygłasza przemówienie na konferencji z okazji Światowego Dnia Zdrowia Psychicznego w Brukseli, Belgia, 10 października 2023 r.

Wykorzystanie potencjału funduszy UE w sektorze zdrowia

Dzięki Instrumentowi Wsparcia Technicznego Komisja pomaga Belgii, Austrii i Słowenii w jak najlepszym wykorzystaniu dostępnych unijnych programów finansowania w celu rozwoju ich sektorów opieki zdrowotnej. Za pośrednictwem centrum zdrowia te państwa członkowskie mogą określić najlepsze możliwości finansowania w celu wsparcia kluczowych reform z korzyścią dla obywateli. W perspektywie długoterminowej pomoże to również rządów krajowym i regionalnym we wspieraniu inwestycji gospodarczych w sektorze opieki zdrowotnej. Opierając się na jego obiecujących wynikach, projekt ten można rozszerzyć na poziom UE.

Strategia UE w dziedzinie zdrowia na świecie

Odgrywając pierwszoplanową rolę w walce z pandemią COVID-19, UE pokazała, że dzięki podejściu „Drużyna Europy” może w znacznym stopniu przyczynić się do osiągnięcia globalnych celów w zakresie zdrowia. Podejście to łączy zasoby UE, jej państw członkowskich i instytucji finansowych, aby wywrzeć większy wpływ w terenie.

W listopadzie 2022 r. Komisja przedstawiła strategię w zakresie zdrowia na świecie, zewnętrzny wymiar Europejskiej Unii Zdrowotnej oraz kluczowy

element strategii Global Gateway (zob. rozdział 8). Potwierdza ona zaangażowanie w realizację celów zrównoważonego rozwoju (w szczególności celu nr 3 dotyczącego dobrego zdrowia i dobrostanu) oraz Europejskiego konsensusu w sprawie rozwoju, w którym określono wspólne cele i zasady rozwoju.

W listopadzie 2023 r. rozpoczęto wspólne działania koordynowane przez Francję, obejmujące 22 państwa członkowskie, Norwegię i Ukrainę, w którym przedstawiono wszystkie strategie w dziedzinie zdrowia na świecie. Pomoże ono skoordynować działania i uniknąć ich powielania.

Od lewej do prawej: Werner Hoyer, prezes Europejskiego Banku Inwestycyjnego, Bill Gates, były dyrektor generalny Microsoftu, Ursula von der Leyen, przewodnicząca Komisji Europejskiej, Tedros Adhanom Ghebreyesus, dyrektor generalny Światowej Organizacji Zdrowia, oraz Catherine Russell, dyrektor wykonawcza UNICEF, w trakcie ceremonii rozpoczęcia nowego partnerstwa w celu wyeliminowania polio, wspierania upowszechniania innych szczepień dziecięcych i wzmocnienia systemów opieki zdrowotnej, tak aby mogły one lepiej reagować na pojawiające się zagrożenia dla zdrowia, Bruksela, Belgia, 11 października 2023 r.

8. Propagowanie europejskich interesów i wartości na świecie

Wprowadzenie

Unia Europejska jest zaangażowana w stawianie czoła globalnym wyzwaniom, promowanie swoich interesów i wartości oraz dążenie do demokracji, praw człowieka i multilateralizmu na arenie międzynarodowej.

Zaangażowanie to obejmuje kilka ważnych obszarów, np. współpracę w zakresie bezpieczeństwa i obrony, politykę sąsiedztwa, partnerstwa międzynarodowe, handel, pomoc humanitarną i ochronę ludności.

W 2023 r. UE nadal ściśle współpracowała ze światowymi partnerami, aby zapewnić stabilność w kontekście rosnących napięć geopolitycznych, zwłaszcza w związku z agresją wojskową Rosji na Ukrainę i wojną Hamasu z Izraelem. W dalszym ciągu koncentrowała się na ważnych stosunkach z sąsiednimi regionami, które chcą hołdować

Pomoc humanitarna UE wspiera Światowy Program Żywnościowy w dotarciu do 1,3 mln osób w Strefie Gazy – w miejscach schronienia i nieformalnych obozach osobom wysiedlonym rozdawane są racje żywnościowe. Dajr al-Balah, Strefa Gazy, styczeń 2024 r.

wartościom demokratycznym i rozwijać się gospodarczo, oraz na tworzeniu partnerstw promujących wspólne wartości i zrównoważony rozwój.

Dzięki wysokiej gotowości na wypadek klęsk żywiołowych w kraju i za granicą UE nadal chroniła życie, zapobiegała klęskom żywiołowym i szybko podejmowała działania w przypadku wystąpienia kryzysów. Te stałe wysiłki stanowią dowód niezachwianego zaangażowania UE na rzecz wspierania pokoju, stabilności i odporności w skali globalnej.

Kryzys na Bliskim Wschodzie

Brutalne i masowe ataki terrorystyczne, które Hamas przeprowadził 7 października 2023 r. na całym terenie Izraela, doprowadziły do drastycznego pogorszenia się sytuacji humanitarnej Palestyńczyków w Strefie Gazy i zwiększyły ryzyko eskalacji konfliktu w regionie.

Podkreślając, że nie ma uzasadnienia dla terroru, UE z całą stanowczością potępiła Hamas za ataki terrorystyczne i wezwała do bezwarunkowego uwolnienia wszystkich zakładników. Uznając prawo Izraela do obrony na mocy prawa międzynarodowego, UE wielokrotnie podkreślała,

jak ważne jest, by zawsze zapewniać ochronę wszystkich cywilów zgodnie z międzynarodowym prawem humanitarnym.

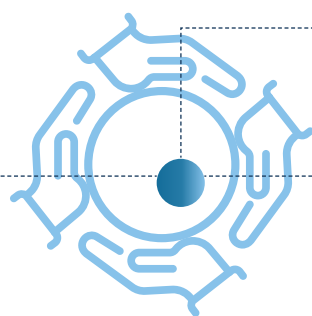
Poważnie zaniepokojona pogarszającą się sytuacją humanitarną w Strefie Gazy Unia wezwała do zapewnienia stałego, szybkiego, bezpiecznego i niezakłóconego dostępu pomocy humanitarnej oraz do udzielenia pomocy potrzebującym za pomocą wszelkich niezbędnych środków: zaapelowała m.in. o utworzenie korytarzy humanitarnych i przerwanie walk w celu zaspokojenia potrzeb humanitarnych.

Pomoc humanitarna UE dla Palestyńczyków w 2023 r.

Prawie

1,1 mld €
od 2000 r.

1 310 ton
niezbędnych produktów

33

loty w ramach unijnego humanitarnego mostu powietrznego

103 mln €
– finansowanie pomocy humanitarnej

UE jest największym darczyńcą pomocy humanitarnej dla ludności palestyńskiej. Od 2000 r. na pomoc w zaspokajaniu podstawowych potrzeb przeznaczyła łącznie ponad 1 mld euro. Od października UE czterokrotnie zwiększyła pomoc nadzwyczajną dla Palestyńczyków i współpracuje z wieloma partnerami humanitarnymi w terenie.

Stale współpracuje z partnerami regionalnymi i międzynarodowymi, aby zapobiec regionalnej eskalacji konfliktu, w tym pogorszeniu się sytuacji na Zachodnim Brzegu. UE nadal opowiada się za trwałym i zrównoważonym pokojem w oparciu o rozwiązanie dwupaństwowe i odpowiednie rezolucje Rady Bezpieczeństwa ONZ.

Organizacja Action Against Hunger dystrybuje wodę w Strefie Gazy, zapewniając niezbędną pomoc osobom dotkniętym trwającym tam konfliktem, Deir Al Balah, 14 listopada 2023 r.

Bezpieczeństwo i obrona: postępy w realizacji Strategicznego kompasu

UE pragnie zapewniać bezpieczeństwo swoim mieszkańcom i przyczynić się do tego, by świat stał się bardziej pokojowym miejscem. Strategiczny kompas na rzecz bezpieczeństwa i obrony to plan wzmocnienia bezpieczeństwa i obrony UE do 2030 r. Obejmuje on wszystkie aspekty polityki bezpieczeństwa i obrony i opiera się na czterech filarach: partnerstwie, działaniu, inwestowaniu i zabezpieczaniu.

Współpraca z NATO („partnerstwo” i „działanie”)

Dzisiejsze wyzwania w zakresie bezpieczeństwa mają z natury charakter ponadnarodowy i żadne państwo nie może rozwiązać ich jednostronnie. Zasadnicze znaczenie ma wspólne i strategiczne podejście. Centralnym elementem tej globalnej strategii jest długoletnie partnerstwo UE z NATO – partnerstwo będące istotnym elementem działań UE na rzecz bezpieczeństwa i obrony.

↑
Ursula von der Leyen, przewodnicząca Komisji Europejskiej, podpisuje trzecią wspólną deklarację o współpracy UE-NATO, Bruksela, Belgia, 10 stycznia 2023 r.

We wspólnej deklaracji w sprawie współpracy UE-NATO, stanowiącej mocny polityczny sygnał jedności transatlantyckiej, podkreślono potrzebę zdecydowanego europejskiego podejścia do obrony, które służyłoby globalnemu bezpieczeństwu i było kompatybilne z NATO. Jej sygnatariusze zobowiązali się również wyrażnie do pogłębienia tej współpracy.

W 2023 r. współpraca UE-NATO osiągnęła bezprecedensowy poziom i przyniosła wymierne rezultaty we wszystkich obszarach, koncentrując się w szczególności na odporności. W styczniu powołano Grupe Zadaniową UE-NATO ds. Odporności Infrastruktury Krytycznej, która przedstawiła konkretne zalecenia dotyczące dalszej współpracy.

→
Od lewej do prawej: Charles Michel, przewodniczący Rady Europejskiej, Jens Stoltenberg, sekretarz generalny NATO, Josep Borrell, wysoki przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa oraz wiceprzewodniczący Komisji Europejskiej odpowiedzialny za Silniejszą pozycję Europy na świecie, podczas europejskiego szczytu przywódców państw członkowskich UE zorganizowanego w celu omówienia rosyjskiej wojny napastniczej przeciwko Ukrainie oraz pomocy UE dla tego państwa, Bruksela, Belgia, 29 czerwca 2023 r.

Rosyjska wojna napastnicza stała się okazją do potwierdzenia wspólnych wartości UE i NATO. Wspólnie potwierdzają one niezachwianą solidarność z Ukrainą i odpowiednio koordynują swoje środki wsparcia. Europejski Instrument na rzecz Pokoju (zob. rozdział 1) stał się integralną częścią wsparcia UE na rzecz partnerów na całym świecie.

W ciągu roku UE zacieśniła również współpracę z innymi partnerami dwustronnymi, regionalnymi i wielostronnymi, m.in. ONZ, Organizacją Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie, Unią Afrykańską, Stowarzyszeniem Narodów Azji Południowo-Wschodniej i wieloma innymi partnerami. Na pierwszym Forum Schumana na rzecz Bezpieczeństwa i Obrony UE i partnerzy międzynarodowi spotkali się, by podjąć wspólne wyzwania w zakresie bezpieczeństwa.

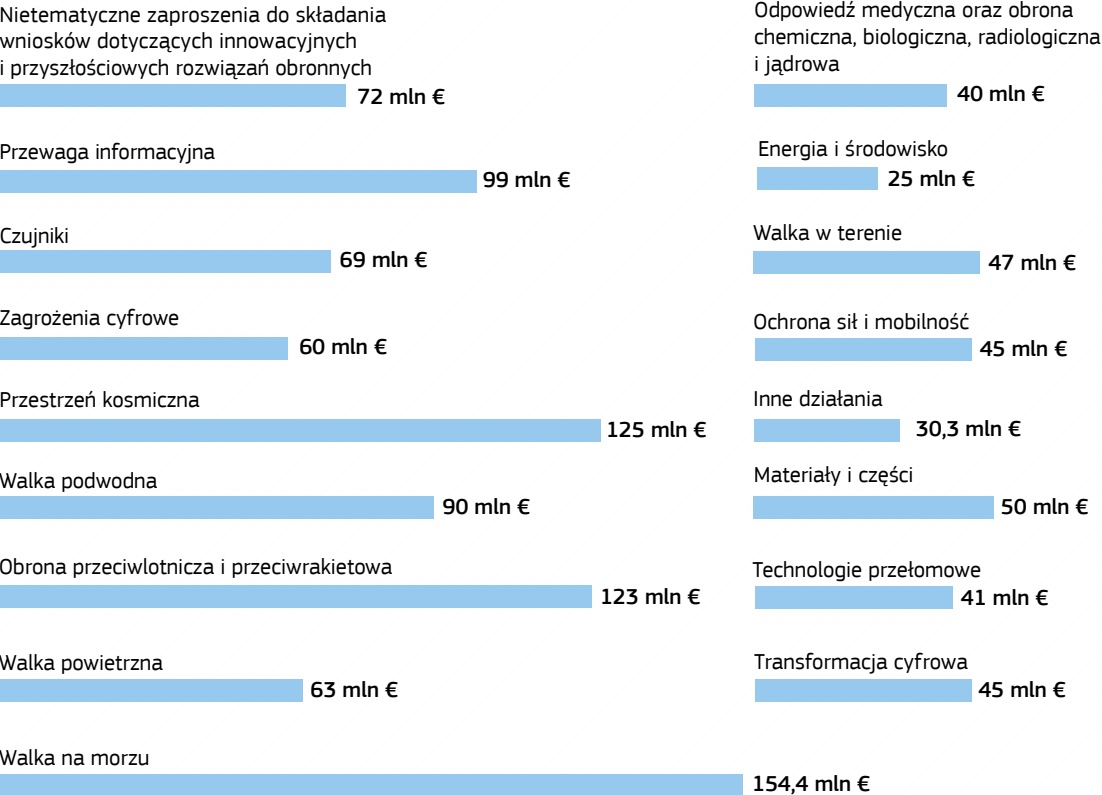
Budowanie zdolności obronnych („inwestowanie”)

W 2023 r. wdrożono dwie kluczowe inicjatywy służące wzmocnieniu obronności i przemysłu UE. Celem rozporządzenia w sprawie wspierania produkcji amunicji popartego budżetem w wysokości 500 mln euro jest zwiększenie produkcji amunicji i pocisków w UE. Uzupełniający je instrument na rzecz wzmocnienia europejskiego przemysłu obronnego przez zamówienia realizowane na zasadzie współpracy, dysponujący budżetem w wysokości 300 mln euro, zachęci państwa członkowskie UE do tego, by po raz pierwszy wspólnie kupowały najbardziej krytyczne produkty obronne od unijnego przemysłu obronnego.

Europejski Fundusz Obronny

Roczny budżet na 2023 r. według kategorii działań

1,2 mld €

Europejski Fundusz Obrony jest kluczowym narzędziem wspierającym badania i rozwój w dziedzinie obronności w UE. Od 2021 r. przeznaczono z niego ponad 3 mld euro na 60 projektów opartych na współpracy we wszystkich państwach członkowskich. W samym tylko 2023 r. z funduszu przydzielono 1,2 mld euro na kluczowe obszary obronne, takie jak orientacja sytuacyjna w przestrzeni kosmicznej, ochrona przed pociskami naddźwiękowymi i opracowanie Europejskiej korwety patrolowej. Europejski Fundusz Obrony wspiera innowacje w sektorze obronnym za pośrednictwem unijnego systemu innowacji w dziedzinie obronności – programu o wartości 2 mld euro skierowanego w szczególności do mniejszych podmiotów i innowatorów.

W ramach puli środków finansowych na mobilność wojskową instrumentu „Łącząc Europę” w 2023 r. przyznano 616 mln euro na ułatwienie transportu wojsk i sprzętu w ramach transeuropejskiej sieci transportowej. Ma to służyć wspieraniu inwestycji w infrastrukturę, którą można wykorzystywać zarówno do celów cywilnych, jak i obronnych.

Nowe strategie bezpieczeństwa („zabezpieczanie”)

Niedawne kryzysy i rosnące napięcia ujawniły słabości w zakresie bezpieczeństwa UE. W związku z tym Komisja rozpoczęła w październiku kompleksowe konsultacje pod kątem przyszłej europejskiej strategii przemysłowej w zakresie obronności.

Ocieplenie planety jest również coraz większym problemem w kontekście operacji wojskowych UE. Prowadzi ono do zmiany paradygmatu w polityce obronnej UE, gdzie na pierwszy plan działań w zakresie bezpieczeństwa wysuwa się obecnie zmiana klimatu.

Ponadto w 2023 r. UE przyjęła pierwszą strategię kosmiczną na rzecz bezpieczeństwa i obrony. Strategia ta skupia się między innymi na ochronie aktywów kosmicznych Unii i jej państw członkowskich. W 2024 r. ma zostać wprowadzone unijne prawo kosmiczne, które zwiększy odporność i siłę UE w przestrzeni kosmicznej.

W przypadku ponad 80 proc. światowego handlu stosuje się transport drogą morską, a około dwie trzecie światowych zasobów ropy naftowej i gazu pochodzi ze źródeł morskich albo zasoby te transportuje się drogą morską. Prawie wszystkie dane globalne, w tym dane internetowe, przekazuje się za pomocą kabli podmorskich. Dobrobyt i bezpieczeństwo UE zależą od bezpiecznych i chronionych oceanów. Dlatego też w marcu Komisja i Europejska Służba Działań Zewnętrznych przyjęły zaktualizowaną strategię i plan działania UE w zakresie bezpieczeństwa morskiego. Na podstawie tych dokumentów w październiku Rada zatwierdziła zmienioną strategię i zmieniony plan działania UE w zakresie bezpieczeństwa morskiego. Są one dostosowane do Strategicznego kompasu i ułatwią osiągnięcie jego celów.

→
FILM: „Sygnał ostrzegawczy”: jak chronić kluczową infrastrukturę morską UE przed pojawiającymi się zagrożeniami.

Strategia UE w zakresie bezpieczeństwa morskigo

Główne cele

Ochrona interesów UE na morzu – obywatele, gospodarka, infrastruktura i granice

Ochrona naszych zasobów naturalnych i środowiska morskigo

Obrona prawa międzynarodowego, w szczególności Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawie morza

Szybkie i skuteczne reagowanie na rosnące zagrożenia (m.in. cyberzagrożenia i zagrożenia hybrydowe)

Zapewnienie odpowiednich szkoleń i kształcenia w celu przeciwdziałania zagrożeniom (np. rozwijanie umiejętności w zakresie cyberbezpieczeństwa)

Polityka sąsiedztwa i negocjacje w sprawie rozszerzenia

Bałkany Zachodnie i Turcja

UE nadal wspiera działania Bałkanów Zachodnich zmierzające do integracji z Unią. Pakiet rozszerzeniowy na 2023 r. przedstawiał szczegółową ocenę aktualnej sytuacji i postępów poczynionych przez partnerów na drodze do UE. Skupiono się w nim głównie na niezbędnych podstawowych reformach, w tym na praworządności, administracji publicznej, funkcjonowaniu instytucji demokratycznych i kryteriach gospodarczych.

Sprawny przebieg w tym roku przeglądu zgodności prawa krajowego Macedonii Północnej i Albanii z prawem unijnym (*screening*) jest pierwszym krokiem do negocjacji akcesyjnych. W zaleceniu

Komisji i decyzji Rady Europejskiej o rozpoczęciu negocjacji akcesyjnych z Bośnią i Hercegowiną, po spełnieniu przez nią wymaganych kryteriów członkostwa, uznano jej postępy od momentu, gdy w 2022 r. stała się krajem kandydującym. UE kontynuowała rozmowy akcesyjne z Czarnogorą i Serbią, opierające się na trwających dialogach z Komisją na szczeblu politycznym i technicznym. W kwietniu Parlament Europejski oficjalnie zatwierdził liberalizację reżimu wizowego dla Kosowa (użycie tej nazwy nie wpływa na stanowiska w sprawie statusu Kosowa i jest zgodne z rezolucją Rady Bezpieczeństwa ONZ 1244/1999 oraz z opinią Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości w sprawie Deklaracji niepodległości Kosowa), która weszła w życie 1 stycznia 2024 r.

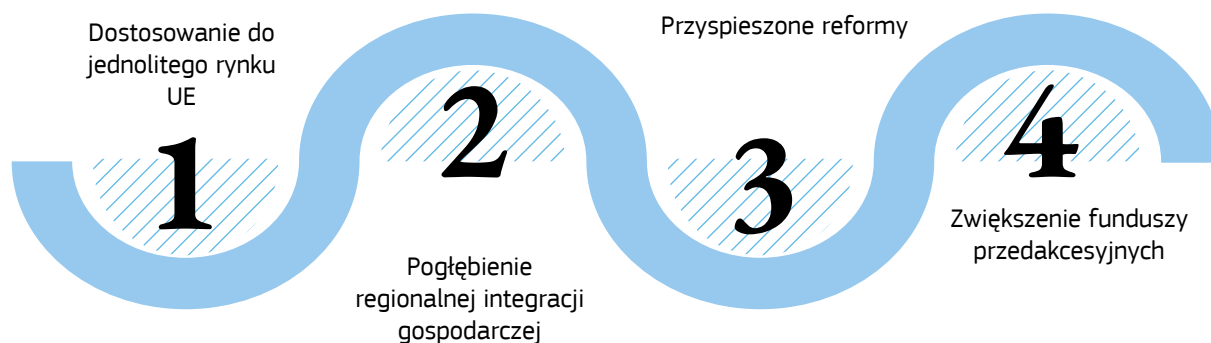
→ 6 października 2023 r. Olivér Várhelyi, komisarz UE ds. sąsiedztwa i rozszerzenia, uczestniczył w szczycie procesu berlińskiego w Tiranie, Albania.

W 2023 r. UE kontynuowała wdrażanie Planu gospodarczo-inwestycyjnego dla Bałkanów Zachodnich o wartości 30 mld euro, ukierunkowanego na długoterminową odbudowę po pandemii COVID-19, zieloną i cyfrową transformację oraz współpracę regionalną i konwergencję z UE. Ze swojego pakietu wsparcia energetycznego o wartości 1 mld euro Unia wypłaciła ponadto 450 mln euro na wsparcie krajów Bałkanów Zachodnich

w przezwyciężeniu kryzysu energetycznego i zwiększaniu bezpieczeństwa energetycznego. Opracowany przez Komisję nowy plan wzrostu gospodarczego dla Bałkanów Zachodnich ma ponadto zapewnić krajom tego regionu pewne korzyści członkostwa w UE jeszcze przed ich oficjalnym przystąpieniem. Plan koncentruje się na wzroście gospodarczym i konwergencji społeczno-gospodarczej.

Czterofilarowy plan wzrostu dla Bałkanów Zachodnich

Na szczyście procesu berlińskiego w 2023 r. przywódcy krajów Bałkanów Zachodnich potwierdzili swoje zaangażowanie na rzecz lepszej integracji regionalnych gospodarek w ramach wspólnego rynku regionalnego, będącego krokiem na drodze do integracji z UE. Kraje te przyjęły plany wzrostu gospodarczego obejmujące inwestycje w infrastrukturę i rozwój rynku regionalnego. Podczas szczytu zwrócono też uwagę na postępy edukacyjne, takie jak nowy kampus Kolegium Europejskiego w Tiranie oraz inicjatywy na rzecz ochrony środowiska, takie jak Zielony program działań dla Bałkanów Zachodnich. Podkreślono tam również znaczenie bezpieczeństwa w regionie, do którego droga prowadzi przez zacieśnienie współpracy w walce z przestępczością zorganizowaną i zagrożeniami dla cyberbezpieczeństwa.

Podczas szczytu UE-Bałkany Zachodnie, który odbył się 13 grudnia w Brukseli, dyskusje koncentrowały się na zbliżeniu partnerów z Bałkanów Zachodnich do UE i przyspieszeniu ich stopniowej integracji, rozwoju gospodarczym w kontekście rosyjskiej wojny napastniczej przeciwko Ukrainie i wzmocnieniu bezpieczeństwa i odporności w regionie.

W maju odbyły się w Turcji wybory prezydenckie i parlamentarne. W listopadzie przyjęto sprawozdanie na temat obecnych stosunków między UE a Turcją, w którym przedstawiono sposoby poprawy współpracy. UE nadal wspiera uchodźców i społeczności w Turcji, zapewniając edukację, opiekę zdrowotną i ochronę granic.

Gruzja, Mołdawia i Ukraina

Tegoroczny historyczny pakiet rozszerzeniowy był pierwszym, w którym ujęto ocenę zdolności tych trzech krajów do wypełnienia zobowiązań wynikających z członkostwa w UE. W ciągu ostatniego roku Gruzja, Mołdawia i Ukraina wykazały swoje zaangażowanie na rzecz przystąpienia do UE. Ich droga do przystąpienia będzie prowadzić przez ukierunkowane reformy systemów sądowych, zwalczanie przestępczości zorganizowanej i ciągłe wysiłki na rzecz poprawy krajobrazu politycznego, ze szczególnym uwzględnieniem przeciwdziałania oligarchii i przestrzegania praw człowieka. W zaleceniu Komisji oraz w historycznej decyzji Rady Europejskiej o rozpoczęciu negocjacji akcesyjnych z Mołdawią i Ukrainą oraz przyznaniu Gruzji statusu kraju kandydującego wyrażono uznanie dla znacznych wysiłków, jakich kraje te dokładają, by dostosować się do standardów UE.

Partnerstwo Wschodnie

Program Partnerstwa Wschodniego na okres po 2020 r. koncentruje się na kwestiach odporności,

odbudowy i reform i jest wdrażany zgodnie ze ścieżką przystąpienia Gruzji, Mołdawii i Ukrainy do UE.

Dysponujący kopertą o wartości 17 mld euro plan gospodarczo-inwestycyjny Partnerstwa Wschodniego jest głównym instrumentem UE służącym wzmocnieniu odporności w regionie i jest powiązany ze strategią Global Gateway (zob. poniżej). Do końca 2023 r. uruchomiono oczekiwane inwestycje w wysokości 8,6 mld euro, z czego 5 mld euro przeznaczono na projekty przewodnie dla poszczególnych krajów.

UE, jej państwa członkowskie i jej partnerzy będą dokładać większych starań, by zrealizować program Partnerstwa Wschodniego na rzecz odbudowy, odporności i reform. Obejmuje to działania polegające na zajęciu się kwestią wpływu rosyjskiej wojny napastniczej przeciwko Ukrainie na cały region. Współpraca będzie koncentrować się na kilku obszarach, takich jak łączność, transport, energia oraz zielona i cyfrowa transformacja, a także prawa człowieka, społeczeństwo obywatelskie, praworządność i kwestie bezpieczeństwa. Pomimo braku współpracy z reżimem Łukaszenki UE nadal bezpośrednio wspierała naród białoruski, mobilizując w latach 2020–2023 na ten cel 100 mln euro.

W 2023 r. UE nadal inwestowała w działania wspierające trwały pokój między Armenią a Azerbejdżanem i zwiększyła pomoc humanitarną dla tego regionu, która pod koniec roku od czasu eskalacji konfliktu w 2020 r. wyniosła ponad 25,8 mln euro.

Josep Borrell, wysoki przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa i wiceprzewodniczący Komisji Europejskiej odpowiedzialny za Silniejszą pozycję Europę na świecie (na pierwszym planie, pośrodku), podczas posiedzenia Rady Bezpieczeństwa ONZ w sprawie konfliktu między Armenią a Azerbejdżanem w siedzibie ONZ w Nowym Jorku, Stany Zjednoczone, 21 września 2023 r.

Południowe sąsiedztwo

Nowy program na rzecz regionu śródziemnomorskiego i jego strategia finansowa – plan gospodarczo-inwestycyjny o wartości 30 mld euro – pomogły krajom południowego sąsiedztwa poczynić znaczne postępy w takich obszarach jak rozwój gospodarczy, zarządzanie, transformacja cyfrowa, energia i odporność na zmianę klimatu oraz migracja.

W lipcu zawarto protokół ustaleń UE-Tunezja dotyczący wspólnych wyzwań i przyszłych możliwości w zakresie gospodarki i handlu, zielonej i energetycznej transformacji, kontaktów międzyludzkich oraz migracji i mobilności.

UE nadal wspierała też osoby żyjące na obszarach objętych kryzysem w Libanie, Libii, Syrii i Palestynie (użycie tej nazwy nie może być traktowane jako uznanie państwa Palestyna i pozostaje bez uszczerbku dla indywidualnych stanowisk państw członkowskich w tej kwestii). Na konferencji dotyczącej Syrii, która odbyła się w czerwcu w Brukseli, UE zobowiązała się przeznaczyć 3,8 mld euro na dotacje dla Syrii i krajów sąsiadujących.

Wsparcie finansowe dla krajów południowego sąsiedztwa

3,8 mld €

przeznaczono na dotacje UE dla krajów południowego sąsiedztwa w latach 2021–2023

660 mln €

przeznaczono na dotacje mieszane (środki bezzwrotne)

Dotacje UE, wraz z dotacjami mieszanymi i gwarancjami udzielanymi partnerskim niezależnym instytucjom fiskalnym, uruchomią inwestycje o wartości 23,8 mld €.

Sztandarowe projekty UE z Bałkanami Zachodnimi i innymi krajami sąsiedztwa Unii, przewidziane na 2023 r.

Projekty realizowane są w ramach planów gospodarczo-inwestycyjnych uzgodnionych z poszczególnymi krajami.

Regionalne – Bałkany Zachodnie

Transbałkański korytarz elektroenergetyczny to połączenie międzysystemowe o napięciu 400 kV łączące systemy przesyłowe Bośni i Hercegowiny, Czarnogóry i Serbii z systemami Chorwacji, Włoch, Węgier i Rumunii.

Regionalne – południowe sąsiedztwo – kabel Medusa

Podmorski kabel światłowodowy Medusa pod Morzem Śródziemnym połączy kraje północnej Afryki z Europą w celu zwiększenia przepustowości internetu na północnoafrykańskich uczelniach.

Regionalne – Europa Wschodnia

Podmorski kabel łączności cyfrowej pod Morzem Czarnym wesprze transformację cyfrową i odporność cyfrową regionu.

Macedonia Północna

Przez korytarz kolejowy VIII ustanowione zostanie połączenie z Macedonii Północnej do granicy bułgarskiej.

Gruzja

Podmorski kabel elektroenergetyczny pod Morzem Czarnym umożliwi eksport zielonej energii z Kaukazu Południowego do UE.

Maroko

- Sieć tramwajowa w aglomeracji Rabat-Salé-Témara zostanie rozbudowana o 37 km.
- Przetarg na elektrownię wodorową w technologii *power-to-X*.

Tunezja

Budowa ELMED – pierwszego podmorskiego kablowego międzysystemowego połączenia elektroenergetycznego o wysokim napięciu między Włochami a Tunezją.

Izrael

Podmorski międzysystemowy kabel elektroenergetyczny EuroAsia połączy Grecję, Cypr i Izrael.

Egipt

- GREGY – międzysystemowe połączenie elektroenergetyczne o wysokim napięciu we wschodniej części basenu Morza Śródziemnego między Europą a Afryką, przebiegające z Egiptu do Grecji.
- Modernizacja Ośrodka Kontroli Obszaru Aleksandrii.
- Produkcja metanolu na potrzeby zielonej żeglugi.

Jordania

- Instalacja odsalania i przesyłu wody Akaba–Amman.
- Remont i modernizacja oczyszczalni ścieków As-Salt; budowa wytwórni biogazu.

Partnerstwa międzynarodowe i strategia Global Gateway

W 2023 r. UE poczyniła znaczne postępy w realizacji strategii Global Gateway, która przyczynia się do zmniejszenia globalnej luki inwestycyjnej i wspierania zielonej i cyfrowej transformacji na całym świecie. W tym roku zrealizowano niemal 90 nowych projektów sztańdardowych w Afryce, w Ameryce Łacińskiej i na Karaibach, w regionie Azji i Pacyfiku,

na Bałkanach Zachodnich oraz we wschodnim i południowym sąsiedztwie. Projekty te dotyczyły różnych sektorów, takich jak strategiczne szlaki transportowe, energia odnawialna, kable podmorskie, surowce krytyczne, szkolenie nauczycieli czy produkcja szczepionek.

Na pierwszym Forum Global Gateway w dniach 25–26 października spotkali się przywódcy z UE i krajów partnerskich, przedstawiciele przedsiębiorstw, społeczeństwa obywatelskiego, ośrodków analitycznych, instytucji finansowych i organizacji międzynarodowych, aby zwiększyć skalę wdrażania strategii Global Gateway. W ciągu zaledwie dwóch dni podpisano umowy o łącznej wartości około 3 mld euro. Do 2027 r. UE zobowiązała się uruchomić w ramach strategii 300 mld euro.

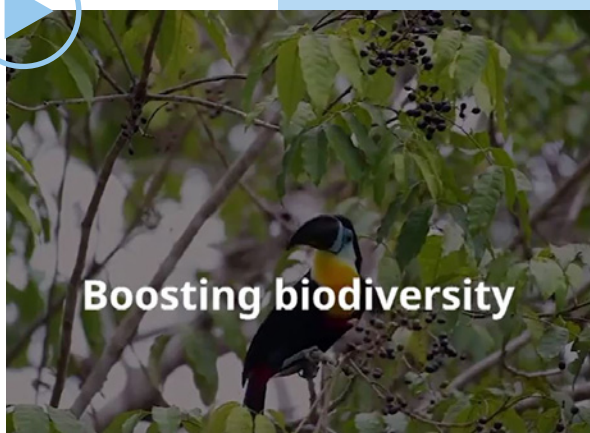

Ursula von der Leyen, przewodnicząca Komisji Europejskiej (po prawej), i Sheikh Hasina, premierka Bangladeszu (po lewej), na Forum Global Gateway, Bruksela, Belgia, 25 października 2023 r.

Po raz pierwszy od ośmiu lat Unia i Wspólnota Państw Ameryki Łacińskiej i Karaibów zorganizowały szczyt, na którym zatwierdziły program inwestycyjny UE na rzecz Ameryki Łacińskiej i Karaibów w ramach strategii Global Gateway. Oczekuje się, że w nadchodzących latach w ramach tego programu uruchomione zostanie ponad 45 mld euro. W 2023 r. UE zawarła też różne dwustronne partnerstwa strategiczne z krajami partnerskimi

w regionie w celu dalszej współpracy w zakresie energii i surowców krytycznych. Na potrzeby współpracy w kwestiach związanych z cyfryzacją i przestrzenią kosmiczną ustanowiono sojusz cyfrowy UE-Ameryka Łacińska i Karaiby. W odpowiedzi na kryzys klimatyczny rozszerzono ponadto na 33 kraje Ameryki Łacińskiej i Karaibów sztańdardowy program UE Euroclima.

Program inwestycyjny UE na rzecz Ameryki Łacińskiej i Karaibów w ramach strategii Global Gateway

UE i jej państwa członkowskie przeznaczyły **ponad 45 mld €** na zacieśnienie partnerstwa z Ameryką Łacińską i Karaibami do 2027 r. Oczekiwany jest wkład również innych krajów, sektora prywatnego i instytucji finansowych.

Program obejmuje ponad 130 projektów służących pobudzeniu wysokiej jakości inwestycji w krajach Ameryki Łacińskiej i Karaibów.

Projekty będą realizowane w ramach inicjatyw Drużyny Europy: UE, państwa członkowskie, instytucje finansowania rozwoju (m.in. Europejski Bank Inwestycyjny), agencje kredytów eksportowych i wszystkie inne publiczne źródła finansowania będą współpracować z sektorem prywatnym.

FILM: Global Gateway: uruchomienie programu Amazonia+.

Program opiera się na następujących filarach:

sprawiedliwa i zielona
transformacja

inkluzywna
transformacja cyfrowa

rozwój społeczny

odporność systemu
ochrony zdrowia
i szczepionki

UE jeszcze bardziej zacieśniła też w ciągu roku stosunki z regionem Azji i Pacyfiku. W 2022 r. Komisja zapowiedziała pozyskanie inwestycji o wartości do 10 mld euro na projekty Global Gateway prowadzone z udziałem państw członkowskich Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej. W ramach tej inicjatywy Komisja uruchomiła w 2023 r. program obserwacji Ziemi mający pomagać w przystosowaniu się do zmiany klimatu, zapewnieniu bezpieczeństwa

żywnościowego i reagowaniu na klęski i katastrofy. UE zainicjowała ponadto nowe partnerstwa na rzecz zrównoważonego gospodarowania zasobami naturalnymi i energią. Aby poprawić zrównoważoną łączność między Europą a Azją Środkową, UE określiła połączenia transportowe między obydwoma regionami i wynikające z nich możliwości inwestycyjne.

Jutta Urpilainen, europejska komisarz ds. partnerstw międzynarodowych (druga od prawej), na uroczystości podpisania umowy z Samoa, Apia, Samoa, 15 listopada 2023 r.

Między UE a Organizacją Państw Afryki, Karaibów i Pacyfiku powstało nowe partnerstwo, w skład którego wchodzi 79 państw. 15 listopada strony podpisały umowę z Samoa, zastępującą umowę z Kotonu. W nowym tekście podkreślono znaczenie podejmowania wspólnych wysiłków wobec globalnych wyzwań, takich jak zmiana klimatu, prawa człowieka i kwestie zdrowotne. Postanowienia umowy mają kształtować stosunki między UE a tą organizacją przez najbliższych 20 lat.

UE czyni postępy we wdrażaniu pakietu inwestycyjnego Global Gateway Afryka-Europa o wartości 150 mld euro. Obejmuje on nowe ważne inicjatywy Drużyny Europy (wspólne działania UE i jej państw członkowskich) w sektorach zdrowia, technologii cyfrowych, zielonej energii, edukacji i transportu.

Inicjatywy Drużyny Europy w 2023 r.

W październiku 2023 r. zainaugurowano plan działania partnerstwa UE-Namibia na rzecz zrównoważonych łańcuchów wartości surowców i wodoru odnawialnego. Jednocześnie UE podpisała umowy w sprawie podobnych partnerstw z Demokratyczną Republiką Konga i Zambią.

W Republice Południowej Afryki rozpoczęto produkcję szczepionek, a zakłady produkcyjne powstają też w Ghanie, Rwandzie i Senegalu.

UE i jej państwa członkowskie zwiększyły wsparcie na rzecz produkcji czystej energii w Afryce, m.in. poprzez zainicjowanie partnerstwa z Senegalem na rzecz sprawiedliwej transformacji energetycznej oraz uruchomienie elektrowni słonecznej Gorou Banda w Nigrze.

W styczniu 2023 r. UE i jej państwa członkowskie uruchomiły również wartość 100 mln € regionalną inicjatywę nauczycieli, aby wspierać edukację wysokiej jakości dla wszystkich.

18 grudnia 2023 r. Ursula von der Leyen, przewodnicząca Komisji Europejskiej (po lewej), udała się do Kigali, Rwanda, i wygłosiła przemówienie podczas ceremonii inauguracji BioNTech Africa, razem z Paulem Kagame, prezydentem Rwandy (po prawej).

← UE finansuje budowę mostu na rzece Logone, łączącego Kamerun z Czadem. Dotychczas przewóz towarów i ludzi mógł się tu odbywać wyłącznie za pomocą tradycyjnych drewnianych łodzi. Yagoua, Kamerun, 5 kwietnia 2023 r.

W 2023 r. UE zrobiła konkretny krok w kierunku zwalczania nierówności przez wprowadzenie wskaźnika nierówności. Narzędzie to pomaga ocenić, czy środki przyczyniają się do zmniejszenia nierówności i zaspokajają potrzeby najuboższych 40 proc. społeczeństwa.

UE i jej państwa członkowskie nadal są wiodącymi darczyńcami oficjalnej pomocy rozwojowej na świecie – w 2022 r. (ostatni rok, za który dostępne są dane) udzielono pomocy w wysokości 92,8 mld euro, co stanowi 43 proc. łącznej kwoty pomocy.

Pomoc humanitarna i ochrona ludności

Pomoc humanitarna

Pomoc humanitarna pozwala ratować życie, chronić godność ludzką i wspierać globalną solidarność w sytuacjach kryzysowych i nadzwyczajnych. Unia jako całość jest jednym z głównych darczyńców pomocy humanitarnej na świecie. Budżet w wysokości 2,4 mld euro w samym 2023 r. służył nie tylko do reagowania w nowych sytuacjach nadzwyczajnych, ale również w przypadku zapomnianych kryzysów.

Konflikty, wstrząsy gospodarcze, ekstremalne warunki pogodowe i pandemia doprowadziły do bezprecedensowego zaostrzenia sytuacji w zakresie bezpieczeństwa żywnościowego. Wpływ na ceny żywności, energii i nawozów oraz zakłócenie łańcuchów dostaw miała też nielegalna inwazja Rosji na Ukrainę. W 2023 r. na humanitarne wsparcie żywnościowe i żywieniowe przeznaczono ponad 668 mln euro. Za jego pośrednictwem UE chce zapewnić dostęp do bezpiecznej i wysoko odżywczej żywności osobom głodującym i znajdującym się w trudnej sytuacji na obszarach objętych kryzysem.

W ciągu ostatnich 12 lat kryzysu w Syrii UE i jej państwa członkowskie zapewniły tamtejszej ludności szerokie wsparcie o łącznej wartości 30 mld euro. Obejmuje ono pomoc humanitarną, rozwojową,

gospodarczą i stabilizacyjną, przy czym w 2023 r. na pomoc humanitarną przeznaczono dodatkowe 170 mln euro.

W lutym 2023 r. w Syrii i Turcji miało miejsce potężne trzęsienie ziemi o sile 7,8 stopni. Było jednym z najsilniejszych, jakie spotkały ten region od ponad 100 lat. Najwięcej zniszczeń spowodowały jednak trzęsienia ziemi, które nastąpiły po nim.

↑ Dzięki funduszom UE i organizacjom partnerskim osoby dotknięte trzęsieniem ziemi, które mieszkają w namiotach, otrzymują pomoc sanitarną, Turcja, 23 sierpnia 2023 r.

UE zareagowała natychmiast: wysłała do Turcji 30 zespołów poszukiwawczo-ratowniczych, zmobilizowała pomoc humanitarną dla obu krajów, a 20 marca zwołała międzynarodową konferencję darczyńców pod hasłem „Wspólnie pomóżmy mieszkańcom Turcji i Syrii”. Podczas konferencji społeczność międzynarodowa zobowiązała się przeznaczyć 7 mld euro na pokrycie potrzeb humanitarnych i odbudowę dotkniętych regionów w Turcji, a także na zapewnienie Syrii pomocy humanitarnej oraz pomocy na wczesną odbudowę i zwiększenie odporności. Kwota ta obejmowała wkład z budżetu UE w wysokości 1,1 mld euro, z czego 400 mln euro zabezpieczono w 2023 r. w ramach Funduszu Solidarności Unii Europejskiej.

We wrześniu w Maroku doszło do trzęsienia ziemi o sile 6,8 stopni. UE szybko uruchomiła 1 mln euro w ramach funduszy nadzwyczajnych i wysłała ekspertów w dziedzinie pomocy humanitarnej i logistycznej oraz była gotowa zaoferować w razie potrzeby większe wsparcie.

W związku z wyraźnym wzrostem światowych potrzeb w zakresie pomocy humanitarnej UE wzmogła działania, by rozszerzyć globalną bazę darczyńców i zlikwidować rozszerzającą się lukę między finansowaniem a potrzebami, które w 2023 r. po raz pierwszy przekroczyły kwotę niemal 40 mld euro. Był to główny temat dorocznego Europejskiego Forum Humanitarnego, które odbyło się w marcu w Brukseli. Zwołano na nie unijnych ministrów spraw zagranicznych w celu znalezienia trwałych rozwiązań potrzeb humanitarnych i zachęcono ich do zwiększenia

poziomu zaangażowania. Ministrowie omówili sposób wykorzystania funduszy na rzecz rozwoju i klimatu, by służyły one eliminowaniu podstawowych przyczyn tych potrzeb.

Oprócz finansowania UE wykorzystwała również własne zdolności do uzupełniania działań partnerskich organizacji humanitarnych. Potencjał europejskich działań w zakresie pomocy humanitarnej umożliwił przez cały rok bezpośrednie wsparcie logistyczne, zwłaszcza na Bliskim Wschodzie. Obejmowało ono dystrybucję ratującego życie wyposażenia z zapasów własnych UE oraz organizację operacji unijnego humanitarnego mostu powietrznego w celu transportu artykułów pierwszej potrzeby dla organizacji partnerskich.

Takie same działania podjęto w związku z konfliktem, który wybuchł w Sudanie w kwietniu. Dostarczono ratujące życie wyposażenie osobom dotkniętym konfliktem w Sudanie i przebywającym w Czadzie uchodźcom. Po dalszej eskalacji konfliktu we wschodniej części Demokratycznej Republiki Konga ustanowiono równolegle humanitarny most powietrzny; do stojącej w obliczu największego kryzysu humanitarnego na świecie ludności Afganistanu wysłano szereg samolotów z pomocą nadzwyczajną.

Ponad połowa ludności Mali jest w wieku poniżej 18 lat. Około jedna trzecia tej grupy mieszka na obszarach dotkniętych konfliktem zbrojnym. UE prowadzi aktywnie działania, by chronić te dzieci, szybko reagując na nowe przesiedlenia i zapewniając ciągłość edukacji.

W marcu 2023 r. UE zorganizowała konferencję w sprawie solidarności z migrantami i uchodźcami z Wenezueli, w trakcie której zebrala 815 mln euro i zwróciła uwagę na ten zapomniany kryzys humanitarny. Kolejne konferencje darczyńców zorganizowano, aby wesprzeć ludność Jemenu i obszarów objętych kryzysem w Rogu Afryki i Sahelu.

Zajęcia rekreacyjne dla wysiedlonych dzieci w Mali odbywają się w małych grupach, aby zapewnić dzieciom bezpieczeństwo i budować poczucie zażyłości. Takie podejście ułatwia również zorientowanie się, które dzieci potrzebują dodatkowego wsparcia. Dzieci znajdujące się w trudnej sytuacji otrzymują następnie wsparcie i pomoc psychospołeczną, dostosowane do ich szczególnych potrzeb. 11 kwietnia 2023 r.

© DRC/Bakary Diouara

Reagowanie na klęski żywiołowe, zapobieganie im i gotowość na takie klęski

Unijny mechanizm ochrony ludności, ustanowiony w październiku 2001 r., jest podstawą współpracy i solidarności między państwami członkowskimi i 10 innymi uczestniczącymi państwami w przypadku katastrof spowodowanych przez człowieka lub klęsk żywiołowych. Jeżeli sytuacja wyjątkowa przekracza możliwości reagowania danego kraju w Europie lub poza nią, może on zwrócić się o pomoc za pośrednictwem mechanizmu.

Przez włączenie w 2023 r. do mechanizmu Mołdawii i Ukrainy liczy on obecnie 37 członków i pozwala wspólnie wzmacniać zapobieganie klęskom żywiołowym w Europie oraz gotowość i reagowanie na takie klęski.

UE odgrywa kluczową rolę w koordynowaniu i finansowaniu zbiorowego reagowania na klęski żywiołowe w UE i na świecie. W 2023 r. wzrosło zapotrzebowanie na pomoc udzielaną za pośrednictwem mechanizmu. W całej Europie i poza nią uruchomiono go 66 razy w związku z katastrofami naturalnymi i kryzysami wywołanymi przez człowieka. Obejmowały one trwającą wojnę w Ukrainie, potężne trzęsienie ziemi w Syrii i Turcji, niszczycielskie pożary lasów w Kanadzie i Grecji oraz bezprecedensowe powodzie we Włoszech, Libii i Słowenii.

UE jeszcze bardziej zwiększyła strategiczne rezerwy rescEU, stosowane jako ostateczne wsparcie w poważnych sytuacjach kryzysowych przekraczających możliwości poszczególnych państw członkowskich. Jako część tych rezerw UE zgromadziła własne rezerwy schronienia mogące

pomieścić tysiące osób w kilku krajach. Rozpoczęła również tworzenie zespołu ratownictwa medycznego rescEU i uruchomiła pierwszy ogólnoeuropejski szpital tymczasowy. Kilka państw członkowskich otrzymało finansowanie unijne na budowę pierwszej rezerwy strategicznej rescEU oraz na utworzenie interwencyjnej rezerwy energetycznej na wypadek sytuacji nadzwyczajnej, w skład której wchodzi agregaty prądotwórcze i inny sprzęt.

UE wspiera rządy, organizacje i społeczności w przewidywaniu klęsk i katastrof oraz w przygotowaniu się i reagowaniu na takie wydarzenia. Społecznościom pomaga się w osiągnięciu tych celów przez wykorzystanie systemów wczesnego ostrzegania, dzielenie się wiedzą fachową, zapewnianie szkoleń w zakresie działania w sytuacjach wyjątkowych i gromadzenie artykułów pierwszej potrzeby.

W tym zakresie UE ponownie zobowiązała się do przestrzegania oengetowskich ram z Sendai dotyczących ograniczania ryzyka klęsk żywiołowych. UE wspiera też Amerykę Łacińską i Karaiby przez stosowanie protokołu ustaleń w sprawie współpracy w zakresie gotowości na wypadek klęsk żywiołowych i zarządzania ryzykiem. W związku z pogarszającym się krajobrazem ryzyka w Europie UE przyjęła w 2023 r. pięć celów w zakresie odporności na klęski i katastrofy. Cele te odnoszą się do pomocy społecznościom w całej Europie w przewidywaniu poważnych klęsk w przyszłości, zapobieganiu im, przygotowaniu się na nie i reagowaniu na nie. Pozwalają one ustanowić powiązanie między konkretnymi scenariuszami klęsk i katastrof a zdolnościami reagowania na nie oraz konkretnie i skutecznie wzmocnić odporność na klęski i katastrofy.

→ Rumuńscy strażacy na wyspie Rodos w Grecji podają wodę królikowi uratowanemu przed pożarem. Gdy pożary dotyczą siedliska przyrodnicze, zwierzęta często nie mają dokąd uciec i potrzebują pomocy. Lipiec 2023.

Pięć unijnych celów w zakresie odporności na klęski i katastrofy

Przewidywanie

Lepsza ocena ryzyka

Gotowość

Większa świadomość
i gotowość ludzi

Ostrzeganie

Sprawniejsze systemy
wczesnego ostrzegania

Reagowanie

Skuteczniejszy Unijny
Mechanizm Ochrony
Ludności

Zabezpieczanie

Sprawną koordynacją
reagowania kryzysowego
w całej Europie

Umowy handlowe

UE współpracuje z krajami na całym świecie i organizacjami międzynarodowymi na rzecz promowania handlu i dobrobytu gospodarczego, a jednocześnie dba o to, by technologia służyła społeczeństwu i była rozwijana w poszanowaniu wspólnych wartości demokratycznych.

W czerwcu Komisja i wysoki przedstawiciel do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa Josep Borrell zainicjowali europęską strategię bezpieczeństwa gospodarczego – kompleksowe podejście mające na celu wzmocnienie gospodarki UE i uczynienie jej odporniejszą. Strategia ta ma wspierać rozwój bazy przemysłowej UE, chronić żywotne interesy gospodarcze i promować współpracę z wieloma krajami trzecimi, by zwiększyć światowe bezpieczeństwo gospodarcze.

W 2023 r. UE poczyniła postępy w zakresie szeregu umów o wolnym handlu. Podpisała i przyjęła zawartą w 2022 r. umowę z Nową Zelandią. Podpisała również umowę z Chile, co utorowało drogę do jej formalnego przyjęcia.

UE zakończyła negocjacje w sprawie umowy o partnerstwie gospodarczym z Kenią i ją podpisała. Jest to najambitniejsza umowa w sprawie zrównoważonego rozwoju wynegocjowana przez UE z krajem rozwijającym się. Poczyniono również postępy w pracach nad umową o ułatwieniach w zrównoważonych inwestycjach między UE a Angolą, a Komisja zwróciła się do Rady z wnioskiem o zawarcie i podpisanie umowy.

UE kontynuowała negocjacje w sprawie umów handlowych z Australią, Indiami i Indonezją oraz prace nad technicznymi i prawnymi aspektami umowy handlowej z Mercosurem. Wznowiono również negocjacje z Tajlandią.

Po czerwcowym dialogu gospodarczym wysokiego szczebla UE-Japonia i lipcowym szczyście UE-Japonia obie strony zgodziły się zacieśnić współpracę w ramach obustronnej umowy o partnerstwie gospodarczym. Obejmuje to rozszerzenie rozmów na temat bezpieczeństwa gospodarczego oraz uzgodnienie zasad handlu cyfrowego.

W grudniu odbył się w Pekinie przełomowy szczyt UE-Chiny – pierwszy od 2019 r., w którym przedstawiciele obu stron spotkali się osobiście i skoncentrowali się na poczynieniu konkretnych postępów we wzajemnych stosunkach. Centralnym punktem programu były dyskusje na temat zrównoważenia deficytu UE w handlu z Chinami, wspierania sprawiedliwego partnerstwa gospodarczego i przestrzegania norm międzynarodowych.

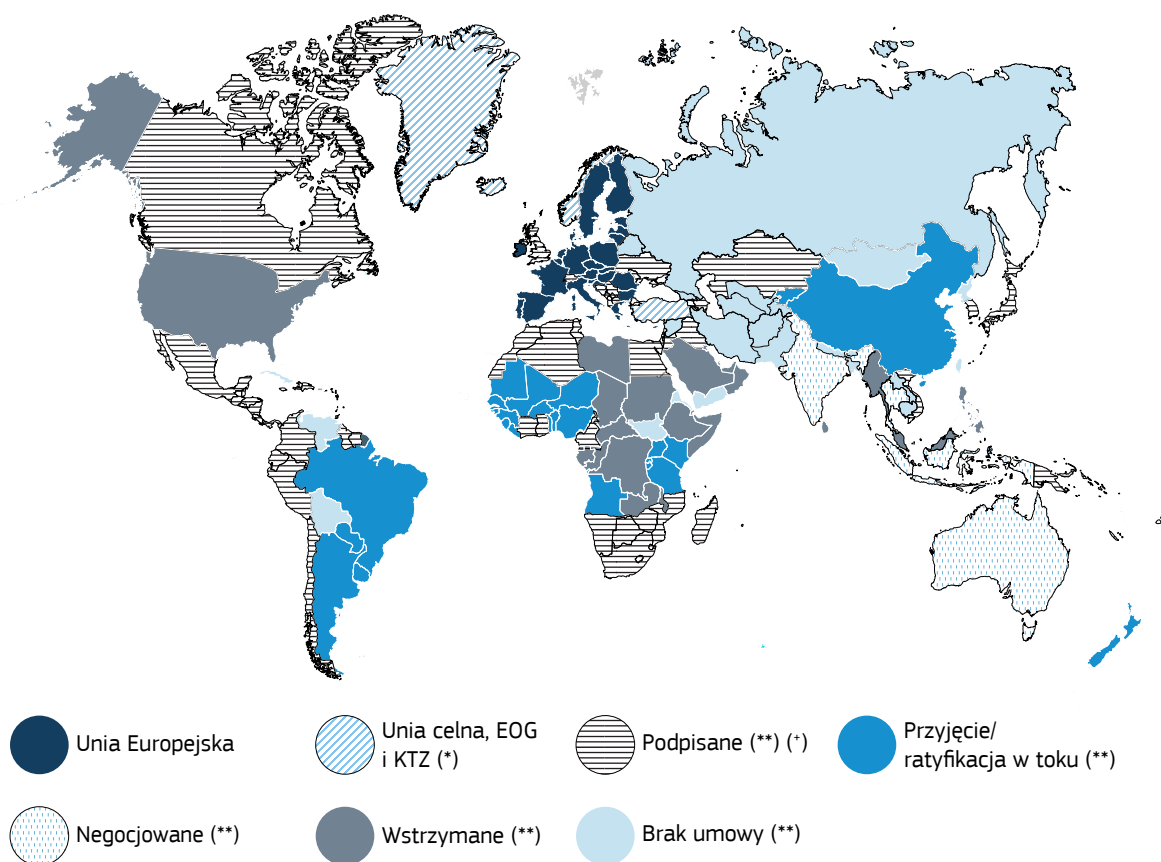
Na spotkaniu poruszono również najważniejsze globalne kwestie, takie jak rosyjska wojna napastnicza przeciwko Ukrainie, napięcia na Bliskim Wschodzie, zmiana klimatu, wyzwania zdrowotne i kwestie praw człowieka w Chinach. Podczas szczytu podkreślono znaczenie współpracy i wzajemnego szacunku w sprawach globalnych.

Kontynuowano negocjacje ze Stanami Zjednoczonymi dotyczące globalnego porozumienia w sprawie zrównoważonej produkcji stali i aluminium, aby rozwiązać problem nadwyżki mocy produkcyjnych na rynkach światowych i uczynić światowy handel stałą bardziej zrównoważonym. Stany Zjednoczone i UE wsparły te wysiłki, uzgadniając przedłużenie zawieszenia amerykańskich ceł na pewne ilości stali i aluminium z UE do 31 grudnia 2025 r. oraz unijnych ceł równoważących na towary z USA do 31 marca 2025 r. Rozpoczęto również negocjacje ze Stanami Zjednoczonymi na temat porozumienia w sprawie minerałów krytycznych, dzięki któremu wyprodukowane w UE pojazdy elektryczne i części

do nich mogłyby zostać objęte niektórymi ulgami podatkowymi przewidzianymi w amerykańskiej ustawie o obniżeniu inflacji.

UE i Stany Zjednoczone dalej rozwijały stosunki handlowe i cyfrowe na forum Rady UE-USA ds. Handlu i Technologii, której czwarte posiedzenie ministerialne odbyło się w maju. Inspirując się sukcesem rady UE-USA, UE i Indie zorganizowały również w maju pierwsze posiedzenie ministerialne Rady UE-Indie ds. Handlu i Technologii, po jej powołaniu w lutym. Podczas posiedzenia obie strony zgodziły się pogłębić współpracę w trzech kluczowych obszarach: technologii, czystej energii i handlu.

Liczba zawartych przez UE umów handlowych w 2023 r.

(*) Europejski Obszar Gospodarczy; kraje i terytoria zamorskie.

(**) Umowa o wolnym handlu; pogłębione i kompleksowe umowy o wolnym handlu; umowa inwestycyjna; wzmacniona umowa o partnerstwie i współpracy; umowa o partnerstwie i współpracy z elementem preferencyjnym.

(*) Obecnie trwają prace nad aktualizacją umów z Tunezją oraz z państwami Afryki Wschodniej i Południowej; zaktualizowane umowy z Chile i Meksykiem są w trakcie ratyfikacji; pogłębiona i kompleksowa umowa o wolnym handlu z Gruzją nie ma zastosowania w Abchazji i Osetii Południowej.

Ramy windsorskie są ważnym krokiem w stosunkach między UE a Zjednoczonym Królestwem. Zawierają one ostateczne rozwiązania problemów związanych z wdrażaniem Protokołu w sprawie Irlandii / Irlandii Północnej (stanowiącego integralną część umowy o wystąpieniu). UE i Zjednoczone Królestwo potwierdzają w nich pełne zaangażowanie na rzecz porozumienia wielkopiątkowego (z Belfastu). Ramy ułatwiają też wymianę handlową między Irlandią Północną a Wielką Brytanią i chronią jednolity rynek UE. Obie strony zobowiązały się do pełnego i terminowego wdrożenia wszystkich elementów ram.

W 2023 r. poczyniono również postępy w zakresie umowy o handlu i współpracy, umożliwiając współpracę w dziedzinie handlu, transportu, energii i bezpieczeństwa, a także w obszarach takich jak cyberbezpieczeństwo i usługi finansowe. UE osiągnęła porozumienie ze Zjednoczonym Królestwem w sprawie jego uczestnictwa w programie „Horyzont Europa” – unijnym programie w zakresie badań naukowych i innowacji oraz w programie Copernicus – wiodącym w skali światowej programie obserwacji Ziemi.

Dzięki wsparciu UE na rzecz procesu rozwiązywania kwestii cypryjskiej znacznie wzrosła wymiana handlowa przez zieloną linię między Turkami i Grekami cypryjskimi, osiągając rekordową kwotę

16 mln euro w 2023 r. Wymiana handlowa pomaga budować zaufanie między obiema społecznościami i wspiera cypryjską gospodarkę. Aby jeszcze bardziej wesprzeć ten wzrost, w październiku uruchomiono finansowany przez UE punkt kompleksowej obsługi, oferujący doradztwo lokalnym przedsiębiorstwom handlowym.

UE zainicjowała szereg partnerstw cyfrowych, aby wzmocnić swoje stosunki z partnerami o zbieżnych poglądach, do których należą Kanada i kraje regionu Indo-Pacyfiku, takie jak Singapur i Korea Południowa. Celem jest zacieśnienie współpracy z myślą o pielęgnowaniu bezpiecznej przestrzeni cyfrowej oraz wspieraniu odpornej transformacji cyfrowej. Nadal rozwijało się partnerstwo strategiczne między UE a Japonią, a obie strony podpisały umowy mające na celu zacieśnienie współpracy w zakresie infrastruktury cyfrowej, półprzewodników i łańcuchów dostaw surowców.

Innym celem UE jest zacieśnienie więzi z wiodącymi w skali światowej społecznościami naukowymi. Dołączenie w 2023 r. Nowej Zelandii do programu „Horyzont Europa” było precedensem w kontekście przyjęcia do tego przedsięwzięcia pierwszego odległego partnera UE. Zaangażowanie się Kanady jeszcze bardziej rozszerza ten międzynarodowy sojusz naukowy.

↑

Margrethe Vestager, wiceprzewodnicząca wykonawcza Komisji Europejskiej do spraw Europy na miarę ery cyfrowej i europejska komisarz do spraw konkurencji (druga od prawej), oraz Valdis Dombrovskis, wiceprzewodniczący wykonawczy Komisji Europejskiej do spraw Gospodarki, która służy ludziom, i europejski komisarz do spraw handlu (trzeci z prawej), na posiedzeniu Rady UE-Indie ds. Handlu i Technologii, Bruksela, Belgia, 16 maja 2023 r.

9. Zmiany instytucjonalne i wzmacnianie demokracji

Wprowadzenie

W 2023 r. instytucje i organy Unii Europejskiej w ścisłej współpracy realizowały wspólne interesy UE, aby zapewniać korzyści jej obywatelom. Starły się jeszcze bardziej usprawnić proces stanowienia prawa i zreformować administrację UE, aby lepiej je przygotować na możliwości i wyzwania zmieniającego się świata. Wspólnym zadaniem i celem wszystkich instytucji Unii oraz jej państw członkowskich jest osiągnięcie lepszych wyników dla jej obywateli dzięki udoskonalaniu unijnych przepisów. Cel ten obejmuje także umożliwianie obywatelom aktywnego uczestnictwa w procesie demokratycznym.

↑

Od lewej do prawej: Charles Michel, przewodniczący Rady Europejskiej, Jessica Roswall, szwedzka minister do spraw UE, Shirin Ebadi, irańska prawniczka i pisarka, Roberta Metsola, przewodnicząca Parlamentu Europejskiego, Samantha Cristoforetti, włoska astronautka, oraz Ursula von der Leyen, przewodnicząca Komisji Europejskiej, podczas organizowanych przez Parlament Europejski obchodów Międzynarodowego Dnia Kobiet w Strasburgu, Francja, 15 marca 2023 r.

Współpraca

Struktura instytucjonalna UE jest wyjątkowa, a system podejmowania decyzji stale się zmienia. Nowe przepisy co do zasady proponuje Komisja Europejska, a przyjmują je wspólnie Parlament Europejski i Rada Unii Europejskiej. Następnie państwa członkowskie wdrażają te przepisy, a Komisja zapewnia ich właściwe stosowanie. Prace tych instytucji uzupełniają prace innych organów i instytucji. W 2023 r. instytucje UE poczyniły postępy w realizacji kilku kluczowych

inicjatyw ustawodawczych i zintensyfikowały prace nad zwiększeniem przejrzystości, rozliczalności i skuteczności UE. Mając na uwadze komunikat Komisji pt. „W kierunku Europy bardziej odpornej, konkurencyjnej i zrównoważonej”, przywódcy UE spotkali się w październiku w Granadzie (Hiszpania), aby rozpocząć dyskusję nad ogólnymi kierunkami i priorytetami politycznymi Unii Europejskiej na nadchodzące lata.

Co sześć miesięcy kolejne państwo członkowskie przejmuje rotacyjną prezydencję w Radzie Unii Europejskiej. W 2023 r. prezydencję najpierw sprawowała Szwecja, a następnie Hiszpania.

Ursula von der Leyen, przewodnicząca Komisji Europejskiej, członkowie delegacji szwedzkiej i członkowie kolegium Komisji Europejskiej na wstępnym posiedzeniu szwedzkiej prezydencji w Radzie Unii Europejskiej, Kiruna, Szwecja, 12 stycznia 2023 r.

Postępy prac nad inicjatywami ustawodawczymi

W 2023 r. unijni współprawodawcy poczynili postępy w realizacji kilku ważnych inicjatyw.

Jeżeli chodzi o solidarność z Ukrainą i wsparcie wojskowe (zob. rozdział 1), Parlament i Rada osiągnęły porozumienie polityczne dotyczące rozporządzenia w sprawie wspierania produkcji amunicji, w ramach którego przeznaczono 500 mln euro na produkcję amunicji i pocisków. Uzgodniono również nowe środki mające umożliwić pilne zwiększenie zdolności przemysłu obronnego UE w zakresie produkcji amunicji (instrument na rzecz wzmocnienia europejskiego przemysłu obronnego przez zamówienia realizowane na zasadzie współpracy – zob. rozdział 8). W związku z trwającą rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie Rada przyjęła ponadto jedenasty i dwunasty pakiet sankcji gospodarczych i indywidualnych.

Aby wzmocnić gospodarkę i konkurencyjność UE, współprawodawcy opracowali ważne wnioski, takie jak rozporządzenie w sprawie europejskich zielonych obligacji, pakiet bankowy i rozporządzenie w sprawie rozrachunku papierów wartościowych i centralnych depozytów papierów wartościowych, a także przełomowy europejski akt w sprawie surowców krytycznych (zob. rozdział 2). Rada uzgodniła ponadto wspólne stanowisko w sprawie wniosku Komisji dotyczącego reformy unijnych zasad zarządzania gospodarczego.

W zakresie zielonego programu działań Parlament i Rada przyjęły kluczowe akty prawne służące realizacji celów klimatycznych na 2030 r. Zawarto w nich nowe przepisy mające na celu zmniejszenie zużycia energii końcowej i zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w koszyku energetycznym UE (zob. rozdziały 3 i 4).

W zakresie transformacji cyfrowej Parlament i Rada przyjęły nowe przepisy mające na celu wzmocnienie europejskiego sektora półprzewodników (akt w sprawie czipów), które zwiększą suwerenność technologiczną UE. Współprawodawcy przyjęli również akt w sprawie danych, który zapewni sprawiedliwy dostęp do danych, i osiągnęli porozumienie polityczne dotyczące aktu w sprawie sztucznej inteligencji, służącego bezpiecznemu stosowaniu sztucznej inteligencji w UE z korzyścią dla wszystkich (zob. rozdział 5).

Negocjacje między Parlamentem a Radą zakończyły się porozumieniem politycznym w sprawie nowego paktu o migracji i azylu (zob. rozdział 7) oraz aktu w sprawie przejrzystości reklamy politycznej (zob. poniżej). Poczyniono również postępy w pracach nad dyrektywą w sprawie lepszych warunków pracy dla pracowników platform (rozdział 6). W odniesieniu do strefy Schengen, Rada jednomyślnie zgodziła się znieść kontrole na powietrznych i morskich granicach wewnętrznych z Bułgarią i Rumunią (zob. rozdział 7).

Zawarto także porozumienie polityczne w sprawie ukierunkowanego przeglądu rozporządzenia finansowego. Przegląd ten będzie służył ochronie budżetu UE (zob. rozdział 2), zwiększeniu przejrzystości, poprawie zarządzania kryzysowego i zmniejszeniu obciążeń administracyjnych dla państw członkowskich.

3 lipca 2023 r. Ursula von der Leyen, przewodnicząca Komisji Europejskiej, i członkowie kolegium Komisji Europejskiej uczestniczyli w inauguracyjnym posiedzeniu hiszpańskiej prezydencji w Radzie Unii Europejskiej, Madryt, Hiszpania.

Zapewnienie stosowania przepisów UE

Pełne i prawidłowe wdrażanie i stosowanie prawa UE jest niezbędne, aby obywatele i przedsiębiorstwa mogli w pełni czerpać z niego korzyści. Aby to zapewnić, w 2023 r. Komisja wszczęła ponad 500 nowych postępowań w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego przeciwko państwom członkowskim, które nie dokonały terminowej transpozycji dyrektyw UE do prawa krajowego, nie stosowały prawidłowo przepisów UE lub których przepisy krajowe nie były w pełni zgodne z prawem Unii.

Jednocześnie w ciągu tego roku udało się zamknąć 1 000 postępowań w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego, ponieważ objęte nimi państwa zapewniły zgodność swojego prawa z przepisami UE. Przynosi to konkretne korzyści, takie jak wzmocnienie praw na jednolitym rynku cyfrowym oraz poprawa efektywności energetycznej, ochrony środowiska, usług finansowych i bezpieczeństwa transportu.

Komisja nadal starała się przede wszystkim zapobiegać naruszeniom, na przykład poprzez udzielanie państwom członkowskim wczesnego wsparcia we wdrażaniu prawa UE w postaci praktycznych wytycznych, spotkań, szkoleń i pomocy technicznej.

Aktywna współpraca międzyinstytucjonalna

Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny i Europejski Komitet Regionów wniosły istotny wkład w prace Parlamentu, Rady i Komisji oraz mocno zaangażowały się we wspieranie Ukrainy. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny kontynuował swoją inicjatywę polegającą na mianowaniu członków kandydujących z krajów objętych procesem rozszerzenia, aby w codzienne prace doradcze Komitetu angażować przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego z krajów kandydujących do UE.

W ramach inicjatywy „Europejski sojusz miast i regionów na rzecz odbudowy Ukrainy” Europejski Komitet Regionów podkreślił, jak duże znaczenie w procesie ożywiania i odbudowy Ukrainy mają decentralizacja i wzmacnianie samorządów lokalnych.

Parlamenty narodowe większości państw członkowskich nadal aktywnie współpracowały z instytucjami UE i kontrolowały propozycje nowych przepisów pod kątem poszanowania zasady pomocniczości. Zasada pomocniczości określa, w jakich okolicznościach uzasadnione jest podjęcie działań przez UE, a nie przez państwa członkowskie. Parlamenty narodowe zgłosiły w tym zakresie jedynie bardzo nieliczne zastrzeżenia. Parlamenty te uczestniczyły w pisemnych i ustnych dialogach politycznych z Komisją na wiele różnych tematów oraz w spotkaniach międzyparlamentarnych organizowanych przez Parlament Europejski.

Stosunki między pozostałymi instytucjami a Europejskim Rzecznikiem Praw Obywatelskich były cały czas dobre i bardzo konstruktywne. Komisja – jako instytucja utrzymująca najbardziej bezpośrednie kontakty ze społeczeństwem – pozostaje głównym podmiotem dochodzeń Rzecznika Praw Obywatelskich. W 2023 r. Komisja zastosowała się do około trzech czwartych propozycji Rzecznika Praw Obywatelskich, a przypadki niewłaściwego administrowania były bardzo rzadkie.

Europejski Trybunał Obrachunkowy, jako strażnik finansów UE, przeprowadził szereg kontroli finansowych i kontroli wykonania zadań w takich obszarach jak fundusz odbudowy po pandemii NextGenerationEU, konkurencyjność gospodarcza UE, odporność na zagrożenia bezpieczeństwa, poszanowanie wartości europejskich, zmiany klimatu i zwalczanie nadużyć finansowych. Komisja, która jest głównym podmiotem kontrolowanym przez Trybunał, przyjęła zdecydowaną większość skierowanych do niej zaleceń, aby zapewnić zgodne z odpowiednimi przepisami gromadzenie i wydatkowanie środków UE umożliwiające osiągnięcie zamierzonych rezultatów.

Dobra administracja

Zwiększanie zaufania publicznego

Uczciwość, przejrzystość i odpowiedzialność to kluczowe cechy demokracji opartej na praworządności. Wspierają one dobre rządy i budują zaufanie do procesu kształtowania polityki. Stanowią również niezwykle ważne polityczne narzędzia zapobiegania korupcji. W związku z zarzutami korupcyjnymi i aresztowaniem posłanki do Parlamentu Europejskiego pod koniec poprzedniego roku, Parlament wdrożył w 2023 r. szereg reform mających wzmocnić jego uczciwość, niezależność i odpowiedzialność, aby zapobiec dalszym zakłóceniom jego prac.

Aby zwiększyć zaufanie publiczne do instytucji UE, Komisja przedstawiła w czerwcu wniosek dotyczący unijnego organu ds. etyki, wdrożenia wspólnych norm etycznego postępowania członków instytucji oraz formalnego mechanizmu koordynacji i wymiany poglądów instytucji na temat wymogów etycznych. Komisja zaprosiła wszystkie instytucje UE (Parlament, Radę Europejską, Radę, Trybunał Sprawiedliwości, Europejski Bank Centralny i Trybunał Obrachunkowy, a także Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny i Europejski Komitet Regionów) do rozpoczęcia negocjacji i zorganizowała pierwsze spotkania polityczne i techniczne w sprawie ewentualnej umowy.

W czerwcu Europejski Bank Centralny sformalizował swoje ustalenia dotyczące rozliczalności z Parlamentem. W tym względzie kluczowy jest dialog między tymi instytucjami. Pozwala on bankowi szczegółowo wyjaśnić swoje działania i politykę

wyłonionym w drodze wyborów przedstawicielom obywateli UE oraz wysłuchać ich obaw. W ten sposób obywatele i ich przedstawiciele mogą ocenić wyniki działalności banku, mając na uwadze jego główny cel, jakim jest utrzymywanie stabilności cen.

Lepsze stanowienie prawa

Opracowany przez Komisję Program lepszego stanowienia prawa jest głównym elementem jej prac mających na celu zapewnienie konkurencyjności i odporności UE przez mądrzejsze, wydajniejsze i skuteczniejsze stanowienie prawa. Program ten oparto na sprawdzonych ramach regulacyjnych uznanych przez Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju.

W 2023 r. Komisja zobowiązała się z biegiem czasu zmniejszyć obciążenie związane z wymogami sprawozdawczymi o 25 proc. W swoim programie prac Komisja przedstawiła 41 inicjatyw, a priorytetowo potraktowała usprawnienie tych wymogów w zakresie sprawozdawczości, które nakładają nieproporcjonalne obciążenia na przedsiębiorstwa lub organy administracyjne. Działania te mają służyć zmniejszeniu obciążeń administracyjnych bez podważania celów polityki ani obniżania norm społecznych, gospodarczych, środowiskowych lub innych, w tym ochrony konsumentów. Proces ten będzie oparty na 200 uwagach otrzymanych od przedsiębiorstw, organów publicznych, społeczeństwa obywatelskiego i obywateli w odpowiedzi na specjalne zaproszenie do zgłaszania uwag.

← Christine Lagarde, prezes Europejskiego Banku Centralnego (po lewej), oraz Roberta Metsola, przewodnicząca Parlamentu Europejskiego (po prawej), podpisują ustalenia dotyczące rozliczalności, Bruksela, Belgia, 5 czerwca 2023 r.

Racjonalizacja i uproszczenie wymogów w zakresie sprawozdawczości

Jak?

Przykłady

Wniosek	Cel	Spodziewane oszczędności/korzyści
Reforma unijnego kodeksu celnego	Stworzenie jednolitego unijnego interfejsu i ułatwienie ponownego wykorzystywania danych	2 mld €
Zmiana dyrektywy w sprawie transportu kombinowanego	Uproszczenie procedur (np. korzystanie z cyfrowych platform danych transportowych w celu potwierdzenia kwalifikowalności)	430 mln €
Dostosowanie progów określonych w dyrektywie o rachunkowości	Ograniczenie wymogów w zakresie sprawozdawczości	Skorzysta prawdopodobnie ponad 1 mln przedsiębiorstw
Pozasądowe rozstrzygnięcie sporów	Zniesienie niektórych obowiązków w zakresie ujawniania informacji i wymiana platformy internetowej	Okolo 630 mln €

Komisja nadal stosowała również zasadę „jedno więcej – jedno mniej”, zgodnie z którą zapewnia się, aby wszelkie nowo wprowadzane obciążenia rekompensowano usunięciem równoważnych obciążeń w tym samym obszarze polityki. Podejście to stanowi uzupełnienie programu sprawności i wydajności regulacyjnej Komisji, zgodnie z którym stara się ona identyfikować i eliminować biurokrację i niepotrzebne koszty w ramach wszystkich przeglądów i ocen prawodawstwa UE.

↑

Maroš Šefčovič, wiceprzewodniczący wykonawczy Komisji Europejskiej odpowiedzialny za Europejski Zielony Ład, stosunki międzyinstytucjonalne i prognozowanie, na ósmym posiedzeniu plenarnym platformy ds. dostosowania się do wymogów przyszłości, Bruksela, Belgia, 28 listopada 2023 r. Platforma ta jest grupą ekspertów wysokiego szczebla wspierającą Komisję w jej wysiłkach na rzecz uproszczenia przepisów UE i zmniejszenia zbędnych kosztów.

Wzmocnienie współpracy administracyjnej

Skuteczność krajowych administracji publicznych jest kluczowa dla realizacji krajowej i unijnej polityki, wdrażania reform z korzyścią dla obywateli i przedsiębiorstw oraz ukierunkowywania inwestycji na zieloną i cyfrową transformację oraz na zwiększanie konkurencyjności. Aby usprawnić europejską przestrzeń administracyjną opracowano w ramach inicjatywy ComPAct nowy zestaw zasad, które mają pomóc państwom członkowskim rozwiązać problem niedoboru kwalifikacji oraz osiągnąć cel, zgodnie z którym do 2030 r. 100 proc. kluczowych usług publicznych ma być dostępnych online. Umożliwi to gospodarkom i społeczeństwom UE osiągnięcie ambitnych celów klimatycznych i energetycznych na 2030 r. oraz sprawi, że administracja publiczna UE będzie mniej zbiurokratyzowana, szybsza w świadczeniu usług, bardziej przejrzysta i bliższa obywatelom. W listopadzie osiągnięto w tym kontekście porozumienie w sprawie aktu o interoperacyjnej Europie, stanowiące ważny etap na drodze do osiągnięcia celów cyfrowych UE na 2030 r. (zob. rozdział 5). Przyjęcie tego aktu oznaczać będzie wprowadzenie wymiany informacji w sektorze publicznym UE na wyższy poziom i przyspieszy jego transformację cyfrową.

Prognoza strategiczna

UE stopniowo wprowadza prognozowanie do procesu kształtowania polityki, aby dostosować ją do przyszłych wyzwań w coraz bardziej złożonym kontekście globalnym. Polega ono na analizowaniu możliwych scenariuszy, tendencji, zagrożeń i pojawiających się problemów oraz na zbieraniu informacji przydatnych przy planowaniu strategicznym

i kształtowaniu polityki, zgodnie z zestawem narzędzi służących lepszemu stanowieniu prawa. Prognozowanie strategiczne pomoże UE przewidywać przyszłe potrzeby i lepiej reagować na nieoczekiwane i niekorzystne zmiany oraz na złożone kryzysy, takie jak te, które miały miejsce w ostatnich latach.

W sprawozdaniu dotyczącym prognozy strategicznej z 2023 r. przeanalizowano wyzwania społeczne i gospodarcze, jakie stoją na drodze do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju i utrzymania dobrostanu obywateli. W sprawozdaniu tym wyjaśniono również, jak skuteczne podołanie tym wyzwaniom może pomóc UE wzmocnić jej globalne przywództwo. W sprawozdaniu zaproponowano 120 konkretnych obszarów działania i przedstawiono pierwsze wyniki programu pilotażowego, w ramach którego wdrażano podejście wykraczające poza PKB, mające wspierać opracowywania takich wskaźników postępu, które lepiej uwzględniają aspekty środowiskowe i społeczne.

W minionym roku Komisja dalej rozwijała współpracę z państwami członkowskimi za pośrednictwem ogólnounijnej sieci prognozowania ustanowionej w 2021 r., dzięki której wzrosło zainteresowanie prognozowaniem strategicznym, oraz inwestycje w to prognozowanie na szczeblu krajowym. Sieć wspiera również szerszą debatę na szczeblu UE w kwestiach takich, jak prace nad sprawozdaniem pt. „Odporna UE 2030” opracowanym podczas hiszpańskiej prezydencji Rady oraz deklaracja Rady Europejskiej ogłoszona w Grenadzie (Hiszpania).

Europejski system analiz strategicznych i politycznych skupia dziewięć instytucji i organów UE, które zajmują się przewidywaniem przyszłych zagrożeń i możliwości. W 2023 r. skoncentrowano się na wspólnym przygotowaniu nowego sprawozdania na temat globalnych tendencji, które ma zostać przedstawione na początku 2024 r.

Dziesięć obszarów działania na rzecz zrównoważoności

Wzmocnienie demokracji

Ochrona praworządności

W kontekście nieustającej rosyjskiej wojny napastniczej przeciwko Ukrainie ważna jest aktywna obrona i podtrzymywanie demokracji, praw człowieka i praworządności w UE i poza nią. Znaczącym wkładem w te działania jest sprawozdanie na temat praworządności z 2023 r., z którego wynika, że w 2022 r. w pełni lub w części zrealizowano 65 proc. zaleceń w sprawie praworządności wydanych państwom członkowskim. Stanowi to wyraz znacznych wysiłków podejmowanych

w państwach członkowskich, aby wprowadzić reformy niezbędne do wzmocnienia praworządności w czterech kluczowych obszarach: systemu wymiaru sprawiedliwości, ram antykorupcyjnych, pluralizmu mediów oraz wolności. Z uwagi na pozytywne wyniki państw członkowskich w 2023 r. Komisja ogłosiła, że udostępni sprawozdanie na temat praworządności bardziej zaawansowanym krajom przystępującym, aby wesprzeć je we wdrażaniu reform.

Ingerencje zewnętrzne w systemy demokratyczne

81 %

osób w UE zgadza się, że ingerencje zewnętrzne to poważny problem wymagający działań.

81 %

osób w UE zgadza się, że podmioty reprezentujące w UE rządy innych państw powinny być zarejestrowane, aby zapobiec niejawnym ingerencjom.

Rola społeczeństwa obywatelskiego w promowaniu i ochronie demokracji

87 %

osób w UE dostrzega istotną rolę społeczeństwa obywatelskiego w ochronie demokracji i promowaniu debaty demokratycznej.

Demokracja i wybory

78 %

osób w UE obawia się, że decyzje wyborców mogą opierać się na dezinformacji.

72 %

osób w UE obawia się, że wybory w UE mogą podlegać manipulacji w wyniku cyberataków.

70 %

osób w UE obawia się, że inne kraje mogą niejawnie wpływać na wyniki wyborów.

65 %

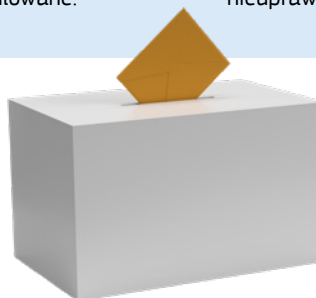
osób w UE obawia się, że mogą podlegać presji, aby głosować w określony sposób.

63 %

osób w UE obawia się, że wyniki wyborów w UE mogą być zmanipulowane.

53 %

osób w UE obawia się, że w wyborach mogłyby głosować osoby nieuprawnione.

Źródło: Flash Eurobarometer 528, grudzień 2023 r.

Ochrona demokracji

W zdrowej i dobrze funkcjonującej demokracji obywatele mogą swobodnie wyrażać swoje poglądy, wybierać przywódców politycznych i mieć wpływ na swoją przyszłość. Demokracja w UE jest silna, ale stoi w obliczu wyzwań takich jak narastające zjawisko ekstremizmu, ingerencje w wybory, rozpowszechnianie informacji służących manipulacji czy groźby pod adresem dziennikarzy.

Przyjęty w grudniu pakiet na rzecz obrony demokracji ma pomóc rozwiązać problem ingerencji zagranicznych i budować odporność od środka, przez zachęcanie do zaangażowania obywatelskiego i uczestnictwa demokratycznego. Głównym elementem tego pakietu jest wniosek służący zwiększeniu przejrzystości i demokratycznej rozliczalności w drodze ujawniania ukrytych wpływów zagranicznych. Proponowane środki usprawnią również działanie rynku wewnętrznego dzięki

wprowadzeniu wspólnych standardów dla działań polegających na reprezentacji interesów państw nienależących do UE. Pakiet zawiera także dwa dodatkowe zalecenia mające na celu wzmocnienie procesów wyborczych w UE oraz zachęcanie obywateli i społeczeństwa obywatelskiego do inkluzywnego uczestnictwa w kształtowaniu polityki.

Osiągnięto także porozumienie polityczne w sprawie nowych przepisów o przejrzystości reklamy politycznej, zgodnie z którymi reklama taka musi być wyraźnie oznakowana i opatrzona informacją o tym, kto i ile za nią zapłacił, jakich wyborów, referendum lub procesu regulacyjnego dotyczy oraz czy jest ukierunkowana.

Działania na rzecz wolnych i uczciwych wyborów, praworządności i wolności mediów tworzą przestrzeń, w której każdy obywatel czuje się wolny i silny.

Wybory europejskie

Europejska sieć współpracy w zakresie wyborów służy konkretnej i praktycznej wymianie informacji o różnych tematach istotnych dla zapewnienia wolnych i uczciwych wyborów, w tym o kwestiach dotyczących cyberbezpieczeństwa. Sieć ta będzie stale wspierać współpracę organów państw członkowskich w okresie poprzedzającym eurowybory w 2024 r.

FILM: Wypowiedź przewodniczącej Parlamentu Europejskiego Roberta Metsoli na temat wyborów europejskich, które odbędą się w dniach 6–9 czerwca 2024 r.

Wolność mediów

W 2023 r. osiągnięto porozumienie polityczne w sprawie europejskiego aktu o wolności mediów, czyli nowego zbioru przepisów mających na celu poprawę ochrony mediów i dziennikarzy przed ingerencją polityczną oraz ułatwienie działania mediów ponad granicami. W akcie tym zaproponowano utworzenie nowej niezależnej Europejskiej Rady ds. Usług Medialnych, złożonej z krajowych organów regulacyjnych ds. mediów lub podmiotów z sektora mediów, której celem byłoby zacieśnianie współpracy na szczeblu UE, m.in. w zakresie sprzeciwiania się zagranicznej propagandzie, oraz udzielanie wsparcia we wdrażaniu nowych przepisów.

Osiągnięto również porozumienie w sprawie nowych przepisów o ochronie dziennikarzy, obrońców praw, organizacji społeczeństwa obywatelskiego i innych

osób, wobec których wytaczane są strategiczne powództwa zmierzające do stłumienia debaty publicznej. Nowe przepisy będą przewidywały wczesne oddalenie bezpodstawnych pozwów, środki ochrony prawnej przed stanowiącymi nadużycie postępowaniami sądowymi oraz ochronę przed orzeczeniami zagranicznymi, które nie będą uznawane ani wykonywane w UE.

W ramach projektu Free Media Hub EAST, prowadzonego przez Centrum Społeczeństwa Obywatelskiego w Pradze i wspieranego przez Komisję, przyznano w 2023 r. ponad 2,2 mln euro w formie dotacji na wsparcie istniejących i ugruntowanych niezależnych rosyjskich i białoruskich mediów działających w UE (głównie w Czechach, na Litwie, na Łotwie, w Niemczech i w Polsce).

Protestujący trzyma transparent ze zdjęciem Mahsy Amini, 22-letniej kobiety, która straciła życie po tym, jak została zatrzymana przez irańską „policję moralności” za naruszenie obowiązku zakrywania włosów, Mediolan, Włochy, 16 września 2023 r.

UE nie zapomina o tych, którzy walczą o wolność i oddaje cześć tym, którzy zapłacili za nią najwyższą cenę. W 2023 r. posłowie do Parlamentu Europejskiego przyznali Nagrodę im. Sacharowa za wolność myśli Jinie Mahsie Amini oraz irańskiemu Ruchowi Kobieta, Życie, Wolność.

Wzmocnienie roli obywateli

UE zobowiązuje się uważniej słuchać obywateli i zainteresowanych stron. Otwarcie procesów kształtowania polityki dla obywateli jest kolejnym sposobem zwiększenia przejrzystości, rozliczalności i skuteczności UE.

W ciągu ostatnich kilku lat Komisja prowadziła więcej konsultacji na portalu „Wyraź swoją opinię”, który jest scentralizowaną stroną internetową, za pośrednictwem której obywatele i zainteresowane strony mogą przekazywać Komisji wszelkie informacje zwrotne i dzielić się z nią swoim zdaniem. Mogą oni odpowiadać na zaproszenia do zgłaszania uwag oraz wypowiadać się w temacie przyjętych wniosków i projektów aktów prawnych. Aby dotrzeć do większej liczby osób, Komisja zwiększyła odsetek konsultacji tłumaczonych na wszystkie języki urzędowe UE (z 59 proc. w 2019 r. do 83 proc. w 2023 r.).

Panele obywatelskie

W okresie od grudnia 2022 r. do kwietnia 2023 r. Komisja zorganizowała pierwszą serię paneli obywatelskich nowej generacji i włączyła ten nowy format uczestnictwa obywatelskiego do procesu kształtowania polityki. W oparciu o doświadczenia z Konferencji w sprawie przyszłości Europy i w odpowiedzi na wyrażone w jej trakcie apele, panele obywatelskie umożliwiają 150 losowo wybranym obywatelom przeanalizowanie wniosków Komisji i sformułowanie do nich zaleceń.

W ramach tych paneli omówiono inicjatywy dotyczące marnotrawienia żywności, światów wirtualnych i mobilności edukacyjnej. Opracowane zalecenia zebrano w sprawozdaniach obywatelskich, na podstawie których Komisja przygotowała swoje ostateczne wnioski opublikowane wraz z tymi sprawozdaniem. Inicjatywy Komisji przedstawiono odpowiednio 5 lipca (marnotrawienie żywności), 11 lipca (światy wirtualne) i 15 listopada (mobilność edukacyjna). Nowe panele obywatelskie przyczyniają się do poszerzenia procesu konsultacji, w ramach którego Komisja zbiera dowody od obywateli i zainteresowanych stron.

Dubravka Šuica, wiceprzewodnicząca Komisji Europejskiej odpowiedzialna za demokrację i demografię, podczas europejskiego panelu obywatelskiego ds. wirtualnych światów, Bruksela, 11 lipca 2023 r.

Europejskie inicjatywy obywatelskie

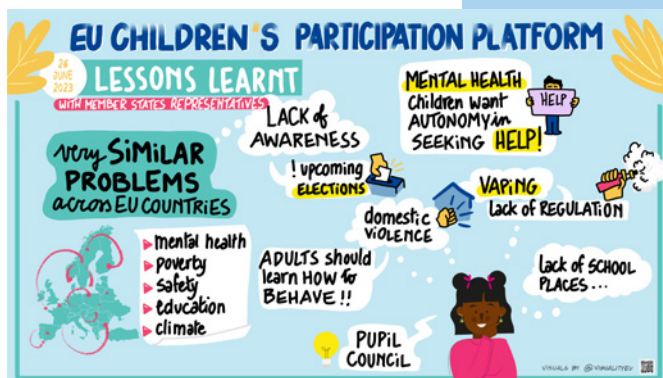
Europejskie inicjatywy obywatelskie zainicjowano w 2012 r., a w kwietniu Komisja zarejestrowała setną taką inicjatywę. W ciągu całego roku Komisja zarejestrowała 37 nowych inicjatyw wzywających UE do podjęcia działań w różnych dziedzinach, takich jak godne traktowanie migrantów, dobrostan zwierząt, sieci kolejowe, podatki, zachowanie ukraińskiej kultury czy edukacja w zakresie obywatelstwa UE.

W 2023 r. Komisja odpowiedziała również na cztery udane inicjatywy, wzywające do ograniczenia stosowania pestycydów, do zaprzestania handlu samymi płetwami rekinów, do zaprzestania badań na zwierzętach oraz do zakazania produkcji futer i handlu nimi. Od 2012 r. aż 10 inicjatyw otrzymało ponad 1 mln deklaracji poparcia.

W sprawozdaniu z 2023 r. dotyczącym stosowania nowych przepisów w sprawie europejskiej inicjatywy obywatelskiej obowiązujących od 2020 r. wykazano, że dzięki tym przepisom ramy stały się dostępne, łatwiejsze w użyciu i mniej uciążliwe dla organizatorów inicjatyw i osób je popierających. W sprawozdaniu zaproponowano także praktyczne usprawnienia w zakresie zwiększania ogólnej znajomości inicjatyw obywatelskich oraz informowania obywateli o przysługującym im prawie do korzystania z nich, a także sposobu przeprowadzania bardziej widocznych działań następczych w związku z udanymi inicjatywami.

Wzmocnienie praw obywateli

Obywatelstwo unijne jest jednym z najważniejszych osiągnięć Unii Europejskiej. Aby upamiętnić trzydziestą rocznicę jego wprowadzenia, Komisja zaproponowała środki wzmocnienia praw obywatelskich oraz wskazówki dla obywateli zawierające najważniejsze informacje o tych prawach. W sprawozdaniu na temat obywatelstwa UE z 2023 r. zwrócono uwagę na postępy poczynione w promowaniu praw obywatelskich, wspólnych wartości i demokratycznego uczestnictwa w UE od czasu opublikowania ostatniego takiego sprawozdania w 2020 r.

Wnioski z pierwszego zgromadzenia ogólnego unijnej platformy uczestnictwa dzieci.

W czerwcu w Brukseli odbyło się pierwsze zgromadzenie ogólne unijnej platformy uczestnictwa dzieci, któremu współprzewodniczyły i które współorganizowały dzieci i nastolatki z UE. Około sześćdziesięcioro dzieci zebrało się, aby omówić takie tematy jak demokracja, zmiana klimatu, zdrowie psychiczne, bezpieczeństwo i ubóstwo, którymi platforma będzie się zajmować przez najbliższe trzy lata.

Wzmocnienie pozycji dzieci i młodzieży

Niemal 20 proc. obywateli UE to dzieci. Mają one prawo wyrażać swoją opinię o sprawach, które ich dotyczą. W 2023 r. osoby poniżej 18. roku życia otrzymały dodatkowe możliwości uczestnictwa w procesie decyzyjnym za pośrednictwem unijnej platformy uczestnictwa dzieci. Do platformy, która powstała w październiku 2022 r., dołączyło już niemal 50 organizacji z całej UE pracujących bezpośrednio z dziećmi.

Za sprawą Europejskiego Roku Młodzieży 2022 młodzież zajęła ważne miejsce wśród priorytetów politycznych każdego szczebla, a jej perspektywę uwzględniono w wielu różnych obszarach polityki. Rok Młodzieży zmobilizował i zaangażował miliony młodych ludzi, którzy w ramach szeregu programów i inicjatyw politycznych UE wzięli udział

w 13 tys. działań w 67 krajach i dowiedzieli się wiele o możliwościach UE. Opracowano szereg możliwości uczestnictwa młodzieży, takich jak platforma „Youth Voices”, inicjatywa „Youth Talks”, dialogi polityczne oraz zespół młodych europejskich dziennikarzy. Kampanie w mediach społecznościowych, które trwały od lutego 2022 r. do maja 2023 r., miały 210 mln wyświetleń i 10 mln reakcji i dotarły do 91,4 mln osób.

Młodzi ludzie, aby stać się aktywnymi obywatelami, muszą zrozumieć, jak działa demokracja oraz jakie są ich prawa i obowiązki. Opublikowane w maju materiały dla szkół – „Demokracja UE w akcji” – wprowadzają uczniów w świat europejskiej inicjatywy obywatelskiej i zachęcają ich do aktywnego zaangażowania się w sprawy europejskie.

Jak skontaktować się z UE

Osobiście

W całej Unii Europejskiej istnieje kilkaset centrów Europe Direct. Adres najbliższego centrum można znaleźć na stronie: european-union.europa.eu/contact-eu/meet-us_pl.

Telefonicznie lub pisemnie

Europe Direct to serwis informacyjny, który udziela odpowiedzi na pytania na temat Unii Europejskiej. Można się z nim skontaktować:

- dzwoniąc pod bezpłatny numer telefonu: 00 800 6 7 8 9 10 11 (niektórzy operatorzy mogą naliczać opłaty za te połączenia),
- dzwoniąc pod standardowy numer telefonu: +32 22999696,
- za pomocą formularza: european-union.europa.eu/contact-eu/write-us_pl.

Wyszukiwanie informacji o UE

Online

Informacje o Unii Europejskiej są dostępne we wszystkich językach urzędowych UE w portalu Europa (european-union.europa.eu).

Publikacje UE

Publikacje UE można obejrzeć lub zamówić na stronie: op.europa.eu/pl/publications. Większą liczbę egzemplarzy bezpłatnych publikacji można otrzymać, kontaktując się z serwisem Europe Direct lub z lokalnym centrum dokumentacji europejskiej (european-union.europa.eu/contact-eu/meet-us_pl).

Prawo UE i powiązane dokumenty

Informacje prawne dotyczące UE, w tym wszystkie unijne akty prawne od 1951 r., są dostępne we wszystkich językach urzędowych UE w portalu EUR-Lex (eur-lex.europa.eu).

Otwarte dane UE

Portal data.europa.eu zapewnia dostęp do otwartych zbiorów danych pochodzących z instytucji, organów i agencji UE. Dane te można pobierać i wykorzystywać bezpłatnie, zarówno do celów komercyjnych, jak i niekomercyjnych. Portal umożliwia również dostęp do wielu zbiorów danych z krajów europejskich.

